

Α.Μ.Π.Ο.Κ.Ε.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ

Μετέχουσες Σπουδάστριες:

Μοδέστου Αντιγόνη

Χαραλάμπους Σπυρούλα

Υπεύθυνη Καθηγήτρια

Χαραλάμπους Μαρία

Πτυχιακή Εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας

ΠΑΤΡΑ 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ

2683.

Η Τριμελής Επιτροπή για την Έγκριση της Πτυχιακής

Υπογραφή

Υπογραφή

Υπογραφή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	V
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Το πρόβλημα	3
Σκοπός της Μελέτης	5
Ορισμοί Όρων	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	8
1. Έννοια Σεξουαλικότητας	8
Αντρική και γυναικεία σεξουαλικότητα	15
2. Γενικά περί της ανάπτυξης της ψυχοσεξουαλικής ταυτότητας της γυναίκας	26
2.1 Ψυχαναλυτικές θέσεις της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης της γυναίκας	27
2.1.α Το Φροϋδικό οιδιπόδειο σύμπλεγμα	31
2.1.β Η σημασία του φθόνου του πέους στη γυναίκα	33
2.1.γ Η θέση του ναρκισσισμού στη γυναικεία σεξουαλικότητα	41
2.1.δ. Αλλαγή Αντικειμένου	45
3. Νευρωτικές λύσεις από την Οιδιπόδεια κατάσταση	53
4. Το φεμινιστικό κίνημα και η επίδραση του στην σεξουαλική απελευθέρωση της γυναίκας	81
5. Η σημασία της σεξουαλικής απελευθέρωσης της γυναίκας.	85
6. Σεξουαλική ψευτοαπελευθέρωση αντί για σεξουαλική ωριμότητα	100
6.1. Μερικές πλευρές του Οργασμού.	111
7. Γάμος και σεξουαλικότητα	130
7.1. Γάμος και οιδιπόδειο σύμπλεγμα	130
7.2. Γάμος και Ελεύθερη Συμβίωση	135
7.3. Ελεύθερη σεξουαλική συμπεριφορά και γάμος	141
8. Απόψεις γυναικών γύρω από την σεξουαλικότητα (μαρτυρίες γυναικών)	144
9. Η σημασία της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης	160
10. Μερικές σκέψεις για το Ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού σχετικά με το θέμα	166

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	170
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	170
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	174
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	212

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Για την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε την Καθηγήτρια μας Κα Μαρία Χαραλάμπους η οποία μας βοήθησε σ' αυτή μας την προσπάθεια.

Επίσης ευχαριστούμε θερμά τους γονείς μας που στάθηκαν πλάι μας, μας στήριξαν και μας ενθάρρυναν κατά την διάρκεια των σπουδών μας. Τους ευγνωμονούμε και τους υποσχόμαστε ότι θα προσπαθήσουμε να πετύχουμε ως κοινωνικοί λειτουργοί και να φανούμε αντάξιοι των προσδοκιών τους και της πίστης που δείχνουν στις δυνατότητές μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην σημερινή εποχή πραγματοποιείται η καταξίωση της γυναίκας μέσα από τον επαγγελματικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα. Παρόλες όμως τις κατακτήσεις της στους πιο πάνω τομείς και τη σεξουαλική της απελευθέρωση παρατηρείται μια εσωτερική προσκόλληση στις παραδοσιακές αρχές.

Η σεξουαλικότητα είναι μια μορφή ενέργειας και αποτελεί σημαντικό μέρος της συνολικής μας έκφρασης. Αρχίζει από τον πρώτο μήνα που ερχόμαστε στη ζωή και καθορίζει τη μετέπειτα εξέλιξη μας. Επηρεάζει άμεσα τη προσωπικότητα του ατόμου σε ατομικό και συλλογικό πεδίο.

Διάφοροι ψυχαναλυτές όπως ο Freud, η Simon de Bouveur η Horney συμφωνούν ότι το φαλλικό στάδιο αποτελεί ένα ιδιαίτερο κομμάτι στη ζωή του ανθρώπου. Είναι το στάδιο κατά το οποίο τα δύο φύλλα γνωρίζουν τις ανατομικές τους διαφορές. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει το παιδί αυτή την διαφορά θα επηρεάσει καθοριστικά το ψυχικό του κόσμο.

Η γυναίκα προσπαθεί να απελευθερωθεί από τις προκαταλήψεις και τα ταμπού που έχει στο υποσυνείδητο της. Ορισμένες το έχουν καταφέρει άλλες έχουν τη γευδαίσθηση ότι το έχουν ήδη καταφέρει.

Ο οργανισμός αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της σεξουαλικής πράξης. Διαπιστώνουμε όμως ότι σε αρκετές γυναίκες επικρατεί άγνοια γύρω από το θέμα αυτό.

Ο δεσμός του γάμου αποτελεί σταθμό στη ζωή του ατόμου. Είναι το σημείο στο οποίο το άτομο έχει κατασταλάξει σε ένα σύντροφο, όταν δύο άτομα γίνονται ένα. Ένας δεσμός που επηρεάζει άμεσα και τη σεξουαλική ζωή του ατόμου.

Τέλος η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση υπεύθυνα προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις στο παιδί, στον έφηβο, στον ενήλικα που έχει γύρω από τη σεξουαλική ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από πολλές ανθρωπολογικές και κοινωνιολογικές μελέτες φαίνεται ότι οι κοινωνίες καταπιέζουν το σεξουαλικό ένστικτο. Φυσικά, αυτή η πίεση ποικίλει από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή. Έτσι υπάρχουν κοινωνίες που είναι ανεκτικές σε ορισμένες εκφράσεις της σεξουαλικότητας άλλες που είναι απαγορευτικές, και άλλες πάλι που καθορίζουν ορισμένες τελετουργίες που όταν τις υποστεί το άτομο θα θεωρείται ψυχολογικά και κοινωνικά ώριμο για την ετεροφυλική σχέση.

Η σύγχρονη πατριαρχική κοινωνία καταπιέζει πολύ περισσότερο την γυναίκα και την τοποθετεί σε χαμηλότερη κοινωνική θέση παρά την κάποια βελτίωση των τελευταίων δέκα ετών.

Οι γυναίκες σήμερα βρίσκονται αντιμέτωπες με μια διπλή σύγκρουση τόσο ενάντια στην καταπιεστική δομή της πατριαρχίας όσο και ενάντια στις εσωτερικές αναστολές που εμποδίζουν την κοινωνική τους ενηλικίωση.

Είναι ωστόσο σαφές ότι οι γυναίκες δεν εφησύχαζαν πλέον παραδομένες στα φυλετικά τους καθήκοντα έστω και αν συνέχιζαν να ανταποκρίνονται σ' αυτά. Είναι επίσης σαφές ότι οι συγκρούσεις και τα αδιέξοδα που σηματοδοτούν τη διαδρομή προς την απελευθέρωση είναι πολλά και ορισμένες φορές μοιάζουν ανυπέρβλητα.

Η σημερινή κοινωνία δεν αναγνωρίζει σχεδόν καθόλου τις σεξουαλικές ανάγκες των γυναικών, παρόλο που η σεξουαλικότητα αποτελεί έκφραση ενός ενστίκτου και μάλιστα πολύ ισχυρού. Έτσι σε αντιστάθμιση οι γυναίκες γίνονται πιο συναισθηματικές πιο τρυφερές, πιο ρομαντικές με αποτέλεσμα να εξιδανικεύουν τον άντρα-σύντροφο που με την σειρά του δεν ταιριάζει τελικά στο εξιδανικευμένο πρότυπο.

Οι άντρες-σύντροφοι δεν μαθαίνουν να είναι συνυπεύθυνοι σε σχέση με τις συναισθηματικές ανάγκες της γυναίκας. Η ευθύνη βαραίνει εξ' ολοκλήρου το κορίτσι γυναίκα που πολλές φορές δεν έχει σωστή αγωγή και πληροφόρηση για να προστατευτεί.

Το πρόβλημα

Σήμερα οι γυναίκες έχουν περισσότερο παρά ποτέ τη δυνατότητα να εκφράσουν τη σεξουαλικότητα τους. Αυτή η ελευθερία είναι αποτέλεσμα, εν μέρει της αλλαγής του ρόλου των γυναικών στην κοινωνία, αλλά και της αντίληψης απέναντι στο σεξ, (σεξουαλική απελευθέρωση) τις κατακτήσεις τους στο επαγγελματικό, κοινωνικό επίπεδο. Παρόλα αυτά διαπιστώνεται όμως ότι η γυναίκα παραμένει προσκολλημένη στον παραδοσιακό της ρόλο.

Η σεξουαλικότητα περιλαμβάνει ένα φάσμα ανδρώπων σχέσεων όπως αναπτύσσονται βαθμιαία στην παιδική ηλικία από το πρώτο χρόνο της ζωής τους (σε σχέση με το σώμα, τον εαυτό τους και τους άλλους) και στο τρόπο που καθορίζεται η προσωπικότητα του ατόμου.

Στον πρώτο προβληματισμό δίγουμε το τρόπο που επηρεάζει η σεξουαλικότητα την εξέλιξη του ατόμου σε ατομικό και συλλογικό πεδίο.

Πολλές γυναίκες αναρωτιούνται συχνά για το αν έχουν ή όχι οργασμό ή ακόμη και τι σημαίνει οργασμός. Αυτό έρχεται σαν συνέπεια της έλλειψης πληροφόρησης πάνω στο τι είναι οργασμός σε ποια σημεία των γεννητικών οργάνων αρχίζει και σε ποιά ολοκληρώνεται.

Η προσέγγιση του θέματος της γυναικείας απελευθέρωσης και γευτοαπελευθέρωσης έχει σαν στόχο να γκρεμίσει ένα ένα όλα τα τείχη και τις προκαταλήψεις που έχουν υψωθεί στο υποσυνείδητο μας από τα παιδικά μας χρόνια.

Ο δεσμός του γάμου και οι συνέπειες του στην σεξουαλικότητα του ατόμου είναι ένας άλλος παράγοντας που μας προβλημάτισε. Ο παραδοσιακός γάμος νομιμοποιεί την κυριότητα του άντρα πάνω στη γυναίκα. Αυτό που θεωρούμε σαν πραγματική απελευθέρωση στη γυναίκα είναι η οικονομική της ανεξαρτησία, η ισότητά της με τον άντρα και η ελεύθερη συμβίωση πριν από το γάμο με ένα ερωτικό σύντροφο που δεν την κατέχει σαν ιδιοκτήτης.

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση έχει σαν στόχο να προσφέρει τις σωστές γνώσεις και να ενημερώνει υπεύθυνα το παιδί, τον έφηβο, το γονιό και τον ενήλικα γύρω από τη σεξουαλική πράξη.

Αυτοί είναι οι βασικοί λόγοι που μας ώθησαν στην μελέτη του θέματος της «γυναικείας σεξουαλικότητας».

Σκοπός της Μελέτης

Βασικός σκοπός της μελέτης είναι η όσο το δυνατό μεγαλύτερη διερεύνηση του θέματος της γυναικείας σεξουαλικότητας μέσω της υπάρχουσας βιβλιογραφίας.

Το θέμα προσεγγίζεται κυρίως από μηχανalyτική σκοπιά παραθέτωντας συγχρόνως ορισμένες κοινωνιολογικές απόψεις.

Οι επιμέρους στόχοι μας είναι να μελετήσουμε και να γνωρίσουμε:

- Τι είναι σεξουαλικότητα; Πως επηρεάζει τη ζωή του ατόμου από την παιδική ηλικία μέχρι την ενηλικίωσή του;

- Τι είναι οργασμός;

- Πως επηρέασε το φεμινιστικό κίνημα το ρόλο της γυναίκας;

- Η σημερινή γυναίκα είναι πραγματικά απελευθερωμένη;

- Ποιοι είναι οι πραγματικοί λόγοι που μας οδηγούν στο γάμο;

- Επηρεάζει ο δεσμός του γάμου τη σεξουαλική ζωή του ζευγαριού;

- Πως βιώνεται στη πραγματικότητα η σεξουαλικότητα από τις γυναίκες;

- Ποιος ρόλος της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία και γενικά στη ζωή του ατόμου;

- Ποια η σχέση του Κ. Λειτουργού με το συγκεκριμένο θέμα;

Όλες αυτές οι σκέψεις μας οδήγησαν στη συγγραφή της «Γυναικείας Σεξουαλικότητας».

Ορισμοί Όρων

Σεξουαλικότητα.

Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας ορίζει τη σεξουαλικότητα ως ένα φυσικό και φυσιολογικό συστατικό της ανθρώπινης ύπαρξης που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της προσωπικότητας του καθενός είτε είναι άντρας, γυναίκα ή παιδί. Είναι μια βασική ανάγκη και μια πλευρά της ανθρώπινης ύπαρξης, την οποία δεν μπορούμε να την απομονώσουμε απ' τις άλλες πλευρές της ζωής μας. Η σεξουαλικότητα είναι μια μορφή ψυχικής ενέργειας, την οποία μεταφέρουμε μέσα μας όλες τις στιγμές σαν ένα μέρος της συνολικής έκφρασης της ύπαρξης μας. Μας ωθεί να δημιουργήσουμε σχέσεις οι οποίες μας προσφέρουν συναισθηματική ασφάλεια, ζεστασιά και ευτυχία.

Οργασμός

Είναι η κορυφαία στιγμή της σεξουαλικής πράξεως (συνουσία). Χαρακτηρίζεται από έντονη νευρική και μυϊκή διέγερση, που συνοδεύεται από αίσθηση ηδονικής πληρότητας στην περιοχή των γεννητικών οργάνων, την οποία ακολουθεί μια υπέρταση ανεπανάληπτες ηδονής που εκδηλώνεται με σπασμούς ή συσπάσεις σ' όλο το σώμα. (Ζακοπούλου Ι. Νίκου, 249).

Αυνανισμός

Πρόκληση αισθημάτων σεξουαλικής ηδονής μέχρι και οργασμού από ένα άτομο στον ίδιο τον εαυτό του. Επιταγχύνεται με το άγγιγμα ή το

τρίγυμο των γεννητικών οργάνων και μερικές φορές και με φανταστικές παραστάσεις. (Goldstein M. -Will Mc Brid 1979, 178)

Ελεύθερη συμβίωση

Συμβίωση ενός άντρα και μιας γυναίκας για διάφορους λόγους που δεν είναι παντρεμένοι.

Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση

Η Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση θα πρέπει να δίνει βοήθεια για την κατανόηση των σεξουαλικών αισθημάτων, να διευρύνει τις γνώσεις για τις σεξουαλικές διαδικασίες και για τους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς, να ενθαρρύνει τα παιδιά να ζήσουν σαν άντρες (τα αγόρια) ή σαν γυναίκες (τα κορίτσια) και να γνωρίσουν τη συντροφικότητα των φυλών, να ενθαρρύνει συζητήσεις και συγκρίσεις διαφορετικών αντιλήψεων για τη σεξουαλικότητα. (Martin Goldstein Will Mc Brid 1979 :214).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

1. Έννοια Σεξουαλικότητας

Ο Havelock Ellis (1859-1939) στο «σεξουαλικότητα και υγεία» (1992: σελ. 53), Άγγλος γιατρός ήταν από τους πρώτους στην βικτωριανή εποχή, που τόλμησε να μιλήσει για την ανθρωπινή σεξουαλικότητα. Στα μαθήματά του, που δημοσιεύτηκαν από το 1896 μέχρι το 1928 με τον τίτλο «Studies in the Psychology of sex» αναφέρει ότι «οι στάσεις μας απέναντι στο σεξ καθορίζονται από ατομικές και κοινωνικές συνιστώσες».

Οι θεωρίες του Ellis άλλαξαν την από αιώνες άποψη ότι η σεξουαλικότητα είναι η ίδια σ' όλους τους ανθρώπους. Σήμερα οι αρχές αυτές αποτελούν τη βάση των σύγχρονων ερευνών για τη ψυχολογία του σεξ. Την ίδια εποχή ο Freud σεξουαλική αγωγή και υγεία (1992, σελ 53) διακήρυξε ότι το σεξ είναι παντού τόσο στο συνειδητό όσο και στο ασυνείδητο και ότι η ερμηνεία όλων των ψυχιατρικών συμπτωμάτων σχετίζεται με το σεξ. Αναμφισβήτη η φροϋδική θεωρία έκανε τον άνθρωπο να μιλά πιο άνετα και να δέχεται καλύτερα την σεξουαλικότητά του. Όσο αφορά τις απόψεις του Freud, θα επεκταθούμε στην συνέχεια.

Όσο αφορά την έννοια και ερμηνεία της σεξουαλικότητας είχαν δοθεί αρκετοί ορισμοί από διάφορους ερευνητές.

Από ψυχαναλυτική και ψυχολογική σκοπιά η σεξουαλικότητα εξετάζεται από δύο όψεις την στενή και την ευρύτερη έννοια.

Υπό τη στενή έννοια η σεξουαλικότητα είναι το σύνολο των βιολογικών ενορμήσεων που αποτελούν το υπόστρωμα για την αναπαραγωγική λειτουργία του ανθρώπου.

Με την ευρύτερη έννοια ως ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη η σεξουαλικότητα περιλαμβάνει όλο το φάσμα των ανθρώπινων σχέσεων όπως αναπτύσσεται βαθμιαία στην παιδική ηλικία, ξεκινώντας από τις δύο βασικές αρχές που αναπτύσσει στο πρώτο χρόνο της ζωής του, τη σχέση με το σώμα και τον εαυτό του και τη σχέση προς το σώμα και τον εαυτό του άλλου, στην περίπτωση αυτή αρχικά προς την μητέρα. Στις δύο αυτές σχέσεις αποτελούν βασικό άξονα γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται η προσωπικότητα του ατόμου και καθορίζεται αποφασιστικά η εξέλιξη και η πορεία του ανθρώπου στην ατομική ιστορία αλλά και στην ιστορία του ως συλλογικού όντος.

Η επίδραση της σεξουαλικότητας με την ευρύτερη έννοια είναι τεράστια πάνω σε όλες τις ανθρώπινες λειτουργίες και δομές, στην εξέλιξη της ιστορίας, στη μορφή των κοινωνικών οργανώσεων του δημιουργεί, στις ιστορικές συγκρούσεις και εξελίξεις γιατί η αναπτυξιακή πορεία της σεξουαλικότητας με τις συχνά αναπόφευκτες ματαιώσεις και στερήσεις που υφίσταται, δημιουργεί μέσα στο άτομο ένα σύστημα αναγκών και καθορίζει σχεδόν απόλυτα τις σχέσεις του προς το περιβάλλον (Βαϊδάκης Ν. Αθ. 1989, σελ. 58, 59).

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας με κάποια ελεύθερη μετάφραση η σεξουαλικότητα είναι ένα φυσικό και φυσιολογικό συστατικό της ανθρώπινης ύπαρξης και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της προσωπικότητας του καθένα, είτε είναι άντρας, γυναίκα ή παιδί. Είναι μια βασική ανάγκη και μια πλευρά της ανθρώπινης ύπαρξης, την οποία δεν μπορούμε να απομονώσουμε από τις άλλες πλευρές της ζωής μας. Η σεξουαλικότητα είναι μια μορφή ψυχικής ενέργειας την οποία μεταφέρουμε μέσα μας όλες τις στιγμές σαν ένα μέρος της συνολικής έκφρασης της ύπαρξής μας. Μας ωθεί να δημιουργούμε σχέσεις οι οποίες μας προσφέρουν συναισθηματική ασφάλεια, ζεστασιά και ευτυχία. Είναι μια ισχυρή δύναμη, η οποία επηρεάζει της σκέψη μας, τα αισθήματά μας, τις ευαισθησίες μας, τις επιλογές μας και με τον τρόπο αυτό, τη φυσική και πνευματική μας υγεία.

Η σεξουαλικότητα δίνει στο άτομο την εμπειρία της επιθυμίας της χαράς και της ικανοποίησης, δημιουργεί σχέσεις και γεννά καινούργιες ζωές.

Η ανθρώπινη σεξουαλικότητας της οποίας η πιο σημαντική και κοινωνική προς τα έξω έκφραση είναι η σεξουαλική επαφή, είναι μια τεράστια δύναμη μέσα στον άνθρωπο και κατ' επέκταση στην κοινωνία στην οποία δεν μπορούμε να αγνοήσουμε.

Η σεξουαλικότητα έχει άμεση σχέση με τη διάθεση, την ανάγκη και την απόλαυση του έρωτα. Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του είναι μας

που το μοιραζόμαστε μετά από δική μας επιλογή με τον ερωτικό μας συνομιλητή. (Βαϊδώνης Ν., Αθήνα 1996).

Οι Martin Coldstein και Will McBrid αναφέρουν ότι η σεξουαλικότητα είναι ζωτική κλήση που αντανακλάται στο σωματικό και στον ψυχικό - πνευματικό τομέα και στην επιθυμία για ηδονή, επαφή και τρυφερότητα και κάνει δυνατή την εκπλήρωση αυτών των επιθυμιών.

Στην γλώσσα των ειδικών η σεξουαλικότητα θεωρείται ένστικτο, δηλαδή μια εκ γενετής ενέργεια, που η διαρκή της λειτουργία δεν είναι πάντα συνειδητή και που στη ζωή πρέπει να διαμορφώνεται με συνειδητή συμπεριφορά.

Επειδή κάθε άνθρωπος αναπτύσσει δικές του τάσεις και ιδιοτροπίες στον σεξουαλικό τομέα, μια περιγραφή της σεξουαλικότητας δεν μπορεί παρά να είναι πολύ γενική.

Η σεξουαλικότητα προκαλεί σωματικά, συμπτώματα έντασης που επαυξάνεται με το σωματικό άγγιγμα, ιδιαίτερα στα γεννητικά όργανα και φτάνει σ' ένα αποκορύφωμα, που συνδέεται με αυξανόμενα αισθήματα ηδονής. Προσέγγιση με άλλα πρόσωπα, ιδιαίτερα με ανθρώπους του άλλου φύλου για τη δημιουργία επαφής και ιδιαίτερα σεξουαλικής επαφής μαζί τους.

Χαλάρωση των μέχρι τότε σχέσεων π.χ. με τη μητέρα και τον πατέρα, τους φίλους, με την αναζήτηση και την απόκτηση επαφής, συμπλήρωσης και οικειότητας στα δεσμά με τον σύντροφο. Προσωπική προσέγγιση σε ένα ορισμένο άνθρωπο σε μια ερωτική σκέψη. Δημιουργία ανθρώπου, η

διαρκή ερωτική σχέση ανάμεσα σε μια γυναίκα και έναν άντρα είναι μια σημαντική προϋπόθεση για την ικανότητα ζωής και την ανάπτυξη ενός παιδιού.

Στην ύπαρξη των δύο φύλων στην ικανότητα επαφής των ανθρώπων δηλαδή στην ικανότητα δημιουργίας σχέσεων ανάμεσα τους και σαν ερωτική ικανότητα δηλαδή σαν δημιουργία σχέσεων ενός προσώπου με ένα άλλο.

Η σεξουαλικότητα είναι μια δύναμη που δημιουργεί δεσμούς. Αυτό το γεγονός συνειδητοποιείται μόνο στην πορεία της ζωής. Βιώνεται πάντα με ένα συνδυασμό επαφής και ηδονής που από την παιδική τρυφερότητα εκφράζεται π.χ. με το βύζαγμα και τα χάρδια, αναπτύσσεται σε μια ικανότητα να δίνεις και να παίρνεις π.χ. φιλία, τον έρωτα και τη σεξουαλική επαφή. Πάντα υπάρχει μια ανάγκη για επαφή και ηδονή, που πρέπει να ικανοποιείται. Οι μορφές που επιλέγονται γι' αυτό το σκοπό εξαρτώνται από την ανατροφή και την κοινωνία.

Η σεξουαλικότητα είναι βασικό συστατικό του ανθρώπου και δεν μπορεί να αγνοείται ή να αποκλείεται. Παρ' όλα αυτά η άσκηση της σεξουαλικότητας περιορίζεται από κοινωνικούς κανόνες σε ορισμένους ανθρώπους και σε ορισμένες μορφές εξ' αιτίας της άμεσης σύνδεσης της με την αναπαραγωγή στους ενήλικες, στους «νόμιμους» δεσμούς όπως ο γάμος, η οικογένεια και σε διευθετήσεις που εν μέρει είναι ανεκτές και εν μέρει απορρίπτονται π.χ. η πορνεία ή η ελεύθερη συμβίωση (Martin Goldstein Will McBride, 1979).

Η σεξουαλικότητα από τη σκοπιά της μαρξιστικής προσέγγισης είναι μια βιολογική λειτουργία που εκφράζεται μέσω μιας ανάγκης και που για να εξασκηθεί χρειάζεται εξωτερικές ως προς αυτή, (δηλαδή μη φυσικές συνθήκες), αντίθετα από ότι συμβαίνει στην περίπτωση της συνθήκης αναπνοής (ή της διατροφής) συνθήκες οργανωμένες διαμέσου πολλαπλών και διαφόρων κοινωνικών δομών.

Η σεξουαλική ανάγκη χρειάζεται τον Άλλο (το άλλο φύλο) για να ικανοποιηθεί: άρα είναι κοινωνική και κοινωνικοποιημένη ως προς την ουσία και στην εξάσκησή της εμπεριέχει (με τρόπο επεξεργασμένο ή όχι, συνειδητό ή όχι, εκούσια ή όχι) μια ανάλογη αντίληψη για τον κόσμο, για τον άντρα, την γυναίκα και την ηθική.

Η ανθρωπίνη σεξουαλικότητα δεν μπορεί να χωριστεί από το ψυχολογικό της περιεχόμενο, που για να πραγματοποιηθεί προϋποθέτει την ύπαρξη του Άλλου και αυτή η συγκεκριμένη τελεολογία της ανθρωπίνης σεξουαλικότητας δεν είναι παρά η συναισθηματικότητα.

Έτσι η σεξουαλικότητα και η συναισθηματική ζωή που προϋπόθεταν τη συγκεκριμένη διάσταση του ανθρωπίνου όντος αντανακλάται η μία από την άλλη, έχουν κοινό δυναμισμό αλλά επιπλέον προκαλούν μια διαφοροποίηση με πολλαπλές διακλαδώσεις στη διάρκεια της ιστορίας της ανάπτυξης των ανθρωπίνων κοινωνιών.

Η συναλλαγματική ζωής είναι το ψυχολογικό επίπεδο της σεξουαλικότητας βασίζεται στην ανθρωπίνη σχέση, και η συναισθηματική ζωή με τις διάφορες μορφές και ιδιότητες του

συναισθήματος: ερωτισμός, σεξουαλικός έρωτας και μη σεξουαλικός έρωτας, αποδεσμεύεται και διαφοροποιείται ανάλογα με το πόσο πιο πολύπλοκη γίνεται η εσωτερική και κοινωνική ζωή των ανθρώπων.

Αρα, συναισθηματικότητα και ερωτισμός είναι το ψυχολογικό περιεχόμενο της σεξουαλικότητας, το οποίο αποτελείται από την συγκεκριμένη εσωτερίκευση και λανθάνουσα περίοδο που χαρακτηρίζει το ανθρώπινο όν ως προς τη σεξουαλική ανάγκη και την ικανοποίησή της (Muldorf Maerner).

Σύμφωνα με τον Reich η σεξουαλική ενέργεια είναι βιολογική, δομική ενέργεια του ψυχικού μηχανισμού ο οποίος αποτελεί την δομή των αισθημάτων και της σκέψης του ανθρώπου. Η σεξουαλικότητα (physiologische vagusfunktion) είναι αυτή καθ' αυτή η ενέργεια της παραγωγής της ζωής.

Βασισμένος στην θεωρία του Reich ο Lower A. αναφέρει για τη σεξουαλικότητα τα εξής: Η ζωή δημιουργεί δύο δυνάμεις η μια τείνει προς την ατομικότητα και τη δομή η άλλη στην συγχώνευση και την απώλεια της μοναδικής δομής. Αυτές οι δύο δυνάμεις μπορούν να αναγνωριστούν σαν προσωπικότητα και σεξ. Η προσωπικότητα είναι η έκφραση της μοναδικής δομής της ύπαρξής μας. Η σεξουαλικότητα είναι η δύναμη που οδηγεί στη στενή επαφή, την ταύτιση και την ένωση με τον άλλον.

Ο Freud αναφέρει ότι η σεξουαλικότητα της γυναίκας έχει προσανατολισμό καθαρά ναρκισσιστικό και αυτό που ονομάζουμε αγάπη,

φέρει καθαρά το σημάδι αυτού του προσανατολισμού τόσο μάλλον που για την γυναίκα αποτελεί αναμφίβολα την μεγάλη ιστορία της ζωής της». (Janine Chassequet Smiyer Αθ. 1991, σελ. 120).

Τελειώνοντας την πολύ σύντομη παρουσίαση της έννοιας της σεξουαλικότητας θα θέλαμε να ανακεφαλαιώσουμε τονίζοντας τα κύρια στοιχεία της:

1. Η σεξουαλικότητα με την ευρύτερη έννοια σχετίζεται με την διαμόρφωση της προσωπικότητας μιας ως σταθερή γυχοσεξουαλική οντότητα και ταυτότητα
2. Η σεξουαλικότητα έχει σχέση με τον εαυτό μας και με τους άλλους, εμπεριέχει δηλαδή ναρκισσιστικά στοιχεία και στοιχεία σχέσης προς το αντικειμενικό.
3. Η εικόνα για τον εαυτό μας και τους άλλους, καθώς και οι σεξουαλικές επιθυμίες παίρνουν διάφορες μορφές που ενδοβάλλονται
4. Μεγάλα κομμάτια των ενδοβολών αυτών απωθούνται στο ασυνείδητο και παίζουν καθοριστικό ρόλο όχι μόνο στις σχέσεις προς το εαυτό μας (υψηλή ή χαμηλή αυτοεκτίηση) και προς τους άλλους, αλλά στην γενικότερη ύπαρξή μου μέσα στο κοινωνικό σύνολο (Γιοσαφατ Ματθαίος, 1992, σελ. 69).

Αντρική και γυναικεία σεξουαλικότητα

Οι αξίες του ανδρισμού και της δηλυκότητας έχουν κάπως χαθεί μέσα στην ολική απώλεια ταυτότητας, που χαρακτηρίζει την τρέχουσα

κατάσταση στην Δυτική κοινωνία. Οι σεξουαλικοί ρόλοι που ήταν ξεκάθαρα καθορισμένα στις περασμένες γενιές σήμερα συγχέονται. Από την μια μεριά ο Simon de Voubouar (1979) ισχυρίζεται πως η γυναίκα έχει γίνεται το «δεύτερο φύλο εξαιτίας του αποκλεισμού της από τον κόσμο της αντρικής δραστηριότητας. Από την άλλη ο ποιητής Ρόμπερτ Γκραιβς γράφει πως «μια πραγματική γυναίκα ούτε περιφρονεί ούτε λατρεύει τους άντρες, αλλά κάνει ό,τι μπορεί για ν' αποφύγει να δράσει όμοια μ' αυτούς».

Η σημερινή σύγχυση απορρέει απ' την κατάρρευση του λεγόμενου «διπλού κριτηρίου» πάνω στο οποίο ήταν δεμελιωμένη η παλιά τάξη πραγμάτων. (Lowen A. 1979 σελ. 221).

Η αβεβαιότητα σχετικά μ' αυτό που αποτελεί την φυσιολογική κοινωνική και σεξουαλική στάση δεν περιορίζεται στις γυναίκες. Οι άντρες υποφέρουν από παρόμοια σύγχυση σχετικά με το ρόλο τους στη συζυγική σχέση. Για παράδειγμα ένας άντρας εξουσιάζει το σπίτι του θεωρείται δικτατορικός αν είναι παθητικός ή υποτακτικός αν είναι ανίκανος. Όταν σε μια οικογενειακή κατάσταση προκύπτει αυτού του είδους τα προβλήματα, το πρόβλημα συνήθως βρίσκεται σε διαταραχές της σεξουαλικής σχέσης μεταξύ των συζύγων και στην έλλειψη σαφήνειας σχετικά με τις σεξουαλικές προσδοκίες κάθε συντρόφου. Ο άντρας που εξουσιάζει το σπίτι του, το κάνει επειδή πιστεύει συνειδητά πως ο ρόλος της γυναίκας είναι αυτός της υποτακτικότητας τόσο στη σεξουαλικότητα όσο και στην προσωπικότητα. Νομίζει πως εκείνη περιμένει απ' αυτόν να «φορά τα παντελόνια» πράγμα του γι' αυτόν

σημαίνει να είναι τ' αφεντικό. Ο άντρας που επιτρέπει στη γυναίκα του να διευδύνει τη σχέση τους, ενεργεί σύμφωνα με την λαθεμένη πεποίθηση ότι περιμένουν απ' αυτόν να εξυπηρετεί τη γυναίκα δηλαδή να την ικανοποιεί. Οι παθητικές στάσεις εκλογικεύονται συχνά σαν εκφράσεις αλτρουϊσμού, τόσο απ' τον άντρα όσο και απ' τη γυναίκα. Η αυτο-βεβαίωση μπερδεύεται με τον εγωισμό με βάση τη λαθεμένη υπόθεση, πως έχει κανείς την υποχρέωση να ικανοποιεί το σεξουαλικό του σύντροφο σαν ανταπόδοση για τα καλά της σχέσης.

Αυτή η νευρωτική στάση αναπτύσσεται από μια έλλειψη κατάκτησης των βιολογικών παραγόντων, που ρυθμίζουν τη σχέση του ενός φύλου με το άλλο.

Για να εκτιμήσει αυτούς τους παράγοντες, πρέπει να κατανοήσει τη διαφορετική γυχοσεξουαλική ανάπτυξη του συγκεκριμένου άντρα και της συγκεκριμένης γυναίκας.

Πως συνδέονται οι διαφορές μεταξύ αντρική και γυναικείας σεξουαλικότητας; Κατά πρώτο, το γεγονός ότι η διέγερση σ' ένα άντρα εσπάζεται σ' ένα σημείο και κατευθύνεται προς τα έξω εξηγεί την τάση του να διεγείρεται γενετήσια γρηγορότερα από μια γυναίκα. Κατά δεύτερο, το γεγονός ότι ο άντρας έχει το όργανο της διείσδυσης, του δίνει την πρωτοβουλία να αρχίζει τη σεξουαλική πράξη. Τρίτο, το γεγονός ότι το σώμα του είναι πιο μυώδες, εξηγεί γιατί είναι γενικά επιθετικός, στις σεξουαλικές σχέσεις. Σ' όλες αυτές τις μυθολογίες, ο άντρας ή η αρσενική αρχή θεωρείται πως αντιπροσωπεύει το κινητήριο

πνεύμα. Από την άλλη μεριά, η γυναίκα ή η δηλυκή αρχή θεωρείται ως το δοχείο που μεταπλάθει αυτό το πνεύμα. Οι δηλυκές λειτουργίες της λήψης, της συγκράτησης και της μετάπλασης είναι το ίδιο αναγκαίες στη σεξουαλική πράξη και στη δημιουργία των παιδιών. (A. Loven, 1979, σελ. 232).

Δεν πρέπει να ειπωθεί πως ο ρόλος της γυναίκας είναι παθητικός ή υποτακτικός. Είναι τόσες πολλές γυναίκες, που συνειδητά ή ασυνείδητα αρνούνται τη σεξουαλική τους φύση επειδή πιστεύουν πως τους επιβάλλει μια υποτακτική στάση.

Καμία γυναίκα δεν θέλει να νιώθει πως είναι ένα αντικείμενο σεξουαλικό ή οτιδήποτε άλλο. Καθημερινές παρατηρήσεις δείχνουν πως οι γυναίκες είναι το ίδιο ενεργητικές με τους άντρες στο να προτείνουν σεξουαλικές σχέσεις. Οι γυναίκες έχουν το δικό τους τρόπο να δείχνουν επιθυμία ή προθυμία για σεξουαλική σχέση: ένα βλέμμα, ένα άγγιγμα, μια χειρονομία -σπάνια λέξεις.

Στην σεξουαλική συνάντηση ανάμεσα σ' ένα άντρα και μια γυναίκα, είναι αδύνατο να ξέρεις ποιός άρχισε την επαφή. Από την στιγμή όμως, που έχει γίνει η επαφή, ο άντρας γίνεται συνήθως ο κυνηγός και η γυναίκα το θήραμα παρόλα αυτά έχει τους δικούς της τρόπους να διατηρεί το κυνήγι. Ενδιαφέρον και προκλητικό για τον άντρα. Η επιθετικότητά της είναι πιο αμυδρή όχι όμως και λιγότερο αποτελεσματική. Πολύ συχνά άντρες με παθητικές τάσεις στην προσωπικότητά τους, παντρεύονται γυναίκες που είναι υπερβολικά

επιθετικές. Ενώ θεωρητικά αυτός φαίνεται καλός συνδυασμός σπάνια λειτουργεί στην πράξη. Ο άντρας αγανακτεί ασυνείδητα με την ανάληψη από μέρους της γυναίκας του κυρίαρχου ρόλου. Αυτή με τη σειρά της αγανακτεί με την παθητικότητα του και αντιδρά με αυξανόμενες απαιτήσεις για να αποδείξει ο άντρας την αξία του, πράγμα που το μόνο που καταφέρνει είναι να τον αποξενώνει ακόμα περισσότερο και να μειώνει το ενδιαφέρον του.

Στις περισσότερες σεξουαλικές καταστάσεις, η επιθυμία ενός άντρα για μια γυναίκα θα καθορίσει την ανταπόκρισή της. Φυσιολογικά μια γυναίκα διεγείρεται σεξουαλικά περισσότερο αν ο άντρας είναι επιθετικός και κινείται προς το μέρος της. Η γυναίκα θέλει να τη χρειάζονται να την δέλουν. Ανταποκρίνεται στη σεξουαλική διέγερση με το πόθο ενός άντρα.

Μεταξύ των δηλαστικών το αρσενικό παίρνει την κυρίαρχη από πάνω θέση στη σεξουαλική πράξη. Αυτό ισχύει επίσης στις περισσότερες ανθρωπίνες σεξουαλικές σχέσεις. Η κυρίαρχη θέση σημαίνει, πως ο άντρας ρυθμίζει την ταχύτητα και το ρυθμό για την σεξουαλική δραστηριότητα.

Προσδιορίζει την ποιότητα των κινήσεων της λεκάνης στην εκούσια φάση, την ταχύτητα και τη δύναμη της ώθησης και τη στιγμή της απόσυρσης. Η γυναίκα είναι υποχρεωμένη να προσαρμόσει τις κινήσεις στο ρυθμό του άντρα, όσο αυτός είναι από πάνω. Μπορεί να του

υποδείξει με λέξεις ή μ' ένα άγγιγμα πως θα προτιμούσε ένα πιο αργό ή πιο γρήγορο ρυθμό αλλά απ' αυτόν εξαρτάται να κάνει την αλλαγή.

Στο ψυχολογικό επίπεδο οι παραπάνω διαφορές αντανακλώνται στη στάση της γυναίκας απέναντι στο άντρα. Νιώθει εξαρτώμενη απ' αυτόν κατά ένα τρόπο που δεν ισχύει για τον άντρα σε σχέση με την γυναίκα. Αυτό το αίσθημα εξάρτησης έχει τις ρίζες του στη σεξουαλική λειτουργία. Χαρακτηριστικό της δείγμα είναι μια διαφορά, που δεν αναφέρθηκε: η αποτυχία του στη σεξουαλική πράξη καταλήγει στη δική της αποτυχία.

Η απώλεια της στύσης καταστρέφει τη σεξουαλική πράξη και για τους δύο συντρόφους, η απώλεια των σεξουαλικών αισθήσεων των γυναικών δεν έχει τέτοιο αποτέλεσμα. Εξαιτίας αυτής της εξάρτησης, μια γυναίκα δ' αντιδράσει αργά ή γρήγορα συνειδητά ή ασυνείδητα, με εχδρότητα σε κάθε αδυναμία του άντρα. Μια γυναίκα μπορεί και να είναι συμπονετική, γεμάτη κατανόηση και προθυμία να βοηθήσει έναν άντρα που έχει ανάγκη. Θα τον υποστηρίξει σε κάθε του προσπάθεια να ξεπεράσει τις δυσκολίες ή τους περιορισμούς του. Οι άντρες έχουν ασυνείδητα επίγνωση αυτής της τάσης που υπάρχει στη γυναίκα. Η έγνοια τους να ικανοποιήσουν σεξουαλικά μια γυναίκα, αντανακλά το φόβο τους για την εχδρότητα της σε περίπτωση που θα αποτύχουν.

Είναι σπάνιο να βρούμε εχδρότητα από μέρους του άντρα απέναντι σε μια γυναίκα για οποιαδήποτε αποτυχία στη σεξουαλική της λειτουργία. Οι άντρες μπορεί να παραπονιούνται πως μια γυναίκα είναι σεξουαλικά

αναίσθητη ή γυαρή αλλά αυτό το αίσθημα σπάνια μετατρέπεται σε εχθρότητα. Φυσιολογικά, ένας άντρας τείνει να πάρει επάνω του την ευθύνη για την επιτυχία της σεξουαλικής σχέσης. Πιστεύει πως απ' αυτήν εξαρτάται να διεγείρει τη γυναίκα ακόμα και να την ικανοποιήσει.

Υπάρχει ένας άλλος τομέας στον οποίο αποκαλύπτονται οι ψυχολογικές διαφορές μεταξύ των φύλων, δηλαδή, στις αντίστοιχες στάσεις τους απέναντι τους. Μια γυναίκα μπορεί ν' ανεχτεί τη σεξουαλική απιστία ευκολότερα απ' ότι μπορεί να δεχτεί τη μετάθεση της τρυφερότητας του άντρα σε μια άλλη γυναίκα. Το αντίθετο φαίνεται να ισχύει για ένα άντρα. Ένας άντρας πληγώνεται περισσότερο απ' τη σεξουαλική απιστία της γυναίκας του παρά απ' την τρυφερότητα που μπορεί να νιώθει για έναν άλλο άντρα.

Η σεξουαλική απιστία μιας γυναίκας απειλεί τον ανδρισμό του άντρα της. Βιώνεται σαν προσβολή της περηφάνιας του για την σεξουαλική του ικανότητα δηλαδή την ικανότητά του να κρατήσει και να ικανοποιήσει σεξουαλικά μια γυναίκα.

Ένας απατημένος σύζυγος αποτελεί αντικείμενο κοροϊδίας η σύζυγος που εγκαταλείπεται για μια άλλη γυναίκα αποτελεί αντικείμενο οίκτου.

Λίγες γυναίκες αμφισβητούν την ικανότητά τους να ικανοποιήσουν σεξουαλικά έναν άντρα. Η περηφάνια μιας γυναίκας είναι βασισμένη σε μια πλατύτερη θεμελίωση: τη γοητεία της προσωπικότητας της, όπως εκφράζεται στο ρόλο του συζύγου και της μητέρας. Η περηφάνια της δεν ταυτίζεται μόνο με την σεξουαλική λειτουργία, αλλά με ολόκληρο

το σώμα της. Το σώμα της αντιπροσωπεύει τις δύο λειτουργίες της σεξουαλικότητας και της αναπαραγωγής. Αυτές οι δύο λειτουργίες του σώματος της προσδιορίζουν τη διπλή φύση της - μια βασισμένη στη σχέση της με τον άντρα και μια άλλη που απορρέει απ' την σχέση με τα παιδιά της. Χάρη στη διπλή αυτή σχέση, μπορεί να πει κανείς, πως η γυναίκα είναι η γέφυρα του άντρα στο μέλλον, διαμέσου των παιδιών.

Ο δυασμός υπάρχει επίσης και στη φύση του άντρα. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της σχέσης του με το σώμα και το γεννητικό του όργανο. Ένας άντρας ταυτίζεται με το πέος του σαν προέκταση του εαυτού του. Στο μέτρο που δεν υπόκειται στη βούληση ή το εγώ του, συχνά μιλά γι' αυτό σαν να έχει μια ανεξάρτητη ύπαρξη.

Η ταύτισή του με το σώμα είναι πιο άμεση, αλλά γίνεται με βάση την ικανότητα του σώματός του να λειτουργεί στο κόσμο των αντρών. Η περηφάνια του σ' αυτό το επίπεδο συνδέεται με τη μυϊκή του ανάπτυξη και το συντονισμό. Το σώμα του ανήκει στον κόσμο είναι φτιαγμένο για δράση απέναντι στους άλλους άντρες ή τη φύση. Όμως, το γεννητικό του όργανο ανήκει στη γυναίκα.

Εξαιτίας αυτής της διπλής σχέσης προς τον κόσμο και με τις γυναίκες, ο άντρας είναι η γέφυρα της γυναίκας με τον έξω κόσμο της φέρνει στο σπίτι την περηφάνια και τον ενθουσιασμό. Ενώ η αναγκαία συνεχής απασχόληση της γυναίκας με τη γέννηση και τη φροντίδα των παιδιών περιορίζει το πεδίο κίνησης της, μπορεί να φέρει άλλες αξίες σ' ένα άντρα, αξίες το ίδιο σημαντικές και απαραίτητες μ' αυτές που

εκείνος της προσφέρει. Στο νου του η γυναίκα φέρνει μια σφαίρα που προέρχεται απ' την άμεση σύνδεση της με τις ζωικές διεργασίες της ζωής και του θανάτου. Και είναι η έμπνευση καθώς και δέκτης των καρπών των δραστηριοτήτων του. (A. Lowen, Αθ. 1979 σελ. 238-239).

Κρίνουμε σκόπιμο ν' αναφέρουμε τη θέση της Simone de Beauvoir για τη γυναικεία σεξουαλικότητα θέση άλλωστε που επηρέασε κατά καιρούς τον γυναικείο πληθυσμό. Γι'αυτήν η σεξουαλική ζωή της γυναίκας αρχίζει από πολύ τρυφερή ηλικία και εκείνο που έχει σημασία είναι ο τρόπος που η γυναίκα αντιμετωπίζει το σεξουαλικό «ντεμπουτάρισμα» έχοντας αντίκτυπο σ' όλη της τη ζωή.

Για τη Simone de Beauvoir (1979) ο ερωτισμός της γυναίκας παρουσιάζει αυτονομίες και έχει άμεση επίδραση στο περίπλοκο σύστημα της δηλυκής ιδιοσυγκρασίας. Υπογραμμίζοντας ότι η γυναίκα αντί να ενσωματώνει στην ατομική της ζωή τις ειδικές δυνάμεις του δηλυκού, γίνεται όργανο και δύμα του είδους και πως τα τυφλά αυτά συμφέροντα του είδους είναι ολωσδιόλου αντίθετα από τους ατομικούς σκοπούς, οδηγώντας έτσι τη γυναίκα ως παροξυσμό.

Η κυριότερη εκδήλωση της αναταραχής και των εσωτερικών συγκρούσεων είναι η βαθιά αντίθεση των δυο οργάνων της κλειτορίδας και του κόλπου.

Φτάνοντας έτσι στο κρίσιμο πρόβλημα του γυναικείου ερωτισμού, αν λάβουμε υπόψη μας τη στατιστική του Στέκελ - που επιβεβαιώνεται από ένα αριθμό σεξολόγων και γύχαναλυτών- που δείχνει ότι μόλις το 4%

των γυναικών νιώθουν ικανοποίηση στο πρώτο ερωτικό σμίξιμο ενώ το 50% φτάνει στην κολπική ηδονή ύστερα από εβδομάδες, από μήνες και όχι σπάνια έπειτα από ολόκληρα χρόνια.

Στο ζήτημα αυτό παίζουν ουσιαστικό ρόλο οι ψυχικοί παράγοντες γιατί η γυναίκα δεν ξεχωρίζει το συνειδητό από τις οργανικές τους εκδηλώσεις.

Ο Στέκελ, ύστερα από πολυάριθμες παρατηρήσεις για τη γυναικεία σεξουαλική γυχρότητα, καταλήγει στο συμπέρασμα πως οι γυναίκες θέλουν να ζήσουν τον ερωτικό οργασμό σαν φυσιολογικά δηλυκά. Κάθε άλλη λύση δημιουργεί μέσα τους ηδικές αυτονομίες.

Η Beauvois στην θεώρηση της για την γυναικεία σεξουαλικότητα δεν εξετάζει καθόλου τη σημασία των κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων.

Το συμπέρασμα της

Στη σεξουαλικότητα παίρνουν πάντοτε υλική μορφή η ένταση, ο σπαραγμός, η χαρά, το γκρέμισμα και ο θρίαμβος της ζωής. Η αμοιβαιότητα των σχέσεων δεν θα εξαφανίσει τα δύματα που δημιουργεί η διαίρεση των ανδρώπινων όντων σε δυο ξεχωριστές κατηγορίες.

Η επιθυμία, η κατάκτηση, ο έρωτας, το όνειρο, η περιπέτεια και οι λέξεις που μας αναστατώνουν: δίνω, παίρνω, σμίγω, θα διατηρήσουν το νόημα τους.

Αντίθετα, όταν καταργηθεί η σημασία της μισής ανθρωπότητας και το σύστημα της υποκρισίας που βασιλεύει, τότε αυτό το κομμάτι

ανθρωπότητας θα αποκαλύψει την πραγματική του σημασία, τότε το ζευγάρι άντρας-γυναίκα θα βρει την αληθινή μορφή. (Simone de Beauvoir 1979).

2. Γενικά περί της ανάπτυξης της ψυχοσεξουαλικής ταυτότητας της γυναίκας

Η ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη περιλαμβάνει όλο το φάσμα των ανθρωπίνων σχέσεων όπως αναπτύσσεται βαθμιαία στην Παιδική ηλικία ξεκινώντας από τις δύο βασικές σχέσεις που αναπτύσσει στο πρώτο χρόνο της ζωής του: τη σχέση του με το σώμα και τον εαυτό του (αυτοερωτική - ναρκισσιστική σχέση) και τη σχέση προς το σώμα και τον εαυτό του άλλου, στην περίπτωση αυτή αρχικά προς την μητέρα (άλλο ερωτική - αντικειμενότροπο σχέση). Και οι δύο αυτές σχέσεις αποτελούν το βασικό άξονα γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται η προσωπικότητα του ατόμου και καθορίζεται αποφασιστικά η εξέλιξη και η πορεία του ατόμου στην ατομική ιστορία του ως συλλογικού όντος.

Σύμφωνα με τον Freud (Ματθαίος Γιόσαφατ 62-69) η παιδική σεξουαλικότητα περνάει από διάφορα στάδια με τελικό στάδιο την ενήλικη σεξουαλικότητα.

Στην αρχή της ζωής η σεξουαλικότητα των παιδιών εκδηλώνεται με τη συνεχή ενασχόληση με το σώμα τους από το οποίο αντλούν ευχαρίστηση. Η ευχαρίστηση αυτή επικεντρώνεται σ' ορισμένες περιοχές του σώματος, τις οποίες ο Freud ονόμασε ερωτογόνες ζώνες και τις διέκρινε στη στοματική, την πρωκτική και τις γεννητικές. Οι ερωτογόνες ζώνες έχουν σχέση με το δέρμα και τους βλεννογόνους στις περιοχές αυτές.

2.1 Ψυχαναλυτικές θέσεις της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης της γυναίκας

Στοματική φάση σεξουαλικότητας

Στους πρώτους μήνες της ζωής η βασική ανάγκη του παιδιού για αυτοσυντήρηση μέσω της τροφής του θηλασμού, εκδηλώνεται στο στόμα του. Το παιδί αντλεί ευχαρίστηση από το θηλασμό, τη θηλή, το πιπίλισμα οποιουδήποτε αντικειμένου βάζει στο στόμα του. Αυτό αποτελεί την εντονότερη σεξουαλική του εμπειρία για το πρώτο χρόνο της ζωής του και είναι μια αυτοερωτική εμπειρία.

Η καταβροχθιστική στοματική σεξουαλική τάση του παιδιού σχετίζεται με την ενσωμάτωση του αντικειμένου επιθυμίας κι αποτελεί το πρόδρομο της εσωτερίκευσης και της ταυτοποίησης, μηχανισμοί που αργότερα θα παίξουν σε σχέση με τους γονείς και άλλα σημαντικά πρόσωπα του περιβάλλοντος.

Πρωκτική φάση σεξουαλικότητας

Στο δεύτερο περίπου χρόνο της ζωής η στοματική σεξουαλικότητα συνεχίζει να ικανοποιεί αλλά αναπτύσσεται εντονότερη διέγερση στους βλεννογόνους του πρωκτού και της ουρήθρας. Η απόδευση και κυρίως η κατακράτηση των κοπράνων προκαλούν έντονη ευχαρίστηση. Η πρωκτική σεξουαλικότητα είναι επίσης αυτοερωτική, αφού το αντικείμενο της επιθυμίας είναι το ίδιο το σώμα του παιδιού. Η εξωθητική και η κατακρατική τάση της πρωκτικής σεξουαλικότητας σχετίζεται με σαδομαζοχιστικές επιθυμίες, αμφισεξουαλικότητα αμφιδυμεία και

αμφιβολία ιδιαίτερα σε σχέση με την ενεργητικότητα και παθητικότητα της προσωπικότητας (μύες ενεργητικοί - ευχαρίστηση με εξώθηση, βλεννογόνος παθητικός - ευχαρίστηση με κατακράτηση).

Πολλοί όμως γυχαναλυτές έχουν διαφωνήσει με τη θεωρία του Freud όπως ο Ματμον, ο οποίος γράφει ότι δεν έχει πειστεί για τη μετάβαση στη πρωκτική ερωτογόνο χώρα κατά τον δεύτερο χρόνο.

Πιστεύει ότι η μετάβαση στην πρωκτική ερωτογόνο χώρα κατά τον δεύτερο χρόνο. Πιστεύει ότι η μετάβαση δεν είναι τόσο ξεκάθαρη ή αναπόφευκτη αλλά ότι αυτό που συμβαίνει μπορεί να είναι αποτέλεσμα της έμφυσης που δίνεται στη μητέρα για τον έλεγχο των σφιγκτήρων. Το παιδί επιθυμεί να κάνει τα κακά του οπουδήποτε και όποτε θέλει και όχι επειδή παίρνει απόλαυση από την πρωκτική ζώνη (Γιάννης Κ. Μπουλουγούρης, 1976 σελ. 24).

Φαλλική φάση σεξουαλικότητας.

Μετά τον πρωκτό και την ουρήθρα γύρω στα 3 με 4 χρόνια η ένταση της σεξουαλικής διέγερσης μεταφέρεται περισσότερο στα γεννητικά όργανα και το παιδί μπαίνει στη φαλλική φάση.

Σύμφωνα με τον Freud (Μ. Γιουσάφατ σελ.64) ονομάστηκε έτσι γιατί σχετίζεται με επιθυμίες και φαντασιώσεις που έχουν και τα δύο φύλα για το αρσενικό γεννητικό όργανο. Εδώ για πρώτη φορά αρχίζει η επιθυμία σιγά σιγά να παύει να είναι αυτοερωτική και μεταφέρεται σ' αντικείμενο δηλαδή κατά κανόνα σε ένα από τους γονείς. Δεν είναι

πλέον το σώμα του παιδιού αλλά και το σώμα του άλλου που γίνεται αντικείμενο σεξουαλικών επιθυμιών.

Το άτομο επίσης αρχίζει να αποκτά επίγνωση των διαφορών στα γεννητικά όργανα μεταξύ των δύο φύλων.

Σ' αυτό το στάδιο στο κορίτσι αναπτύσσεται ένα έντονο μίσος για τη μητέρα που θα ευνοήσει την αλλαγή στην επιλογή του αντικειμένου. Το μίσος αυτό πηγάζει από το σύμπλεγμα του ευνουχισμού. Το κορίτσι αντικρίζοντας τα αντρικά γεννητικά όργανα κατηγορεί τη μητέρα ότι δεν τους έδωσε πέος. Η ανακάλυψη του ευνουχισμού οδηγεί το κορίτσι στην παραίτηση από τον κλειτοριδικό αυνανισμό και επομένως από τη φαλλική δραστηριότητα. Αυτό ανοίγει το δρόμο προς την προάπλωση του πατέρα. Στην αρχή η επιθυμία για τον πατέρα συνδέεται με το φθόνο του πέους δηλαδή να αποκτήσει πέος απ' αυτόν που το κατέχει. Η φυσιολογική εξέλιξη όμως δεν εδραιώνεται παρά μόνο αν η επιθυμία του πέους αντικατασταθεί με την επιθυμία να αποκτήσει ένα παιδί (που είναι υποκατάστατο του πέους). (Janin Smirigel 1991 σελ.)

Η Simone de Beauvoir στο βιβλίο της «Το δεύτερο φύλο» (1972 σελ.54-55) λει ότι πολλοί γυχαναλυτές παραδέχονται ότι το μικρό κορίτσι υποφέρει γιατί δεν έχει φαλλό, χωρίς όμως να περνά από το μυαλό της ότι την έχουν ευνουχήσει. Εξ' άλλου ένας μεγάλος αριθμός κοριτσιών ανακαλύπτει πολύ αργά την ανατομία του αρσενικού και όταν γίνεται αυτό συμβαίνει με την όραση. Το αγόρι έχει μια ζωντανή εμπειρία από το φαλλό του, που του επιτρέπει να καμαρώνει, αλλά η

περηφάνεια του δεν πηγάζει άμεσα από την ταπείνωση που νιώθουν οι αδελφές του, γιατί αυτές γνωρίζουν μόνο την εξωτερική μορφή του οργάνου. Αυτή η απόφυση αυτός ο λεπτός σαρκικός μίσχος μπορεί να τους προκαλεί αδιαφορία, ακόμα και απδία. Ο καημός του μικρού κοριτσιού για την έλλειψη φαλλού μπορεί να προέρχεται από μια προκαταβολική αξιολόγηση του ανδρισμού. Πιστεύει λοιπόν η Simone de Beauvoir ότι ο Freud θα έπρεπε να το αιτιολογήσει και όχι να το θεωρεί δεδομένο.

Ψυχοσεξουαλική εξέλιξη στη λανθάνουσα περίοδο.

Σ' αυτή τη περίοδο από 5-6 μέχρι 10-11 ετών η σεξουαλικότητα δεν εξαφανίζεται αλλά λόγω του οιδιπόδειου προβλήματος υπάρχει μεγαλύτερος έλεγχος της από το παιδί σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Μηχανισμοί άμυνας του εγώ όπως η απώθηση, η μετουσίωση, η αντίδραση με το αντίθετο μεταφέρουν μεγάλο τμήμα της σεξουαλικότητας στο ασυνείδητο. Αυτό βοηθά να αναπτυχθούν εξωσεξουαλικά ενδιαφέροντα, όπως η μάθηση, όπου μετουσιώνεται σημαντικό ποσοστό της σεξουαλικής περιέργειας και δραστηριότητας. Το παιδί πηγαίνει στο σχολείο αναπτύσσει σχέσεις με φίλους και την ευρύτερη κοινωνία και έτσι μειώνεται η ένταση των αιμομικτικών επιθυμιών και φόβων που υπήρχε στο στενό οικογενειακό περιβάλλον.

Η εφηβεία.

Αποτελεί τη μεταβατική περίοδο μεταξύ της παιδικής οργάνωσης του μυχισμού και της σεξουαλικότητας της ώριμης προσωπικότητας. Αρχίζει με τις βιολογικές μεταβολές της ήβης που διαμορφώνουν την ενήλικη ώριμη σεξουαλικότητα, συνεχίζεται με ποικίλες μυχικές διαταραχές που εν μέρει επαναλαμβάνουν τις συγκρούσεις της παιδικής ηλικίας γύρω από την σεξουαλικότητα, και τις διαπροσωπικές σχέσεις και εν μέρει περιλαμβάνουν νέες μυχικές διεργασίες απαραίτητες για τον τελικό αποχωρισμό του εφήβου από την οικογένεια, την είσοδο του στην ενήλικη ζωή και την πλήρη εκδήλωση της σεξουαλικότητας.

2.1.α Το Φροϋδικό οιδιπόδειο σύμπλεγμα

Η ανακάλυψη του Οιδιπόδειου Συμπλέγματος έγινε από τον Sigmund Freud κατόπιν υποβολής του εαυτού του σε αυτοανάλυση. Σύμφωνα με τις απόψεις του, το Οιδιπόδειο Σύμπλεγμα αποτελεί προσωπικό δράμα για όλους τους ανθρώπους, αποτελεί το συλλογικό πεπρωμένο όλης της ανθρωπότητας καθώς την αρχή και τη γένεση των νευρώσεων. Συσχετίζεται άμεσα με την αρχαία ελληνική τραγωδία και το μύθο για το βασιλιά Οιδίποδα που σκότωσε το πατέρα του και παντρεύτηκε τη μητέρα του Ιοκάστη. (Γιάννης Γ. Γαλανός 1977 σελ. 127-128).

Έτσι έχουμε το Οιδιπόδειο στο κορίτσι, όπου αρχικά επιθυμεί τη μητέρα του. Ένα παιδί από τον πατέρα αποτελεί ένα υποκατάστατο της επιθυμίας του πέους. Η προσήλωση στο πατέρα είναι συνέπεια του φθόνου του πέους. (Janine Chassequet - Smirgel 1991 σελ. 24-25).

Ο Freud (1981 σελ. 18-20) πιστεύει ότι το Οιδιπόδειο Σύμπλεγμα είναι ένα κεντρικό φαινόμενο στη πρώιμη παιδική σεξουαλική περίοδο και βιώνεται από τα περισσότερα παιδιά ατομικά.

Το Οιδιπόδειο γεννιέται στα αγόρια από το φόβο του ευνουχισμού, φόβο που οφείλεται στη περιφρόνηση του πατέρα και σε μια άμεση απειλή ότι θα το κόψουν το πέος. Στα κορίτσια είναι η ζήλια για το πέος που προκαλείται από τη δέα του αγορίστικου πέους. Η ιδέα ότι το πέος έχει κοπεί ή ότι είναι απλώς πολύ μικρό και θα μεγαλώσει παίζει σημαντικό ρόλο. Έχουν συνδυαστεί και οι δύο με την έννοια του συμπλέγματος του ευνουχισμού (Vilmen Reich σελ. 29).

Η γυχανάλυση αποκάλυψε στο παιδί γεννητήσιες ενορμήσεις οι οποίες τοποθετούνται γύρω στο τέταρτο έτος. Καθηλώνεται έτσι το παιδί μέσω μιας σεξουαλικής επιθυμίας στο πιο κοντινό που του προσφέρουν φυσιολογικά τη παρουσία και το ενδιαφέρον, δηλαδή ο γονιός του αντίθετου φύλου. Αυτές οι ενορμήσεις αποτελούν τη βάση του συμπλέγματος. (Zan Lynan 1987 σελ.. 52-53).

Το όλο σύστημα του συμπλέγματος βασίζεται στις εξής συνέπειες: παιδική σεξουαλικότητα, τάση προς την διαστροφή - φαλλικό στάδιο, πόθος της μητέρας, φόβος του πατέρα, απειλητική παρουσία του πατέρα, ανικανότητα δημιουργίας σεξουαλικών σχέσεων με τη μητέρα - φόβος του ευνουχισμού - παραίτηση από την αιμομικτική, φανταστική, υποσυνείδητη προσκόλληση, υγεία - όχι παραίτηση και προσκόλληση, νεύρωση.

Ο Freud (Γιάννης Γ. Γαλανός 1977 σελ. 134-135) πίστευε ότι στην αρχή γεννιέται η επιθυμία, ο σεξουαλικός πόθος, που υπακούει στην «αρχή της ηδονής» που είναι από τη φύση του στραμμένος προς την διαστροφή που είναι αδιόρθωτη και μπορεί να αλλάζει και το αντικείμενο της εκλογής και το σκοπό. Η πρώτη «εκλογή» του ερωτικού αντικειμένου για το μικρό παιδάκι είδαμε πως μοιραία είναι η μάνα για το αγοράκι και ο πατέρας για το κοριτσάκι. Αυτό γίνεται στο φαλλικό στάδιο αλλά είναι μια εκλογή καταδικασμένη για δύο λόγους: (α) γιατί αποφασιστικό εμπόδιο στέκεται ο πατέρας και (β) το σεξουαλικό ένστικτο δεν είναι ώριμο για τη γεννητική λειτουργία. Επομένως μοιραία με την ωρίμανση αυτό το στάδιο πρέπει να ξεπεραστεί.

Η διαδικασία αυτή στόχο έχει να καταδείξει πως γίνεται η δημιουργία του υπερεγώ ταυτόχρονα με την ταυτοποίηση που σχετίζεται με την εγκατάλειψη του ερωτικού αντικειμένου και την ενσωμάτωση του στο εγώ. Αυτή η ενσωμάτωση συντελεί στο σχηματισμό του υπερεγώ. Έτσι έχουμε ερωτική επιθυμία - στροφή για ικανοποίηση προς τη μάνα - παρεμπόδιση προς τον πατέρα και τη μητέρα εγκατάλειψη του σκοπού και υποσεξουαλισμός της libido -διάλυση του οιδιπόδειου συμπλέγματος - δημιουργία του υπερεγώ.

2.1.β Η σημασία του φθόνου του πέους στη γυναίκα

Στις περισσότερες μηχαναλύσεις γυναικών παρατηρείται σε κάποια περίοδο μια φθονερή επιθυμία απέναντι στο ανδρικό σεξουαλικό όργανο και τα συμβολικά του ισοδύναμα. Σε ορισμένες γυναίκες ο φθόνος του

πέους εμφανίζεται επεισοδιακά και σε άλλες αποτελεί το επίκεντρο της θεραπείας. Η υπερβολική επιθυμία να κατέχει αυτό που θεωρείται ότι της στέρησε η ορισμένοι το αποδίδουν στη γυναικεία φύση. Μερικά συμπτώματα που πηγάζουν από αυτή την έλλειψη είναι πείσμα και απελπισία, αναστολή και άγχος, εσωτερικό κενό και κατάθλιψη, διεκδίκηση και ζήλια. Το κορίτσι αρχίζει να τα βάζει με τη μητέρα του επειδή το γέννησε δίχως πέος. Κατηγορεί επίσης τη μητέρα του ότι αγαπά περισσότερο άλλα παιδιά (τα οποία έχουν πέος) και επωφελείται απ' αυτό για να απομακρυνθεί από αυτή. Παύει να αυνανίζεται επειδή απογοητεύεται από την κλειτορίδα του.

Στην έρευνα της συναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού, ο Freud αναγκάστηκε να παρεμβάλει το φαλλικό στάδιο ανάμεσα στο πρωκτικό και το γενετήσιο. Υπέθετε ότι είναι ταυτόσημο και για τα δυο φύλα και αποκλειστικά εστιασμένο στο ανδρικό γεννητικό όργανο. Εάν υποθέσουμε ότι το παιδί γνωρίζει ένα φύλο, το ανδρικό, σ' αυτό το στάδιο, κατανοούμε το ζηλοφθόνο πείσμα του κοριτσιού επειδή το στερείται.

Αληθεύει εξάλλου ότι στην ανάλυση, η επιθυμία της γυναίκας να έχει «πέος», να είναι δηλαδή «άντρας», θεωρείται υπεκφυγή και αυτό οφείλεται στο ζηλοφθόνο χαρακτήρα της. Μια επιθυμία μπορεί να ικανοποιηθεί, ένας φθόνος ποτέ. Ο φθόνος δεν μπορεί να γεννήσει παρά φθόνο και καταστροφή. Μερικές φορές συμβαίνει η ψευδοεπιθυμία, η οποία προέρχεται από το φθόνο, να ικανοποιείται με προσποιητό τρόπο. Τέτοιες είναι οι λεγόμενες «φαλλικές» τάσεις ορισμένων

γυναικών οι οποίες έχουν αλλοτριωθεί εντελώς μιμούμενες το άλλο φύλο, τουλάχιστο σύμφωνα με την εικόνα που έχουν πλάσει γι' αυτό. Το πρόβλημα της ανάλυσης είναι να φανερώσει μια αυθεντική αλλά απαγορευμένη επιθυμία η οποία είναι θαμμένη κάτω από το φθόνο. Σε τέτοιες περιπτώσεις το να πάρεις κατά γράμμα τις διαμαρτυρίες του αναλυομένου θα σήμαινε ότι κλείνεις τη πόρτα στην ανάλυση. Ένας τρόπος για να το πετύχεις θα ήταν σίγουρα να νομιμοποιήσεις το φθόνο του πέους στη γυναίκα με την υποτιθέμενη κατάσταση του ευνουχισμού, που θα ήταν η μοίρα της και για την οποία ευθύνεται η φυλογένηση. Ένας άλλος, όχι λιγότερο σίγουρος τρόπος, για να αποτύχει η ανάλυση θα ήταν να αναγάγει τη διεκδίκηση σε εξω-αναλυτικά αίτια, όπως είναι η πραγματικά κατώτερη θέση που κατέχει η γυναίκα σε κοινωνικο-πολιτικό επίπεδο.

Για τον αναλυτή ο φθόνος του πέους δεν είναι το σύμπτωμα μιας αρρώστιας, αλλά μιας ορισμένης κατάστασης της επιθυμίας, δηλαδή της ανεκπλήρωτης επιθυμίας, που παραμένει ανεκπλήρωτη εξαιτίας των συγκρούσεων που γεννά.

Ο Freud πίστευε ότι η ανακάλυψη του φύλου του αγοριού από το κορίτσι αποτελούσε επαρκή λόγο για να προκαλέσει το φθόνο και συνακόλουθα το μίσος απέναντι στη μητέρα η οποία σύμφωνα με την υπόθεση του κοριτσιού, ήταν υπεύδυνη για την κατάσταση του «ευνουχισμού» του.

Η ανακάλυψη του κοριτσιού σχετικά με το φύλο του αγοριού, εγγράφεται σε μια στιγμή εξερεύνησης του δικού του φύλου. Η ανακάλυψη του πέους πρέπει να συμβεί σε μια ορισμένη στιγμή ώστε να μη περιοριστεί σε ένα απλό επεισόδιο της παιδικής ζωής. Όταν το κοριτσάκι λει στον εαυτό της «Η μητέρα μου δε μου έδωσε αυτό και γι' αυτό τη μισώ», χρησιμοποιεί ένα βιολογικό πρόσχημα. Έτσι εκφράζει το μίσος της χωρίς να το εξηγεί.

Σύμφωνα με τη Maria Torok (1991 σελ.230-255) ο συνειρμός του φθόνου του πέους και του μίσους, αποτελεί μια κοινή παρατήρηση. Υπάρχει ένα κλινικό γεγονός του οποίου η εξέταση επιτρέπει την κατανόηση του κινήτρου αυτού του μίσους. Αυτό το κλινικό γεγονός μπορεί να ονομαστεί εξιδανίκευση του «πέους». Πολλές γυναίκες φαντάζονται ένα ανδρικό όργανο προικισμένο με υπερβολικές ιδιότητες: ατελείωτη δύναμη, καλή ή κακή, που εξασφαλίζει στο κάτοχο του απόλυτη ασφάλεια και ελευθερία, ανοσία απέναντι στο άγχος και την ενοχή, και το οποίο παρέχει ηδονή, αγάπη και πραγματοποιεί όλες τις ελπίδες. Ο φθόνος του πέους είναι πάντα φθόνος ενός εξιδανικευμένου πέους.

Το πέος, το οποίο απουσιάζει από την ανατομία του κοριτσιού, έχει επενδυθεί με αξίες από τις οποίες το υποκείμενο πρέπει να απογυμνωθεί. Η επιλογή ενός απροόπτου πράγματος ως αντικειμένου μιας επιθυμίας αποκαλύπτει στο υποκείμενο ότι κάποια επιθυμία του βρίσκεται μπροστά σ' ένα εξεπέραστο εμπόδιο. Η υπερεπένδυση ενός επιθυμητού πράγματος δηλώνει τη πρωταρχική αξία που ενυπάρχει στην

επιθυμία από την οποία παραιτήθηκε κάποιος. Η γυναίκα επιμένει να αγνοεί αυτό που ευθύνεται για την απώθηση, αυτόν το διώκτη με ανώνυμο πρόσωπο. Αν το αποκάλυπτε θα έρθει αντιμέτωπη με σκοτεινές περιοχές όπου φωλιάζουν το μίσος και η επιθετικότητα εναντίον του Αντικείμενου, το οποίο δε θα μπορούσαμε να μην το αγαπάμε.

Η Karen Horney στο βιβλίο της «Η Ψυχολογία της Γυναίκας» (1978 σελ. 39-55) αναφέρει της απόψεις της για τον ουρηθρικό ερωτισμό. «Αν θέλουμε να αναμετρήσουμε σ' όλη του την ένταση το φθόνο του πέους που απορρέει από την πηγή αυτή, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να συνειδητοποιήσουμε τη ναρκισσιστική υπεραξιολόγηση που κάνουν όλα τα παιδιά για τις αφοδευτικές διαδικασίες». Οι φαντασιώσεις παντοδύναμες ιδιαίτερα αυτές με σαδιστικό χαρακτήρα συνοδεύονται πιο εύκολα, με τον πίδακα των ούρων που εκτινάσσει το αρσενικό.

Είναι σχεδόν σίγουρο ότι ένα έντονο συναίσθημα κατωτερότητας μπορεί να γεννιέται στα μικρά κορίτσια σχετικά με το ουρηθρικό ερωτισμό. Θα ήταν υπερβολή παρόλα αυτά αν αποδίδαμε κάθε σύμπτωμα και κάθε φαντασίωση που έχει για το περιεχόμενο την επιθυμία του κοριτσιού να ουρεί σαν άντρας σ' αυτόν το παράγοντα. Αντίθετα η κινητήρια δύναμη που προκαλεί και διατηρεί την επιθυμία αυτή συχνά βρίσκεται σε άλλα ένστικτα συνθετικά. Η συσχέτιση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι στη πράξη της ούρησης ακριβώς μπορεί το αγόρι να εκδέσει τα γεννητικά του όργανα και να τα κοιτάζει, πράγμα που του είναι μάλιστα επιτρεπτό και ότι μπορεί έτσι να ικανοποιήσει σε

κάποιο βαθμό τη σεξουαλική του περιέργεια, τουλάχιστο σε ότι έχει σχέση με το δικό του σώμα.

Όμως στη γυναίκα επειδή τα γεννητικά της όργανα είναι κρυμμένα, αποτελεί για τον άντρα ένα μεγάλο αίνιγμα, έτσι και ο άντρας γίνεται αντικείμενο μιας έντονης ζήλιας για τη γυναίκα επειδή το γεννητικό του όργανο είναι φανερό.

Τα κορίτσια μπορούν να ξεπεράσουν το σύμπλεγμα του φθόνου του πέους με δύο τρόπους.

1. Μπορεί να περάσει από την αυτοερωτική ναρκισσιστική επιθυμία για το πέος, στη γυναικεία επιθυμία για τον άντρα (ή τον πατέρα) ιδιαίτερα χάρη στην ταυτοποίηση της με τη μητέρα της.

2. Στην ουσιαστική επιθυμία απόκτησης ενός παιδιού από τον πατέρα. Από το πρίσμα της κατοπινής ερωτικής ζωής τόσο των υγιών όσο και των ανώμαλων γυναικών, είναι διαφωτιστικό να συλλογιστούμε ότι η καταγωγή ή τουλάχιστο μια από τις καταγωγές και των δύο στάσεων είχε ναρκισσιστικό χαρακτήρα και τη φύση μιας επιθυμίας για κατοχή.

Σύμφωνα με την ψυχοαναλυτική άποψη, ένας δεσμός δε δημιουργείται ούτε διατηρείται χωρίς να επιλύει ορισμένα διαπροσωπικά προβλήματα. Θα πρέπει να διασαφηνίσουν τα αμοιβαία οφέλη που προκύπτουν για τη γυναίκα και τον άντρα, εξαιτίας της δεσμοδετημένης ανισότητας των φύλων, τουλάχιστο όσο αφορά τη συναισθηματική ζωή.

Αυτή η κατάσταση που χρονολογείται εδώ και χιλιετίες, απαιτεί τη συνοχή της γυναίκας παρά τις φαινομενικές διαμαρτυρίες που

υποδουλώνονται με το φθόνο του πέους. Άνδρας και γυναίκα πρέπει να υπόκεινται σε ιδιάζουσες και συμπληρωματικές συναισθηματικές συγκρούσεις ώστε να έχουν δεσμοδετηθεί.

Σε σχέση με ότι αφορά τη γυναίκα ξεκινάμε με την εξής σκέψη: το κορίτσι βγαίνοντας από το πρωκτικό στάδιο, όφειλε να μπορεί να πραγματοποιήσει, στο πλαίσιο των αυνανιστικών φαντασιώσεων, μια ταύτιση και με τους δυο γονείς. Αυτή όμως η ψυχική κίνηση προσκρούει σε μια διπλή δυσκολία. Καταρχήν πρωκτική, εφόσον η αυτονομία στην αυνανιστική ικανοποίηση σημαίνει μια σαδιστική αποστέρηση της Μητέρας από όλα της τα προνόμια, στη συνέχεια οιδιπόδεια που συνεπάγεται εκδίωξη της Μητέρας. Εφόσον δεν υπερπηδηθεί αυτή η διπλή δυσκολία, πράγμα που συμβαίνει σπάνια, θα παραμείνει ένα κενό στις ταυτίσεις:

(1) με το πατέρα στο πλαίσιο της ιδιαιτερότητας του φύλου του

(2) με τη μητέρα που απολαμβάνει ως ερωτικός σύντροφος του πατέρα.

Αυτή η έλλειψη συνυπάρχει με μια ιδιαίτερη σύνδεση με τα γονεϊκά μορφοείδωλα. Μητέρα απαιτητική, ευνουχισμένη και ζηλιάρα, Πατέρας ο οποίος φθονείται και συγχρόνος υποτιμάται και υπερεκτιμάται. Η μόνη διέξοδος σ' αυτό το αδιέξοδο των ταυτίσεων είναι η εγκαθίδρυση ενό απρόσιτου φαλλικού ιδεώδους (μυθική εικόνα ενός εξιδανικευμένου πατέρα) που εγγυάται στη μητέρα τη διατήρηση των προνομίων της και συγχρόνως συντηρεί τη νοσταλγία να συμπληρώσει ένα κενό για την

τύχη του γενετήσιου χώρου: την ταύτιση με τον πατέρα. Όταν η γυναίκα προσεγγίζει τη συζυγική ζωή, συντηρώντας μέσα της παρόμοια μορφοειδώλα, βρίσκεται ξαφνικά αντιμέτωπη με τις λανθάνουσες γενετήσιες επιθυμίες της ενώ η συναισθηματική της ζωή, καθώς λείπει η ετερόφυλη ταύτιση, παραμένει ανώριμη, εφόσον κυριαρχείται από τα προβλήματα του πρωκτικού σταδίου. Ακόμη οι εφήμερες οιδιπόδειες ελπίδες θα παραχωρήσουν σύντομα τη θέση τους, (σε σχέση με το σύζυγο), τη μητρική πρωκτική σχέση που είναι σφραγισμένη από το φθόνο του πέους. Το πλεονέκτημα αυτής της θέσης είναι ότι αποφεύγεται η καταμέτωπον επίθεση εναντίον του μητρικού μορφοειδώλου. Η άσχημη θέση του μικρού κοριτσιού ως προς την ιδιάζουσα μητρική σχέση συντηρεί και συμπυκνώνεται στο εξής: εφόσον θα εκδήλωνε τη τάση να στηριχτεί στον Πατέρα για να απαλλαγεί από τη πρωκτική Μητέρα, βρίσκεται αντιμέτωπο με το ετερόφυλο αντικείμενο της Μητέρας και συνεπώς σε αντίθεση με αυτήν. Ακόμη και όταν η Μητέρα δέχεται επίθεση συγχρόνως σε δύο επίπεδα δεν παύει να φαίνεται επικίνδυνη, ενώ θα μπορούσε να καταστραφεί ολοκληρωτικά, μοιάζει αυτή η Μητέρα να απειλεί τη κόρη με ολοκληρωτική καταστροφή. Η κυριαρχία και η αντιπαλότητα στο ίδιο αντικείμενο φράσσει τις εξόδους του πρωκτικού σταδίου και εξαναγκάζει το κορίτσι να αρνηθεί τις επιθυμίες του. Πρόκειται για μια καθολική δυσκολία της γυναικείας ανάπτυξης, που εξηγεί την αποδοχή μίας κατάστασης εξάρτησης από τον άντρα, που είναι κληρονόμος του μορφοειδώλου της πρωκτικής Μητέρας. Αυτό είναι το τμήμα μερικών μεταμφιεσμένων

γεννητήσιων επιτευγμάτων που η γυναίκα επιτρέπει στον εαυτό της, σε ευτυχείς περιπτώσεις.

Αυτή ήταν η μηχαναλυτική υπόθεση όσον αφορά τις συναισθηματικές πλευρές αυτού του δεσμού, ο οποίος απαιτεί την εξάρτηση και την παθητικότητα της γυναίκας και της επιβάλλει το φθόνο ενός εμβλήματος για να αλλοτριώσει την επιθυμία του φύλου της. Η λύση του φθόνου του πέους είναι δουλειά της μηχανάλυσης με την προϋπόθεση ότι ο αναλυτής έχει απελευθερωθεί από τη φαλλο-κεντρική προκατάληψη (M. Torok 1991, σελ. 250-267).

2.1.γ Η θέση του ναρκισσισμού στη γυναικεία σεξουαλικότητα

Ο ναρκισσισμός αποτελεί θεμελιακή συμπεριφορά κάθε γυναίκας ο ναρκισσισμός. Το εγώ προβάλλεται σαν απόλυτος σκοπός και το υποκείμενο καταφεύγει κάτω από τη σκεπή του.

Σύμφωνα με τη Simon de Bouneuvr στο βιβλίο της «Το δεύτερο φύλο» (1972 σελ. 647-654) πιστεύει ότι η γυναίκα οδηγείται στο ναρκισσισμό από δύο συγκλίνοντες δρόμους. Σαν υποκείμενη υπόσταση νιώθει παραγνωρισμένη, απογοητευμένη. Το κορίτσι διαπιστώνει πως του λείπει το σεξουαλικό όργανο του αγοριού. Στη συνέχεια η σεξουαλική επιθετικότητα του θα μείνει ανικανοποίητη. Απαγορεύονται οι ανδροπρεπείς δραστηριότητες. Η γυναίκα είναι πάντοτε απασχολημένη και δε δημιουργεί τίποτα. Το έργο της συζύγου, της μάνας, της νοικοκυράς δε περιβάλλεται με αυτονομία.

Από την παιδική ηλικία παρουσιάζεται η γυναίκα σαν αντικείμενο. Η εκπαίδευσή της την ξεδαρρεύει να απαλλοτριωθεί στο κορμί της, η ήβη της αποκαλύπτει πως αυτό το κορμί είναι παθητικό και επιθυμητό μαζί. Στους μοναχικούς της ερωτικούς ερεθισμούς διπλασιάζεται, μεταβάλλεται σε ένα υποκείμενο αρσενικό και σε ένα αντικείμενο θηλυκό. Στην πραγματικότητα δε γίνεται να παρουσιάζεται στο εγώ στο άλλο υποκείμενο και ταυτόχρονα να προβάλλεται στο φως του υποσυνείδητου σαν αντικείμενο. Ο διπλασιασμός βρίσκεται μονάχα στο όνειρο. Αυτό το όνειρο αποκτά πραγματική υφή μέσα από το παιχνίδι με την κούκλα.

Το κορίτσι στη περίοδο του παιχνιδιού με την κούκλα του ταυτίζεται μ' αυτή και επιδιώκει τη ναρκισσιστική επιβεβαίωση που ήταν καθήκον της μητέρας. Έτσι γίνεται μ' αυτό το τρόπο ναρκισσιστική. Μέσω της προσπάθειας της να αναπληρώσει τη μητρική ένδεια. (Bela Grunbeger 1947)

Η γυναίκα προσπαθεί συνεχώς να βρει τον εαυτό της μέσα από το καθρέφτη. Η αρσενική ομορφιά είναι ένδειξη υπεροχής, η ομορφιά της γυναίκας είναι η παθητικότητα της ακινησίας. Η γυναίκα γνωρίζοντας ότι είναι αντικείμενο μεταμορφώνοντας τον εαυτό της σε αντικείμενο πιστεύει πως βλέπει τη μορφή της στον καθρέφτη. Η αντανάκλαση είναι παθητική όπως και η ίδια.

Ο καθρέφτης παρόλη τη προνομιακή του θέση δεν είναι το μοναδικό μέσο του «διπλασιασμού». Στον εσωτερικό διάλογο καθένας κατέχεται

από το πειρασμό να δημιουργήσει ένα δίδυμο αδελφό (Simone de Bouveur 1972).

Ο Freud (Bella Grunberger 1991) όταν μιλάει για μια ναρκισσιστική γυναίκα εννοεί αυτή που τοποθέτησε όλη της τη λίμπιντο στη ναρκισσιστική της επένδυση. Μπορεί να μην είναι ικανή να επενδύσει της σεξουαλικές της ενορμήσεις και να είναι γυαυρή. Αν κάποια γυναίκα που έφτασε στη πραγματοποίηση, ενός ναρκισσιστικού ιδεώδους επενδύει την ομορφιά της, κάποια άλλη που δεν έχει αυτές τις ιδιότητες θα επενδύσει της αρνητικές πλευρές αυτών των ιδιοτήτων και θα αναπτύξει μια αντιλιβινδική υπερεγωτική συμπεριφορά, την οποία θα επενδύσει ναρκισσιστικά όπως η πρώτη επένδυσε στο Εγώ της.

Στην γυχανάλυση μπορούμε να παρακολουθήσουμε την εξομάλυνση αυτών των ναρκισσιστικών επενδύσεων που έχουν ανασταλεί επειδή έχουν ενοχοποιηθεί. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρούμε είτε μια άνθηση του ναρκισσισμού με την επένδυση των ενορμήσεων που επιτρέπει στο υποκείμενο να προσφέρει στον εαυτό του ευχαρίστηση (να αγαπήσει τον εαυτό του) είτε τον φαινομενικό περιορισμό της σεξουαλικής ζωής, όπως τη περίπτωση ορισμένων γυναικών που δεν αγαπούν τον εαυτό τους και προπάντων δεν τον σέβονται, υποτιμώντας τον με τη νυμφομανιακή, γευδο-σεξουαλική τους συμπεριφορά και στη διάρκεια της ανάλυσης μαθαίνουν να εκτιμούν τον εαυτό τους και επομένως να μην τον υποτιμούν με τις αρνητικές αντικειμενότητες επιλογές που γίνονται με έναν αυτοκαταστροφικό τρόπο.

Η μοναδικότητα του ίδιου του ναρκισσισμού και αυτό που χαρακτηρίζει τις λιβιδινικές επενδύσεις της γυναίκας είναι ο ομόκεντρος χαρακτήρας τους και όπου η ίδια παραμένει πάντοτε στο κέντρο, εφ' όσον αυτό το κέντρο είναι συγχρόνως ο εξ' ορισμού μοναδικός φαλλός.

Η γυναίκα είναι γενικά απαιτητική στις αντικειμενότητες επενδύσεις της και επιδιώκει συγχρόνως πολλαπλές διαδικασίες ενδοβολής και ταύτισης. Καθώς όμως τείνει προς την αντικειμενότητα μοναδικότητα το μοναδικό της αντικείμενο θα αντιστοιχεί σε ένα είδος εικόνας ρομπότ που θα συγκεντρώνει στοιχεία που ανήκουν σε όλα τα μοντέλα ταύτισης της με την μορφή της ναρκισσιστικής επένδυσης. Αυτό σημαίνει ότι ο σύντροφος της θα πρέπει να κάνει πολλά για να αντιστοιχεί σε όλες αυτές τις απαιτήσεις και ότι η γυναίκα θα κινδυνεύει να απογοητευτεί. Εντούτοις θα αποδεχτεί όλες αυτές τις απογοητεύσεις με την προϋπόθεση ότι θα μπορεί να υπολογίζει στο ουσιώδες δηλ. να αγαπηθεί.

Ανάμεσα στα παράπονα που απευθύνει η γυναίκα, κρυφά ή φανερά στον άνδρα είναι ότι δεν ασχολείται αρκετά μαζί της, δεν την περιποιείται αρκετά, δεν της δείχνει ότι εξαρτάται από αυτήν, ότι τη σέβεται, ότι την εκτιμά. Μπορούμε επίσης να πούμε ότι την αγαπά, γνωρίζουμε όμως από τον Freud ότι το να αγαπιέται κανείς είναι μια ναρκισσιστική επιθυμία. Πρόκειται λοιπόν για την επιθυμία της γυναίκας να ικανοποιεί το ναρκισσισμό της και ο άνδρας φαίνεται αρκετά αδέξιος για να εκπληρώσει αυτή την επιθυμία. Η γυναίκα είναι πριν από όλα ναρκισσιστική και γνωρίζουμε ότι το έμβλημα του ναρκισσισμού είναι

«όλα ή τίποτα» επειδή η τελειότητα δεν μπορεί να ορίζεται με δόσεις. Ή υπάρχει ή δεν υπάρχει. Η γυναίκα επενδύει στο Εγώ της. Αυτή η επένδυση διαχέεται ομόκεντρα, όπως και έχει πάντα σαν κέντρο την ίδια δηλ. την αγάπη της για τον εαυτό της και γενικά την αγάπη που δέχεται όλες τις επενδύσεις και που θα ήθελε κατόπιν να επενδυθεί κατά κάποιο τρόπο από το σύζυγο της ή σύντροφο. Η γυναίκα ζει μέσα στην αγάπη και από την αγάπη και εφόσον στην αρχή στερήθηκε, τη κατάλληλη ναρκισσιστική επιβεβαίωση θα προβάλλει το ναρκισσισμό της, που δεν έχει ενσωματωθεί ούτε κορευτεί, στη σχέση της με τον ερωτικό της σύντροφο και κατά μια έννοια ολόκληρη η ζωή της θα είναι η ιστορία αυτής της προβολής.

2.1.5. Αλλαγή Αντικειμένου

Η αλλαγή του αντικειμένου είναι ένα νευραλγικό σημείο της γυναικείας εξέλιξης. Είναι η κίνηση, στη διάρκεια της οποίας το κορίτσι αποεπενδύει τη μητέρα του ως αντικείμενο αγάπης, για να επενδύσει στον πατέρα του.

Ο Freud (M. Bonaparte 1991) περιέγραψε μια «τριπλή αλλαγή» που συμβαίνει στη διάρκεια του Οιδιπόδειου του κοριτσιού αλλαγή του αντικειμένου της αγάπης, αλλαγή της ερωτογόνου ζώνης (ή ερωτικοποίηση της κλειτορίδας παραχωρεί τη θέση της στην ερωτικοποίηση του κόλπου), αλλαγή της ενεργητικής θέσης σε παθητική, σε σχέση προς το αντικείμενο της αγάπης.

Σε μια σύγκριση μεταξύ της προ-οιδιπόδειας περιόδου και στην περίοδο της επίλυσης του οιδιποδείου διαπιστώνουμε ότι το πέρασμα από την οιδιπόδεια περίοδο κατέληξε σε αυτή τη τριπλή αλλαγή.

Στη διάρκεια της περιόδου που προηγείται της αλλαγής του αντικείμενου, το κορίτσι διατηρεί απέναντι στη μητέρα του, που είναι ο ουσιώδες αντικείμενο αγάπης, μια δέση ενεργητική. Ταυτίζεται με τον πατέρα του που τον αισθάνεται ως ερωτικό ανταγωνιστή. Η κλειτορίδα ξαναποκτά τα πρωτεία ως ερωτογενής ζώνη. Η πλειονότητα των συγγραφέων φαίνεται να συμφωνεί σε αυτά τα σημεία ακόμη και αν για μερικούς αυτή η δέση αντιστοιχεί στις πιο φυσικές και αυθόρμητες τάσεις του γυναικείου. Εγώ και για άλλους αποτελεί μια συνισταμένη δέσεων που είναι προπάντων αμυντικές και καλύπτουν την αυθόρμητη παθητική τάση του γυναικείου Εγώ.

Κατά τον Freud (C. Luquet σελ. 144) η τροποποίηση θα άρχιζε με την ελάττωση των ενεργητικών ενορμήσεων και την αύξηση των παθητικών και οι παθητικές τάσεις θα βοηθούσαν στη μετάβαση προς το πατρικό αντικείμενο.

Κατά τη M. Bonaparte (C. Luquet σελ. 144) θα συνέβαινε μια αναστροφή των σαδιστικών κλειτοριδικών φαντασιώσεων, που κατευθύνονται προς τη μητέρα, σε παθητικές φαντασιώσεις απέναντι στον πατέρα. Το πέρασμα από την κλειτοριδική παθητικότητα στην κολπική, επιτελείται δευτερογενώς.

Οι θέσεις που επικεντρώνονται στην ενόρμηση, στη βιολογική της καταγωγή και στη επίπτωση παραβλέπουν τις αντικειμενότητες σχέσεις και τον θεμελιώδη ρόλο τους στη δόμηση του Εγώ. Η ενόρμηση δεν μπορεί να υπάρχει έξω από την αντικειμενότητα σχέση παρά μόνο στα πρώτα στάδια της ζωής.

Στην αρχή της ζωής, στην ηλικία όπου η αντικειμενότητα σχέση δεν υπάρχει ακόμη εξαιτίας της ανωριμότητας και το παιδί είναι ακόμη ανίκανο να διαφοροποιήσει τον εαυτό του από τον εξωτερικό κόσμο. Το βρέφος ταλαντεύεται ανάμεσα σε περιόδους ανάγκης όπου εκδηλώνει με φωνές και κινήσεις τις εντάσεις του (πείνα, κρύο) και σε περιόδους ικανοποιήσεων όπου συνυπάρχουν ενεργητικές και παθητικές ικανοποιήσεις σε μεταβαλλόμενες αναλογίες.

Η επιθετικότητα μπορεί να μπερδεύει τη συγκεκριμένη εποχή με την αύξηση των ενδορμικών εντάσεων που αποκτούν εκφόρτιση (κάτι που πηγάζει από την δυσκολία διαφοροποίησης του Εγώ και του εξωτερικού κόσμου) βιώνεται ως ανυπόφορη. Θεωρείται ότι εκφορτίζεται με ελλιπή τρόπο με έντονες εκρήξεις, με κραυγές που συχνά καταλήγουν στην εξάντληση και τον ύπνο. Σε περίπτωση που ελαττωθεί η υποστέρση επέρχεται με βίαιο τρόπο η ισορροπία. Στο τέλος αυτής της περιόδου οργανώνεται αυτό που θα καταλήξει στις πολύ σημαντικές φαντασιωσικές κινήσεις της αρχής της αντικειμενότητας σχέσης.

Στην ηλικία όπου το παιδί γίνεται ικανό για μια αντικειμενότητα σχέση, οι ενεργητικές και οι επιθετικές του ενδορμώσεις θα περιπλακούν

εφόσον απευδύνονται στο ίδιο αντικείμενο. Ενεργητική αναζήτηση παθητικών ευχαριστήσεων θα χρωματιστεί με τα πρωταρχικά άγχη, εφόσον οι ρίζες του φόβου απέναντι στις παθητικές καταστάσεις απορρέουν από το φόβο της ενεργητικής μητέρας. Η M. Klein (C. Luquet σελ. 144) και όσοι επιβεβαίωσαν ορισμένες απόψεις της με τη μελέτη των παιδιών διαπίστωσαν ότι πολύ πρόωρα το πραγματικό εξωτερικό αντικείμενο χρησιμοποιείται από το παιδί για να μειώσει το εσωτερικευμένο αντικείμενο και ότι στο μέτρο που έχει μια καλή σχέση με το πραγματικό (εξωτερικό) του αντικείμενο μπορεί να ξεπεράσει τα άγχη που συνδέονται με τις αμφιδυμικές επιθυμίες του. Μέσα από τις περιπέτειες των ακόρεστων και αντιτιθέμενων επιθυμιών του και των διαφόρων αποστερήσεων, το παιδί θα περάσει προοδευτικά από την ηλικία όπου είναι σημαντικό μέρος των ευχαριστήσεων του ήταν συνδεδεμένο με μια παθητική κατάσταση, λόγω της νευρολογικής του ανωριμότητας, σε μια ηλικία όπου η κινητικότητα του θα του επιτρέψει να αφιερωθεί ενεργητικά στην κατάκτηση του κόσμου. Κάτι τέτοιο θα συμβεί τόσο στα κορίτσια όσο και στα αγόρια.

Εξαιτίας των φαντασιώσεων της πρωταρχικής σκηνής (που εκτείνεται σε μια χρονική περίοδο που καλύπτει τις στοματικές, πρωκτικές και φαλλικές συγκινήσεις) το κορίτσι προβάλλει πάνω στο στήθος και στη συνέχεια στο πέος μια έντονη επιθετικότητα.

Η επιθετικότητα που προβάλλεται, είναι αρκετή ώστε να μην επιτρέπει στο κορίτσι να υιοθετήσει δίχως άγχος ένα ρόλο στο εσωτερικό της πρωταρχικής σκηνής. Έτσι παρατηρείται μια τροποποίηση της δυαδικής

σχέσης με τη μητέρα, εφόσον το κορίτσι παίρνει τον ενεργητικό ρόλο (φαλλικό - πρωκτικό) απέναντι στη μητέρα ενώ συγχρόνως εκδηλώνεται η επιθυμία του να έχει ένα πέος και έτσι εισέρχεται στη προ-οιδιπόδεια φάση ή στο αρνητικό οιδιπόδειο. Είναι συγχρόνως ενεργητικό και επιθετικό απέναντι στο αντικείμενο της αγάπης του. Η μητέρα αναπαριστά αυτό το αντικείμενο το οποίο το κορίτσι θα ήθελε να το κατέχει αποκλειστικά και νιώθει τον πατέρα του ως αντίζηλο.

Σύμφωνα με τους περισσότερους συγγραφείς, ο μετασχηματισμός των ενεργητικών θέσεων σε παθητικές γίνεται πριν από την εγκαθίδρυση της θετικής οιδιπόδειας λιβινιδικής σχέσης με τον πατέρα.

Η Caterina Lugnet - Parat (1991) πιστεύει ότι το κορίτσι στρέφεται πρώτα προς τον πατέρα του μ' έναν ενεργητικό, κτητικό και σαδιστικό τρόπο. Ταυτόχρονα μεταδέτει τη λιβινιδική του επιθυμία και τη διεκδίκηση του πέους της μητέρας προς τον πατέρα, που κατέχει το πέος. Η γυναικεία παθητική δεκτικότητα εγκαθίσταται αφού καμφθούν οι σαδιστικές ενορμήσεις που κατευδύνονται προς το πέος του πατέρα, με τη βοήθεια της ουσιώδους εξελικτικής διεργασίας που αποκαλείται «γυναικεία μαζοχιστική κίνηση», και από την οποία εξαρτάται ένα μεγάλο μέρος της μοίρας που θα έχει η δηλυκότητα.

Στην αρχή αυτής της περιόδου χρησιμοποιείται ο μηχανισμός που έγκειται στην ενεργητική απόκτηση του παθητικού ρόλου σε σχέση με το αντικείμενο (που έχει στενή συγγένεια με το μηχανισμό ταύτισης προς τον επιτιθέμενο) που θα μπορούσε να εκφραστεί ως εξής «Θέλω

να διεισδύσω μέσα μου με το πέος του το οποίο θεωρώ επικίνδυνο». Έτσι στο κορίτσι δεν είναι δυνατόν στη φαντασιωσική κατάσταση που βρίσκονται οι σχέσεις του τη στιγμή που πλησιάζει στο οιδιπόδειο, να αλλάξει αντικείμενο, να παραταθεί από το ρόλο που το βοηθάει στη φυσιολογική του εξέλιξη, στη φυσική ανάπτυξη του Εγώ και που είναι ο ρόλος του επιτιθέμενου. Αυτό όμως είναι αποδεκτό από το Εγώ στις φυσιολογικές περιπτώσεις και σημαδεύει την εξέλιξη της δηλυκότητας.

Οι αναλύσεις μικρών κοριτσιών καθώς και η άμεση παρατήρηση των παιχνιδιών, των φαντασιώσεων και των αυθόρμητων πράξεων δείχνουν μια διαδοχή των ενορμητικών κινήσεων. Διαπιστώνεται ότι υπάρχουν ερωτογενείς μαζοχιστικές συγκινήσεις και επιθυμίες που εμφανίζονται σε στιγμές ανάλυσης του οιδιπόδειου.

Τα ονειροπολήματα και οι μαζοχιστικές φαντασιώσεις που συνοδεύουν την αυνανιστική δραστηριότητα της εξελικτικής στιγμής που έχουν σημασία και το περιεχόμενό τους είναι απωδημένο στη λανθάνουσα περίοδο επανεμφανίζονται στην εφηβεία. Έτσι συνοδεύουν τον αυνανισμό ή συμπληρώνουν τις φαντασιώσεις που χρησιμοποιούνται ως αυνανιστικά ισοδύναμα. Βρίσκονται σε στενή συνάφεια με τις οιδιπόδειες ενορμήσεις που πολύ συχνά επιβαρύνονται με την ενοσοποίηση (που συνδέεται με ένα φαινόμενο ταύτισης και απήχης) που καλλιεργεί η μητέρα, η οποία με το πρόσχημα της εκχολίκευσης που αποσκοπεί στη προστασία της εφήβου, τονίζει τους κινδύνους που διατρέχει η έφηβος εφόσον αφεθεί να σαγηνευτεί από έναν άντρα.

Είναι αναγκαίο ο πατέρας να βιωθεί σαν αρκετά καλό αντικείμενο ώστε η μαζοχιστική επιθυμία διείσδυσαν να μη συνεπιφέρει υποχωρήσεις. Για να είναι όμως η γενετήσια εικόνα του πατέρα, κατόχου του πέους, μιας καλής εικόνας, είναι απαραίτητο στο πλαίσιο του προγεννητικού βιώματος, να έχει καταφέρει το παιδί να ξεχωρίσει επαρκώς ένα καλό και ένα κακό μορφοείδωλο. Το κακό μητρικό μορφοείδωλο που έχει προβληθεί και μεταφερθεί στο πατρικό πρόσωπο θα επιτρέψει την επιτυχία της οιδιπόδειας τριαδικοποίησης.

Σε σχέση με ότι αφορά την αλλαγή ερωτογενούς ζώνης, πρόκειται αν όχι για εξαφάνιση της ερωτογένεσης της κλειτορίδας, για τροποποίηση τουλάχιστον αυτής της ερωτογένειας προς την κατεύθυνση μιας αύξησης της παθητικότητας εις βάρος της ενεργητικότητας εφόσον η κλειτοριδική ερωτογένεια περιλαμβάνει μια παθητική και μια ενεργητική συνιστώσα. Η κολπική ερωτογένεια όπου αντιστοιχεί συγχρόνως σε ιδιόζουσες αισθήσεις και σε μια πρώιμη γνώση που συχνά απωθείται πολύ νωρίς, καθώς και σε μια συμμετοχή των συγγενών και του περιβάλλοντος στη πρωκτική ερωτογένεια μετατίθεται συνήθως για αργότερα όσο αφορά το πραγματικό της βίωμα και ίσως θεωρείται «δυνητική». Η ενεργητική κολπική ερωτογένεια (κολπική - κοπρώδης - πρωκτική) υφίσταται μια τροποποίηση με την έννοια μια αύξηση της παθητικότητας εις βάρος της ενεργητικότητας και έτσι συγγενεύει περισσότερο με την παθητική πρωκτική ερωτογένεια (που αποτελεί υπόβαθρο της από την προηγούμενη ηλικία παρά με την ενεργητική πρωκτική ερωτογένεια.

Η μαζοχιστική κίνηση οδηγεί το κορίτσι σε μια παθητική ερωτική δέση ως προς το πατρικό του αντικείμενο.

Ένα συχνό σημάδι της μαζοχιστικής ψυχικής κίνησης είναι η γυναικεία εξάρτηση απέναντι στον άνδρα. Μπορούμε να πούμε σύμφωνα με την Catherine Luquet (1991) ότι η ερωτική εξάρτηση δεν παύει να υπάρχει πραγματικό για τη γυναίκα δεδομένης της ανατομικής και φυσιολογικής της κατασκευής. Υπάρχει όμως κάτι περισσότερο και η αναζήτηση μιας δέσης εξάρτησης ξεπερνάει συχνά τη σεξουαλική συμπεριφορά και διαποτίζει ένα ολόκληρο μέρος της γενικής συμπεριφοράς οφείλεται σε μια πολύ έντονη ερωτικοποίηση, στην επένδυση ενός ορισμένου «ρόλου» σε σχέση προς το ρόλο του άλλου που διατηρείται χάρη στην ευχαρίστηση που συνδέεται με αυτόν.

3. Νευρωτικές Λύσεις από την Οιδιπόδεια κατάσταση

Σύμφωνα με τον Lowen Alexandra (1979:σελ.367) οι γυναίκες έχουν τέσσερις κύριους ρόλους σε σχέση με το αρσενικό φύλο: το σεξουαλικό αντικείμενο, η αδελφή, το ρομαντικό ιδεώδες και η μητέρα.

Αυτοί οι ρόλοι δεν υπάρχουν στο επίπεδο της ενστικτώδους συμπεριφοράς που χαρακτηρίζει τη ζωώδη λειτουργία. Η ενστικτώδης συμπεριφορά λειτουργεί άσχετα με συνειδητές σκέψεις και συνεπώς είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε ιδέα σχετική με το παίξιμο ρόλου.

Το δηλικό εμφανίζεται στη συνολική λειτουργία του σαν Μεγάλη Μητέρα που συνδυάζει όλους τους υπονοούμενους ρόλους του.

Με την ανάδυση του εγώ και την ανατροπή του μητριαρχικού πολιτισμού, η ενότητα της γυναικείας προσωπικότητας διασπάστηκε στις αντιθετικές κατηγορίες του σεξουαλικού αντικειμένου και της μητέρας. Πριν από την πολιτιστική εξέλιξη οι γυναίκες εκπλήρωναν και τους δύο αυτούς ρόλους μέσα στα πλαίσια συνολικής λειτουργίας της ιδέας της Μεγάλης Μητέρας. Η πολιτιστική εξέλιξη που δημιούργησε το Χριστιανισμό και τον ευγενικό έρωτα αποκάλυψε δύο ακόμα απόψεις της γυναικείας προσωπικότητας: την αδελφική μορφή και το ρομαντικό ιδεώδες.

Αυτοί οι τέσσερις ρόλοι αντιστοιχούν στα τέσσερα στάδια της προσωπικής της ζωής: κόρη, αδελφή, αγαπημένη (ρομαντικό ιδεώδες) και μητέρα.

Η γυχοσεξουαλική ανάπτυξη της γυναίκας, είναι μια διαδικασία εξέλιξης που ενσωματώνει κάθε προηγούμενο στάδιο στην ωριμάζουσα προσωπικότητα της. Όταν φτάσει το τελικό στάδιο της μητρότητας, έχει περάσει μέσα από τις άλλες πλευρές της φύσης της και έχει ενσωματώσει με επιτυχία στην ύπαρξή της. Η μητρότητα δεν είναι ο στόχος αλλά το τελικό βήμα στην πρόοδο προς την ολοκλήρωση της φύσης.

Σε ένα υγιή γάμο, ο σύζυγος δεν θεωρεί την γυναίκα του σαν σεξουαλικό αντικείμενο, αδελφή, ρομαντικό ιδεώδες ή μητέρα. Ανταποκρίνεται σε αυτή βιολογικά και τη σκέφτεται σαν ένα μοναδικό άτομο.

Θα παρουσιάσω το χαρακτήρα - δομή και σεξουαλική συμπεριφορά της γυναίκας που η προσωπικότητα της είναι καθηλωμένη σε καθένα από αυτούς τους ρόλους.

Στη συνέχεια παρουσιάζετε ο «χαρακτήρας - δομή» της γυναίκας όπου η σεξουαλική της συμπεριφορά βρίσκεται καθηλωμένη σε καθένα απ' αυτούς τους ρόλους.

1. Αναστολή της εξέλιξης στο επίπεδο της κόρης.

Ανικανότητα επίλυσης της οιδιπόδειας κατάστασης καθλώνει την προσωπικότητα της γυναίκας στο ρόλο του σεξουαλικού αντικειμένου.

Μια τέτοια γυναίκα θα γίνει ψυχολογικά πόρνη. Εύκολα μπορεί να γίνει και επαγγελματίας. Πόρνη δεν εννοούμε να παίρνει χρήματα για την χρήση του σώματός της αλλά να επιτρέπει να χρησιμοποιείται σεξουαλικά το σώμα της χωρίς κανένα αίσθημα για το άλλο άτομο. Οι πόρνες έχουν μελετηθεί ψυχαναλυτικά. Οι τάσεις που αποτελούν κίνητρο μιας τέτοιας συμπεριφοράς, έχουν δείξει πως σε κάθε περίπτωση υπήρχε έλλειψη αγάπης από μέρους των γονιών σε βαθμό που το παιδί ένιωθε πως δεν το αγαπούν και δεν το δέλουν. Αυτή η βασική στέρηση δημιούργησε μια διάσπαση στη σχέση του παιδιού - με τους άλλους - και με τον εαυτό του.

Η άρνηση και η προβολή είναι οι βασικοί μηχανισμοί που χρησιμοποιεί το στερημένο από αγάπη παιδί, για να προστατεύσει τον εαυτό του, ενάντια στον πόνο και την απόρριψη.

Η άμεση επίδραση στέρησης της αγάπης, είναι μια ανικανότητα να μείνεις μόνος. Η νευρωτική αντίδραση της πόρνης, η απάρνηση όλων των φυσιολογικών κοινωνικών σχέσεων που τις αντικαθιστά με ψευτοσχέσεις (με τον πελάτη, τον νταβαντζή, με άλλες πόρνες και με στοιχεία του υπόκοσμου).

Η έλλειψη αγάπης συνδυάζεται με την έλλειψη κατανόησης από μέρους του πατέρα της στον οποίο παιδί μεταβίβαζε την ανεκπλήρωτη στοματική λαχτάρα της. Αυτή η μεταβίβαση εμφανίζεται στην ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη κάθε κοριτσιού, δημιουργεί μια υπερβολική εξάρτηση από την κεντρική μορφή.

Η επαγγελματίας πόρνη αρνείται την εξάρτηση της και την προβάλλει πάνω στους άντρες. Σ' ένα επίπεδο συνείδησης, νιώθει πως όλοι οι άντρες τη χρειάζονται και την ποθούν. Αυτό το αίσθημα ενισχύεται από την παρατήρηση της πως οι περισσότεροι άντρες θα ανταποκριθούν σε αυτή σαν σεξουαλικό αντικείμενο.

Η επίγνωση της σεξουαλικής γοητείας της, αναδύθηκε στα πρώτα χρόνια της ζωής της. Στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει ένα ιστορικό, σεξουαλικού βιασμού ή φανερά σεξουαλικού ενδιαφέροντος από μεγαλύτερους άντρες, όταν ήταν ακόμα παιδί. Η απώλεια αυτοσεβασμού που προκαλείται από την απόρριψή της σαν αντικείμενο αγάπης, και της αποδοχής της σαν σεξουαλικό αντικείμενο δημιουργεί μια μεταμόρφωση ενάντια στην σεξουαλικότητα και απώθηση του σεξουαλικού αισθήματος του παιδιού. Πάλι λειτουργεί η διαδικασία της άρνησης και η μεταστροφή ξεπερνιέται προς χάρη μιας γευτοσχέσης με τον άντρα.

Απογοητευμένη στην προσπάθεια της να είναι ένα άτομο η πόρνη μισεί τους άντρες και τους φοβάται. Ο φόβος συγκαλύπτεται με την περιφρόνηση και το μίσος σκεπάζεται από μια υποχωρητική στάση. Ο διχασμός της προσωπικότητάς της αντανακλάται σε μια αμφυδυμία απέναντι στους άντρες. Η επαγγελματίας πόρνη απωθεί την επίγνωση της ανάγκης της γι' αγάπη και εκφράζει πλάγια με αντικοινωνική συμπεριφορά και ανταρσία τα αρνητικά της αισθήματα απέναντι στους άντρες. Η ψυχολογική πόρνη σε αντιδιαστολή προς την επαγγελματία απωθεί την ανταρσία της και εκφράζει πλάγια την ανάγκη της γι' αγάπη.

Η Λώρα είναι ένα καλό παράδειγμα σεξουαλικού αντικειμένου

Η Λώρα ήταν σαράντα περίπου χρόνων. Ένωθε πως η ζωή της δεν την είχε οδηγήσει πουθενά. Στη διάρκεια του πολέμου, ήταν παντρεμένη. Ο άντρας της δεν είχε κάνει καμιά προσπάθεια να τη συντηρήσει και την άφησε για μια άλλη γυναίκα. Ένα παιδί που γεννήθηκε στη διάρκεια της έγγαμης ζωής της, δόθηκε για υιοθεσία. Μετά τη διάλυση του γάμου της, η Λώρα είχε πολλές ερωτικές περιπέτειες.

Φαινόταν ανίκανη να δημιουργήσει μια διαρκή σχέση με έναν άντρα. Εκτός από το γάμο της που κράτησε τρία χρόνια, είχε μια μόνο σχέση που κράτησε ένα χρόνο. Η σεξουαλικότητα ήταν για αυτή κάτι σημαντικό (ήταν εξοικειωμένη με τις ιδέες του Vielhern Reich σχετικά με τη λειτουργία του οργασμού) ωστόσο δεν είχε βιώσει ποτέ οργασμό με κάποιον άντρα ή με αυνανισμό.

Θα περιέγραφα τη Λώρα σαν μια ψυχολογική πόρνη. Δεν ζητούσε ποτέ τίποτα από τους άντρες που κοιμόταν μαζί τους. Φαινόταν ευχαριστημένη να δίνετε σε έναν άντρα αν αυτός έκφραζε κάποιο πόθο γι' αυτή. Η Λώρα συντηρούσε τον εαυτό της δουλεύοντας σαν γραμματέας. Δεν είχε ποτέ διατηρήσει μια σταθερή θέση, εγκατέλειπε την δουλειά της όπως εγκατέλειπε τους άντρες, επειδή δεν της έδιναν κανένα αίσθημα πληρότητας.

Υποχρεωτικά ζούσε πολύ περιορισμένα και ήταν συχνά χρεωμένη. Η έλλειψη υλικής περιουσίας δεν φαινόταν να την ενοχλεί επειδή

θεωρούσε αυτού του είδους τα πράγματα σχετικά ασήμαντα. Η Λώρα ήταν ένα περιπλανώμενο άτομο. Περιφερόταν μέσα και έξω σε διάφορες ψυχαναλυτικές θεραπείες.

Το πιο ξεχωριστό χαρακτηριστικό της, ήταν η απλότητα στον τρόπο συμπεριφοράς και έκφρασης της. Τα καστανά της μάτια θύμιζαν μάτια ζώου. Η φωνή της ήταν απαλή και χρωματισμένη. Τα χείλη της ήταν αισθησιακά και η έκφραση του προσώπου της αντανakλούσε τη γοητεία της προσωπικότητας της. Ένας άντρας μπορούσε εύκολα να ανταποκριθεί σε αυτήν την έκφραση σαν μια άμεση πρόταση για έρωτα, και δεν θα είχε πέσει έξω. Μολονότι ήταν σαράντα χρόνων δεν φαινόταν παραπάνω από τριάντα.

Η Λώρα ήταν το μεγαλύτερο παιδί μιας οικογένειας, με οχτώ παιδιά. Είχε πει πως ποτέ της δεν είχε νιώσει οικειότητα με την μητέρα της, που την περιέγραφε σαν μια γυναίκα συγκινησιακά αδύναμη και παιδική στη στάση της.

Ένωθε πολύ κοντά στον πατέρα της και θεωρούσε τον εαυτό της σαν «το κοριτσάκι του μπαμπά». Θυμόταν πολλές σωματικές οικειότητες με τον πατέρα της, όπως να την φιλά να κάθεται στα γόνατά του. Είχε επίγνωση του γεγονότος ότι ο πατέρας της ανταποκρινόταν στις χάρες της, όταν ήταν μικρή και πως η μητέρα της τη ζήλευε και ήταν εχθρική απέναντί της. Δυστυχώς, ο πατέρας της πέθανε όταν ήταν δέκα χρόνων και τα παιδιά κλείστηκαν σε ορφανοτροφείο, όπου η Λώρα έμεινε εκεί μέχρι την ενηλικίωσή της.

Θα ήταν λογικό να συμπεράνει κανείς πως οι ασύδοτες σεξουαλικές δραστηριότητες της Λώρας αντιπροσωπεύουν μια αναζήτηση για τον χαμένο πατέρα. Είναι η Λώρα καταδικασμένη να ζοδέγει την υπόλοιπη ζωή της γάχνοντας για μια χαμένη εικόνα, είναι άραγε προορισμένη, να επαναλαμβάνει την παιδική εμπειρία του να έχει ένα πατέρα και να την χάνει; Αν συμβαίνει αυτό ποια είναι η δυναμική του χαρακτήρα της, που της επιβάλλει αυτή τη μοίρα;

Η Λώρα ήταν καθλωμένη στο στάδιο της κόρης, (όσον αφορά τις σχέσεις της με τους άντρες), επειδή ήταν ανίκανη να βρει οποιαδήποτε λύση στην οιδιπόδεια κατάσταση. Αυτό σημαίνει, πως δεν μπορούσε να ξεπεράσει το ρόλο της σαν το κοριτσιάκι του μπαμπά επειδή δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει τα σεξουαλικά αισθήματα για τον πατέρα της. Και οι δύο γονείς ήταν υπεύθυνοι για το πρόβλημά της. Η ανταπόκριση του πατέρα της σε αυτή σαν σεξουαλικό αντικείμενο, την έδενε μαζί του σε μια λανθάνουσα σεξουαλική σχέση που δεν μπορούσε να συνειδητοποιήσει. Την αποξένωνε από τη μητέρα της, που η Λώρα τη θεωρούσε αντίζηλο. Δεν αποδεχόταν τη μητέρα της και επομένως δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε συνειδητή ταύτιση μαζί της. Ήταν ανίκανη να διευδύνει σωστά ένα σπιτικό ή να τα βγάλει πέρα με το μαγείρεμα. Όμοια με τη μητέρα της, ήταν συγκινησιακά αδύναμη και ανώριμη. Επίσης όμοια με τη μητέρα της που την είχε βάλει σε ορφανοτροφείο, έδωσε και εκείνη το δικό της παιδί για υιοθεσία.

Σαν παιδί, η Λώρα ένιωθε από ένστικτο, πως αντιλαμβανόταν τη σεξουαλική ανάγκη του πατέρα της και πως μπορούσε να τον ικανοποιήσει. Αυτό δεν ήταν μια συνειδητή γνώση, αλλά μια επίγνωση της θηλυκής της φύσης και της σημασίας της σαν σεξουαλικό αντικείμενο αποδεκτό από τον άντρα. Αυτή η επίγνωση δημιουργεί την κατάσταση, που είναι γνωστή σαν οιδιπόδειο πρόβλημα. Αντιστοιχεί στο πρώτο - πρώτο μπουμπούκισμα της γενετισιότητας, που τερματίζει τη στοματική φάση ανάπτυξης. Αν δεν διαταραχτεί από ενήλικες σεξουαλικές αντιδράσεις θα υποχωρήσει, επιτρέποντας την παραπέρα εξέλιξη που εμποδίστηκε προηγουμένως. Αποξενώθηκε από τη μητέρα της και δημιούργησε εξάρτηση από τον πατέρα της εξαιτίας της ελπίδας της, πως θα της αφιέρωνε τη ζωή του, σαν αντάλλαγμα για την προθυμία της να ικανοποιήσει τις ανάγκες του. Αυτή η αντίληψη έγινε η βάση της σχέσης της Λώρας με όλους τους άντρες και πρόδινε τη νηπιακή στάση, που μπορούσε να βλέπει σαν πιθανή, μια «τέτοια συμφωνία». Η Λώρα δεν αντιλήφθηκε ποτέ, πως η αγάπη δεν μπορεί να αγοραστεί με εξυπηρέτηση ή υποταγή.

Στην συμπεριφορά της Λώρας, η θετική πλευρά αμφιθυμίας της πόρνης ήταν αυτή που κυριαρχούσε. Αντί να αρνείται την ανάγκη της γι' αγάπη, τη δεχόταν. Είχε επίγνωση της αναγκαιότητας να βρει και να διεκδικήσει τη σεξουαλικότητα της και αποδεχόταν την εξάρτηση της από τον άντρα, που ταυτόχρονα φοβόταν και μιμούσε. Η ανικανότητα της Λώρας να φτάσει σε κολπική κορύφωση οφειλόταν σε ανεπαρκή κίνηση της λεκάνης της.

Αφού εισχωρούσε το πέος μέσα της, κολλούσε πάνω του από φόβο, μην το χάσει. Εξαιτίας της ακαμψίας που υπήρχε στα πόδια και στη λεκάνη της, οι σεξουαλικές κινήσεις της, ήταν διστακτικές, και αβέβαιες. Η καθήλωση της λεκάνης στην πρόσδια θέση ήταν τόσο δυνατή, ώστε ακινητοποιούσε την αναπνοή της. Δεν μπορούσε να έχει οργασμό επειδή δεν μπορούσε να αφηθεί και δεν μπορούσε να βρει ένα ικανοποιητικό σύζυγο, δεν μπορούσε όμως να πει όχι σε κανένα άντρα.

Σε κάθε γυναίκα, που ήταν «η κόρη του πατέρα της» υπάρχει μια πόρνη, αυτό σημαίνει πως κάθε δηλυκό παιδί γνωρίζει από διαίσθηση πως έχει αυτό που χρειάζεται για να κάνει ευτυχισμένο έναν άντρα. Σε κάποια βαθιά γωνιά της ύπαρξης της νιώθει, πως εξαιτίας αυτού του γεγονότος, οι άντρες θα της έκαναν ορισμένες χάρες. Γνωρίζει ασυνείδητα, πως το δηλυκό είναι για το αρσενικό, ένα σεξουαλικό αντικείμενο και αποδέχεται αυτό το γεγονός. Η αντίδραση των μεγαλύτερων γυναικών σε οποιαδήποτε συμπεριφορά ενός μικρού κοριτσιού, που υποδηλώνει αυτή την επίγνωση, είναι συχνά υπερβολική.

Υπάρχουν κορίτσια, που τα έχουν αποκαλέσει γυναίκες του δρόμου, πόρνες και άλλα παρόμοια, μόνο και μόνο επειδή χόρευαν αθώα, ή προκλητικά, μπροστά στον πατέρα τους ή έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον γι' αυτόν. Συχνά προκαλείται μεγάλη ζημιά στο παιδί από τις υπερβολικές αντιδράσεις των ενηλίκων σχετικά με αυτή την αφελή επιδεικτική συμπεριφορά. Τέτοιες πράξεις αποτελούν τη φυσική έκφραση της ουσιαστικής φύσης του δηλυκού. Η φύση αυτή θα υποβληθεί σε μετασχηματισμούς, στην πορεία της φυσιολογικής της εξέλιξης, φτάνει

να μείνει αδιατάραχη. Κατά πολλούς τρόπους η συμπεριφορά της Λώρας με τους εραστές της έμοιαζε με κείνη της επαγγελματίας πόρνης με τον νταβαντζή της.

Η αρνητική πλευρά της αμφιθυμίας υπήρχε επίσης στην συμπεριφορά της Λώρα, αλλά σπάνια εκφραζόταν άμεσα. Η έκκληση της γι' αγάπη δεν είχε στοιχεία καταστροφικά.

Ότι και αν της έδινε ο άντρας δεν ήταν ποτέ αρκετό. Η ανάγκη της ήταν ακόρεστη και οι εραστές της δεν μπορούσαν να νιώθουν ενοχή για την αποτυχία τους. Στο τέλος τους απέρριπτε γιατί δεν ανταποκρίνονταν στις προσδοκίες της. Η περιφροσύνη της για τον άντρα εκφραζόταν αποκάλυπτα. Οι άντρες που γοητεύονταν από τη Λώρα έμαχναν για μια μπτρική μορφή. Η Λώρα ζητούσε από τους άντρες να είναι καλοί μαζί της να την προστατεύουν και να την αγαπούν, ζητούσε δηλαδή ένα πατέρα: Μια σχέση όμως που βασίζεται σ' αυτή την μορφή δεν μπορεί να έχει μέλλον.

2. Η αδελφική σχέση με έναν άντρα που βασίζεται στα κοινά ενδιαφέροντα και στην έννοια της ισότητας.

Η αδελφική σχέση είναι σεξουαλική στο μέτρο που βιολογικά προσδιορίζεται στην λανθάνουσα περίοδο και διαρκεί από την ηλικία των πέντε μέχρι την εφηβεία. Η καθήλωση στο αδελφικό επίπεδο ρυθμίζει τη σχέση τους με τον σύντροφό τους. Η συζυγική σχέση δεν είναι αρχικά σεξουαλική αλλά είναι μια ανάληψη υποχρέωσης για αμοιβαία υποστήριξη.

Η γυναίκα που έχει αδελφική σχέση με τον σεξουαλικό σύντροφό της θεωρεί τον εαυτό της πάνω από όλα σαν φίλη και συμπαραστάτρια του.

Η αδελφική γυναίκα δεν είναι ικανοποιημένη με το να μένει στα παρασκήνια. Η επιθυμία της να γίνει απαραίτητη στον άντρα της την κάνει να προσπαθεί να αποδείξει πως είναι ανώτερη από αυτόν στην νοημοσύνη ή στην σειρά της ζωής. Έτσι δεν είναι μόνο σύντροφος και συμπαραστράτρια αλλά και ανταγωνίστρια του.

Το σεξ δεν είναι πάθος αλλά επιβεβαίωση της ύπαρξης κοινών ενδιαφερόντων, αποτελεί τεκμήριο πίστης.

Η αδελφική σχέση με ένα άντρα είναι μια μερική λύση του οιδιπόδειου προβλήματος.

Παράδειγμα αδελφικής σχέσης με το σύζυγό της:

Η Μάρθα θα μπορούσε να θεωρηθεί αδελφική γυναίκα. Υπήρχε μια εφηβική χροιά στο σώμα της, που ήταν ίσιο και λεπτό, με στενούς γοφούς, μικρή μέση και κανονικούς ώμους. Ήταν είκοσι εννιά χρόνων, παντρεμένη και μητέρα δύο παιδιών. Παραπονιόταν για αίσθημα κατάθλιψης, χρόνια κόπωση και έλλειψη σεξουαλικής ικανοποίησης.

Πίστευε πως το να ξαναγυρίσει στη δουλειά της θα ήταν ίσως μια λύση για τα προβλήματα της, αλλά διαισθανόταν πως τα προβλήματα της ήταν κατά κάποιο τρόπο συνδεδεμένα με τη σχέση που είχε με τον άντρα της.

Όπως είπε, ο γάμος της δεν ήταν βασισμένος ούτε στο πάθος ούτε στο ρομαντικό έρωτα. Είχε σεξουαλικές σχέσεις με αρκετούς άντρες, που την διέγειραν σεξουαλικά περισσότερο από τον άντρα της, αλλά τον είχε παντρευτεί επειδή φαινόταν δυνατός, εργατικός, και αξιόπιστος. Ήταν στην ουσία ο πιο επίμονος δαυμαστής της. Στην πορεία της θεραπείας, η Μάρθα κατάλαβε πως ο γάμος της ήταν στην πραγματικότητα μια επιχείρηση συμβίωσης.

Γιατί παντρεύτηκε τον άντρα, που τη συγκινούσε λιγότερο; Οι προγαμιαίες σχέσεις της ήταν ασύδοτες και η ηδονή που βίωνε σε αυτές δεν μπορούσε να διαχωριστεί από το αίσθημα πως συμπεριφέρεται σαν πόρνη. Στην ουσία ο πατέρας της την είχε αποκαλέσει πόρνη αρκετές φορές, επειδή αργούσε να γυρίσει σπίτι το βράδυ. Ο γάμος ήταν μια ευκαιρία να γλιτώσει από το σπίτι της και να απαλλαγεί από την ενοχή σχετικά με τη σεξουαλική απόλαυση. Οι προγαμιαίες της σχέσεις, όπως εκείνες της Λώρα, δεν της πρόσφεραν καμία ασφάλεια.

Ο άντρας της, της πρόσφερε συντροφιά και υποστήριξη όχι όμως σεξουαλική διέγερση.

Μια μέρα περιέγραψε τα αισθήματα της για τον άντρα της σαν αδελφικά. Πρόσθεσε: «Όταν πρωτοσυνάντησα τον Λήο μ' ενδάρρυνε να είμαι σαν την αδελφή του, που αγοράφερνε. Ήθελε να φορώ παντελόνια, να πάγω να βάφω τα χείλη μου και να κόγω τα μαλλιά μου κοντά. Ένιωθε κατώτερος από μέσα στο διανοητικό και αθλητικό

επίπεδο. Με διάλεξε για τις ιδιότητες που τον φόβιζαν και τώρα τα στρέφει εναντίον μου. Λέει πως τον ανταγωνίζομαι.»

Η Μάρθα μπορούσε να φτάσει σε σεξουαλική κορύφωση αν το προσπαδούσε αρκετά, μα δεν ήταν ποτέ ικανοποιητική. Η σεξουαλική της δραστηριότητα ήταν γυχαναγκαστική. Το να έχεις οργασμό σημαίνει να είσαι γυναίκα όμως εκείνη δεν μπορούσε να το κατορθώσει, επειδή η βασική της στάση, απέναντι στον άντρα της ήταν αδελφική. Πολλές παραλλαγές της ίδιας ιστορίας έχουν ακουστεί από άλλες γυναίκες. Η αδελφική γυναίκα πιστεύει πως ο άντρας ανταποκρίνεται στην προσπάθεια της να επικοινωνήσει μαζί του και να τον βοηθήσει. Πιστεύει πως η σχέση είναι μονομερής επειδή αυτός μπορεί να την κριτικάρει, μα αν επιχειρήσει και αυτή να του κάνει το ίδιο, αυτός το απορρίπτει. Αυτό το αίσθημα μπορεί να αντανakλά την εμπειρία της σαν: αδελφής με το μεγαλύτερο αδελφό της. Στην πραγματικότητα η αδελφική στάση δεν δημιουργείται από την εμπειρία του κοριτσιού σαν αδελφής, αλλά από την οιδιπόδεια κατάσταση.

Η Μάρθα μεγάλωσε σε μια οικογένεια όπου κυριαρχούσε η μητέρα, που ήταν φιλόδοξη και επιθετική. Ο πατέρας της ήταν απλός, εργατικός άνθρωπος που η κύρια φροντίδα του ήταν να κερδίσει τα μέσα για να προσφέρει στην οικογένεια του μια καλή ζωή.

Η σχέση μεταξύ κόρης, και μητέρας δεν ήταν στενή. Μεταξύ κόρης και πατέρα υπήρχε κάποιος δεσμός συμπάθειας που δεν αναγνωριζόταν ανοικτά. Η Μάρθα είχε συνειδητοποιήσει πως οποιαδήποτε φανερό

εκδήλωση σεξουαλικού αισθήματος για τον πατέρα της δεν θα γινόταν ανεκτή από την μητέρα της, ταυτόχρονα διαισθανόταν πως ο πατέρας της χρειαζόταν ηθική συμπαράσταση και θα καλοσώριζε τις τρυφερότητες της κόρης του, μα δεν τολμούσε να τις αποδεχτεί. Σε αυτή την οιδιπόδεια κατάσταση, η Μάρδα απώθησε τα σεξουαλικά της αισθήματα, για χάρη μιας στάσης, συμπονετικής κατανόησης απέναντι στον πατέρα της.

Η αδελφική γυναίκα πιστεύει, πως πρέπει να στηρίζει τον άντρα, γιατί χωρίς την βοήθειά της είναι αδύναμος. Αυτό το αίσθημα είναι βάση του ρόλου της σαν συμπαραστάτριας. Όμως με το να τον λυπάται, τον μειώνει. Ένας πατέρας χωρίς εξουσία μέσα στο ίδιο του το σπίτι είναι μια ταπεινή μορφή, και αυτή είναι η εικόνα, που είχε η Μάρδα για το δικό της πατέρα.

Η αδελφική γυναίκα έχει πετύχει μια μερική λύση του οιδιπόδειου προβλήματος.

Υιοθετείται μια φιλική σεξουαλική προσέγγιση στους άντρες, εκφράζει την αποδοκιμασία της για τη στάση της μητέρας της. Αυτή θα κτίσει το εγώ ενός άντρα, δεν θα το καταστρέψει θα συμμερίζεται τους αγώνες του, δεν θα ωφελείται μόνο από αυτούς. Η έμφαση προδίδει την ανάγκη για αμοιβαία υποστήριξη. Πατέρας και κόρη συμμαχούν κρυφά στον αγώνα ενάντια στη μητέρα. Αυτή η συμμαχία ενάντι στην εικόνα της «Μεγάλης Μητέρας» τους κάνει ίσους, αλλά μειώνει και τους δύο κάνοντας τους παιδιά. Η κόρη γίνεται αδελφή του πατέρα της. Αυτού

του είδους η συνεργασία, βασισμένη στο φόβο, τους ενώνει στο άγχος και την ανασφάλειά τους.

Τους δένει στην απελπισία και τους κάνει να περιφρονούν ο ένας τον άλλο.

Η αμφιδυμία χαρακτηρίζει τη σχέση της αδελφικής γυναίκας με τον άντρα, τον πατέρα με την μητέρα της. Στο βαθμό που νιώθει την ανάγκη να στηρίξει το εγώ του άντρα της, τον περιφρονεί. Η συμπάθεια της για τον πατέρα της κάλυπτε την περιφρόνηση της για την ανικανότητα του να αντισταθεί στην μητέρα της. Στις σχέσεις της με τους άντρες, τον πατέρα της και αργότερα το σύζυγό της, η περιφρόνηση απωθείται εξαιτίας της ανάγκης να ενώσουν τις δυνάμεις τους ενάντια στην ισχυρότερη δύναμη της μητέρας.

Παρά τη φανερό της συμμαχία με τις αντρικές μορφές η αδελφική γυναίκα είναι ασυνείδητα ταυτισμένη με την μητέρα της. Όμοια με τη μητέρα της, αγανακτεί με την αδυναμία του άντρα και νιώθει ταπεινωμένη από αυτή. Επίσης όμοια με τη μητέρα της επιβάλλει την υπεροχή της πάνω στον άντρα, κυριαρχώντας ύπουλα πάνω στη σχέση. Η ταύπιση της με το παθητικό αρσενικό στο επίπεδο του εγώ, και με την κυρίαρχη μητέρα της στο ασυνείδητο επίπεδο, εξηγεί γιατί η δομή προσωπικότητας της αδελφική γυναίκας περιγράφεται σαν αρσενική - παθητική.

Ο δεσμός ανάγκης, που ενώνει την αδελφική γυναίκα με τον σύντροφό της, αποκλείει την ανεξαρτησία και την οργαστική ικανότητα.

Εξαιτίας της ταύπισης της με τον άντρα, περιορίζεται γενικά σε μια κλειτοριδική κορύφωση. Για να το κατορθώσει ζητά τη συνεργασία του συντρόφου της και η σεξουαλική σχέση παίρνει τη μορφή της διαδικασίας όπου ο καθένας κάνει κάτι για τον άλλο.

Η προσωπικότητα της αδελφικής γυναίκας έχει λανθάνουσες ομοφυλόφιλες τάσεις και η σωματική της διάπλαση έχει συχνά μια αρσενική ή αγορίστικη εμφάνιση.

3. Η γυναίκα που η προσωπικότητα της είναι καθηλωμένη στο ρομαντικό επίπεδο συνδέεται με τους άντρες σαν σεξουαλικό άτομο.

Ενώ έλκει τους άντρες σε σεξουαλικό επίπεδο, η προσωπικότητά της αποκλείει την ίδια σεξουαλική κατοχή της, γιατί αυτό την κατέβαζε στη θέση του σεξουαλικού αντικειμένου. Έτσι σε ένα επίπεδο προσωπικότητας παραμένει παρθένα. Η γυχοσεξουαλική της ανάπτυξη αντιστοιχεί στο εφηβικό στάδιο(16 με 18 ετών). Η διακοπή της συγκινησιακής ανάπτυξης στο επίπεδο της παρθένας ή του ρομαντικού ιδέωδους προκύπτει από μια οιδιπόδεια κατάσταση που δεν λύθηκε εντελώς.

Το κορίτσι δεν έχει απωθήσει τα σεξουαλικά της αισθήματα. Δεν έχει καταφέρει να γλυτώσει από τη σύγκρουση της σχέσης της με τον πατέρα της. Είναι το καλοαναδρεμένο κορίτσι που είναι σίγουρο για την στοργή και την εκτίμηση των γονιών της, στο μέτρο που δεν καταπατά τον κώδικα της σεξουαλικής ηθικής. Ο φύλακας αυτού του κώδικα είναι

ο αυταρχικός πατέρας του η ακαμυγία του αντανακλά τις δικές του σεξουαλικές ενοχές και συγκρούσεις.

Η ρομαντική σχέση προκαλεί ένα λίγο πολύ συνειδητό διαχωρισμό μεταξύ αισθημάτων αγάπης και σεξουαλικότητας.

Η δομή της προσωπικότητας που προσδιορίζεται από αυτή τη σύγκρουση έχει περιγραφή στην ψυχαναλυτική φιλολογία σαν υστερικό δηλυκό. Την εποχή του Φρόυντ οι εκδηλώσεις αυτής της σύγκρουσης μεταξύ αγάπης και σεξ είχαν θεωρηθεί σαν υστερικές αντιδράσεις ή υστερικές κρίσεις.

Πως λειτουργεί στην πραγματική ζωή η γυναίκα που υιοθετεί αυτό το ρόλο; Στη διάρκεια του φλέρτ, όταν παίζει το ρόλο του ρομαντικού ιδεώδους, η αναστάτωση της συχνά ενώνει τα αισθήματα του σεξ και της αγάπης.

Αυτή η ένωση χάνεται σταδιακά στην πορεία του γάμου καθώς η πραγματικότητα αντικαθιστά την μευδαίωση. Η σεξουαλική κατοχή αφαιρεί την απόσταση ή το εμπόδιο, που είναι απαραίτητο για το αίσθημα της ρομαντικής αγάπης. Ο σύζυγος εξομοιώνεται με τον πατέρα. Το σεξουαλικό αίσθημα προς αυτόν έπρεπε να απωθείται. Αυτή η μεταβίβαση αισθήματος από τον πατέρα στο σύζυγο γίνεται επειδή και οι δύο θεωρούνται αυταρχικές μορφές και απαιτούν συμμόρφωση προς ένα απαγορευτικό ηδικό κώδικα. Το αποτέλεσμα είναι, πως η αγάπη για την σύζυγο παίρνει μια ψυχαναγκαστική χροιά και υπάρχει προοδευτική απώλεια της σεξουαλικής διέγερσης στο γάμο. Αφού η ρομαντική

συγκίνηση υπάρχει μόνο έξω από την πατριαρχική οικογένεια, το υστερικό θηλυκό αρχίζει να φλερτάρει με άλλους άντρες. Η γυναίκα που είναι καθηλωμένη σε αυτό το ρόλο έχει πάντα ένα ρομαντικό εραστή στη ζωή της, δηλαδή κάποιο άντρα για τον οποίο αποτελεί ρομαντικό ιδεώδες. Αυτός ο εραστής μπορεί να είναι αληθινό πρόσωπο ή φανταστική μορφή.

Το υστερικό θηλυκό χρειάζεται συνεχή ερέθισμα του ρομαντικού έρωτα για να διατηρεί την σεξουαλική της αναστάτωση. Αναζητά αυτή την αναστάτωση από άλλους άντρες και από τα ίδια της τα παιδιά, γίνεται δηλαδή αποπλανητική. Ζητά από τα παιδιά της να θαυμάζουν την ομορφιά της και να ανταποκρίνονται στις χάρες της. Για να προσελκύσει άλλους άντρες, μπορεί να καταπατήσει τα δεσμά της αποδεκτής συμπεριφοράς.

Αυτές οι απαιτήσεις του εγώ της την εμποδίζουν, να δοθεί ολοκληρωτικά στα παιδιά ή τον άντρα της. Η σεξουαλικότητα είναι το δόλωμα που χρησιμοποιεί η υστερική γυναίκα για να παγιδεύει τους άλλους στην λατρεία της.

Παράδειγμα καθήλωσης στο ρομαντικό ιδεώδες:

Η Κάρολ περιγράφει το διχασμό της προσωπικότητας της ως εξής: Σε όλη μου τη ζωή, οπότε με ερωτεύονταν ένας άντρας τον απόδιωχνα». Μπορούσα να δοδώ σεξουαλικά σ' ένα άντρα, αλλά ένιωθα παγιδευμένη, όταν ήθελε να με έχει δική του.

Σωματικά «το υστερικό θηλυκό» έχει ελκυστικό σώμα καλοφτιαγμένο και με σωστές αναλογίες και ζωηρή συμπεριφορά. Στο ψυχολογικό επίπεδο εκφράζεται σε μία υπερβολική περηφάνια που λει: Θα συγκρατηθώ για να μην με απορρίψει ξανά. Στο σωματικό επίπεδο η ακαμψία συνδέεται με μυϊκές εντάσεις στο σβέρκο, στους ώμους, στην πλάτη στα πόδια.

Η Κάρολ παρουσίαζε αυτές τις ακαμψίες σε ασυνήδιστο βαθμό. Ήταν σε θέση να συνδέει αυτή την ακαμψία με μια υπέρμετρη ανάγκη να είναι ανεξάρτητη δηλαδή να στηρίζεται στα δικά της πόδια κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες.

Η ένταση στα πόδια της συνδέονται με μια δυσκαμψία του κάτω μέρους της πλάτης της, που σχεδόν ακινητοποιούσε τη λεκάνη. Αυτή η ένταση της λεκάνης αντιπροσώπευε μια αναστολή της σεξουαλικής παράδοσης, αφού παράδοση σήμαινε χάσιμο της ανεξαρτησίας. Η Κάρολ ήταν σε θέση να εξηγήσει τις εντάσεις της με βάση τη σχέση με τον πατέρα της. Ο τελευταίος είχε επιμείνει σε μια στάση δάρρους και τόλμης. Πατέρας και κόρη ήταν στενοί σύντροφοι σε άλλες σωματικές δραστηριότητες, αλλά η ανάγκη της Κάρολ για τρυφερότητα και στοργική υποστήριξη από τον πατέρα της είχαν αγνοηθεί. Ο πατέρας της την έπλαθε κατ' εικόνα του, πράγμα που αρνιόταν τη σεξουαλικότητά της. Με τη σειρά της, εξιδανίκευσε τον πατέρα της σε βάρος των σεξουαλικών της αισθημάτων.

Η Κάρολ αναζητούσε σε όλη της τη ζωή ένα άντρα που θα ήταν μαλακός και τρυφερός και ταυτόχρονα δυνατός και ατρόμητος, δηλαδή έψαχνε για ένα ιππότη -ήρωα. Ο ρομαντικός εραστής είναι μια εξιδανικευμένη πατρική μορφή. Ενώ όμως αυτές οι ιδιότητες δεν είναι ασυμβίβαστες, οι αληθινοί άντρες δεν είναι ιδανικές μορφές. Η Κάρολ είχε παντρευτεί δύο φορές με άντρες που έμοιαζαν δυνατοί και αξιόπιστοι, αλλά που αποδείχθηκαν κτητικοί ανασφαλείς και ανώριμοι. Το όραμα της του ρομαντικού εραστή ήταν μια άμυνα ενάντια στην ανικανότητα της να δοθεί ολοκληρωτικά στην αγάπη για ένα άντρα. Καθήκον της θεραπευτικής αγωγής ήταν να γιατρέψει το διχασμό της προσωπικότητας της.

Στο πρώτο μέρος της θεραπείας γινόταν μια σημαντική προσπάθεια να χαλαρωθούν οι γεμάτοι ένταση μύες των κνημών και των ποδιών της Κάρολ.

Στη διάρκεια αυτών των ασκήσεων η Κάρολ συνειδητοποίησε πως οι εντάσεις των ποδιών της ήταν συνδεδεμένες με μια ακινησία της λεκάνης και πως η ολική ακαμψία του κακό μισού του σώματος της χρησίμευε σαν άμυνα ενάντια στην παράδοση στις ισχυρές σεξουαλικές αισθήσεις. Όταν επιτράπηκε σε αυτές τις αισθήσεις να περάσουν η Κάρολ βίωσε μείωση της πονοκεφάλων και μια καλύτερη διάθεση. Αυτή η μείωση ήταν παροδική μόνο.

Το βαθύτερο μπλοκάρισμα ενάντια στην σεξουαλική παράδοση δεν είχε ξεπεραστεί. Η απωδυμένη εχθρότητα ενάντι στον άντρα, έπρεπε να

αποδεσμευτεί. Αυτό κατορθώθηκε εν μέρει βάζοντας την εκφράσει σωματικά το θυμό της. Με αυτό το τρόπο μπόρεσε να αποδεσμεύσει αισθήματα εχθρότητας απέναντι στον πατέρα της για την απόρριψη της ανάγκης της για επικοινωνία και σωματική επαφή. Δύο χρόνια τέτοιας δουλειάς μεταμόρφωσαν σιγά - σιγά στην Κάρολ από άκαμπτο τρομερό και υστερικό θηλυκό, σε μια γυναίκα που μπορούσε να είναι τρυφερή απαλή και ταυτόχρονα δυνατή και ασφαλής. Στο τελευταίο μέρος της θεραπείας, παλινδρομούσε ανάμεσα στην ακαμγία και την απλότητα, την απόσυρση και την υποχώρηση. Τώρα μπορούσε να αντισταθεί, αλλά ήταν ακόμα ανίκανη να εκφράσει το θυμό της όταν κάποιος την πίεζε.

Σε αυτό το σημείο της θεραπείας ο θεραπευτής έδωσε να κρατά μια ρακέτα του τένις ενώ συνεχίζανε να συζητάνε. Κρατώντας την ρακέτα είπε, ένιωθα λιγότερη ανίκανη, λιγότερο ανήμπορη «τη νιώθω σαν πέος στο χέρι μου», και αυτό συνειδητοποίησε πως συσχέτιζε τη θηλυκότητα με την ανυμπορία και την αδυναμία μπροστά στο παντοδύναμο αρσενικό, που είχε στην κατοχή του ένα πέος. Αυτή η αντρική μορφή ήταν σύμβολο του πατέρα της, που τον φοβόταν και δεν τολμούσε να του εκφράσει τη σεξουαλική της επιθυμία.

Μια θεραπευτική συνεδρία που προσφέρει μια τόσο σημαντική ενόραση βοηθά τη διευκρίνιση των προβλημάτων του ασθενή. Βοήθησε την Κάρολ να καταλάβει, πως η ακαμγία και η απόσυρση της ήταν άμυνες ενάντια στην απειλή της υποτιθέμενης ανώτερης δύναμης του αρσενικού. Ενώ κτυπούσε τον καναπέ με την ρακέτα, ένιωσε την δύναμη του θυμού της σαν μια δύναμη, που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για

αυτοάμυνα, στη θέση της παθητικής αντίστασης που χρησιμοποιούσε προηγούμενα. Η απόδοση του θυμού της, της επέτρεψε, να υποχωρήσει πιο ολοκληρωτικά στις σεξουαλικές της ορμές, χωρίς να νιώθει πως απειλείται από την παράδοση της. Η έκφραση του θυμού αποδεσμεύει τη ματαίωση που βιώθηκε στην οιδιπόδεια κατάσταση. Η ύπαρξη αυτής της ματαίωσης καταλήγει σε ένταση που εκδηλώνεται σε υστερικό σύμπτωμα ή υστερική αντίδραση.

4. Η απαιτητή αλληλεπίδραση νευρωτικών τάσεων στο γάμο αποκαλύπτεται στα συζυγικά προβλήματα γυναικών που παίζουν μητρικό ρόλο απέναντι στον άντρα.

Παράδειγμα μητρικού ρόλου απέναντι στον άντρα.

Η Ρουθ είναι μια νέα κοπέλα γύρω στα 30 απελπισμένη εξαιτίας της απειλής διάλυσης του γάμου της.

Ο άντρας της ισχυρίζεται ότι ποτέ δεν την είχε αγαπήσει αληθινά και πως τώρα ήταν ερωτευμένος με μια άλλη κοπέλα. Στην διάρκεια των τελευταίων πέντε χρόνων του γάμου είχε σεξουαλικές περιπέτειες με αρκετές άλλες γυναίκες και η γυναίκα του το ήξερε.

Η Ρουθ δεν καταλάβαινε πως ο άντρας της εγκατέλειπε τις ευδύνες του απέναντι στην οικογένειά του ή γιατί ήθελε να την αφήσει, επειδή του ήταν τόσο αφοσιωμένη. Πίστευε πως ο άντρας της τη χρειαζόταν. Ήταν ανώριμος αναφέρει και δεν ξέρει τι θέλει.

Η Ρουθ ήταν έξυπνη και ευαίσθητη. Η εμφάνισή της δεν την ενδιέφερε και πολύ. Την δυναμική της για να συγκινεί τους άντρες την στήριζε στον καλό χαρακτήρα της παρά στην σεξουαλικότητα της.

Δεν είχε σεξουαλικές σχέσεις πριν από το γάμο της, αν και είχε αρκετούς δαυμαστές. Μετά το γάμο της, το σεξ δεν κατέληγε ποτέ σε δικό της οργασμό αλλά αναλάμβανε τη στενή επαφή.

Η σεξουαλική της ανταπόκριση στον άντρα της βελτιώθηκε όταν έμαθε για τις εξωσυζυγικές του περιπέτειες. Παρά τη γνώση αυτή, ισχυριζόταν πως αγαπούσε βαθιά ακόμα τον άντρα της. Αυτός όμως δεν φαινόταν να εκτιμά αυτή την αφοσίωσή της και πίστευε πως η Ρουθ ήταν υπερβολικά εξαρτημένη από αυτόν. Η Ρουθ δέχτηκε αυτή την κριτική του και αποφάσισε να σταθεί στα δικά της πόδια.

Η πρώτη της προσπάθεια ήταν αξιοθαύμαστη. Της έδωσε μια νέα άποψη του εαυτού της σαν άτομο και μια νέα προοπτική ζωής. Δυστυχώς όμως κατάρρευσε μετά από δύο μήνες.

Η κατάρρευση αυτού του πρώτου αισθήματος ανεξαρτησίας και ωριμότητας μαρτυρούσε την αναγκαιότητα βαθύτερης αντίληψης της προσωπικότητας της Ρουθ. Για τον άντρα της ήταν μια μητρική μορφή ένωθε ώριμη σε σχέση με την δική του ανωριμότητα είχε αναλάβει να τον βοηθά να τον στηρίζει, και του επέτρεπε σεξουαλική ελευθερία φτάνει να ξαναγύριζε σ' αυτήν.

Δεν καταλάβαινε πως είχε γίνει μητρική μορφή, αφού η σχέση της με τον πατέρα της ήταν πάντα πολύ καλή.

Ο «πατέρας μου» είπε ήταν πάντα κάτι σαν είδωλο για μένα. Πάντα τον λάτρευα και με λάτρευε. Συνήθως μπορούσα να πάρω απ' αυτόν ότι ήθελα μέσα στα πλαίσια της λογικής. Είναι ένα πολύ θερμό άτομο.

Όταν η μητέρα μου προσπαθούσε να κατευθύνει όπως ήθελε τα πράγματα ο πατέρας μου πάταγε πόδι και κανείς δεν έφερνε αντίρρηση.

Η στενή σχέση κόρης - πατέρα συνεχίστηκε και στην ενήλική ζωή. Ακόμα και τώρα δεν μπορώ να αγκαλιάσω την μητέρα μου, δεν νιώθω καμιά σωματική ζεστασιά γι' αυτή σε αντίθεση με τον πατέρα μου, που ο ένας είναι πολύ κοντά συνδεδεμένος με τον άλλο. Η Ρουθ ανάφερε δύο πρώιμες μνήμες, που μαρτυρούσαν τη διαφορά που υπήρχε στις σχέσεις της με τους δύο γονείς της.

Η μία ήταν να πηδά από τη βεράντα στην αγκαλιά του πατέρα της. Θα έπρεπε να ήταν δύο χρονών και της άρεσε πολύ.. Το επόμενο πράγμα που θυμάται είναι το στόμα της πλυμένο από σαπούνι επειδή αντιμίλησε στη μητέρα της. Είχε μάθει από πολύ μικρή να μην αντιμιλά στους ενήλικες. Είναι φανερό πως από την πιο πρώιμη παιδική ηλικία, ήταν αφοσιωμένη στον πατέρα της και ανταγωνιστική προς τη μητέρα της. Το οιδιπόδειο πρόβλημα που δημιουργήθηκε σε αυτή την κατάσταση δεν μπορούσε να λυθεί εύκολα.

Όταν ήταν δεκατριών, γεννήθηκε η αδελφή της. Η μητέρα της γύρισε στη δουλειά της μια βδομάδα μετά την επιστροφή της από το νοσοκομείο και έπαθε αιμορραγία. Έτσι η Ρουθ ανάλαβε να ταΐζει το μωρό. Αυτό την έκανε να νιώθει σπουδαία. Αλλά σαν αποτέλεσμα,

έπρεπε να γυρίζει σπίτι κάθε μέρα μετά το σχολείο για να φροντίζει το μωρό. Η έλλειψη διαμαρτυρίας από μέρος της Ρουθ σχετικά με αυτό το βάσανο, που συνεχίστηκε στα γυμνασιακά της χρόνια, δείχνει το βαθμό στον οποίο ήταν πρόθυμη να αναλάβει το ρόλο της μητέρα της.

Στη συνέχεια, λίγο μετά το διαζύγιό της, είχε μια εμπειρία που της άνοιξε τα μάτια. Είχε συναντήσει ένα άλλο άντρα που η προσωπικότητά του παρουσίαζε τα ίδια χαρακτηριστικά με εκείνα του άντρα της. Ένωσε να έλκεται σεξουαλικά από αυτόν, αλλά συνειδητοποίησε πως ήταν ένα «παρεξηγημένο» αγοράκι με πρόωρη ανάπτυξη που χρειαζόταν κατανόηση και μητρική φροντίδα. Είπε «πάντα με τραβούσαν αυτού του είδους οι άντρες. Ήταν ασφαλές, επειδή αυτοί οι άντρες δεν ζητούσαν από μένα σεξ. Το να κάνω σχέσεις με έναν αληθινό άντρα με τρόμαζε.»

Αυτή τη φορά η Ρουθ εγκατέλειψε την ασφαλή σχέση και είχε σεξουαλικές σχέσεις. Είπε: «Ήταν πολύ καλά. Έφτασα σε κολπικό οργασμό αλλά όταν έφυγε άρχισα να τρέμω και να κλαίω με βίαιους λυγμούς. Βρήκα τον εαυτό μου να λει, «Μπαμπά, Μπαμπά». Ένωδα σαν μικρό κοριτσάκι και ήθελα να έρθει ο μπαμπάς μου να με προστατέψει. Κάτι φώναζα τον πατέρα μου;

Κατάλαβα πως ήθελα τον πατέρα μου. Ο πατέρας μου ήταν σε θέση να επικοινωνεί μαζί μου σε πολύ βαθύ επίπεδο, όπου είμαι εντελώς τρωτή. Άραγε φοβόμουν πως αν άφησα σεξουαλικό αισθήματα να φτάσουν σ' αυτόν, θα με αρνιόταν και θα με εγκατέλειπε.

Ο πατέρας μου θα μπορούσε να περιγράψει σαν ένα παρεξηγημένο αγοράκι με πρόωρη ανάπτυξη. Πιστεύω πως, όλες οι γυναίκες στη ζωή του τον εκμεταλλεύτηκαν και τον χρησιμοποίησαν.

Προσπάθησα να κάνω τη μητέρα στον ίδιο μου τον πατέρα, όταν ήμουν παιδί, να του φροντίζω τις ανάγκες του. Ένωθα λύπη γι' αυτόν.»

Ο μητρικός ρόλος μπορεί επίσης να περιγραφεί σαν ρόλος της μητέρας - μάρτυρα, επειδή η αυταπάρνηση αποτελεί τυπικό χαρακτηριστικό της δομής αυτής της προσωπικότητας. Ψυχολογικά η μητέρα μάρτυρας παρουσιάζει κυρίαρχες μαζοχιστικές τάσεις στην προσωπικότητά της. Η προσωπικότητά της έχει μόνο λίγα αρσενικά στοιχεία. Αν ξεπεραστούν οι μαζοχιστικές της τάσεις τα σεξουαλικά της αισθήματα θα ανταποδοθούν με μεγάλη δύναμη. Διαφορετικά το σεξ θα είναι μια εμπειρία χωρίς ηδονή, χωρίς οργασμό ή συγκινησιακή ανακούφιση και ικανοποίηση.

Οι τέσσερις ρόλοι που περιγράφηκαν παραπάνω αντιπροσωπεύουν νευρωτικές λύσεις της οιδιπόδειας κατάστασης. Η τελική μορφή σχέσης του κοριτσιού με τον πατέρα του, καθορίζει το πρότυπο της σχέσης της με όλους τους άντρες. Αυτό το πρότυπο εδραιώνεται από μια συγκεκριμένη σύγκρουση σε κάθε περίπτωση. Η σύγκρουση για το μητρικό τύπο, είναι ανάμεσα στην υποταγή και την κυριαρχία, στη σχέση της με τον άντρα. Υποταγή σημαίνει υποβιβασμός στον ρόλο της κόρης, σαν σεξουαλικό αντικείμενο. Κυριαρχία στο ρόλο της μητέρας, είναι μια επιβεβαίωση της αξίας της σαν άτομο, σε σεξουαλική βάση. Η μητέρα

που εξουσιάζει την οικογένεια γίνεται σεξουαλικό αντικείμενο στην γενετήσια σχέση.

Η σύγκρουση που υπάρχει στο ρόλο της κόρης, είναι ανάμεσα στην απόρριψη και την αποδοχή του εαυτού της. Η πόρνη απορρίπτει τον εαυτό της σαν άτομο, αλλά τον δέχεται σαν σεξουαλικό αντικείμενο, με βάση την ανάγκη του αρσενικού γι' αυτή. Εξαιτίας αυτής της ανάγκης η πόρνη συχνά θεωρεί τον εαυτό της ασυνείδητα σαν μητέρα όλων των αντρών, που ζητούν τις υπηρεσίες της και που εκείνη τους προσφέρει τροφή, επαφή και καταφύγιο.

Η σύγκρουση του τύπου ρομαντικό ιδεώδες, βρίσκεται ανάμεσα στην παράδοση και την αντίσταση σαν άντρα. Παράδοση σημαίνει κατοχή από τον άντρα, πράγμα που στα μάτια της υστερικής γυναίκας, την υποβιβάζει σε σεξουαλικό αντικείμενο. Επομένως, στο ασυνείδητο της, η υστερική γυναίκα πρέπει να παραμείνει παρθένα. Η αντίσταση της ενάντια στην παράδοση εκφράζεται στην χαρακτηριστική της ακαμψία και στην επιμονή της να λατρεύεται από τον άντρα.

Στην περίπτωση του αδελφικού τύπου, η σύγκρουση βρίσκεται ανάμεσα στην παθητικότητα και την επιθετικότητα.

Η παθητικότητα συνδέεται με την αδυναμία και την κατωτερότητα που για τον αδελφικό τύπο είναι ταυτόσημη με την δηλυκότητα. Θεωρεί την επιθετικότητα σαν γνώρισμα αρσενικής υπεροχής.

Για τον αδελφικό τύπο, ισότητα σημαίνει να είναι «σαν» τον άντρα.

Οι τέσσερις πλευρές της προσωπικότητας της γυναίκας είναι ψυχολογικά κατασκευάσματα για την περιγραφή πρωτότυπου, και οι ρόλοι συχνά ανακατεύονται. Ο ρόλος της μητέρας και της κόρης, είναι συχνά συνδυασμένος με διάφορους βαθμούς. Παρόμοια, ο ρόλος της αδελφής και του ρομαντικού ιδεώδους μπορεί να ποτίζεται από το ίδιο άτομο. Η γυναίκα που είναι ρομαντικό ιδεώδες θέλει ταυτόχρονα να είναι σύντροφος και συμπαραστάτρια του άντρα. Η γυναίκα, που υιοθετεί τον αδελφικό ρόλο, απογοητεύεται έντονα, όταν ο άντρας της δεν καταφέρνει να τη δει σαν ρομαντική μορφή.

Στη φυσιολογική σχέση, η γυναίκα είναι όλα αυτά για έναν άντρα. Είναι κόρη, αδελφή, ρομαντικό ιδεώδες και μητέρα ταυτόχρονα. Οι μεταβαλλόμενες λειτουργίες της σε μια μόνο μέρα, δ' αποκαλύπτουν όλες τις πλευρές της σύνθετης προσωπικότητας της.

Μια γυναίκα που αποδέχεται όλες τις πλευρές της δηλικής προσωπικότητας, μπορεί να γίνει απόλυτα ικανοποιητική σεξουαλική σύντροφος για έναν άντρα. (A. Lowan, 1979).

4. Το φεμινιστικό κίνημα και η επίδραση του στην σεξουαλική απελευθέρωση της γυναίκας

Φεμινισμός δεν είναι δόγμα, δεν είναι καν ιδεολογία, είναι απλά θεωρία πάνω στην οποία έγιναν όλοι οι διεκδικητικοί αγώνες των γυναικών για να κερδίσουν την ανδρώπινη αξιοπρέπειά τους, τα ίσα δικαιώματά τους, να συμπεριληφθούν σαν ανδρώπινα όταν στην διακήρυξη των ανδρώπινων δικαιωμάτων.

Χάρη στο φεμινισμό, γίνονται έρευνες με γυναικεία οπτική πάνω σε όλες τις επιστήμες. Η βιολογία, η ψυχολογία, η ανθρωπολογία, η ιστορία αποκτούν γυναικεία ερμηνεία, φεμινιστική οπτική. Για πρώτη φορά οι γυναίκες άρχισαν να γίνονται «ορατές», και να γίνονται γνωστές γυναικείες φυσιογνωμίες που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην τέχνη ή στην επιστήμη και που ήταν άγνωστες μέχρι σήμερα. (Ρένα Λάμγα, 1995, σελ. 27-28).

Στις αρχές του 20ου αιώνα, είχαμε την πρώτη σεξουαλική επανάσταση. Στην προηγούμενη βικτοριανή εποχή, οι γυναίκες αντιμετωπίζονται είτε σαν μητρικά ζώα χωρίς φύλο είτε σαν σούπερ - σεξουαλικές πόρνες. Λεγόταν ότι οι γυναίκες, ακριβώς όπως και οι άντρες είχαν ανάγκη για σεξουαλική ένωση. Εκείνη την εποχή έγινε και η πρώτη καμπάνια για τον έλεγχο των γεννήσεων. Η Ολλανδία ήταν η πρωτοπόρος σε αυτό. Εδώ δημιουργήθηκε η πρώτη κλινική για τον έλεγχο των γεννήσεων, που την ίδρυσε το 1882 η Αλέτα Γιάκομπς. Από τότε υπήρχαν φεμινίστριες που καταλάβαιναν ότι αυτή η απελευθέρωση

της σεξουαλικότητας των γυναικών δεν θα τους έφερνε μόνο χαρές. Βέβαια γκρεμίστηκε το ταμπού της σεξουαλικότητας ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες όμως έγιναν ακόμα πιο πολύ ταμπού οι λεσβιακές σχέσεις. Εκείνη την εποχή υπήρχαν πολλές φίλιες γυναικών και θεωρούνταν φυσιολογικό οι γυναίκες να ανταλλάσσουν γράμματα ή να κοιμούνται στο ίδιο κρεβάτι χωρίς να υποσιάζεται κανείς ότι συνέβαινε κάτι περίεργο. Τώρα οι φίλιες ανάμεσα στις γυναίκες άρχισαν να συγκρίνονται με τη «γνήσια» σεξουαλική σχέση ανάμεσα σε άντρα και γυναίκα και απορρίπτονται σαν παιδιάστικες και κατώτερες. (Anja Menlenbet, 1984:106).

Σύμφωνα με την Πρετεντέρη στο (Διαφυλικές σχέσης 1995) οι γυναίκες φεμινίστριες στον αγώνα τους προσπάθησαν να απελευθερώσουν τον ίδιο τον άντρα από τις προκαταλήψεις τους, τους φόβους του, από όλους αυτούς τους περιορισμούς που εξακολουθούν να τον βαραίνουν.

Οι ίδιοι άντρες που έλεγαν ότι μια γυναίκα είναι σεμνότυφη, αν δεν κατάφερναν να την πείσουν να κοιμηθεί μαζί τους. Έξω από την προστασία του γάμου την έβριζαν πόρνη στους φίλους τους, αν εκείνη δεχόταν να το κάνει. Πριν από την εποχή της σεξουαλικής επανάστασης, έπρεπε να συμπεριφέρονται σεμνά και να καταπνίγουν τις σεξουαλικές τους ανάγκες. Η σεξουαλική επανάσταση εκείνης της εποχής απελευθέρωνε κυρίως τους άντρες από την υποχρέωση να πληρώνουν τις πόρνες για τη σεξουαλικότητά τους, ή να πληρώνουν με το γάμο.

Η σεξουαλικότητα των γυναικών κυκλοφορούσε τώρα στην ελεύθερη αγορά, χωρίς ταυτόχρονα να έχει αλλάξει σημαντικά η οικονομική θέση των γυναικών.

Οι ελληνίδες φεμινίστριες του αυτόνομου χώρου επιχείρησης, ανάλυσαν μεταξύ των άλλων, τη θέση των γυναικών στην οικογένεια, στην εργασία ενώ συγχρόνως επεξεργάστηκαν και τις θεωρητικές διαστάσεις των πολιτικών τους αιτημάτων όπως την αυτοδιάθεση όσο αφορά το σώμα τους, την ελευθερία να κινούνται στην πόλη μέρα και νύχτα, και το δικαίωμα αυτοδικίας σε περίπτωση βιασμού, ακραίας μορφής της καθημερινής βίας. (Πρόσωπα γυναικών - Η κατασκευή της ταυτότητας δύο φύλων).

Οι φεμινίστριες στην Ευρώπη και στην Αμερική κατήγγειλαν δυναμικά την πατριαρχική, ιεραρχική δομή της κοινωνίας όσο αφορά τα φύλα, στηρίζοντας τις θέσεις τους στην ανάλυση της κοινωνικό - οικονομικής και πολιτικής εμπειρίας των γυναικών. Η γυναικεία ψυχολογία, υποστηρίζουν, μπορεί να κατανοηθεί μόνο μέσα από την ιστορικότητα της, μέσα από την μελέτη των μεταβλητών των κοινωνικών προσδοκιών και της επιρροής τους στον ψυχισμό των ατόμων (Πρόσωπα Γυναικών, σελ. 31).

Η σύγχρονη αυτή θεώρηση απορρίπτει κατηγορηματικά το βιολογικό ατετερμινισμό που με κύριο εκφραστή του το Freud, εδραιώνει ως «φυσική» την κοινωνική κατωτερότητα των γυναικών.

Ο Freud υπήρξε σύμφωνα με την Kate Millet (1971) η ισχυρότερη αντιεπαναστατική δύναμη της περιόδου 1930-60, περίοδο που το διεκδικητικό γυναικείο κίνημα δέχεται σκληρότατες επιθέσεις οι οποίες αναχαιτίζουν την πρόοδο του, ιδιαίτερα στα μεταπολεμικά χρόνια. Τραγική ειρωνεία θεωρεί η Millet τη χρήση του πρωτοποριακού κατά τα άλλα, έργου του Freud (Θεωρία του ασυνείδητου, παιδική σεξουαλικότητα) για την επιστημονική κάλυψη της κοινωνικής κατωτερότητας του γυναικείου φύλου.

Η κριτική στάση απέναντι στο έργο του Freud από γυναίκες θεωρητικούς δεν είναι καινούργια.

Η Simone de Beauvoir (1949) αναφέρει ότι: «Δεν γεννιόμαστε γυναίκες γινόμαστε». Η συγγραφέας κατάγγειλε τους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και ψυχολογικούς παράγοντες που μέσα στους αιώνες κατασκεύασαν την γυναίκα ως «Άλλη», «Αντικείμενο» των ανδρών στην πατριαρχική κοινωνία.

Η Beauvoir απορρίπτει την ψυχαναλυτική ερμηνεία, τόσο για το βιολογικό ντετερμινισμό που τη διαπερνά όσο και για την κυρίαρχη σημασία που αποδίδει στα ασυνείδητα κίνητρα και στην σεξουαλικότητα, καθώς και την επιρροή τους στην διαμόρφωση της φυλετικής ταυτότητας.

«Η γυναίκα» λείπει «δεν καθορίζεται ούτε από τις ορμόνες της ούτε από μυστηριώδες ένστικτα αλλά από τον τρόπο που αντιλαμβάνεται μέσα από ξένες συνειδήσεις το σώμα της και τη σχέση της με τον κόσμο.

5. Η σημασία της σεξουαλικής απελευθέρωσης της γυναίκας.

Τον καιρό της μπτριαρχίας η γυναίκα επειδή πρόσφερε με την δουλειά της περισσότερα αγαθά είχε το προβάδισμα στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή. Μετά από χιλιάδες χρόνια που επικράτησε η πατριαρχία επειδή ο άντρας άρχισε να προσφέρει περισσότερα αγαθά άλλαξε συνεπώς και ο οικονομικός παράγοντας. Η γυναίκα πέρασε σε δεύτερη θέση και από τότε καταπιεζόμενη όλο και περισσότερο, έχανε την οντότητα της, το δυναμισμό της και την προσωπικότητα της.

Στην δουλοκτητική, Ρωμαϊκή και στη φεουδαρχική εποχή, η γυναίκα είχε μεταβληθεί σε απλό αντικείμενο σεξουαλικής ικανοποίησης του «άντρα αφέντη» (Διαμαντόπουλος Θανάσης 1994 σελ. 39). Η σεξουαλική ανάγκη και ελευθερία για σεξουαλική ικανοποίηση αναγνωριζόταν σαν αντρικό προνόμιο. Στον άντρα είχε δοθεί ο ρόλος της σεξουαλικής ευθύνης ενώ στην γυναίκα ο ρόλος της σεξουαλικής αποδοχής. (Μυλωνά Λία- Πασχάλης Κώστας, Κύπρος 1992 σελ. 47).

Προορισμός της γυναίκας ήταν να ευχαριστεί και να ικανοποιεί τα οποιαδήποτε βίτσια του «αφέντη», χωρίς κανένα δικαίωμα εκλογής και συμμετοχής στην απόλαυση της ερωτικής πράξης. Ο ερωτισμός ήταν μονόπλευρος, καταναγκαστικός και ανολοκλήρωτος, που δεν έφτανε στο συντοκριασμένο κορύφωμα της σωματικής και ψυχικής ικανοποίησης (Διαμαντόπουλος Θανάσης 1984 σελ. 39).

Όπως αναφέρουν οι William H. Masters και Virginia E. Johnson στο κλασσικό τους έργο «The Pleasure Bond» η γυναίκα «πρόσφερε στον άντρα ανακούφιση από τη φυσική ερωτική του ένταση οποτεδήποτε τη χρειαζόταν ώστε να μπορέσει να συγκεντρωθεί στην προσπάθεια του να κερδίσει το δικό του γωμί και της οικογενειάς του. Και το αποτέλεσμα ήταν η εγκυμοσύνη και παιδιά για τη γυναίκα πράγμα που αντιπροσώπευε και τη δικαίωση της υπαρξής της. Είχε καταντήσει συνειδητά, ότι ήταν το κατώτερο φύλο και έπρεπε να συμμορφωθεί και να υποταχθεί.»

Η κατάσταση αυτή θα ξεπεραστεί όταν ριχτούν κάτω τα ταμπού, εξαλειφθούν οι μυχολογικές και οι άλλες άσχετες ερωτικές καταπίεσεις. (Μυλωνά Λια - Πασχάλη Κώστας 1992 - 48/49).

Για ν' απελευθερωθεί όμως η γυναίκα και να γίνει ισότιμη με τον άντρα χρειάζονται όχι μόνο νομοθεσίες και διατάγματα, αλλά και η ίδια η γυναίκα να προσπαθήσει με την αναμφισβήτητη αξιοσύνη της, ν' αποκτήσει οικονομική ανεξαρτησία σαν εργαζόμενη στη παραγωγή, να σπάσει τα δεσμά και να κατανικήσει τις προκαταλήψεις και τις γευτικοδικολογίες, που εδώ και χιλιάδες χρόνια της έχουν επιβάλλει οι οικονομικές, κοινωνικές και θρησκευτικές δομές της ανδροκρατούμενης κοινωνίας (Διαμαντόπουλος Θ., 1984- 40).

Τότε η ερωτική συνομιλία θα 'ναι όπως και πρέπει να είναι μια από τις ανώτερες εκφράσεις της ζωής, μια ένστικτη ανάγκη που θα βρει την

ολοκλήρωσή της μόνο μέσα σε μια κοινωνία ισότητας και ισότιμης μεταχείρισης.

Η κίνηση για ισοτιμία μεταξύ των δυο φύλων και η αυξανόμενη αποδοχή των γυναικών σαν ανεξάρτητων προσώπων είχε σαν αποτέλεσμα τη σταδιακή αλλαγή των στάσεων και αντιλήψεων γύρω από τους σεξουαλικούς ρόλους των δυο φύλων. Η αλλαγή αυτή άρχισε να γίνεται πιο έντονη στις πρόσφατες δεκαετίες του αιώνα μας. Μέσα στις σύνθετες κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές η γυναίκα άρχισε ν' απορρίπτει τα σεξουαλικά στερεότυπα σχήματα που κυριαρχούσαν στην κοινωνία και ν' αντικρύζει την σεξουαλική επαφή σαν μια φυσική λειτουργία που συμβάλει στην συναισθηματική προσέγγιση και στην αμοιβαία ευχαρίστηση (Οικογενειακός Σύμβουλος: τόμος 6 σελ. 178).

Ερωτικά

Οι σύγχρονοι ψυχίατροι και ψυχαναλυτές Lucan Young Reich και ιδιαίτερα ο διάσημος ψυχίατρος και ψυχαναλυτής Freud στο έργο του «Θεωρία της σεξουαλικότητας» μας πληροφορεί ότι σύμφωνα με τις νέες επιστημονικές έρευνες, η ερωτική επιθυμία είναι ένα ένστικτο, που διαμορφώνεται από την αρχή στο έμβρυο και τέλος εγκαθίσταται στο νεογέννητο άνθρωπο που όμως ολοκληρώνεται μέχρι τα 16 του χρόνια. Έτσι κάθε φυσιολογικό παιδί που γεννιέται έχει μέσα του το ένστικτο της σεξοεπιθυμίας που ενεργοποιεί την ώθηση για το αντίθετο φύλο.

Πρέπει όμως να παραδεχτούμε ότι εδώ και χιλιάδες χρόνια σεξοφοβίας, από τότε που με τις ευλογίες της θρησκείας θεωρούσαν τη

γυναίκα όργανο του σατανά και πηγή αμαρτίας, δημιουργήθηκαν παραζηγήσεις και πληγές που ακόμα αιμορραγούν. Γι' αυτό πολλές γυναίκες δεν φτάνουν σ' οργασμό γιατί ο ερωτικός τους σύντροφος, επηρεασμένος από τα θρησκευτικά κηρύγματα, φέρνουν μέσα τους λαθεμένες εκτιμήσεις για τον έρωτα. (Διαμαντόπουλος Θ. 1984).

Ο Γιάννης Γ. Γαλανού (1980) υποστηρίζει ότι στον έρωτα επιβάλλεται να γνωρίζουν ότι στη διείσδυση πρέπει να φτάνουν ύστερα από μια σειρά από ερωτικά παιχνίδια. Όμως για να μεγιστοποιηθεί η ερωτική επιθυμία και να γίνει πύρινη φλόγα, που ν' αγκαλιάζει όλο το είναι τους, χρειάζεται τρυφερότητα, συναισθηματική ανταπόκριση και εξαιρετική προσοχή στον τρόπο συμπεριφορά, που ταιριάζει στον χαρακτήρα τους. Ο κάθε άνθρωπος έχει ατομικό δικό του, ερωτικό ερεθισμό, για να φτάσει στον οργασμό και να ολοκληρώσει την ερωτική επιθυμία.

Η αρμονία στη ζωή του ζευγαριού εξαρτιέται σε μεγάλο βαθμό, από την κοινωνική ισότητα των δύο φύλων και την απελευθέρωση της σεξουαλικότητας που είναι οργανική ανάγκη για όλη σχεδόν τη ζωή μας.

Η γυναίκα γνωρίζει τις μεγαλύτερες δυσκολίες στην αρχή της ερωτικής ζωής. Με την πάροδο του χρόνου και με τον κατάλληλο συνομιλητή λυτρώνεται από τα ταμπού απελευθερώνει τις παρορμήσεις της και με την βοήθεια του συντρόφου της αναπτύσσει την ένταση του οργασμού της και φτάνει στο κορυφαίο σημείο της απόλαυσης, που χαρίζει η ολοκληρωμένη ερωτική ένωση (Διαμαντόπουλος Θ. 1984).

Ο Osbalt Kalle στο έργο («Το θαύμα του έρωτα») αναφέρει ότι ο έρωτας είναι βιολογική ανάγκη και για τα δύο φύλα και είναι λάθος να πιστεύουμε, ότι οι άντρες είναι πολυγαμικοί και οι γυναίκες μονογαμικές.

Η ερευνητική ψυχολογία έχει αποδείξει, ότι και οι άντρες και οι γυναίκες είναι πολυγαμικά όντα. Γίνονται όμως και οι δύο μονογαμικοί από την στιγμή, που θα βρουν στο ερωτικό παιχνίδι το σύντροφο που τους ταιριάζει και η ερωτική συνομιλία τους φτάσει τότε στην τέλεια ικανοποίηση και των δύο φύλων.

Αδύνατο φύλο από σεξουαλικής άποψης είναι το αρσενικό. Βέβαια η μέχρι σήμερα επικρατούσα αντίληψη ήταν αντίθετη. Ο άντρας-αφέντης υποτάσσε και περιόριζε τη δυναμική ερωτική λειτουργία της γυναίκας. Τις τελευταίες όμως δεκαετίες η σεξουαλική επανάσταση που οδήγησε στην απελευθέρωση της από τα κοινωνικά και θρησκευτικά ταμπού, τους έκανε να συνειδητοποιήσουν το πραγματικό ερωτικό δυναμικό τους ώστε χωρίς αγωνία και άγχος να μπορούν να φτάσουν σ' ανώτερες μορφές ερωτικής ολοκλήρωσης.

Ο αντρισμός και η θηλυκότητα πρέπει να συνεργάζονται οι άντρες να διώξουν και από πάνω τους την εγωιστική άποψη υποταγής της γυναίκας. Τότε και τα δύο φύλα θα έχουν τις ίδιες εξαιρετικές απολαύσεις στην ερωτική πράξη.

Οι άντρες λοιπόν πρέπει να σβήσουν τις ψευδαισθήσεις τους περί σεξουαλικής ανωτερότητας και να παραδεχθούν ότι και οι γυναίκες νιώθουν το ίδιο ερωτικό οργασμό άλλες λιγότερο, άλλες περισσότερο.

Αυτό που έχει σημασία δεν είναι ποιος είναι ο δυνατότερος, αλλά ν' ανακαλύγουν αυτό που αρέσει και στους δύο.

Όταν ολοκληρώσουν και φτάσουν στην ηδονή της ερωτικής πράξης, τότε σταματούν τις αναζητήσεις και συγκεντρώνουν την αγάπη και τον έρωτα τους στο σύντροφο, που τους οδηγεί σ' αυτή την ολοκλήρωση.

Το ερωτευμένο ζευγάρι με την αναζήτηση, διαπιστώνει, ότι η τέλεια ερωτική συνομιλία απαιτεί όλο και πιο ζεστά αισθήματα ταύτισης, ώστε να δώσει ο ένας στον άλλο το καλύτερο εαυτό του, να γνωρίσει ο ένας τη γλώσσα του σώματος του άλλου, έτσι που με τα χέρια και τα φιλήματα να γίνεται η επικοινωνία της σάρκας τους.

Η ερωτική επικοινωνία γίνεται μέσω της σάρκας, και η γυμνότητα των κορμιών, ισοπεδώνει κάθε διάκριση της ντροπαλότητας. Γυμνώνοντας και αγγίζοντας το σώμα του συνομιλητή μας, γνωρίζουμε καλύτερα τα ερωτογόνα ευαίσθητα σημεία του, ώστε ερεθίζοντας τα να προκαλούν έντονο ερωτικό πόθο. Η γυμνή σάρκα δίνει μια υπέροχη αίσθηση ζωντάνιας, εμφανίζει πιότερο την ένταση των αισθήσεων και πολλές φορές μιλάει με τρόπο που να υπερβαίνει τις λέξεις.

Δεν έχει σημασία αν το σώμα είναι ψηλό, μέτριο ή κοντό. Αποφασιστικό ρόλο στη γυναίκα είναι να είναι το σώμα της απελευθερωμένο από τα ταμπού των απαγορεύσεων ώστε να προσφέρεται χωρίς περιορισμούς στην διέγερση και στην ανάπτυξη του ερωτικού πάθους και της ηδονής.

Για να φτάσουν οι ερωτικοί συνομιλητές στη μεγάλη ηδονή της ερωτικής πράξης χρειάζεται να γνωρίσουν ο ένας το σώμα του άλλου, να το αποδεχθούν σα μια πηγή ηδονής, να ξεπεράσουν πολλές ψυχικές και σωματικές σεξουαλικές απαγορεύσεις και να μεταπλαστούν σ' έναν οργανισμό ζωντανό, που να κοχλάζει από ερωτικό πάθος. (Διαμαντόπουλος Θ. 1984).

Εξωγαμιαίες σχέσεις - απιστία

Η παραδοσιακή κοινωνία του διπλού σεξουαλικού κριτηρίου όχι μόνο επιτρέπει τις προγαμιαίες σεξουαλικές δραστηριότητες για τους άντρες θεωρώντας τις ταυτόχρονα και σαν φυσιολογική έκφραση του ανδρισμού του, αλλά δημιούργησε την πλάνη πως οι άντρες είναι «όντα πολυγαμικά» με διαφορετική ψυχο-φυσιολογία και επομένως θα μπορούσαν να έχουν και εξωσυζυγικές σεξουαλικές σχέσεις φτάνει να ήταν «καλοί σύζυγοι και γονείς». Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή που δίνει για τον Έλληνα σύζυγο ο γνωστός γυναικολόγος Ζούρνιος: «Φαίνεται πως ο Έλληνας σύζυγος αναγνωρίζει για τον εαυτό του το δικαίωμα εξωγαμιαίων σχέσεων αλλά προ πάντων μακριά από την αντίληψη της συζύγου. Οι ηθικοί φραγμοί για τον ίδιο είναι μικρότεροι. Η κριτική από τον άντρα για τον άντρα δεν είναι τόσο αυστηρή. Αντίθετα για την γυναίκα του είναι απόλυτος. Η απιστία του άντρα ανέκαθεν ήταν κοινωνικά αποδεκτή. Όσο για την άπιστη γυναίκα μπορεί να έχει περάσει η εποχή του λιθοβολισμού αλλά η κοινωνική απόρριψη παραμένει. Την γυναίκα του την θέλει Πηνελόπη, ηθική μητέρα των παιδιών του. (Μυλωνά Λία - Κώστας Πασχάλης, Αθήνα 1992, σελ. 65).

Τα τελευταία χρόνια εξάλλου παρουσιάζεται μια νέα όψη στο θέμα: Η γυναικεία απιστία αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο. Ήδη η έκθεση του Κίνσεϋ το 1953 άνοιξε το δρόμο στην επιστημονική θεώρηση της σεξουαλικότητας, φαίνεται ξεπερασμένη όταν αναφέρει, σύμφωνα με αποτελέσματα της τότε έρευνας, ότι το ποσοστό των ανδρών που απιστούν αγγίζουν το 50% ενώ το ποσοστό των γυναικών μόλις και με τα βίαια φτάνει το 20%. Οι έρευνες που έχουν γίνει τελευταία χρόνια ανεβάζουν το ποσοστό των απίστων γυναικών στο 46% ενώ διαφαίνεται και περαιτέρω ανοδική τάση.

Βλέπουμε λοιπόν ότι το πρότυπο της παθητικής και υπομονετικής γυναίκας είναι εντελώς ξεπερασμένο.

Η σύγχρονη γυναίκα είναι ανεξάρτητη, ρεαλίστρια ικανή να κάνει τις δικές της επιλογές, ζητάει αλλαγή και νέες συγκινήσεις με ένα πρωτόγνωρο θάρρος και όλα αυτά, τα διεκδικεί συστηματικά και επιμένει. Όσο για την απιστία είναι και αυτή μέσα στο πρόγραμμα. Η σύγχρονη γυναίκα δείχνει πλέον ικανή να επιλέγει τη σεξουαλικότητα της συμπεριφοράς («Οικογενειακός Σύμβουλος» τόμος 6, 113-114).

Σε μια άλλη έρευνα, πως αντικρίζει το όλο θέμα και ποια θέση παίρνει η γυναίκα της Κύπρου πάνω στις εξωγαμιαίες σχέσεις, έρχεται να διαφωνήσει μέχρι κάποιο βαθμό με τα προηγούμενα.

Η ερώτηση απευθυνόταν μόνο σε γυναίκες: Ποια είναι η άπουσή σας για τις εξωγαμιαίες σχέσεις (α) για τους άντρες και (β) για τις γυναίκες.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανεξάρτητα ηλικία, τόπο, διαμονή, μόρφωση και κοινωνικο-δημοκρατική κατηγορία τάσσονται ανεπιφύλακτα εναντίον των εξωσυζυγικών σχέσεων. Από το σύνολο των γυναικών που κάλυψε η έρευνα 87% θεωρούν τις εξωγαμιαίες σχέσεις «απαράδεκτες», «καταδικαστέες» και σαν κάτι το «ανέντιμο» τόσο για τους άντρες όσο και για τις γυναίκες.

Χωρίς αμφιβολία εξακολουθούν ακόμη έστω και σε μικρό βαθμό να υπάρχουν τα κατάλοιπα της παραδοσιακής αντίληψης γύρω από το θέμα των εξωσυζυγικών σχέσεων και γενικά της κοινωνίας του διπλού κριτηρίου.

Όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα 9% τάσσονται εναντίον των εξωσυζυγικών σχέσεων γιατί τις θεωρούν αμαρτία και αυτό μόνο για τις γυναίκες. Για τους άντρες μόνο 1% τις θεωρούν αμάρτημα. 8% των γυναικών θεωρούν το εξωσυζυγικό σεξ φυσικό και συγχωρητέο για τους άντρες ενώ σε καμιά περίπτωση δεν θεωρείται «φυσικό» για τις γυναίκες και 1% θα το συγχωρούσαν στις γυναίκες.

Παρόλο που το ποσοστό είναι πολύ μικρό για να επιτρέψει λεπτομερή ανάλυση, αρκετό ενδιαφέρον παρουσίαζαν οι περιπτώσεις εκείνων που απάντησαν ότι θα δικαιολογούσαν τις εξωσυζυγικές σχέσεις τόσο για τους άντρες όσο και για τις γυναίκες αν δεν ικανοποιούνταν σεξουαλικά από το/τη σύζυγο (Μυλωνά - Πασχάλη σελ. 67).

Γενικά τα πράγματα έχουν αλλάξει χωρίς όμως να έχουν ξεριζωθεί ακόμη τελείως αυτές οι πεποιθήσεις.

Πάντως από ότι φαίνεται όλο και περισσότερες γυναίκες υποστηρίζουν ότι νιώθουν εντελώς ελεύθερες να επιλέξουν ή να απορρίψουν την εμπειρία μιας εξωσυζυγικής ερωτικής περιπέτειας. Όταν το αποφασίσουν μάλιστα δεν το κάνουν για το σεξ και μόνο, αλλά κυρίως για την πρόκληση της ερωτικής περιπέτειας γι' αυτές τις «υπέροχες, κλεμμένες στιγμές».

Η απόφαση της γυναίκας για μια τέτοια ενέργεια σημαίνει πολύ περισσότερα πράγματα απ' ότι μια απλή σεξουαλική επαφή. Συνήθως δεν είναι επιβεβαίωση του σεξ αλλά αυτό που γάχνει είναι κάποια συναισθηματική αναζωογόνηση (Περιοδικό «Γυναίκα» Μάιος 1980 Αρ. 791).

Προγαμιαίες σεξουαλικές σχέσεις

Σύμφωνα με την Μυλωνά Λία και Πασχάλη Κώστα (Κύπρια γυναίκα: 1992 σελ. 59-61). Οι κοινωνικές εξελίξεις έχουν μεταβάλει σε κάποιο βαθμό τις παραδοσιακές αντιλήψεις γύρω από την γυναικεία σεξουαλικότητα. Μέσα στο στενό και περιορισμένο κοινωνικό περιβάλλον όπου για αιώνες τώρα «η τιμή της» γυναίκας ήταν εξ' ολοκλήρου ταυτισμένη με τη σεξουαλική σεμνότητα και που αφορούσε όχι μόνο την ίδια την προσωπικότητα της αλλά και όλα τα μέλη της ομάδας στην οποία ανήκει ήταν πολύ φυσικό το προγαμιαίο σεξ, σαν φυσιολογική συνέπεια ενός συναισθηματικού δεσμού, να μη γίνει τόσο εύκολα αποδεκτό τόσο από την ίδια τη γυναίκα αλλά περισσότερο από τα ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας. Και τούτο διαπιστώνεται από τα

αποτελέσματα μιας έρευνας. Η ερώτηση ήταν «Είναι σωστό η γυναίκα να έχει σεξουαλική ζωή πριν από το γάμο». Η πλειοψηφία των γυναικών δεν θεωρεί σωστό μια γυναίκα να ολοκληρώσει τις σεξουαλικές τις σχέσεις πριν από το γάμο.

Η πλειοψηφία των γυναικών πιστεύει στην σεξουαλική ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και θεωρεί το σεξ σαν απαραίτητο συμπλήρωμα στη ζωή της αλλά και τα δύο τα εντάσσει μέσα στα πλαίσια του μόνιμου δεσμού - γάμος.

Μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον όπου η παρθενιά εξακολουθεί να θεωρείται ακόμη για τους περισσότερους άντρες σαν μια από τις βασικές προϋποθέσεις του γάμου όταν οι ίδιοι οι γονείς δεν θα είχαν καμιά αντίρρηση αν τα αγόρια είχαν προγαμιαίες σχέσεις γιατί είναι άντρες ενώ τα κορίτσια κινδυνεύουν να στιγματιστούν και να δέσουν σε κίνδυνο το «μέλλον» τους όταν οι ίδιες οι γυναίκες, στην πλειοψηφία τους πιστεύουν πως τα αγόρια πρέπει να έχουν περισσότερη ελευθερία από τα κορίτσια, τότε όλα αυτά αναπόφευκτα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η θέση που παίρνει η πλειοψηφία των γυναικών πάνω στις προγαμιαίες σχέσεις είναι αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης διαφορετικών κωδικών συμπεριφοράς παρά την εξιδανίκευση της σεξουαλικής ισότητας μέσα σε ένα μόνιμο δεσμό.

Συσχετίζοντας τα αποτελέσματα των ερωτήσεων «Αν είναι σωστό να έχει μια γυναίκα σεξουαλική ζωή πριν από το γάμο» και «Αν θα ήταν καλύτερα δύο άνθρωποι να συζούσαν αντί να παντρεύονται»

οδηγούμαστε στο ίδιο συμπέρασμα. Η τεράστια πλειοψηφία των γυναικών πιστεύει στη σεξουαλική ισότητα μεταξύ των δύο φύλων αλλά πάντοτε μέσα στα πλαίσια ενός «μόνιμου δεσμού». Και αυτές ακόμη που υποστηρίζουν τις προγαμιαίες σχέσεις, τις βλέπουν βασικά σαν αποτέλεσμα μιας φυσικής πορείας στην ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης σχέσης που θα θεμελιωθεί με ένα μόνιμο δεσμό (Μυλωνά Λία - Πασχάλη Κώστα 1992:1992:60-62).

Σκέψεις και προβληματισμοί για τη σεξουαλική απελευθέρωση

Θα αρχίσουμε με μια γνώμη μιας παλιάς ρωσίδας αγωνίστριας, της Colladaí Alexandra. Λέει λοιπόν «Δύο είναι οι χειρότεροι εχθροί της γυναίκας. Η παραδοσιακή ηθική, γιατί δεν επιτρέπει την ελεύθερη έκφραση των επιθυμιών της, και ο παραδοσιακός γάμος γιατί νομιμοποιεί την κυριότητα του άντρα πάνω της.

Ποια είναι όμως τα βαθύτερα αίτια που δημιούργησαν τις υποδουλοτικές αυτές δομές;

«Τα αίτια είναι οικονομικά και κοινωνικά «απαντά η Colladaí και η πραγματική απελευθέρωση της γυναίκας δεν θα πραγματοποιηθεί παρά μόνο όταν η κοινωνική επανάσταση θα της προσφέρει την οικονομική ανεξαρτησία χάρη στη δουλειά της, την ισότητα της με τον άντρα και έναν ερωτικό σύντροφο που δεν θα απαιτεί πια να την κατέχει σαν ιδιοκτήτης να την κάνει αντικείμενο του. Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει τόσο η ανδρική όσο και η γυναικεία ψυχολογία να υποστούν την βαθιά αλλαγή.

Ο άντρας θα πρέπει να συνηθίσει στην ιδέα ότι η γυναίκα είναι ένα ξεχωριστό άτομο, με δική της προσωπικότητα, με ίσα δικαιώματα συμμετοχής σε όλες τις ανθρωπίνες δραστηριότητες.

Η γυναίκα θα πρέπει να μάθει με την σειρά της, να ζει μόνο για τον έρωτα ή την μητρότητα, να μην αναζητεί στηρίγματα έξω από τον εαυτό της, και να αναπτύσσει την προσωπικότητα αυτή που θέλει να της αναγνωρίζουν».

Γυναικεία απελευθέρωση λέει η Λιλί Ζωγράφου, «δεν σημαίνει να κοιμάται μια γυναίκα με όποιον και όσους την επιθυμούν».

Πιστεύουμε λοιπόν, ότι όταν μιλάμε για σεξουαλική απελευθέρωση της γυναίκας πρέπει πριν από όλα να επιδιώκουμε τη συνειδητοποίησή της.

Κάθε γυναίκα θα πρέπει να ελέγχει και να κάνει συνειδητά τις πράξεις της. Γιατί η σεξουαλική συμπεριφορά δεν μπορεί να διαχωριστεί από τη συνολική προσωπικότητα του ατόμου. Η σεξουαλικότητα είναι ένα μέρος ή μια πτυχή της προσωπικότητας και δεν μπορεί να μεταβληθεί χωρίς αντίστοιχες τροποποιήσεις στην προσωπικότητα.

Με τη σειρά της η σεξουαλικότητα διαποτίζει και διαπλάθει την προσωπικότητα. Για το λόγο αυτό η σεξουαλική ολοκλήρωση είναι μάλλον το αποτέλεσμα ενός τρόπου ζωής, η εμπειρία μιας ώριμης προσωπικότητας.

Ένα σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο απολαμβάνει και χαίρεται ελεύθερα την ερωτική πράξη χωρίς αναστολές, χωρίς ταμπού, χωρίς

φοβίες, αντίθετα με το σεξουαλικά γευτοαπελευθερομένο άτομο που θεωρεί τη σεξουαλική πράξη σαν μια παράσταση, αντί σαν μια έκφραση αισθήματος για τον σεξουαλικό σύντροφο.

Η σύγχρονη σεξουαλική γευτοαπελευθέρωση είναι ένας μανδύας που καλύπτει και κρύβει τη σεξουαλική ανωριμότητα τις συγκρούσεις και τα αγχη εκείνου που τον αφορά.

Ο μύθος της σεξουαλικής απελευθέρωσης βάζει στις γυναίκες καινούργια καθήκοντα. Οι γυναίκες πρέπει τώρα να υποκρίνονται την ανύπαρκτη ηδονή. Άλλοτε, τουλάχιστον, οι γυναίκες μπορούσαν από σεμνοτυφία ή από φόβο για μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη να αρνηθούν όταν δεν είχαν κέφι. Σήμερα είναι υποχρεωμένες χάρη στη σεξουαλική πληροφόρηση.

Κανείς δεν ρωτάει για τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους, ούτε και οι ίδιες ρωτούν τον εαυτό τους. Τις αποσιωπούν και ντρέπονται γι' αυτές, κρύβουν τη σεξουαλική τους αδλιότητα και αδυναμία σαν να φοβούνται μήπως φανερώνονται, αν γίνονται οι λεπρές μιας σεξομανούς κοινωνίας.

Άλλοτε όταν αρνιόνταν εντελώς οι γυναίκες τη σεξουαλικότητα, είχανε τουλάχιστον μια ταυτότητα έστω και αν ήταν αρνητική.

Σήμερα μας πήραν αυτή την αρνητική ταυτότητα χωρίς όμως να μας δώσουν στη δέση της οποιαδήποτε δυνατότητα να ζούμε ελεύθερα και συνειδητά τη σεξουαλικότητά μας.

Οι σχέσεις ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα είναι ξεκάθαρα σχέσεις εξουσίας, έτσι ώστε η γυναικεία σεξουαλικότητα να μην είναι παρά η έκφραση της γυναικείας αδυναμίας.

Γι' αυτό κάθε φιλελευθεροποίηση στο θέμα της σεξουαλικότητας θα πρέπει να συμβαδίζει με τις διαδικασίες συνειδητοποίησης, επιτρέποντας στις γυναίκες να τη χρησιμοποιούν για δικό τους όφελος αντί να τις εκμεταλλεύονται.

6. Σεξουαλική ψευτοαπελευθέρωση αντί για σεξουαλική ωριμότητα

Ο Alexander Grown (1979 σελ.11-14) υποστηρίζει ότι: Τα πενήντα χρόνια της ολοένα αυξανόμενης ελευθερίας από τον καιρό των βικτωριανών περιορισμών πάνω στην σεξουαλική έκφραση και συμπεριφορά, έχουν καταλήξει σε μια στάση που μπορεί να περιγραφεί σαν σεξουαλική ψευτοαπελευθέρωση. Μολονότι ο μέσος σημερινός άνθρωπος φαίνεται καλύτερα πληροφορημένος πάνω στα σεξουαλικά θέματα σε σύγκριση με τους πρόγονους του, πολλές είναι οι ενδείξεις πως βρίσκεται σε σύγχυση σχετικά με το σεξουαλικό του ρόλο και σε αβεβαιότητα σχετικά με τους σεξουαλικούς του στόχους. Η ψυχανάλυση έχει προσφέρει στο ενημερωμένο άτομο πολλές απαντήσεις πάνω σε σεξουαλικά ερωτήματα αλλά έχει κάνει ελάχιστα για να διαλύσει τις ενοχές του ή για να μετριάσει την απογοήτευση του. Αυτή η απογοήτευση δεν οφείλεται σε έλλειψη ευκαιριών για σεξουαλικές εμπειρίες αλλά σε μια ανικανότητα να πάρει τη χαρά και την ικανοποίηση που υπόσχεται η σεξουαλική αγάπη.

Στη διάθεση του κοινού βρίσκεται μια εκτεταμένη βιβλιογραφία που περιγράφει τις σεξουαλικές τεχνικές στις διάφορες κουλτούρες ανατολικές και δυτικές. Τα σεξουαλικά ζητήματα συζητούνται με μια ελευθερία αδιανόητη πριν από πενήντα χρόνια, αλλά υπάρχει ακόμη σημαντική άγνοια και κακή πληροφόρηση γύρω από τη φύση και τη λειτουργία του σεξουαλικού οργασμού (οικογενειακός σύμβουλος, τόμος

6). Υποπτεύεται κανείς ότι η σύγχρονη σεξουαλική γευτοαπελευθέρωση είναι ένας μανδύας που καλύπτει και τη σεξουαλική ανωριμότητα, τις συγκρούσεις και τα άγχη εκείνου που τον φορά.

Ο σεξουαλικά γευτοαπελευθερωμένος θεωρεί την σεξουαλική πράξη σαν μια παράσταση αντί σαν μια έκφραση αισθήματος για τον σεξουαλικό σύντροφο. Σύμφωνα με την γευτοαπελευθερωμένη άποψη, η σεξουαλική επαφή θεωρείται σαν νίκη, για το εγώ, ενώ ο αυνανισμός σαν ήττα. Θεωρεί την προσωπικότητα ταυτόσημη με το εγώ ή το νου, και αγνοεί το ρόλο του σώματος και των φυσικών του διεργασιών για τον καθορισμό της συμπεριφοράς και της ανταπόκρισης (A. Lawan 1979 σελ. 11,12,14).

Η σεξουαλική γευτοαπελευθέρωση εκδηλώνεται ολοκάθαρα στην στάση απέναντι:(1) στη σεξουαλική πράξη (2) στον αυνανισμό (3) στο σώμα.

(1) Το σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο έχει φαινομενικά λυτρωθεί από κάθε σεξουαλική ενοχή. Ξέρει τις ποικιλίες των σεξουαλικών στάσεων και τους δαιδάλους της σεξουαλικής τεχνικής και έχει υπερβεί τα όρια που άλλοτε διαχώριζαν το φυσιολογικό από τη διαστροφή. Έχει αποδεχτεί σαν κοινωνική αξία την έλλειψη κάθε αναστολής ή περιορισμού στη σεξουαλική συμπεριφορά. Είναι λάτρης της ερωτικής φιλολογίας και οπαδός της αντικειμενικής επιστημονικής προσέγγισης της σεξουαλικότητας. Είναι το σεξουαλικά χειραφετημένο άτομο. Ωστόσο, η σεξουαλική του απόδοση μερικές φορές δεν καταφέρνει να

φτάσει στο συνηθισμένο επίπεδο, και τον /τη βρίσκουμε κατά καιρούς, στο γραφείο ενός ψυχιάτρου να ζητάει βοήθεια. Τα άγχη του κάθε ατόμου προέρχονται από το φόβο του για την αποτυχία. Δεν φοβάται το σεξ, φοβάται πως δεν θα αποδώσει ικανοποιητικά συγκεκριμένα, πως δεν θα μπορέσει να ερεθιστεί. Η σεξουαλικά γευτοαπελευθερωμένη γυναίκα ανησυχεί μήπως δεν φτάσει σε κορύφωση και δεχθεί ένα πλήγμα στην γυναικεία περηφάνια.

Η ιδέα ότι η σεξουαλική δραστηριότητα συνεπάγεται το δόσιμο μιας παράστασης, με δεξιοτεχνία που μπορεί να τη μάθει κανείς από τα βιβλία ή να την αναπτύξει μέσα από πρακτική, παρουσιάζεται μέσα από βιβλία πάνω στο σεξουαλικό έρωτα. Μια παράσταση υποδηλώνει την εκτέλεση μιας πράξης με τέτοιο τρόπο που να επισύρει την προσοχή πάνω στην ιδιαίτερη δεξιοτεχνία ή στην καλλιτεχνική ικανότητα του εκτελεστή.

Η έννοια της παράστασης διακρίνει τις δημόσιες πράξεις από τις ιδιωτικές. Ωστόσο μπορούμε να δούμε πως οποιαδήποτε πράξη μπορεί να γίνει παράσταση αν εκτελείται με σκοπό να εντυπωσιάσει άλλους η πράξη που είναι το ίδιο - υπόκεινται σε αξιολόγηση με βάση αντικειμενικά μάλλον παρά υποκειμενικά κριτήρια.

Κανονικά η σεξουαλική πράξη είναι μια ιδιωτική ενέργεια, αλλά γίνεται δημόσια όταν εκτίθεται σε παρατήρηση. Η σεξουαλική πράξη είναι μια παράσταση αν χρησιμοποιείται για να εντυπωσιάσει το σύντροφο παρά για να εκφράσει ένα βαθύτερο συναίσθημα. Είναι

παράσταση αν η ανικανότητα του συντρόφου έχει το προβάδισμα σε σχέση με την ίδια την ανάγκη. Είναι παράσταση αν οι αξίες του εγώ είναι πιο σωματικές από το συναίσθημα ή την αίσθηση. Ο σεξουαλικά γευτοαπελευθερωμένος είναι ένας εκτελεστής σεξουαλικής πράξης. Θεωρεί ότι «δίνει καλή παράσταση» αν μπορέσει να φέρει το σύντροφο του σε κορύφωση, ανεξάρτητα από την δική του υποκειμενική βίωση της πράξης. Καλύπτει τα άγχη του την έχθρα του και την ενοχή του μεταφέροντας τα σ' ένα «φόβο της αποτυχίας». (Alber Ellis 1960 σελ. 117).

(2) Η Διαστρέβλωση που αποτελεί τη βάση της σεξουαλικής γευτοαπελευθέρωσης, συμπεριλαμβάνει και μια άλλη μετάθεση του νοήματος, του αυνανισμού (A. Lowon 1979, 21).

Σύμφωνα με τον Βαϊδάκη Νίκο στο Διαφυλικές σχέσεις (1995 σελ. 564), ο αυνανισμός είναι μια πολύ παλιά ανθρωπίνη σεξουαλική δραστηριότητα, που αφορά και τα δύο φύλα. Από αρχαιολογικά ευρήματα φαίνεται ότι ήταν γνωστός στην αρχαία Βαβυλώνα, Αίγυπτο, Ινδία, Ελλάδα και αλλού.

Φαίνεται λοιπόν πως ο αυνανισμός είναι μια πανάρχαια και σχεδόν πανανθρώπινη δραστηριότητα. Παρ' όλα αυτά οι πιο περίεργοι μύθοι που αναφέρονται στο σεξ έχουν αναμφίβολα σχετισθεί με τον αυνανισμό. Αναφέρονται χιλιάδες παθολογικές καταστάσεις που υποτίθεται ότι προκαλούνται από τον αυνανισμό και ξεκινούν από απλούς πονοκεφάλους και φτάνουν μέχρι βαριές νοητικές καθυστερήσεις.

Ιατρικά δεν υπάρχει καμιά ένδειξη πως ο αυνανισμός προκαλεί οποιαδήποτε βλάβη. Προφανώς περισσότερη καταστροφή έχει προκληθεί από τις ενοχές γι'αυτή τη δραστηριότητα παρά από αυτή καθ' αυτή την πράξη.

Άλλοτε αποτυχία σήμαινε ανικανότητα, αναστολή ή καταστολή συντριπτικού σεξουαλικού πάθους, τώρα αναφέρεται στην ανικανότητα βίωσης ισχυρού πάθους. Καθώς αναζητούμε την προέλευσή της γυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του γυετοαπελευθερομένου ατόμου, βρίσκομαι σχεδόν πάντοτε πως είχε ένα μάλλον σοβαρό πρόβλημα αυνανισμού στην πρώιμη εφηβεία. Πάλευε με άγχη και ενοχές που τώρα σαν ενήλικος, έχει λογικά ξεπεράσει. Κάθε πράξη αυνανισμού βιωνόταν σαν αποτυχία άσκησης αυτοπειθαρχίας, αδυναμίας θέλησης, ήττα για το εγώ. Στο πλαίσιο τέτοιων εμπειριών η σεξουαλική πράξη συνδέεται με την ιδέα της αποτυχίας και η σύνδεση αυτή παραμένει στο ασυνείδητο και υπονομεύει τις σεξουαλικές δραστηριότητες του ενήλικου. Έτσι ο φόβος της αποτυχίας, είναι επίσης φόβος μήπως δεν μπορέσει κανείς να ελέγξει τη σεξουαλική παρόρμηση. Εκφράζεται άμεσα, από κάθε άτομο είτε αυτός είναι άντρας είτε γυναίκα. Ο σεξουαλικά γυετοαπελευθερομένος παρουσιάζει βασικές ενοχές και άγχη σχετικά με την σεξουαλικότητα του. (A. Lowen 1979, 23).

Η γυναίκα ζει με το φόβο της σεξουαλικής ανεπάρκειας δηλαδή μήπως δεν φτάσει σε οργασμό. Το αν η γυναίκα έχει ή όχι οργασμό δεν αποτελεί έγκυρο κριτήριο της επάρκειας ή ανεπάρκειας της σαν θηλυκό. Κάθε γυναίκα είναι βιολογικά ικανή για μια οργασμιακή

ανταπόκριση στη σεξουαλική πράξη επομένως αν αποτύχει να φτάσει σε κορύφωση στη σεξουαλική πράξη αυτό μπορεί να οφείλεται σε μια ποικιλία συνθηκών πάνω στις οποίες δεν έχει συνειδητό έλεγχο. Μπορεί να αντανakλά σε άγχη και ενοχές σχετικά με τη σεξουαλικότητα της που εμποδίζει τη παραδοθεί της στη σεξουαλική αίσθηση. Μπορεί όμως και να αντανakλά σε μια ασυνείδητη εχθρότητα για τον σύντροφό της ή για τους άντρες που την εμποδίζει να παραδοθεί ολοκληρωτικά στην διάρκεια της σεξουαλικής ένωσης.

Η σεξουαλική γευτοαπελευθέρωση είναι εμπόδιο στη σεξουαλική ωριμότητα. Πρέπει να αφαιρεθεί αν θέλουμε η σεξουαλική μας ελευθερία να οδηγήσει στην ηδονή και τη χαρά της ζωής και της αγάπης. Δυστυχώς όμως έχει γίνει μέρος των σεξουαλικών ηθών μας και έχει εμποτίσει τη σύγχρονη σεξουαλική σκέψη. Είναι ιδιαίτερα έκδηλη στην σημερινή στάση απέναντι στον αυνανισμό. Αποτελεί κοινή κλινική εμπειρία στην ψυχιατρική ν' αναφέρουν οι ασθενείς ότι αισθάνονται ενοχή στην διάρκεια του αυνανισμού όχι όμως και στην διάρκεια της σεξουαλικής επαφής. Μια τέτοια κατάσταση γίνεται αποδεκτή σαν αρκετά φυσιολογική από πολλούς αναλυτές θεραπευτές και συγγραφείς.

Η Enrita Freud λέει:

«Πιστεύω πως, ως ένα βαθμό, η ντροπή και η ενοχή που ακολουθούν τον αυνανισμό έχουν μια αυτοπροστατευτική λειτουργία, επειδή λένε στον ενήλικο, (που μπορεί να βγει έξω και να προσπαθήσει να βρει ένα

σύντροφο, αλλά που συμβιβάζεται με τον αυτοερωτισμό), πως κάτι δεν πάει καλά. (Freud Enrida, 1960 σελ. 159).

Η ίδια η πράξη του αυνανισμού δεν είναι ποτέ αυτοκαταστροφική. Πολλές φορές έχει θετικό αποτέλεσμα και καλμάρει μια κατάσταση άγχους. Αυτό που βλάπτει τόσο πολύ την προσωπικότητα στον αυνανισμό είναι η παρουσίαση ενοχής, ντροπής και άγχους.

Από έρευνες που έγιναν από διάφορους μελετητές στο θέμα του αυνανισμού για την στάση, στις ενοχές και την ντροπή που νιώθουν οι γυναίκες, τα αποτελέσματα έχουν ως εξής:

Ο Kinsey (οικογενειακός σύμβουλος τόμος 8 σελ. 54) έκανε μια έρευνα σχετικά για τα αισθήματα και τους φόβους που κουβαλά η γυναίκα:

Πολλά κορίτσια και γυναίκες ένιωθαν ψυχική ανησυχία για τη σεξουαλική δραστηριότητα τους και η ανησυχία αυτή τους προκάλεσε ψυχικούς τραυματισμούς. Οι γυναίκες, που καταδίκάζαν ηθικά τον αυνανισμό με τον εντονότερο τρόπο κατέφευγαν παρ' όλα αυτά σε αυτόν αναγνωρίζοντας τις ψυχικές και σωματικές ζημιές που προκλήθηκαν από αυτή τους την τοποθέτηση.

Ο Kinsey γράφει:

«Διαπίστωσα μεγάλες ζημιές που προκλήθηκαν από αισθήματα ενοχής ή από την προσπάθεια, να αποφύγουν τη σεξουαλική ικανοποίηση τους με τον αυνανισμό.

Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα που έχει κάνει ο ίδιος ο Άλφρεν Κίνσευ στο βιβλίο του «Η σεξουαλική συμπεριφορά της γυναίκας» στο κεφάλαιο περί αυνανισμού έβγαλε τα εξής αποτελέσματα:

Περίπου το 62% όλων των γυναικών έχουν καταφύγει κάποτε στη ζωή τους στην αυτοϊκανοποίηση. Οι περισσότερες από τις γυναίκες που δεν έζησαν ποτέ αυτό το μέσο απόλαυσης, δεν έδειξαν γενικά μεγάλο ενδιαφέρον για τη σεξουαλικότητα, ούτε και όταν παντρεύτηκαν και παρουσίαζαν μειωμένη σεξουαλική ορμή.

Το 4% των γυναικών, που αυτοϊκανοποιούνταν είχαν αρχίσει τον αυνανισμό σε ηλικία επτά χρόνων, 12% στα δώδεκα (αρχή της σεξουαλικής ωριμότητας) 15% στα δεκατρία (πρώτη εμμηνόρροια). Η συχνότητα του αυνανισμού αυξήθηκε μετά την ήβη και μέχρι τα 35%. Ο Κίνσευ δεν διαπίστωσε ανωμαλίες σωματικής ή ψυχικής φύσεως που να τις έχει προκάλεσει ο αυνανισμός. Αντίθετα μάλιστα:

«Οι περισσότεροι άνθρωποι ζουν πιο ευτυχισμένα με τον εαυτό τους όπως και με το περιβάλλον τους, όταν η σεξουαλική διέγερση φθάσει σε κάποιο ύψος, που μπορεί να οδηγήσει στον αυνανισμό. Αυτό έχει σαν συνέπεια, να μπορέσει ύστερα η γυναίκα να αντιμετωπίσει με μεγαλύτερη επιτυχία τα καθημερινά της προβλήματα». (Οικογενειακός Σύμβουλος τόμος 8 σελ. 54-55).

Ερωτηματολόγιο βασισμένο στο SKAZ (Sex Knowledge and Attitude test) το οποίο χορηγήθηκε σε 430 φοιτητές και φοιτήτριες τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν ως εξής.

Οι άντρες συγκριτικά με τις γυναίκες έχουν περισσότερη φιλελεύθερη στάση για τον αυνανισμό και αυτό συμπίπτει και με άλλες έρευνες που έγιναν.

Όσον αφορά τον αυνανισμό οι γονείς, αναφέρονται ευκολότερα στον αυνανισμό των αγοριών από ότι των κοριτσιών, και οι μητέρες γενικότερα έχουν πιο φιλελεύθερη στάση στο θέμα από ότι οι πατέρες, γεγονός που μπορεί να διαμορφώνει και τη διαφορετική στάση αγοριών και κοριτσιών απέναντι στον αυνανισμό.

Πάντως όσο αφορά την πιο φιλελεύθερη στάση των ανδρών για τον αυνανισμό πρέπει να τονισθεί ότι οι άντρες, σύμφωνα με άλλες εργασίες αφ' ενός παρουσίαζαν, πρωϊμότερη και μεγαλύτερη αυνανιστική εμπειρία από τις γυναίκες και άρα ίσως μπορεί να θεωρούν την αυτοερωτική διέγερση υγιή και αποδεκτή αφ' ετέρου τα κίνητρα των ανδρών για την σεξουαλική πράξη είναι διαφορετικά από εκείνα των γυναικών. Οι γυναίκες μέσα από το σεξ ζητούν συναισθήματα αγάπης και υποστήριξης τα οποία φυσικά δεν βρίσκουν στην αυτοερωτική πράξη, ενώ οι άντρες που το βασικό τους κίνητρο για το σεξ είναι η ευχαρίστηση, πιθανά να την αναζητούν και στον αυτοερωτισμό (Διαφυλικές σχέσεις, 1995 σελ. 388).

Σύμφωνα με τον Alexander Lowen (1979 σελ. 27-28) η στάση της γευτοαπελευθέρωσης απέναντι στο σώμα, φανερώνει τη τρίτη αμυντική της λειτουργία.

Η προσωπικότητα και η σεξουαλικότητα ρυθμίζονται από τις λειτουργίες του σώματος και αντανακλούνται στην φυσική έκφραση του. Ο τρόπος που ένα άτομο κρατά το σώμα του και κινείται, μας λέει για την προσωπικότητά του.

Με παρόμοιο τρόπο όπως επισημαίνει ο Gordon Alborg: «Βασιζόμαστε σημαντικά σε πολλές κινητικές ενδείξεις σαν δείκτες προσωπικότητας: η έκφραση των ματιών, το σχήμα του στόματος, ο τόνος της φωνής, η χροιά του σφίξιμου του χεριού και ο τρόπος που γίνονται οι χειρονομίες.»

Σύμφωνα επίσης με τον V. Reich ο χαρακτήρας δομή ενός ατόμου είναι λειτουργικά ταυτόσημος με την σωματική του στάση, είναι ένα σωματικό εργαλείο για να κατανοήσουμε τις διαταραχές της προσωπικότητας και της σεξουαλικής λειτουργίας. Οι αρχές που αποτελούν τη βάση αυτής της ιδέας οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα στα οποία οδηγεί, εξετάσθηκαν στο βιβλίο, «Η σωματική δυναμική της χαρακτηροδομής».

Από σωματική άποψη, υπάρχει ένας αριθμός παραγόντων που προσδιορίζουν την σεξουαλική ανταπόκριση ενός ατόμου και γενικά την ερωτική επικοινωνία του ζευγαριού. Ο πιο φανερός από αυτούς είναι η ζωτικότητα του ατόμου. Η σεξουαλικότητα είναι μια βιολογική διαδικασία, που εξαρτάται από την διαθεσιμότητα του πλεονάσματος της ενέργειας και της κατάλληλης λειτουργίας του. Συνθήκες κόπωσης και καταστάσεις εξάντλησης ελαττώνουν σημαντικά την σεξουαλική

αίσθηση του ατόμου, αντίθετα το πιο υγιές ενεργητικό άτομο θα έχει μια πιο ισχυρή σεξουαλική ανταπόκριση. Ψυχολογικοί παράγοντες μπορούν να παραμορφώσουν αυτή τη σχέση, αλλά δεν μπορούν να την αλλάξουν.

Το σεξουαλικά γευτοαπελευθερωμένο άτομο, σκέφτεται τη σεξουαλικότητα μόνο με ψυχολογικούς όρους και αγνοεί την πραγματικότητα των σωματικών παραγόντων, που καθορίζουν την ποιότητα της εμπειρίας. Πολλά άτομα δεν έχουν επίγνωση της χαμηλής ενεργειακής κατάστασης του σώματός τους όπως το θολό χρώμα του σώματός τους, δαμπάδα ματιών, έλλειψη ζωηρότητας και αυθορμητισμού στις χειρονομίες κλπ. Εκτός αυτού άλλος σημαντικός σωματικός παράγοντας στην σεξουαλική ανταπόκριση είναι και η κινητικότητα του σώματος (Διαμαντόπουλος Θανάσης 1984-σελ.49/50).

Το σώμα είναι το κοινό σημείο όπου συναντιόνται το σεξ και η προσωπικότητα. Το σώμα δεν είναι μόνο η υλική αντανάκλαση της προσωπικότητας αλλά και το όργανο της σεξουαλικής ανταπόκρισης.

Όπλο γυναικείο είναι η γοητεία, και το σώμα, όπλο αντρικό είναι το πνεύμα, και ευφυΐα. (Μπερνάρ Μύλντορφ 1980 σελ.148)

Βλέπουμε πόσο περίπλοκα είναι αυτά τα προβλήματα. Ένα άλλο σημείο όπου φαίνεται πόσο γευτοαπελευθερωμένη είναι η κοινωνία μας είναι η στάση προς την γυναίκα.

Η γυναίκα είναι το «σώμα» όχι μόνο για λόγους συνδεδεμένους με την ιδεολογική διαδικασία, αλλά επίσης και γιατί το σώμα της «γεννά τη

ζωή». Έτσι η ιδεολογική διαδικασία λειτουργεί σε δύο επίπεδα.(α) Η γυναίκα είναι το «σώμα» γιατί σ' αυτή πραγματώνει το «μυστήριο» της γέννησης, (β) η γυναίκα είναι το «σώμα» σαν αντίδραση για τη θέση της κοινωνικοοικονομική κατωτερότητάς της όποτε χρησιμοποιεί τα «θέλγητρα» της για να υποτάξει τον άντρα και η κυρίαρχη ιδεολογία συντηρεί αυτή την εικόνα της, την εικόνα της «ξελογιάστρας».

Το σεξουαλικό γευτοαπελευθερωμένο άτομο ενισχύει αυτή την άποψη για την γυναίκα.

Η γυναίκα είναι το παθητικό, δεκτικό άτομο ενώ ο άντρας ο επιτιθέμενος, ο ενεργητικός. Αν η γυναίκα είναι αλλοτριωμένη μέσα στο σώμα της και μέσα στην γοητεία της, αυτό σημαίνει ότι ζούμε σε μια κοινωνία γευτοπροοδευτική, μια κοινωνία εμπορευμάτων όπου όλα πουλιούνται, όπου όλα αγοράζονται. Η όμορφη γίνεται ένα εμπόρευμα και κατά παράδοξο τρόπο κάνει όλο της το νόημα απ' την στιγμή που κατασκευάζεται γι' αυτό το σκοπό. (Mildorf Mbernar : 1980 σελ.148/149).

Αφού αναφερθήκαμε πιο πάνω, σε θέματα όπως της σεξουαλικής πράξης, του αυνανισμού και της σχέσης του ατόμου με το σώμα του θεωρήσαμε σημαντικό να αναφέρουμε και το θέμα του οργασμού το οποίο αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος της σεξουαλικής πράξης.

6.1. Μερικές πλευρές του Οργασμού.

Ο N. Cooper υποστηρίζει ότι ο οργασμός έχει γίνει η περισσότερη μυθοποιημένη κατάσταση του συναισθήματος.

Σύμφωνα με τον Παπαθανασίου Ζήση ο οποίος αναλύει το θέμα του οργασμού από την ιατρική πλευρά αναφέρει ότι ο οργασμός αποτελεί την αισθησιακή ανταμοιβή του ανθρώπου για την διαιώνιση του είδους. Η εκπερμάτωση που ακολουθεί στον αντρικό οργασμό εκφράζει την υλοποίηση αυτής της προσπάθειας. Ο οργασμός, η εκπερμάτωση και η γονιμότητα είναι τρεις έννοιες αλληλένδετες μεταξύ τους και είναι απαραίτητες όλες μαζί για την πραγματοποίηση του τελικού σκοπού που είναι η γονιμοποίηση του ωαρίου.

Αντίθετα με τον άντρα, στη γυναίκα η παρουσία οργασμού είναι ανεξάρτητα από την ωορρηξία της και φυσικά δεν επηρεάζει τη γονιμότητά της. Η διαφορά αυτή δεν μειώνει την ανάγκη της γυναίκας για σεξουαλικό οργασμό. Ανάγκη που δεν είναι μόνο αισθησιακή, αλλά ταυτόχρονα φυσιολογική, ψυχική και βιολογική.

Για την επίτευξη οργασμού τόσο από την μεριά του άντρα όσο και από την μεριά της γυναίκας, δεν απαιτείται μόνο η ψυχική επιθυμία και των δύο, αλλά και η καλή λειτουργία του πολύπλοκου νευρολογικού μηχανισμού των κεντρομόλων και φυγόκεντρων οδών, καθώς και μιας μεγάλης σειράς βιολογικών φαινομένων που διαδραματίζονται κατά τη σεξουαλική επαφή (Ζήσης Παπαθανασίου Αθήνα 1989- σελ. 71).

Νευροφυσιολογία του οργασμού

Οι αισθητικές ερωτογενείς περιοχές διακρίνονται σε πρωτεύουσες και σε δευτερεύουσες. Η διαφορά στη διάκριση του συνίσταται στην αδυναμία των δευτερογενών περιοχών να επιτύχουν ολοκλήρωση ενός

οργασμού, σε αντίθεση με τις πρωτεύουσες που η διέγερσή τους είναι απόλυτα αναγκαία για τον σκοπό αυτό.

Η συμβολή της διέγερσης των δευτερεύουσων περιοχών στην ολοκλήρωση του οργασμού είναι σημαντική διότι προετοιμάζουν ψυχολογικά, αισθητικά και βιολογικά τον οργανισμό για την ολοκλήρωση της σεξουαλικής πράξης. Οι πρωτεύουσες ερωτογενείς περιοχές είναι το πέος για τον άντρα, η κλειτορίδα και ο κόλπος για την γυναίκα.

Οι κύριοι αισθητικοί υποδοχείς του πέους και της κλειτορίδας θεωρούνται τα «σωματίδια του Krause - finger».

Δρουν σαν συμπυκνωτές ηλεκτρικής ενέργειας. Έτσι, μετά από μια περίοδο υψηλής φόρτισης (φάση της ερωτικής έκτασης) πρέπει να συσσωρεύσουν ηλεκτρική ενέργεια από τη σταθερή τροφοδότηση που δέχονται (φάση υψηλής και παρατεταμένης διέγερσης) ώστε να αποδώσουν σε δεδομένη στιγμή με μέγιστη δυνατή ενέργεια και να επιτευχθεί το δυνατό μεγαλύτερο αισθησιακό αποτέλεσμα με συνέπεια τον οργασμό (φάση οργασμού). Μετά την φάση του οργασμού ακολουθεί απότομη αποφόρτιση του συμπυκνωτή (υποδοχέα) και η φάση της ηρεμίας (μεταοργασμική φάση).

Για τη σωστή, επομένως λειτουργία των υποδοχέων χρειάζεται αφενώς μεν η σωστή τροφοδότησή τους και αφετέρου δε η διατήρηση της ευαισθησίας τους. Οι ανιούσες νευρικοί οδοί των αισθητικών ερεθισμάτων της σεξουαλικής επαφής είναι: (α) του κεντρικού νευρικού

συστήματος και (β) του φυτικού νευρικού συστήματος. Ο εγκέφαλος αποτελεί τον κύριο σταθμό των αισθητικών μηνυμάτων της γεννητικής χώρας και σ' αυτό οφείλεται ο συντονισμός του αντανακλαστικού οργασμού.

Ας σημειωθεί ότι το κέντρο του οργασμού βρίσκεται πολύ κοντά με το κέντρο της επιθετικότητας, γεγονός που εξηγεί τη συχνή επιθετικότητα και των δύο φύλων κατά τη σεξουαλική επαφή. (Παπαθανασίου Ζήσης, Αθήνα 1989 σελ. 71-72).

Έννοια Οργασμού

Ο Vilhem Reich στο βιβλίο του «Η λειτουργία του οργασμού» (1979 σελ.304) αναφέρει ότι ο οργασμός είναι μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από ακούσιες συσπάσεις των μυών των γεννητικών οργάνων ολόκληρου του σώματος. Είναι γνωστό ότι η μυϊκή συστολή συνοδεύεται από την εκφόρτιση ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά την διάρκεια της σεξουαλικής τριβής, η ενέργεια αποθηκεύεται πρώτη και στα δύο σώματα και στην συνέχεια εκφορτίζεται στον οργασμό. Ο οργασμός δεν μπορεί να είναι τίποτ' άλλο εκτός από ηλεκτρική εκφόρτιση.

Ο οργασμός κατά τον Cooper είναι ζήτημα κατάλληλων ακούσιων μυϊκών συσπάσεων της λεκάνης και στο αποκορύφωμα του μια κατάσταση εξωνοπτικότητας αρκετά παρόμοια με κάποια κρίση επιληψίας, μολονότι βέβαια δεν υπάρχει η ίδια ακολουθία γεγονότων. (Cooper N.1977 σελ.77).

Ο Νίκος Μάνου (1988 - 521) υποστηρίζει ότι ο οργασμός είναι μια έντονη ευχαρίστηση και απελευθέρωση της σεξουαλικής έντασης που χαρακτηρίζεται από ρυθμικές συσπάσεις των περινεϊκών μυών και των πυελικών αναπαραγωγικών οργάνων.

Η κορύφωση ή ο οργασμός είναι μια σειρά συσπάσεων που επικεντρώνεται στους μυς που περιβάλλουν τον κόλπο και το περίνεο (την περιοχή μεταξύ του αιδοίου και πρωκτού), όμως, οι συσπάσεις αυτές μπορεί να γίνονται αισθητές και σε άλλες περιοχές του σώματος (πόδια, μήτρα, στομάχι κλπ.). Οργασμός είναι η εξαιρετικά ευχάριστη, αυθόρμητη αντίδραση του οργανισμού, η οποία εκτονώνει την σωματική ένταση που συσσωρεύεται κατά την σεξουαλική διέγερση. (Η υγεία των γυναικών 1993 σελ.59).

Οι Martin Goldstein και Will Mc Brid (1979 σελ. 178-179) υποστηρίζουν ότι ο οργασμός είναι η τελική ικανοποίηση της σεξουαλικής διέγερσης που την ακολουθεί η χαλάρωση. Στον οργασμό χαρακτηρίζεται συνήθως το αίσθημα της ανώτερης σεξουαλικής ηδονής. Ο οργασμός είναι μια πολύπλοκη σωματική κατάσταση και συνήθως συνοδεύεται από εκδηλώσεις όπως είναι οι συσπάσεις ή το τέντωμα του σώματος, το σφίξιμο του συντρόφου, η ομιλία, οι αναστεναγμοί.

Ο οργασμός φέρνει τους συντρόφους σε μια κατάσταση στην οποία δεν έχουν απόλυτη συνείδηση ο ένας του άλλου. Έχουν παραδωθεί ελεύθερα στα δικά τους αισθήματα ταυτόχρονα μερικές αισθήσεις όπως η ακοή, η όραση περιορίζονται παροδικά. Οι αναπνοές είναι τρεις φορές

ταχύτερες, ο καρδιακός ρυθμός σχεδόν διπλάσιος και η αρτηριακή πίεση αυξημένη.

Στον άντρα ο οργασμός είναι φαινόμενο μάλλον απλό. Επέρχεται κατά κανόνα πολύ γρήγορη όταν η ερωτική διέγερση είναι εξαιρετικά έντονη, μερικές φορές και με την απλή επαφή του σώματος.

Στην γυναίκα όμως δεν επέρχεται με την ίδια ευκολία. Πρώτα πρώτα χρειάζεται μεγαλύτερη προπαρασκευή σωματική και ψυχολογική. Από σωματική άποψη είναι σχεδόν αδύνατο για την γυναίκα να φθάσει στον οργασμό αν δεν ερεδιστεί προηγουμένος σε ικανοποιητικό βαθμό.

Οι γυναίκες έχουν απόλυτη ανάγκη από μια σχετική εξικοίωση ψυχολογικά και σωματικά για να φθάσει σε οργασμό και οι λόγοι φαίνεται να είναι τόσο βιολογικοί όσο και ψυχολογικοί. Από βιολογική άποψη σημασία για την γυναίκα έχει πιο πολύ η ικανοποίηση του ενστίκτου της μητρότητας και λιγότερο η ικανοποίηση του σεξουαλικού ενστίκτου αυτού καθαυτού. Για αυτό το λόγο προτιμά τη συζική συνουσία και δεν εννοούμε μόνο την έγγαμη αλλά και εκείνη που τείνει προς το γάμο.

Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί και η καθαρά βιολογική βραδύτητα με την οποία πορεύεται προς την κορύφωση ο σεξουαλικός ερεδισμός στην γυναίκα. Σαν αντιστάθμισμα όμως της βραδύτητας ο οργασμός στην γυναίκα έχει πολύ μεγαλύτερη διάρκεια. Στον άντρα τελειώνει με την εκσπερμάτωση ενώ στην γυναίκα τα ηδονιστικά συναισθήματα παρατείνονται και μετά το σπασμό σβήνουν σιγά σιγά.

Από ψυχολογική άποψη η γυναίκα για να φτάσει σε οργασμό πρέπει να κατανικήσει πολλές δυνάμεις που ενεργούν αντίρροπα και ανασταλτικά. Οι ψυχολογικές αυτές αναστολές δημιουργούνται κυρίως από κοινωνικούς λόγους που έχουν σχέση με τις επικρατούσες αντιλήψεις, με την αρωγή και τη μόρφωση που έχει κάθε γυναίκα, με το αίσθημα της αιδούς, με την εκπαρθένευση, με τις ηθικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις («Παγκόσμια Ερωτική Εγκυκλοπαίδεια» τόμος Ε΄σελ. 172).

Ο οργασμός δεν έχει για την γυναίκα την ίδια αποφασιστική σημασία που έχει για τον άντρα.

Η ιδανική κατάσταση στο ερωτικό ζευγάρι είναι να φθάσει και τα δύο μέρη στον οργασμό και μάλιστα ταυτόχρονα. Η έντονη σεξουαλική διέγερση της γυναίκας ερεθίζει σε μέγιστο βαθμό την γυναίκα και την βοηθά να φτάσει γρηγορότερα στον οργασμό. (Γιάννης Γ. Γαλανού : 1985).

Γυναικείος Οργασμός

Πολλές γυναίκες αδιάκοπα αναρωτιούνται «Έχω ή δεν έχω οργασμό». Ένα πέπλο μυστηρίου εξακολουθεί να τυλίγει το γυναικείο οργασμό παρόλα όσα έχουν γραφτεί πάνω στο θέμα.

Κάθε μέρα στην κλινική, τουλάχιστον μια γυναίκα με πολλή σύγχυση παραδέχεται ότι δεν είναι σίγουρη αν έχει οργασμό. Δεν θα ήταν υπερβολικό αν λέγαμε ότι αυτή η γυναίκα αντιπροσωπεύει εκατοντάδες

χιλιάδες άλλες, που μυστικά τρέφουν τις ίδιες αμφιβολίες μα που φοβούνται να τις διατυπώσουν ανοιχτά.

Δυστυχώς οι πιο πολλές δεν τολμούν να ρωτήσουν, ούτε καν τις πιο στενές τους φίλες σχετικά με τις σεξουαλικές τους εμπειρίες θεωρούν μια τέτοια ενέργεια σαν αγένεια και οπωσδήποτε σαν κάτι που σε κάνει να ντρέπεσαι (Georgia Mbenjamine Gramber 1995 σελ. 26-27).

Σύμφωνα με τον Kinsey («Το σεξ στην εποχή μας» σελ. 210) η γυναίκα που ρωτά, συχνά δέχεται απαντήσεις που επιβεβαιώνουν τους φόβους της, πως είναι η μόνη γυναίκα στον κόσμο που έχει ανωμαλίες.

Αν ζητήσει επιστημονική βοήθεια, συχνά της προσφέρεται χωρίς εγγυήσεις. Οι περισσότεροι γιατροί θεραπευτές είναι άντρες και κανένας τους βέβαια δεν έχει δοκιμάσει γυναικείο οργασμό και οι γυναίκες γιατροί; Δυστυχώς, οι πιο πολλές τους, έχουν οι ίδιες προβλήματα με τον οργασμό.

Η μεγάλη έλλειψη πληροφόρησης, πάνω στο τι ακριβώς είναι ο οργασμός, προκαλεί σύγχυση και κάνει τον οργασμό ακόμα πιο δύσκολο στην πραγματοποίησή του. Ένας βασικός παράγοντας που εμποδίζει τις γυναίκες να κατανοούν το οργασμό τους, είναι ότι δεν γνωρίζουν με σιγουριά, σε ποια σημεία των γεννητικών οργάνων τους αρχίζει και σε ποιο σημείο ολοκληρώνεται ο οργασμός. Με το γυναικείο οργασμό θεωρητικά, η αισθητηρία εισαγωγή μπορεί να προκύψει με το άγγιγμα σε οποιοδήποτε σημείο του σώματος - λόγου χάρη στο στήθος.

Συνήθως όμως έχει σχέση με την κλειτορίδα. Η κλειτορίδα είναι ένα μικρό όργανο, σαν μπιζέλι που βρίσκεται στο επάνω μέρος, εκεί που ενώνονται τα εσωτερικά χείλη του κόλπου (Georgia Mbenjamine Gramber: 1995).

Για το γυναικείο οργασμό, υπήρχαν αντιφάσεις καθώς και σύγχυση για το ρόλο της κλειτορίδας. Ο Freud («Σεξουαλική αγωγή και υγεία» 1989 σελ. 60) είχε υποθέσει πως υπάρχουν δύο είδη γυναικείου οργασμού. Ο κολπικός που προκαλείται από τον ερεθισμό των τοιχωμάτων του κόλπου και συνδέθηκε με ώριμη συμπεριφορά και ο κλειτορικός, που προκαλείται από τον ερεθισμό της κλειτορίδας που συνδέθηκε με ανωριμότητα και νευρική συμπεριφορά. Οι πρόσφατες όμως εργασίες των Master και Johnson (1968) απέδειξαν πως ο γυναικείος οργασμός είναι ένας.

Φυσικά, ο ρόλος της κλειτορίδας στον οργασμό είναι σημαντικός και η τριβή του πέους στην κλειτορίδα κατά τη σεξουαλική πράξη συμβάλλει στην πρόκληση των μυϊκών συσπάσεων του τοιχώματος του κόλπου, που προκαλεί το αίσθημα της ηδονής. (Gillan P. - 1976).

Συχνά για τη γυναίκα είναι πιο σημαντική η τρυφερότητα που νιώθει, όταν είναι μαζί με τον άντρα, από την συγκίνηση της ηδονής. Η γυναίκα είναι σε θέση, αντίθετα με τον άντρα, να έχει πολλούς οργασμούς τον ένα μετά τον άλλο ενώ ο άντρας χρειάζεται ενδιάμεσα ανάπαυλα.

Όπως έχουμε αναφέρει πιο πάνω η Georgia Mbenjamine Gramber οι γυναίκες αδιάκοπα αναρωτιούνται αν έχουν ή όχι οργασμό. Ο Cooper υποστηρίζει ότι ο οργασμός έχει γίνει η περισσότερη μυθοποιημένη κατάσταση του συναισθήματος. Κανένας δεν είναι απόλυτα σίγουρος αν οι άνθρωποι «έχουν» ή όχι οργασμό. Πρόκειται για εκσπερμάτωση ή για οργασμό; Πρόκειται για ακούσιες συσπάσεις της λεκάνης ή «έχουμε» οργασμό;

Το πρώτο βήμα για την απομυθοποίηση σημαίνει να απαλλάξουμε τον «εαυτό μας» από τα ιδιοκτησιακά χαρακτηριστικά πράγμα που δεν είναι εύκολο. Το δεύτερο βήμα είναι να κοιτάζουμε τον άλλον στο πρόσωπο και να δεχόμαστε να μας κοιτάζει κι ο άλλος. Μπορούμε πάντοτε να διαγνώσουμε την ανοργασμιακή προσωπικότητα χάρη σε στιγμιαίες οφθαλμικές παρεκκλίσεις και χάρη σε προτάσεις που λέγονται μεν αλλά δεν καταφέρνουν να συνδεθούν γιατί ποτέ δεν τελειώνουν σωστά. Και ένα τρίτο βήμα που μπορεί να μην είναι απαραίτητο στην πράξη είναι: πρέπει να είμαστε ικανοί να αυτοερεδιζόμαστε ή να αυνανίζουμε τον άλλο ή να βοηθάμε τον άλλο να αυτοερεδιστεί ή να μας αυνανίσει με πλήρη οπτική επαφή- τόσο η επαφή μάτι με μάτι, όσο και επαφή του ματιού με τα γεννητικά όργανα.

Η προϋπόθεση για τον οργασμό είναι μια ερωτική σχέση κατά την οποία μπορούμε να εμπιστευόμαστε αρκετά τον άλλο για να παραιτηθούμε από την εικόνα του εαυτού μας και από την εικόνα του σώματός μας, ιδιαίτερα του προσώπου μας, μπροστά στον άλλον. Να

γιατί είναι βασικό για τον οργασμό να κοιτάζουμε τον άλλο στα μάτια για να δούμε και να μας δει.

Το μήνυμα που δίνει ο Cooper είναι το εξής «υωμί και οργασμός - διαφορετικά μπορούμε να ζήσουμε, αλλά θα ζήσουμε για το τίποτα, μπορούμε να κάνουμε μια επανάσταση που στο τέλος δεν δ'αξίζει τον κόπο να τη ζήσουμε το σύνθημά μας είναι: οργασμός, όσο γίνεται περισσότερο με κάθε εφικτό μέσο, στα πλαίσια ενός μη κτητικού έρωτα.»(Cooper N. , 1977 σελ. 66-68).

Κοινός Οργασμός

Σύμφωνα με τον Osbalt Kolle («το σεξ στην εποχή μας» σελ.352-353) οι ερωτευμένοι δεν δέλουν και ούτε μπορούν να διαχωρίσουν την σαρκική από την ψυχική αντίδραση. Τους ενδιαφέρει να ζήσουν στην ανεύρεση και στο αποκορύφωμα μαζί γιατί μόνο αυτό τους χαρίζει τη βαθιά ικανοποίηση.

Ο επιδιωκόμενος σκοπός κατά την συζυγική σεξουαλική επικοινωνία πρέπει να είναι η όσο το δυνατό συνεχή επίτευξη του οργασμού.

Για την επίτευξη του κοινού οργασμού πρέπει πρώτα η γυναίκα να δοκιμάσει που έχει ανωμαλίες στον οργασμό - στο ίδιο της το κορμί, στους τρόπους που την οδηγούν στην ικανοποίηση. Στην προσπάθεια αυτή δεν υπάρχει τίποτα το παράνομο ή ανήθικο, για τον απλούστατο λόγο, ότι τελικά η προσπάθεια βοηθά και τους δύο ερωτικούς συντρόφους.

Μπορεί αργότερα να αποδείξει στον σύντροφό της είτε με λόγια είτε με χειρονομίες χάρδια ποιες τρυφερότητες επιθυμεί στο ερωτικό παιχνίδι. Θα μπορέσει επίσης να καθορίσει μόνη της πιο εύκολα την στιγμή που πρέπει να προχωρήσει ο άντρας στην συνουσία.

Δεύτερο θα πρέπει ο σύντροφος κάθε τόσο να επεκτείνει τα χάρδια μέχρι να ζήσει η γυναίκα ένα οργασμό και να προχωρήσει ύστερα στην συνουσία. Για το λόγο αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό να είχε η γυναίκα γνωρίσει το βίωμα του οργασμού με ένα άλλο άντρα για να μην είναι τελείως ακατατόπιστη.

Τέλος πρέπει κάθε άντρας να περιμένει υπομονετικά μέχρι να του δώσει η γυναίκα να καταλάβει ότι είναι πράγματι πρόθυμη και έτοιμη για συνουσία.

Σε καλώς προσαρμοσμένους συζύγους μπορεί ο άντρας να δείξει με την έντονη δραστηριότητα του ότι δεν μπορεί πια να συγκρατηθεί. Αυτή η έκφραση του πόθου θα οδηγήσει τη γυναίκα γρηγορότερα σωματικά και ψυχικά στον οργασμό σε περίπτωση φυσικά που η γυναίκα είναι μέχρι εκείνη τη στιγμή αρκετά ερεδισμένη.

Και οι πιο τέλειοι σύζυγοι - εραστές δεν ζουν σε κάθε πράξη από κοινού τον οργασμό, ενώ οι σύζυγοι εκείνοι οι οποίοι ποτέ δεν έχουν συγκλονισθεί συγχρόνως από το βίωμα του οργασμού, αισθάνονται την συνουσία μόνο σαν ένα είδος αμοιβαίου αυνανισμού. Αυτό τους οδηγεί φυσικά σε βαθιά απογοήτευση. Αυτή όμως την απογοήτευση μπορούν

να την προλάβουν αφού ο οργασμός είναι κάτι που μαθαίνεται αφού και οι δύο σύντροφοι διαθέτουν καλή θέληση να ασκηθούν σε αυτό.

Η τρυφερότητα είναι το κλειδί για την ικανοποίηση και μάλιστα όχι μόνο η τρυφερότητα στο ερωτικό παιχνίδι αλλά και η τρυφερότητα σε όλη την στάση του άντρα ο οποίος δείχνει ότι δεν επιθυμεί μόνο τη δική του ικανοποίηση αλλά και την ικανοποίηση της συντρόφου του.

Αυτό δεν επιτυγχάνεται με την πείρα και τις γνώσεις. Ο άντρας θα πρέπει να είναι πρόθυμος να δείξει κατανόηση στις απαιτήσεις της γυναίκας, να την αγκαλιάσει με τη ψυχή και το σώμα του. Έτσι είναι πολύ ευκολότερο. Έτσι να την κατακτήσει και να της χαρίσει την ψυχική και σαρκική ικανοποίηση. (Το δαύμα του έρωτα, Orsbalt Kalle σελ. 199-213).

Φυσικά η πορεία του ερεθισμού παρουσιάζει ατομικές διαφορές τόσο στον άντρα όσο και στην γυναίκα. Αυτό θα πρέπει να το γνωρίζει καλά το ζευγάρι.

Βασικός κανόνας είναι: Οι περισσότεροι άντρες γενικά αντιδρούν γρηγορότερα από τις γυναίκες και αυτό ισχύει στις περισσότερες καταστάσεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο άνδρας θεωρεί τον οργασμό, την εκσπερμάτωση σαν το μοναδικό σκοπό της σεξουαλικής σχέσης. Δεν σκέφτεται εγωϊστικά μόνο για την ικανοποίηση της δικής του ορμής αλλά επιθυμεί την επιβράδυνση της εκσπερμάτωσης για να μπορέσει να ικανοποιήσει συγχρόνως και την σύντροφό του.

Η γυναίκα οφείλει να δείξει κατανόηση, υπομονή, να παρατηρεί και να επαινεί κάθε μικρή πρόοδο του άντρα της και να αντιμετωπίζει με τρυφερότητα κάθε τυχόν αποτυχία του.

Πολλά ζευγάρια αφήνουν τις σεξουαλικές τους αποτυχίες να τους κυριαρχήσουν. Αυτό φέρει ως αποτέλεσμα τους τσακωμούς όπου μπορεί να οδηγήσουν στην διάλυση του γάμου ή τις σχέσεις.

Η σεξουαλικότητα μας έχει δοθεί για να την κυριαρχούμε, να την κατευθύνουμε και να την οδηγούμε (Γιατρός στο σπίτι σας - Τόμος Γ' 1980, σελ. 200).

Οργασμική Δυσλειτουργία (προβλήματα οργασμού)

Περιλαμβάνονται οι γυναίκες οι οποίες παρουσιάζουν διαταραχές της λειτουργίας του οργασμού δηλ. δεν φθάνουν σε οργασμό. Στην σεξουαλική ικανοποίηση της γυναίκας αν και υπεισέρχεται σε πολύ μεγάλο βαθμό το σωματικό στοιχείο ή συμμετοχή του ψυχολογικού παράγοντα θεωρείται εξίσου σημαντική.

Η σωματική ανταπόκριση στη γυναίκα αναπτύσσεται συνήθως πολύ πιο βραδύτερη από ότι στον άντρα.

Η ανοργασμία μπορεί να είναι πρωτοπαθής, (δηλ, πάντοτε υπήρχε) όταν η γυναίκα ποτέ στη ζωή της δεν είχε νιώσει την εμπειρία του οργασμού και δευτεροπαθής όταν προηγουμένως έφθανε στον οργασμό (Κιντής Γ. 1989, 1992).

Πρωτοπαθής οργασμική δυσλειτουργία

Ας δούμε τι μπορεί να φταίει και πως μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε

Σύμφωνα με τον Kinsey το 73% των γυναικών ηλικίας 25 χρόνων σπάνια ή ποτέ δεν έχουν νιώσει οργασμό είτε με την σεξουαλική επαφή είτε με τον αυνανισμό.

Πολλές γυναίκες μάθαιναν σχετικά αργά στη ζωή τους το πως να διεγείρονται και να φθάνουν μέχρι τον οργασμό. Άλλες περιμένουν ο οργασμός να συμβεί φυσιολογικά και αυξάνετε χωρίς τον ερεθισμό της κλειτορίδας. Περιμένουν ο ερεθισμός κατά την σεξουαλική επαφή να προκαλέσει οργασμό.

Άλλες γυναίκες μπορεί ποτέ να μην έμαθαν να αυνανίζονται στην εφηβική τους ηλικία. Στο σημείο αυτό η γυναίκα μειονεκτεί σε σχέση με τον άντρα. Είναι δηλαδή δύσκολο να δείξει η μια κοπέλα στην άλλη το πως να αυνανίζεται όπως συνήθως κάνουν τα αγόρια, λόγω δέσεως των γεννητικών τους οργάνων τα οποία είναι απόκρυφα και όχι φανερά κατά την ούρηση όπως το αντρικό πέος. Πολλά κορίτσια μαθαίνουν για την διέγερση που προκαλεί ο ερεθισμός της κλειτορίδας αργότερα όταν τους δείξουν οι άντρες.

Υπάρχουν γυναίκες οι οποίες δεν έχουν αυνανιστεί ποτέ ή που δεν αισθάνονται άνετα ακόμα να κοιτάζουν ή να αγγίζουν όλα τα μέρη του σώματος (Κίντης 1989 σελ. 179-180).

Δευτεροπαθής οργασμική δυσλειτουργία

Η γυναίκα δυσκολεύεται να φθάσει σε οργασμό μετά από προηγούμενη επιτυχή σεξουαλική σχέση. Η δευτεροπαθής απώλεια μπορεί να οφείλεται: (1) σε συγκεκριμένο επεισόδιο και αλλαγή στο υπόβαθρο του γάμου (2) μπορεί να συμβεί μετά από βιασμό και δύσκολο τοκετό (3) εξαιτίας κακής υγείας και προχωρημένης ηλικίας (4) υπερβολικής χαλάρωσης του κόλπου και των γύρω μυών και (5) καμία φορά στις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η σεξουαλική πράξη. (Κίντης 1990 σελ. 180-181).

Γενικά αίτια διαταραχών της σεξουαλικής πράξης

Η σεξουαλική πράξη είναι μια απόλυτα φυσιολογική λειτουργία που το μεγαλύτερο μέρος της γίνεται από διάφορα πολύπλοκα αντανεκλαστικά.

Αν λοιπόν επιτρέψουμε στα αντανεκλαστικά αυτά να λειτουργήσουν, η σεξουαλική αντίδραση θα ολοκληρωθεί χωρίς καμία προσπάθεια από μέρους μας. Είναι δυνατόν όμως ορισμένα προβλήματα ή καταστάσεις να δρουν ανασταλτικά και να εμποδίζουν την ολοκλήρωση της σεξουαλικής πράξης.

Τέτοια γενικά προβλήματα ή καταστάσεις μπορεί να είναι:

(1) Η έλλειψη πληροφόρησης ή παρανόησης γύρω από το σεξ. Να μην γνωρίζει δηλαδή κανείς τι να περιμένει ή τι να κάνει.

- (2) Προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων του ζεύγους. Επιθετικότητα προς τον ερωτικό σύντροφο, αισθήματα σωματικής μειονεξίας
- (3) Άσχημα αισθήματα για το σεξ και τα επακόλουθά του όπως φόβοι εγκυμοσύνης, πόνοι, φόβοι αποτυχίας ή μη καλής διαδικασίας αισθήματα ενοχής, απδίας κλπ.
- (4) Κακή γενική κατάσταση μειωμένο σεξουαλικό ενδιαφέρον, ατύχημα, αξιόλογη αρρώστια.
- (5) Δυσμενείς καταστάσεις, έλλειψη άνεσης. Υπερβολική κόπωση, υπεραπασχόληση με άλλα πράγματα, επαγγελματικές ασχολίες κλπ.
- (6) Χρήση οινοπνεύματος, φαρμάκων, τοξικών ουσιών και όλα αυτά μπορούν παροδικά να επηρεάσουν τη σεξουαλική αντίδραση

Τα γενικά αυτά προβλήματα και οι καταστάσεις που αναφέρθηκαν είναι δυνατό να επηρεάσουν τη σεξουαλική λειτουργία και να προκαλέσουν σεξουαλικές διαταραχές.

Οι πραγματικές αιτίες που προκαλούν σε ένα συγκεκριμένο άτομο τη συγκεκριμένη σεξουαλική διαταραχή (π.χ. πρόωμη εκσπερμάτωση) είναι δύσκολο να βρεθούν και μπορεί να βρίσκονται μακριά στο παρελθόν του (Muster and Johnson 1970).

Διαφορές της σεξουαλικής αντίδρασης στον άντρα και στην γυναίκα

- (1) Οι ατομικές παραλλαγές στην σεξουαλική αντίδραση είναι πολύ πιο ποικίλες στην γυναίκα από ότι στον άντρα δηλ. ο τρόπος που μια γυναίκα διεγείρεται και αντιδρά στα σεξουαλικά ερεθίσματα είναι πιο

εξατομικευμένα από ότι στους άντρες. Η υποκειμενική αίσθησή της ηδονής και ο τρόπος που την εξωτερικεύει διαφέρουν από γυναίκα σε γυναίκα. Γι' αυτό οι άντρες δεν πρέπει να βγάζουν εύκολα συμπεράσματα από τη σύγκριση τέτοιων αντιδράσεων από διάφορες γυναίκες.

- (2) Ο άντρας μπορεί με φαντασιώσεις ή με οπτικούς ερεθισμούς να βιώσει όλες τις φάσεις της σεξουαλικής διεργασίας. Αυτό στην γυναίκα είναι σχεδόν αδύνατο ή τουλάχιστον εξαιρετικά σπάνιο και οπωσδήποτε εξελίσσεται με πολύ αργό ρυθμό.
- (3) Ο άντρας μέχρι σήμερα τουλάχιστον αντιδρά περισσότερο στην εξωτερική εμφάνιση της ερωτικής συντρόφου ενώ η γυναίκα αντιδρά περισσότερο στο σύνολο της προσωπικότητας του άντρα.
- (4) Η φύση της διέγερσης είναι σαφώς βραχύτερη στον άντρα, πολλές φορές διαρκεί λίγα δευτερόλεπτα ενώ η γυναίκα χρειάζεται πολύ μεγαλύτερο χρόνο 15-20 λεπτά. Αλλά και οι υπόλοιπες φάσεις διαρκούν περισσότερο στην γυναίκα ο οργασμός π.χ. έχει στον άντρα ρυθμό τριών έως επτά μυϊκών συσπάσεων διάρκειας 0,8 δευτερόλεπτων, ενώ στην γυναίκα φτάνει τις πέντε έως δεκαπέντε, της ίδιας διάρκειας. Τέλος, μετά την εκσπερμάτωση ο άντρας ταχύτητα επανέρχεται στην ηρεμία του, ενώ η γυναίκα εξακολουθεί να βιώνει ερωτικά συναισθήματα γι' αρκετό χρονικό διάστημα, γι' αυτό είναι σφάλμα στην ερωτική διαδικασία οι σύζυγοι να απομακρύνονται αμέσως μετά την εκσπερμάτωση, διακόπτοντας κάθε

ερωτική πράξη. Αντίθετα από ότι πιστεύεται για τους άντρες και παρά το ότι έχουν αυτοί το φυσιολογικό μειονέκτημα της ανερέδιστης περιόδου συγκριτικά με τις γυναίκες έχουν πολύ ισχυρό σεξουαλικό ένστικτο και εντονότερη τάση για ικανοποίηση του.

- (5) Μετά την εκσπερμάτωση ο άντρας παρουσιάζει ανερέδιστη περίοδο, όπου μια νέα σεξουαλική διέγερση είναι αδύνατη. Η γυναίκα αντίθετα, έχει την ικανότητα πολλαπλών, συνεχόμενων οργασμών. Στην πράξη βέβαια οι περισσότερες ικανοποιούνται μετά από ένα οργασμό, ιδίως όταν αυτός γίνεται με τον ερωτικό σύντροφο τον αγαπούν. (Βαΐδασης Ν. 1992: 62).

7. Γάμος και σεξουαλικότητα

7.1. Γάμος και οιδιπόδειο σύμπλεγμα

Ο γάμος είναι ένας κοινωνικός δεσμός και η προσέγγιση στα προβλήματα του από ψυχολογική σκοπιά εμποδίζεται. Ταυτόχρονα η πρακτική σημασία των προβλημάτων μας υποχρεώνει τουλάχιστο να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε ποια είναι η ψυχολογική βάση του.

Στο «βιβλίο για το γάμο» ο Κεϋζερνιγκ (K. Horney 1975) θέτει ένα ερώτημα σημαντικό: Τι είναι αυτό που ωθεί τους ανθρώπους προς το γάμο, παρόλα τα προβλήματα του;

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό δεν είμαστε αναγκασμένοι να ξαναγυρίσουμε στην άποψη μιας «φυσικής επιθυμίας» για ένα σύζυγο και για παιδιά, ούτε όπως κάνει ο Κεϋζερλινγκ σε μεταφυσικές εξηγήσεις. Μπορούμε να βεβαιώσουμε ότι αυτό που μας οδηγεί στο γάμο δεν είναι τίποτε περισσότερο από την ελπίδα ότι θα βρούμε σ' αυτόν, την εκπλήρωση όλων των επιθυμιών μας που προήλθαν από την οιδιπόδεια κατάσταση στην παιδική ηλικία, την επιθυμία να γίνει κανείς η σύζυγος του πατέρα, να τον έχει στην αποκλειστική κατοχή του και να γενήσει παιδιά γι' αυτόν.

Η αρχική κατάσταση στο γάμο βαρύνεται με ένα επικίνδυνα βαρύ φορτίο ασυνείδητων επιθυμιών. Υπάρχουν δύο λόγοι για τους οποίους αυτό το φορτίο των ασυνείδητων επιθυμιών είναι επικίνδυνο.

Από την πλευρά του «εκείνο» το άτομο κινδυνεύει να απογοητευτεί όχι μόνο επειδή το να γίνει η ίδια μητέρα δεν υλοποιεί καθόλου την εικόνα που έχουν αφήσει στο μυαλό μας οι παιδικές νοσταλγίες αλλά και γιατί όπως λέει ο Freud ο σύζυγος δεν είναι παρά ένα υποκατάστατο. Η πικρία που μπορεί να αφήσει η απογοήτευση αυτή εξαρτάται από το βαθμό της καθήλωσης, από το βαθμό διαφωνίας ανάμεσα στο αντικείμενο που βρίσκει κανείς, την ικανοποίηση που αποκομίζει και τις ειδικές ασυνείδητες σεξουαλικές επιθυμίες από το αντικείμενο.

Από την άλλη πλευρά το υπερεγώ απειλείται με την αναβίωση της παλαιάς αιμομικτικής απαγόρευσης, αυτή τη φορά με το σύντροφο.

Η αναβίωση της αιμομικτικής απαγόρευσης στο γάμο είναι κατά τα φαινόμενα πολύ τυπική και οδηγεί στα ίδια αποτελέσματα όπως και στη σχέση ανάμεσα στο παιδί και το γονέα, δηλ. οι άμεσες σεξουαλικές επιδιώξεις παραχωρούν τη θέση τους σε μια στάση τρυφερότητας μέσα στην οποία αναστέλλεται η σεξουαλική επιθυμία.

Ένας άλλος λόγος για τον οποίο τείνει η σεξουαλικότητα να εξελιχθεί πάνω σε αυτές τις γραμμές στην έγγαμη ζωή είναι η μείωση της σεξουαλικής υπέρντασης. Η μείωση της, έρχεται σαν αποτέλεσμα της εκπλήρωσης της επιθυμίας και ιδιαίτερα επειδή μπορεί πάντα να ικανοποιηθεί εύκολα σε σχέση με το αντικείμενο. Η βαθύτερη αιτιολογία αυτού του τυπικού φαινομένου μπορεί να συνδεθεί με την οιδιπόδεια ανάπτυξη. Ο τρόπος και ο βαθμός στον οποίο θα εκδηλωθεί

η επίδραση της πρώιμης αυτής κατάστασης θα εξαρτηθεί από το βαθμό στον οποίο η απαγόρευση της αιμομιξίας γίνεται ακόμη αισθητή σαν μια ζωντανή δύναμη στο μυαλό του εν λόγω υποκείμενου. Τα αποτελέσματα, παρά το γεγονός ότι η έκφραση τους είναι τόσο διαφορετική σε διαφορετικά άτομα, μπορούν να περιγραφούν με ένα καλό τύπο. Οδηγούν σε ορισμένους περιορισμούς ή προϋποθέσεις. Τέτοιοι περιορισμοί μπορεί να γίνουν αισθητοί σε ότι αφορά το τύπο του ή της συζύγου που διαλέγει κανείς. Μπορεί να εκφραστεί π.χ. με το γεγονός ότι η γυναίκα που εκλέγεται δε πρέπει να θυμίζει με κανένα τρόπο τη μητέρα. Χάρη στις οποίες το αντικείμενο είναι ακόμη ικανό να ζήσει τη γαμήλια σχέση παρά την αιμομικτική απαγόρευση. (Karen Horney 1975).

Μέσα στο γάμο βλέπουμε ότι οι περιορισμοί ή οι προϋποθέσεις μπορούν να δημιουργηθούν από όλους τους ψυχικούς μας χώρους. Σε σχέση με ότι αφορά το «εκείνο» υπάρχον γεννητικές αναβολές, που κλιμακώνονται από την απλή σεξουαλική επιφύλαξη απέναντι στο σύντροφο και η οποία αποκλείει παραλλαγές στην προκαταρκτική ηδονή ή στην ίδια τη συνουσία μέχρι την απόλυτη ανικανότητα και γυγχρότητα.

Εκ μέρους του Εγώ βλέπουμε προϋποθέσεις καθησυχασμού ή δικαιολόγησης που μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές. Μια από αυτές φτάνει σε ένα είδος άρνησης του γάμου και συχνά εμφανίζεται στις γυναίκες σαν μια απλή εξωτερική αναγνώριση του γεγονότος ότι είναι παντρεμένες χωρίς εσωτερική αποδοχή, συνοδευόμενο από ένα εσωτερικό αίσθημα συνεχούς έκπληξης απέναντι στο γεγονός π.χ. από

μια τάση να υπογράφουν με το πατρικό τους όνομα, να συμπεριφέρονται με κοριτσίστικο τρόπο κ.α.

Σπρωγμένο όμως από μια εσωτερική αναγκαιότητα να δικαιολογήσει το γάμο στη συνείδηση, το εγώ συχνά υιοθετεί αντίθετη στάση απέναντι στο γάμο τονίζοντας με υπερβολικό τρόπο τον έρωτα που αισθάνεται κανείς για τον ή τη σύζυγο.

Στην εργασία του Freud πάνω σε μια περίπτωση γυναικείας ομοφυλοφιλίας, ο Freud λέει ότι δεν υπάρχει τίποτε πάνω στο οποίο η συνείδηση μας μπορεί να είναι τόσο ανεπαρκής ή λανθασμένη όσο πάνω στους βαθμούς αγάπης ή απώθησης που αισθανόμαστε για ένα άλλο ανθρώπινο ον. Αυτό είναι ιδιαίτερα αληθινό για το γάμο, δεδομένου ότι συχνά συμβαίνει να υπερτιμάμε το βαθμό του έρωτα που αισθανόμαστε. Το ότι κανείς μπορεί να εξαπατηθεί με αυτό το τρόπο όταν η σχέση του είναι περαστική δεν είναι και πολύ εκπληκτικό, αλλά έχουμε κάθε λόγο να υποθέσουμε ότι στο γάμο όχι μόνο η σταθερότητα του δεσμού αλλά και η πιο συχνή ικανοποίηση της σεξουαλικής επιθυμίας θα πρέπει να συμβάλλουν ώστε να μην υπάρχει η σεξουαλική υπερτίμηση και όλες οι αυταπάτες που συνδέονται με αυτή. Η πιο φανερή απάντηση μπορεί να είναι ότι οι άνθρωποι πολύ φυσικά προσπαθούν να εξηγήσουν στον εαυτό τους τις μεγάλες απαιτήσεις της ψυχικής ζωής που δημιουργούνται στο γάμο συμπεραίνοντας ότι οφείλονται σε μια ισχυρή συγκίνηση και έτσι αρπάζεται επίμονα από την ιδέα μιας τέτοιας συγκίνησης ακόμη και αφού έχει πάψει να είναι μια ζωντανή δύναμη. Θα πρέπει όμως να

παραδεχτούμε ότι αυτή η εξήγηση είναι μάλλον επιφανειακή. Ίσως προκύπτει από την ανάγκη της σύνδεσης του εγώ στην οποία μπορούμε να αποδώσουμε μια παραποίηση των γεγονότων με σκοπό την επίδειξη μιας ξεκάθαρης στάσης σε μια σχέση τόσο σημαντική για την ζωή.

Και εδώ πάλι η σχέση με το Οιδιπόδειο σύμπλεγμα δίνει μια πολύ πιο βαθιά εξήγηση. Γιατί βλέπουμε ότι η εντολή και η υπόσχεση του ατόμου να μείνει πιστός στο σύντροφο με τον οποίο έρχεται σε γάμο θεωρείται από το ασυνείδητο σαν μια ανανέωση της τέταρτης εντολής. Επομένως το να μην αγαπά κανείς το συζυγικό του σύντροφο γίνεται για το ασυνείδητο μια τόσο μεγάλη αμαρτία όσο και η παράλειψη να υπακούσει κανείς στην εντολή που αναφέρεται στους γονείς και από αυτή την άποψη επίσης, την εξάλειψη του μίσους και τη μεγαλοποίηση του έρωτα. Αναγκαστικά οι πρώιμες εμπειρίες επαναλαμβάνονται σε κάθε λεπτομέρεια τους με ακρίβεια.

Σύμφωνα με την Karen Horney (1975) πιστεύεται ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν εκτιμάμε σωστά το φαινόμενο αυτό παρά μόνο αν υποθέσουμε ότι ο ίδιος έρωτας μπορεί να είναι μια από τις προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για να δώσουν την επίφαση της δικαιολόγησης σε μια σχέση που είναι απαγορευμένη από το υπερεγώ. Στην περίπτωση όμως αυτή η διατήρηση του έρωτα ή της ψευδαίσθησης της ύπαρξής του, χρησιμεύει συν σημαντικός οικονομικός παράγοντας και αυτός είναι ο λόγος που τόσο συχνά επιζητούμε.

7.2. Γάμος και Ελεύθερη Συμβίωση

Σύμφωνα με τον Φρήντριχ Ένγκελς (Δ. Θανάσης 1984) βασικός σκοπός του γάμου ήταν η εξασφάλιση της πίστης της γυναίκας και ειδικότερα η πατρότητα των παιδιών.

Ο άντρας κυριαρχεί μέσα στην οικογένεια με ρητό στόχο τη γέννηση παιδιών που η πατρότητα τους να είναι αδιαφιλονίκητη.

Ο Χριστιανισμός παράλληλα κηρύσσει ότι ο γάμος είναι μονογαμικός, αποτελείται δηλαδή από ένα άντρα και μια γυναίκα. Ο γάμος είναι η μόνη κοινότητα στην οποία είναι νόμιμη η «σεξουαλική δραστηριότητα».

Ο ίδιος ο Χριστός απέρριψε την επιτρεπόμενη από το μωσαϊκό νόμο πολυγαμία, που μπορούσαν να την απολαύουν μόνοι οι πλούσιοι, απορρίφθηκε ήδη στα χρόνια πριν από το Χριστό και αναθεματίστηκε σαν ακολασία. Έτσι η μονογαμία η μόνη δυνατή σύνδεση για τους φτωχούς έγινε ηθικός κανόνας.

Αλλά βασικά το αναθεμάτισμα της σεξουαλικότητας σαν κάτι αφύσικο και αμαρτωλό έκανε το γάμο αποκλειστική κοινότητα ζωής και σεξουαλικότητας.

Έτσι ο γάμος σαν κοινωνικό φαινόμενο εμφανίζεται και αναπτύσσεται στην συνέχεια, σύμφωνα με τις πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές δομές της κοινωνίας.

Με την αλλαγή του οικονομικού παράγοντα και την εμφάνιση της δουλειάς στην κοινωνία, η γυναίκα έχασε την υψηλή θέση που είχε στο καθεστώς του γένους και γίνεται σκλάβο του άντρα και άνθρωπος χωρίς δικαιώματα στη κοινωνία.

Ο γάμος που στο αστικό κράτος παρουσιάζεται σαν υπόδειγμα της κοινωνίας του, εδραιώνεται από νόμους που δεσπίζουν τα προνόμια του άντρα, την ανισότητα της γυναίκας και την ταπείνωση των εξώγαμων παιδιών.

Όμως ο γάμος που δεν στηρίζεται στην αγάπη και στην ειλικρίνεια είναι αυταπάτη οικογενειακής ζωής.

Τέτοια αυταπάτη είναι και ο αστικός γάμος, όπου η πλήξη και το χρήμα συνδέουν τους περισσότερους συζύγους. Ακόμα και ο αγώνας εναντίον της πορνείας στην αστική κοινωνία είναι υποκρισία.

Η αστική κοινωνία είναι που προωθεί τη ζήτηση της γυναίκας, που τη θεωρεί σε μέσο ικανοποίησης των επιθυμιών του άντρα και τη μεταχειρίζεται σε μέσο ακολασίας, που είναι η έσχατη κατάπτωση στην οποία ρίχνει ο άνθρωπος τον ίδιο τον εαυτό του.

Γι' αυτό ο αγώνας για τη βελτίωση του δεσμού του γάμου είναι πρώτα από όλα αγώνας για την ισοτιμία των δύο φύλων, που είναι αναπόσπαστος από το γενικό αγώνα για τη πρόοδο.

Οι μεχρι σήμερα κοινωνίες και θρησκείες για να εδραιώσουν την εξουσία τους δίδουν σε δέλημα Θεού, κηρύττουν την ερωτική πράξη σαν αμάρτημα πριν από το γάμο και ευλογία του Θεού μετά το γάμο με τη

παρέμβαση της εκκλησίας, έστω και με τον πιο αταίριαστο και ακατάλληλο σύντροφο, αρκεί να γίνεται με τη θέληση των γονιών άσχετα με την επιθυμία των άμεσα ενδιαφερομένων.

Η σεξουαλική επαφή πριν από το γάμο, ιδιαίτερα για τις γυναίκες, θεωρείται από αρκετούς, δυστυχώς ακόμα βαρύ παράπτωμα και διαβολική πράξη, ενώ η αγνότητα είναι αρετή ευλογημένη από το Θεό. Όσο λιγότερα μια κοπέλα ξέρει σχετικά με τα ερωτικά παιχνίδια τόσο πιο ενάρετη και κοντά στο Θεό είναι. Άσχετα αν ξέρουν και αναγκάζονται να υποκρίνονται, γιατί αρκετοί άντρες με καθυστερημένες αντιλήψεις, θέλουν να αυταπατώνται ότι είναι οι πρώτοι εραστές.

Το γεγονός ότι μ' αυτές τις φτιαχτές και εξωφυσικές θεωρίες αποκλείουν την ερωτική ικανοποίηση και στα δύο φύλα μ' ελεύθερες ενώσεις και με δική τους επιλογή, πράγμα που γίνεται αιτία για τις περισσότερες ψυχικές διαταραχές που πολλές φορές οδηγούν στην ομοφιλοφιλία αντρών και γυναικών.

Γι' αυτό δύο άνθρωποι προκειμένου να παντρευτούν επιβάλλεται πρώτα απ' όλα να μελετήσουν και να αυτοελέξουν σε βάθος τον εαυτό τους και όταν ανεπηρέαστοι από το περιβάλλον του, τις κοινωνικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές επιταγές, βεβαιώνουν ότι μπορούν να συζητήσουν και να δημιουργήσουν ευτυχισμένη ζωή τότε και μόνο να προχωρούν στην ένωση του. Γιατί μπορεί ο καθένας χωριστά να είναι δαυμάσιος άνθρωπος, μα οι αντιλήψεις τους για τη ζωή, οι τρόποι συμπεριφοράς τους και ο χαρακτήρας τους να είναι εκ διαμέτρου

αντίθετοι και κατά συνέπεια σαν αντρόγυνο να έχουν τέτοιες αντιθέσεις, που να μην ταιριάζουν με αποτέλεσμα να γίνουν δυστυχισμένοι.

Μόνο η ειλικρίνεια, η σιγουριά της αγάπης και η αμοιβαία ερωτική ολοκλήρωση, μπορούν να δεμελιώσουν μια ευτυχισμένη συμβίωση. Έτσι η ηδονή, η χαρά, η δημιουργικότητα βρίσκουν ζωντάνια σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής.

Όμως από την παιδική ηλικία, τόσο η οικογένεια όσο και η κοινωνία με την θρησκεία, ασκούν ηθική πίεση στους νέους, ιδιαίτερα στις νέες, για το γάμο. Έτσι οι πιέσεις των γονιών, οι οικονομικές ανάγκες και το σεξουαλικό ένστικτο, μια που η ελευθερία στον έρωτα κατατρέχεται, δημιουργούν την ανάγκη ενός έστω περιστατικού γάμου, αφού η κοινωνία καταδικάζει τις ελεύθερες ενώσεις.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη νοσηρότητα του θρησκευτικού γάμου, την ανάγκη νομοθετικής, χωρισμένης τελείως από τον εκτός τόπου και χρόνο ιερατικό δεσμό, καθιέρωσης του πολιτικού γάμου και αναγνώρισης των ελεύθερων ενώσεων.

Η καταπίεση των αυθόρμητων φυσικών οργανικών παρορμήσεων από την παιδική ηλικία και ιδιαίτερα στην εφηβική επιδιώκεται για την εδραίωση μιας αμφίβολης κοινωνικής ηθικής που εξυπηρετεί μόνο τους σκοπούς των πατριαρχικών κοινωνιών.

Έτσι οι ενώσεις με θρησκευτικό γάμο, κάτω από αυτές τις συνθήκες και τις τεράστιες δυσκολίες του χωρισμού, καταντήσανε μιας μορφής δουλείας, χειρότερη από τη σωματική δουλειά, γιατί υποτάσσουν τη

μυχή και το σώμα και η κόρη από την εξουσία του πατέρα περνάει στην εξουσία του συζύγου.

Οι γάμοι που γίνονται κάτω από αναχρονιστικές κοινωνικές και θρησκευτικές συνθήκες, χωρίς την ελεύθερη επιλογή και βούληση των άμεσα ενδιαφερομένων, με ευλογημένη ένωση ενός ιερωμένου, διαιωνίζουν τη σεξουαλική ανωμαλία, καταστρέφουν τη φυσική ευτυχία στην αγάπη και στον έρωτα αρχίζει να αδιαφορεί ο ένας για τον άλλο, πολλές φορές αρχίζουν να μισούνται έστω και κάτω από την ίδια στέγη. Έχει διαπιστωθεί, ότι ένα μεγάλο ποσοστό παντρεμένων ζευγαριών ζουν ζωή ανούσια, στερημένη από έρωτα, αλληλοεκτίμηση και αμοιβαίο ενδιαφέρον που συνδέτουν την ομαλή συμβίωση και την ομορφιά της ζωής. Οι γυναίκες ή και οι άντρες, που δέχθηκαν υπομονετικά τη ζωή με συζύγους, που δεν τους αγαπούσαν ή που πίστευαν, ότι στο πέρασμα του χρόνου θα τους αγαπήσουν και διαγεύτηκαν, αντιμετωπίζοντας αδιαφορία και πλήρη ασυνεννοησία. Παρόλα αυτά όμως υποτάχθηκαν στη σεξουαλική πράξη μόνο και μόνο από συζυγική υποχρέωση και για να είναι συνεπείς στις θρησκευτικές εντολές. Μετατρέψανε τη συμβίωση σε καταναγκαστικά έργα και δεν απολαμβάνουν την ηδονή του οργασμού ή δεν το νιώθουν καθόλου. Δεν γνωρίζουν το πραγματικό έρωτα ούτε και την ομορφιά της ζωής.

Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει αυτά τα ζευγάρια στην αγωνία, στο αίσθημα ανασφάλειας και καθημερινής αντιδικίας, ή μιας προσποιητής σχέσης ανάμεσα στα δύο μέρη, γεγονότα που υποβαθμίζουν τον άνθρωπο, καταστρέφουν την ευτυχισμένη ζωή ή τουλάχιστο την

υποφερτή συμβίωση. Το καλύτερο σε αυτές τις περιπτώσεις είναι μια τίμια και ειλικρινή εξήγηση και ένας, όσο είναι δυνατό ανώδυνος χωρισμός.(Δ. Θανάσης 1984).

Πρέπει να γίνει παραδεκτό ότι άνθρωποι που αγαπιούνται είναι εραστές και όχι δεσμοφύλακες ο ένας του άλλου. Αποδέχονται την αμοιβαιότητα της ηδονής, αλληλοεκτιμούνται, συζούν σαν ελεύθεροι, ισότιμοι άνθρωποι με αμοιβαία αισθήματα και κοινά συμφέροντα.

Οι σύγχρονοι άνθρωποι πιο απαιτητικοί όσο αφορά την ποιότητα ζωής και περισσότερο ειλικρινής στις σχέσεις τους, δεν μπορούν να παραδεχτούν τις παλαιές θρησκευτικοκοινωνικές διακηρύξεις, για εγκράτεια, σεξουαλική απόχή και υποταγή της γυναίκας στον άντρα. Σ' αυτά αντιπαρατάσσουν την ανεξαρτησία της βούλησης, την αυτοδιάθεση, την ισοτιμία των δύο φύλων και τον αμοιβαίο σεβασμό.

Όσο πιο ανεβασμένο είναι το οικονομικό, κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο της γυναίκας τόσο περισσότερα επιδιώκει. Απαιτεί ο γάμος να μην είναι ζυγός σκλαβιάς και υποταγής, αλλά δεσμός ελεύθερης και ισότιμης συμβίωσης. Σ' αυτό άλλωστε έχει και τι συμπαράσταση καλλιεργημένων αντρών. Θέλει μια συμβίωση δύο ολοκληρωμένων υπάρξεων, που έχουν την αυτοτέλεια τους και ζευγαρώνουν θεληματικά, για να προσφέρουν ο ένας στον άλλο ανώτερη ποιότητα ζωής και ερωτικής ικανοποίησης.

7.3. Ελεύθερη σεξουαλική συμπεριφορά και γάμος

Σύμφωνα με την Αλεξάνδρα Κολλονταϊ δύο είναι οι εχθροί της γυναίκας «Η παραδοσιακή ηθική και η συντηρητική μορφή του γάμου. Η παραδοσιακή ηθική γιατί δεν επιτρέπει την ελεύθερη έκφραση των επιθυμιών της, γιατί απαγορεύει τη σεξουαλική ζωή της νέας κοπέλας, καταδικάζει την άγαμη μητέρα και γενικότερα περιορίζει τη γυναίκα σε ένα τύπο που της αφαιρεί κάθε προσωπικότητα. Και ο παραδοσιακός γάμος γιατί νομιμοποιεί την κυριότητα του άντρα επάνω της, γιατί σκλαβώνει τη γυναίκα στις οικιακές ασχολίες που δεν πλουτίζουν, ούτε εκφράζουν την προσωπικότητα της γιατί την κάνουν ένα αντικείμενο «συντηρούμενο».

Τα αίτια που δημιούργησαν τις υποδουλωτικές αυτές δομές είναι οικονομικά και κοινωνικά. Η πραγματική απελευθέρωση της γυναίκας πραγματοποιείται όταν η κοινωνική επανάσταση της προσφέρει την οικονομική ανεξαρτησία χάρη στη δουλειά της, την ισότητα με τον άντρα και έναν ερωτικό σύντροφο που δεν τη κατέχει σαν ιδιοκτήτης.

Ο άντρας θα πρέπει να συνηθίσει στην ιδέα ότι η γυναίκα είναι ένα ξεχωριστό άτομο, με δική της προσωπικότητα, με ίσα δικαιώματα.

«Η γυναίκα με τη σειρά της θα πρέπει να μάθει, να μην ζει μόνο για τον έρωτα ή τη μητρότητα, να μην αναζητά στηρίγματα έξω από τον εαυτό της και να αναπτύσσει την προσωπικότητα αυτή που θέλει να της αναγνωρίζουν».

Η Λιλί Ζωγράφου λέει: «Γυναίκες απελευθέρωση δεν σημαίνει να κοιμάται μια γυναίκα με όποιον και όσους την επιθυμούν. Σημαίνει να πλησιάζει η γυναίκα το σύντροφό της χωρίς το αίσθημα ενοχής. Όλα τα άλλα μένουν: και συναίσθημα και πόθος και λαχτάρα και έρωτας κυρίως έρωτα. Αυτό πρέπει να λυτερώσουν για να το χαρούν».

Πριν από όλα για να υπάρξει σεξουαλική απελευθέρωση πρέπει να συνειδητοποιηθεί. Κάθε γυναίκα θα πρέπει να ελέγχει και να κάνει συνειδητά τις πράξεις της. Γιατί η σεξουαλική συμπεριφορά δεν μπορεί να διαχωριστεί από τη συνολική προσωπικότητα του ατόμου.

Ένα σοβαρό ερώτημα που μας απασχολεί στο θέμα του γάμου είναι αν ο γάμος σκοτώνει το σεξουαλικό ενδιαφέρον στο ζευγάρι;

Μια ερωτική σχέση λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες της επιθυμίας και της πραγμάτωσης της επιθυμίας. Όσο λειτουργεί αυτό μέσα σε ένα ζευγάρι τα δύο άτομα θέλουν να είναι μαζί. Δηλ. ο έρωτας που λειτουργεί ελεύθερα για δύο ανεξάρτητα άτομα εμπεριέχει μια μονιμότητα.

Ο γάμος όμως, ο φτιαγμένος σύμφωνα με τα πρότυπα που ξέρουμε στην κοινωνία μας εμπεριέχει μια υποχρέωση μονιμότητας.

Ο γάμος δηλ. περιβάλλει τη μονιμότητα και τη διάρκεια ενώ ο έρωτας την αναζητεί. Και έτσι η διάρκεια στο γάμο λειτουργεί σαν καταπιεστικός παράγοντας.

Οι γυναίκες οδηγούνται συχνά στο γάμο χωρίς να έχουν επιλέξει συνειδητά τη πράξη τους και χωρίς να είναι διαπαιδαγωγημένες και ενημερωμένες κατάλληλα.

Το συζυγικό σύστημα, η ένταση, η δυναμική της σχέσης των συζύγων οι ρόλοι και οι προσδοκίες τους από το γάμο μπορούν να προκαλέσουν θετικά ή αρνητικά ανταπόκριση στο σύντροφο. Ανάμεσα στα πιο καταπιεστικά για τη σεξουαλική ζωή συναισθήματος, που οι ψυχίατροι βλέπουν να γεννιούνται από τη συζυγική σχέση, είναι τα πιο κάτω.

1. Μια επαναστατική εχθρότητα προς τον (την) σύζυγο
2. Ο φόβος της απόρριψης ή της εγκατάλειψης. Είναι αδύνατο περίπου να ανταποκριθεί σεξουαλικά ένας άντρας που μισεί τη γυναίκα του και είναι το ίδιο αδύνατο να απολαύσει την ερωτική σχέση μια γυναίκα που φοβάται αν δεν ικανοποιηθεί ο σύζυγος της θα την εγκαταλείψει
3. Η έλλειψη εμπιστοσύνης ανάμεσα στους δύο συζύγους. Όταν δεν υπάρχει εμπιστοσύνη ανάμεσα τους και ο ένας αντιμετωπίζει τον άλλο με εχθρότητα ή αμφιβολία, η ίδια η σεξουαλική πράξη μπορεί να γίνει τραυματική.

8. Απόψεις γυναικών γύρω από την σεξουαλικότητα (μαρτυρίες γυναικών)

Θεωρήσαμε σημαντικό και αναφέραμε μέσα στη μελέτη της «γυναικείας σεξουαλικότητας» ορισμένες μαρτυρίες και απόψεις γυναικών πάνω στο θέμα της σεξουαλικότητας. Αυτό έγινε στα πλαίσια κάποιου προβληματισμού που είχαμε, αν δηλαδή οι θεωρητικές θέσεις ψυχαναλυτών και κοινωνιολόγων συμπίπτουν με τα πραγματικά βιώματα των γυναικών.

Μαρία Κ. 27 χρόνων, πτυχιούχος φιλολογίας

1) Πως νιώθεις όταν έρχεσαι σε σεξουαλική επαφή με ένα αγόρι;

«Εξαρτάται από το πως νιώθει και το αγόρι που έρχεται σε σεξουαλική επαφή μαζί μου.» Βέβαια σε πιο συνηθισμένες περιπτώσεις σχέσεων προηγείται η πάλη, παραμένει η πάλη και τελειώνεις με πάλη. Σπάνια δύο άνθρωποι φτάνουν συνειδητά και οι δύο στην σεξουαλική πράξη. Κάποιος παίζει το σκύλο και κάποιος τη γάτα. Κάποιος παίζει τον άντρα και κάποιος τη γυναίκα, και συνήθως η τελευταία είναι η πιο αμέτοχη. Δεν είναι δυνατόν να μιλάμε για απελευθέρωση τη στιγμή που εξακολουθούν ακόμη να υπάρχουν μανάδες που μεγαλώνουν τα αγόρια με διαφορετικό τρόπο από τα κορίτσια.

Σπάνια βρίσκεις έναν άνθρωπο απέναντι σου, που να έχει τη διάθεση να πετύχει αυτόν τον παμπάλαιο ρόλο και αφού γίνει ο φυσικός του εαυτός, να αυτοσχεδιάσει. Συνήθως κουράζομαι να κρατήσω την

κατάσταση σε ανεκτά όρια για μένα. Τι να πω για ευχαρίστηση; Ο οργασμός είναι άλλο πράγμα και είναι ευχαρίστηση και έστω να πούμε ότι πετυχαίνεται εύκολα και χωρίς πολύ προσπάθεια. Τι να πω όμως για ευχαρίστηση όταν γυρίζω και βλέπω κάποιον που, ενώ πριν από λίγο μου πρόσφερε έναν οργασμό, κατά τα άλλα ήταν από την άλλη μεριά «των τειχών». Δεν ξέρω πόσο εύκολο είναι να επιτευχθεί η πλήρης σεξουαλική ευχαρίστηση, αλλά δεν υπάρχει τέτοια χωρίς φαντασία και χωρίς σπάσιμο του πάγου των δύο φύλων.

Συνήδως, οι Έλληνες είναι πρόθυμοι να δεχτούν οποιαδήποτε απελευθέρωση έρχεται από τα έξω, όμως όλοι οι ημιμαθείς, την εφαρμόζουν όπου αυτοί θέλουν κατά το συμφέρον τους. Έτσι, ακούς ερωτήσεις του στυλ «Μα τι απελευθερωμένη είναι αν δεν σταματάς στη μέση του δρόμου για να πεις σε κάποιον ότι σ' αρέσει;»

Η απάντηση θα μπορούσε να είναι το ίδιο χοντροκομμένη: Μα δεν ανοίγω μόνο τα μπούτια, θέλω να νιώσω περισσότερα πράγματα από τον άλλο και για να γίνει αυτό πρέπει ο άλλος να είναι τουλάχιστον πούστης».

2) Υπάρχει κάτι που το θεωρείς ανορθόδοξο στο σεξ;

«Το μόνο που θεωρώ ανορθόδοξο είναι η ερώτηση»

3) Όταν μια στενή σου επαφή με αγόρι δε φτάνει στην σεξουαλική πράξη, νιώθεις ανάγκη να αυνανιστείς;

«Αφού αυνανιστώ, κόβω και τη στενή μου σχέση με το αγόρι. Γιατί να υπάρχει στενή επαφή χωρίς σεξουαλική ολοκλήρωση. «

4) Δυσκολεύεσαι να φτάσεις σε οργασμό; Τι είναι κατά τη γνώμη σου ο οργασμός;

«Δυσκολεύομαι να φτάσω σε οργασμό στις εξής περιπτώσεις:

1. Όταν δεν έχω διάθεση για έρωτα
2. Όταν δεν με εμπνέει ο παρτεναίρ μου, και
3. Όταν σκέφτομαι τα άπλυτα πιάτα της κουζίνα η οτιδήποτε άλλο «άπλυτο» και ως εκ τούτου δεν έχω διάθεση να ακολουθήσω στο κρεβάτι κάποιον που με τραβολογάει χωρίς να νοιάζεται τι τριβιλίζει εκείνη τη στιγμή στο κεφάλι μου.»

5) Πιστεύεις στην αποκαλούμενη σεξουαλική απελευθέρωση; (μονογαμία)

«Ξαφνικά αποφασίσαμε ότι πρέπει να απελευθερωθούμε σεξουαλικά. Το θέμα μου θυμίζει το πρόβλημα των ψυχιάτρων. Έτσι και με αυτούς ξαφνικά είδαμε ότι είμαστε «άρρωστοι» και χρειαζόμαστε τους ψυχιάτρους να μας σώσουν. Γιατί άραγε τα ζώα δεν χρειάζονται αυτή την περιβόητη σεξουαλική απελευθέρωση; Γιατί απλούστατα, ποτέ δεν πήγαν, κόντρα στους νόμους της φύσης. Ενώ εμείς σαν άρρωστοι και παραστρατημένοι από τη φύση, και αφού είδαμε ότι κάτι πάει στραβά με τα σεξουαλικά μας, γάχνουμε να βρούμε τι φταιει και αντί να φερδούμε φυσιολογικά, κάναμε ας πούμε «ειρηνικές πορείες» για τη σεξουαλική απελευθέρωση της γυναίκας ή του άντρα σπανιότερα. Μα γιατί συζητάμε τώρα; Όσο προχωράμε απομακρυνόμαστε από τη φύση μας και τον εαυτό μας. Το θέμα μου θυμίζει Αμερική, όπου ο καθένας έχει το

προσωπικό του, πατροπαράδοτο πια, γυχίατρο, ο οποίος κατά σύμπτωση έχει το δικό του γυχίατρο ή είναι αλκοολικός.

Απλώς και τα δύο φύλα πρέπει να συνηθίσουν στην κουβέντα που τόσο λείπει από τους Έλληνες, χωρίς ντροπές και προκαταλήψεις. Τίποτε άλλο για τη σεξουαλική απελευθέρωση. Για μένα δεν υπάρχουν άνθρωποι σεξουαλικά ανίκανοι, απλώς και μόνο άνθρωποι ηλίθια κλεισμένοι στον εαυτό τους, που δεν σκέφτονται να τον εγκαταλείψουν ούτε ακόμη και για την πιο μεγάλη απολαύση.»

6) Έχεις γνωρίσει αρκετά αγόρια μέχρι τώρα;

«Αρκετά; Με βάση ποια μέτρα «αρκετού»»

7) Ποιες είναι οι εμπειρίες σου σε αυτό το θέμα;

«Πολύ γενική ερώτηση. Απαντώ γενικά. Τα νέα παιδιά είναι το ίδιο τυπικά με τους πατεράδες τους. Ουσιαστικά δεν έχουν αλλάξει πολλά πράγματα. Βλέπεις λείπει τελείως η φαντασία, στο όνομα της απελευθέρωσης. Γιατί τόση στενότητα; λείπουν οι φανταστικοί στόχοι, τα φανταστικά ιδανικά. Χωρίς στόχους και ιδανικά πως θα ζήσεις; Απελευθέρωση δεν είναι αδιαφορία. Κι όμως αυτό συμβαίνει.

Το να απορρίπτει μια κατάσταση που παρουσιάζεται σαν αληθινή, ενώ δεν είναι, πάει καλά. Αλλά το να βρεθεί σε μια «ακαταστασία» πάει πολύ. Εδώ πρέπει να μπει η φαντασία που λέει: «ξέρω ότι εγώ δίνω σημασία στους στόχους μου, αλλά χρειάζονται παιχνίδια». Εξάλλου, η φαντασία και το όνειρο σε βοηθάνε γιατί μ' αυτά ζεις καταστάσεις που αλλιώς, στην πραγματική καθημερινή ζωή, δεν θα τη ζούσες.

Γενικά οι άνθρωποι φοβούνται την αποτυχία. Έχουμε γεμίσει από τόσους σούπερμαν, που ο καθένας φοβάται να φερθεί σαν κάτι λιγότερο.»

8) Πως βλέπεις το γάμο; τον «ιδανικό» σύντροφο;

«Ο γάμος σήμερα είναι απόρροια και βρίσκεται σε στενή σχέση με τη σημερινή έννοια της «σεξουαλικής απελευθέρωσης».. Όταν ήμουνα πιο μικρή, άκουγα συνήθως να λένε: Α, πα πα: εγώ να παντρευτώ; Να με τυλίζουν; Οι σημερινή της αντιστοιχία ηλικία λένε: «Γιατί να παντρευτώ δεν συμβιβάζομαι εγώ με δεσμούς γεύτικους. Αφού άλλωστε συζώ με την κοπέλα μου ή το αγόρι μου». Βασικά και οι δύο περιπτώσεις δεν είναι πολύ διαφορετικές. Και οι δύο περιπτώσεις δεν είναι πολύ διαφορετικές. Και οι δύο εκφράζουν το φόβο μήπως χάσουν την ελευθερία τους τότε, γιατί λοιπόν τόσους φόβους (και λόγος) για τον γάμο και πολύ λίγος φόβο (και λόγος) για την προσωπική μας ελευθερία;

Δεν νομίζω ότι το θέμα τις διένεξης (υπέρ ή κατά του γάμου) είναι ο ίδιος ο γάμος, γι' αυτό λοιπόν ας γιάξει ο καθένας για δικό του καλό, να βρει την ρίζα του κακού.»

9) Οι σεξουαλικές σου επιθυμίες περιορίζονται στη σχέση με το αγόρι σου (άντρα σου) ή θα ήθελες να έχεις επαφή και με άλλους άντρες;

«Αυτό είναι θέμα ελευθερίας καθαρά προσωπικής. Ναι, θα ήθελα να έχω επαφή και με άλλους άντρες.»

10) Πιστεύεις στην σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νέων;

«Πιστεύω ότι τα παιδιά δεν πρέπει αν διαπαιδαγωγούνται σεξουαλικά. Πρέπει να αφήνονται ελεύθερα και το ένστικτο τους μπορεί να τους οδηγήσει να βρουν την άκρη. Η κατάσταση που έχω στο μυαλό μου γι' αυτήν την ελευθερία δε μοιάζει με καμία από αυτές που ξέρουμε. Δεν εννοώ ότι η γνώση των παιδιών στο θέμα, πρέπει να γίνει ξανά ανάλογη με των παιδιών του Μεσαίωνα. Θέλω να απλώς να πω ότι, όταν το παιδί ακούει και βλέπει φυσιολογικούς ανδρώπους γύρω του, δεν έχει παρά να γίνει και αυτό φυσιολογικό. Καμία ντροπή και απαγόρευση. Μερικές φορές σκέφτονται ότι είναι πια καιρός να κάνουν και τα παιδιά την δική τους επανάσταση σαν καταπιεσμένα που είναι, μετά τους μαύρους και τις γυναίκες.»

A.B. (κορίτσι) 25 χρονών, ιδ. Υπάλληλος

1) Πως νοιώθεις όταν έρχεσαι σε σεξουαλική επαφή με ένα αγόρι;

«Κάθε σεξουαλική επαφή είναι και ένα «ταξίδι για τα Κύθηρα». Και όταν «όλα καλά» η αίσθηση της αύρας που ρυτιδώνει τα νερά είναι η αρχή. Αφημένη ποια στην πορεία, νιώθω και εγώ τα πάντα, τη γαλήνη, την απαλότητα, τον οίστρο και τη δίνη εκείνη που τα πάντα στροβιλίζονται μέσα της: ο Θεός και ο Διάβολος, η Κόλαση, ο Ουρανός, το φως και το σκοτάδι». Όσοι όλα κινηθούν μες στο λίκνι.

Συνειδητά φτασμένο το καράβι στα Κύθηρα. «Όλα καλά».

Φυσικά δεν θα αρχίσει το ταξίδι με σύντροφο ακατάλληλο, με σύντροφο που θα με άφηνε μόνη να κυβερνώ το καράβι, μένοντας αμέτοχη. Πιστεύω στην εξίσου συμμετοχή.

2) Υπάρχει κάτι που το θεωρείς ανορθόδοξο στο σεξ;

«Ναι. Το διαχωρισμό των «πρέπει και δεν πρέπει». Ποιος είναι αυτός που μπορεί να πει που αρχίζει και που τελειώνει το σωστό και το λάθος με αντικειμενικότητα; θαυμάζω και πιστεύω στη φύση. Και αυτή δεν αποκλείει τίποτα. Τα αφύσικα τα καθορίζουμε εμείς οι άνθρωποι.»

3) Όταν μια στενή σου επαφή με αγόρι δε φτάνει στη σεξουαλική πράξη, νιώθεις ανάγκες να αυνανιστείς;

«Όχι στην περίπτωση αυτή δεν έχει λόγους ύπαρξης μια τέτοια σχέση. Η σεξουαλική επαφή απαιτεί συμμετοχή και από τα δύο μέρη και φυσικά ολοκλήρωση.»

4) Δυσκολεύεσαι να φτάσει σε οργασμό, τι είναι κατά την γνώμη σου ο οργασμός;

«Όχι - εκτός από πολύ σπάνιες περιπτώσεις που θα συμβεί ίσως να μην είμαι ευχαριστημένη από τον παρτεναίρ μου, οπότε μου φεύγει και η διάθεση για έρωτα, ή να είμαι φοβερά εκνευρισμένη και να με απασχολούν άλλα θέματα. Συνήδως όμως δίνομαι απόλυτα στον έρωτα, και φτάνω σε οργασμό άνετα και σε περισσότερους από ένα.»

5) Πιστεύεις στην αποκαλούμενη σεξουαλική απελευθέρωση (πολυγαμία)

«Σεξουαλική απελευθέρωση. Αυτό που λείπει ανάμεσα στους ανθρώπους είναι η συζήτηση, ο διάλογος, η επικοινωνία. Θα έπρεπε όμως να μη ποτίζονται οι άνθρωποι από την κακία τους με προκαταλήψεις κλπ. και να αφήνονται ελεύθεροι αν ακολουθήσουν τη φύση τους. Να σταματήσει ο καθιερωμένος ευνουχισμός από την παιδική ακόμη ηλικία.

Καταπίεση, απώθηση απόρριψη κλπ, είναι όλα στοιχεία αρνητικά.»

6) Έχεις γνωρίσει αρκετά αγόρια μέχρι τώρα;

«Δεν ξέρω πως εννοείς το αρκετά. Πάντως οι εμπειρίες μου είναι διάφορες και αυτό, όπως είπα και προηγουμένως γιατί ο κάθε άνθρωπος έχει τη δική του ιδιοσυγκρασία το δικό του ταμπεραμέντο.»

7) Πως βλέπεις το γάμο, τον ιδανικό σύντροφο

«Είναι ένας δεσμός που σήμερα περνάει κρίση. Αν δύο άνθρωποι είναι πραγματικά ελεύθεροι, τότε είτε υπάρχει γάμος είτε όχι, δεν παίζει ρόλο. Εκείνο που τρομάζει τους ανθρώπους, είναι η στέρηση της ελευθερίας, η καταπίεση, η δέσμευση. Γιατί όμως αυτό; εδώ είναι που χρειάζεται η απελευθέρωση. Γιατί με τα σημερινά δεδομένα, ο γάμος φτάνει να θεωρείται αναγκαίος, έστω και αν ουσιαστικά δεν ωφελεί.

Τελικά ίσως δεν φταίει αυτός καθ' αυτός ο γάμος αλλά εμείς οι ίδιοι...

Ο ιδανικός σύντροφος για μένα είναι ο πραγματικός άνθρωπος με την ατόφια και ακέραιη ανθρώπινη φύση του.»

10) Πιστεύεις στην σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νέων;

«Όχι πιστεύω στη φυσική ροή των πραγμάτων. Το ένστικτο λειτουργεί μοναχό του. Αυτό μπορεί να βοηθήσει από όλους. Πως; Με το να συμβαίνουν όλα γύρω από τα παιδιά φυσιολογικά. Αν οι άνθρωποι που τα περιβάλλουν είναι αληθινοί μαζί τους, γυμνοί και ακέραιοι, και τους λύνουν καθαρά κάθε τους απορία, χωρίς ντροπές και καμουφλάζ, χωρίς να τους ρίχνουν στάχτες στα μάτια και να το απολαμβάνουν, τα παιδιά τότε διαπαιδαγωγούνται σεξουαλικά, τότε θα γίνουν και αυτά φυσιολογικά, αληθινοί άνθρωποι, χωρίς ταμπού, κόμπλεξ και ανασφάλεια.»

N.K. (κορίτσι) 25 χρονών, φιλόλογος

1) Πως νιώθεις όταν έρχεσαι σε σεξουαλική επαφή με ένα αγόρι;

«Εξαρτάται από τη διατομική ψυχολογική κατάσταση. Δεν το βλέπω μεμονωμένα, προσωπικά. Αν ο σύντροφος αισθάνεται καλά, τότε και εγώ νιώθω πολύ όμορφα.»

2) Υπάρχει κάτι που το θεωρείς ανορθόδοξο στο σεξ;

«Η επαφή από τον πρωκτό είναι το μόνο ανορθόδοξο που θεωρώ. Το βρίσκω αφύσικο και συνεπώς ανήθικο.»

3) Όταν μια στενή σου επαφή με ένα αγόρι δεν φτάνει στην σεξουαλική πράξη, νιώθεις την ανάγκη να αυνανιστείς; Δυσκολεύεσαι να φτάσεις σε οργασμό;

«Όχι βέβαια. Δε μου αρέσει κάτι τέτοιο. Δε θα με ικανοποιούσε, ίσα - ίσα θα ένιωθα ντροπή για τον εαυτό μου.»

4) Δε δυσκολεύομαι να φτάσω στον οργασμό αυτό βέβαια εξαρτάται πάντα από τον παρτεναίρ μου. Αν αυτός μπορεί να με κάνει να έλθω σε οργασμό έχει καλώς αλλιώς δυσκολεύομαι πάρα πολύ ή δεν έχω καθόλου οργασμό.»

5) Πιστεύεις στην αποκαλούμενη σεξουαλική απελευθέρωση; (μονογαμία)

«Είμαι εκ πεποιθήσεως μονογαμική. Η σεξουαλική απελευθέρωση με πολυγαμικές σχέσεις, δε μου ταιριάζουν. Με τρομάζει αντίθετα μια τέτοια κατάσταση.»

6) Έχεις γνωρίσει αρκετά αγόρια μεχρι τώρα;

«Ναι, σχετικά. Αλλά δεν έχω έρθει σε πλήρη επαφή με όλους. Δεν μπορεί να έχεις εμπιστοσύνη πως σε βλέπει ο άλλος, και τι σκοπό έχει στο μυαλό του για σένα.

Δεν μπορώ λοιπόν να ριγοκινδυνεύω κάθε φορά. Οι άντρες σε εγκαταλείπουν εξάλλου άμα είσαι «εύκολη». Οι εμπειρίες μου είναι ότι ο κάθε άντρας έχει το δικό του τρόπο συμπεριφοράς. Αν δεθείς αρμονικά με κάποιον μπορεί να δημιουργήσεις μια ωραία σχέση, βασισμένη στην αλληλεκτίμηση και στην αλληλοβοήθεια. Πρέπει όμως πάντα ο άντρας να είναι αυτός που στηρίζει πιο πολύ τη σχέση: οικονομικά, σεξουαλικά κλπ.»

8) Πως βλέπεις το γάμο, τον ιδανικό σύντροφο;

«Θέλω να παντρευτώ γιατί νιώθω πολλή ανασφάλεια. Δεν θα ήθελα να μείνω, μια γεροντοκόρη. Ψάχνω λοιπόν για το κατάλληλο πρόσωπο που θα στηρίζω τη ζωή μου. Ο άνδρας είναι πάντα απαραίτητος για μια γυναίκα. Ιδανικός σύντροφος θα είναι ένας που θα μπορώ να στηριχτώ σε αυτόν και ψυχικά και ηθικά.»

9) Οι σεξουαλικές σου επιθυμίες περιορίζονται στη σχέση με το αγόρι σου (άντρα σου) ή θα ήθελες να έχεις επαφή και με άλλους άντρες;

«Όχι, δεν θα ήθελα ποτέ να απατήσω το αγόρι μου ή αργότερα τον άντρα μου. Είναι αφύσικο για μια γυναίκα δεσμευμένη, να πηγαίνει με άλλους άντρες. Θα ντρεπόμουν φρικτά αν ποτέ το μάθαιναν οι συγγενείς, οι γνωστοί κλπ.»

10) Πιστεύεις στην σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νέων;

«Ναι πρέπει να γίνεται μια σχετική ενημέρωση στα σχολεία. Αλλά πάντα με μέτρο, χωρίς υπερβολές που μπορεί να διαφθείρουν τα ευαίσθητα εφηβικά μυαλά.»

Π.Γ. (Κορίτσι) 20 ετών, ιδ. Υπάλληλος

«Όταν έρχομαι σε σεξουαλική επαφή με ένα αγόρι, αισθάνομαι εντελώς γυχρά, πράγμα που μου δημιουργεί προβλήματα στις σχέσεις μου με το άλλο φύλο. Δεν ξέρω που οφείλεται η γυχροτήτα αυτή, παρόλο που κάνω προσπάθειες να την ξεπεράσω. Στην αρχή νόμιζα πως φταίει ο παρτεναίρ μου, αλλά ανακάλυγα ότι το πρόβλημα ξεκινά από

μένα. Πολλές φορές, ενώ κάνω έρωτα θα μπορούσα μάλιστα να διαβάζω ένα περιοδικό.

Αυτό που θεωρώ ανορθόδοξο στον έρωτα και δεν το έχω κάνει ποτέ είναι η σεξουαλική επαφή από τον πρωκτό. Αν και καταλαβαίνω ότι προσφέρει σεξουαλική ικανοποίηση, νομίζω ότι δεν είναι αυτή η χρησιμότητά του.

Πολλές φορές αυτοϊκανοποιούμαι στο μπάνιο ή κάπου ιδιαιτέρως.

Όταν αυνανίζομαι δεν δυσκολεύομαι να φθάσω σε οργασμό, από ότι όταν κάνω έρωτα με κάποιον. Οργασμός είναι το ανώτερο σημείο της σεξουαλικής πράξης.

Σίγουρα πιστεύω στη σεξουαλική απελευθέρωση, γιατί κατ' αυτό τον τρόπο αποκτούνται εμπειρίες που μπορούν να βοηθήσουν τη σεξουαλική πράξη.

Έχω γνωρίσει αρκετά αγόρια και οι εμπειρίες μου είναι ότι πολλές φορές, το μόνο που κοιτάζουν είναι να ικανοποιήσουν τον εαυτό τους. Έτσι, πέρα βρέχει και για μένα το αν θα ικανοποιηθούν, αφού το συναίσθημα δεν είναι αμοιβαίο.

Ο γάμος είναι ίσως η φυσική κατάληξη κάθε ανθρώπου. Όσο για τον ιδανικό σύντροφο, δεν ξέρω αν υπάρχει θα δούμε.

Εγώ προσωπικά, δεν μπορώ να περιορίσω τον εαυτό μου στη σεξουαλική επαφή με ένα άνδρα, πράγμα που ίσως να είναι το αποτέλεσμα της γυγχρότητάς μου. Φροντίζω πάντα, ο άνδρας που θα

κάνω έρωτα μαζί του να φοράει προφυλακτικό, γιατί τα διάφορα χάπια επιφέρουν διαταραχές.

Οπωσδήποτε οι νέοι πρέπει να διαπαιδαγωγούνται πάνω σε αυτό το θέμα από τους γονείς αρχικά και αργότερα από το σχολείο.»

Αντα, 18 χρόνων, Μαθήτρια Λυκείου

«Νιώθω πολύ ωραία όταν έρχομαι σε σεξουαλική επαφή με το αγόρι μου, χωρίς να σοκάρεται ο ένας ή ο άλλος όταν κάνουμε κάποιο ερωτικό παιχνίδι.

Δεν αυνανίζομαι γιατί ικανοποιούμαι από τον έρωτα που κάνω με το αγόρι μου, αν και μερικές φορές έχω δυσκολίες στο να φτάσω σε οργασμό. Δηλαδή άλλες φορές δεν το καταλαβαίνω ότι φθάνω σε οργασμό και άλλες πάλι είμαι γυαχή, που κατά τη γνώμη μου οφείλεται στους γονείς μου, επειδή σκέφτομαι συνεχώς την ώρα που έχω διαθέσιμη για να προλάβω να πάω στο σπίτι μου. Μου έχει τύχει να κάνω έρωτα και ταυτόχρονα να κοιτάω το ρολόι μου και όπως καταλαβαίνεται με τέτοιες προϋποθέσεις δεν μπορεί κανείς να χαλαρώσει και να φθάσει σε οργασμό.»

Τι νομίζεις ότι είναι ο οργασμός;

«Δεν ξέρω, Δεν γνωρίζω πολλά πράγματα για τον έρωτα, αν και έχω έρδει σε επαφή με αρκετά αγόρια. Οι εμπειρίες μου από αυτά είναι μάλλον άσχημες, γιατί εγώ ήθελα κάποιον που να με καταλαβαίνει και που ο δεσμός μας δεν θα είναι πρόσκαιρος, χωρίς να εννοώ φυσικά το γάμο που θα μπορούσα να συζητώ μαζί του τα προβλήματά μου και να

με βοηθάει σε αυτό. Όλες οι σχέσεις μου μέχρι τώρα ήταν μόνο για να πιούμε έναν καφέ, να κάνουμε έρωτα και να λέμε ότι έχουμε ένα δεσμό.»

Πως βλέπεις το γάμο;

«Πιστεύω στο δεσμό του γάμου, αλλά ένα γάμο που θα προσφέρουν και οι δύο, αν χρειαστεί να δουλέγω, και εγώ μαζί του, μια οικογένεια σωστή με λίγα λόγια.

Ο ιδανικός σύντροφος για μένα είναι εκείνος που δεν θα μου δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα, που θα με καταλαβαίνει, που θα με αγαπάει, και που δεν θα πηγαίνει με άλλες γυναίκες πάνω από όλα. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, θα του μείνω και εγώ πιστή και αποκλειστικά δοσμένη.»

Πιστεύεις στην σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νέων

«Ναι, φυσικά σε μια κοπέλα π.χ. επειδή ξέρω από τον εαυτό μου, θα πρέπει να της εξηγούν και ενδέχεται να αντιμετωπίσει αργότερα από την ηλικία των 11-12 χρόνων, λίγο πριν της έρθει η περίοδος. Το ίδιο και για τα αγόρια.»

Κ.Γ. 30 χρονών, Γυμνάστρια

«Όταν κάνω έρωτα, νιώθω απέραντη ευτυχία, ικανοποίηση, εκτόνωση, ψυχική και σωματική πληρότητα.

Η πρώτη μου επαφή με βρήκε εντελώς ανώριμη, με έκανε να νιώσω απογοήτευση για κάτι που έχασα.

Όταν μου ζητά ο άντρας μου ερωτικά παιχνίδια, τα κάνω πρόθυμη, γιατί αλλιώς το σεξ θα ήταν μια ανούσια ρουτίνα. Το μόνο που δεν κάνω είναι από πίσω, γιατί πονάω. Επειδή κάθε φορά που κάνω έρωτα ξεκινώ με την πεποίθηση ότι θέλω να τη βρω και επειδή κάθε φορά ικανοποιούμε πολύ όταν κάνω κάτι διαφορετικό, επιζητώ το ανορθόδοξο, αλλά μόνο όταν με ερεθίζει. Αν δεν μου αρέσει δεν το επαναλαμβάνω.

Αυνανίζομαι συχνά, όσο για τον οργασμό δεν δυσκολεύομαι να φθάσω, αρκεί να κάνω έρωτα με τον τρόπο που αρέσει σε μένα. Οργασμός είναι η στιγμή κατά την οποία να νεύρα βρίσκονται σε πλήρη διάσταση, οι μυϊκές ομάδες σε πλήρη ένταση, σε σημείο να βλέπεις οράματα με το νου σου και γενικά να βρίσκεται σε ένα άλλο κόσμο.

Πιστεύω στην σεξουαλική απελευθέρωση, αλλά μόνο όταν δεν τη βρίσκω με τον άντρα μου. Έχω γνωρίσει αρκετά αγόρια μέχρι τώρα, και οι εμπειρίες μου μου έμαθαν ότι σπάνια βρίσκεις άντρα να ξέρει να κάνει έρωτα.

Είμαι ήδη παντρεμένη και νομίζω ότι ο ιδανικός σύντροφος ίσως υπάρχει για τον καθένα.

Πιστεύω στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νέων, και ο μόνος που μου έχει προσφέρει κάτι σε αυτό είναι το αγόρι μου.» (Sex Έρωτας - Εμπειρίες και Προβλήματα των νέων. Ελεύθερο ρεπορτάζ, Α. Ρέσσου- Γ. Κονιδάρη, Εκδόσεις Κονιδήρη, 23-37, 39-41, 45-46, 53-54.)

Συμπέρασμα:

Το συμπέρασμα των πιο πάνω μαρτυριών δεν πρέπει να θεωρηθεί σαν τελικό συμπέρασμα αλλά σαν ορισμένες σκέυεις μας πάνω σε ένα μικρό δείγμα μελέτης εμπειριών της γυναικείας σεξουαλικότητας.

Αυτό που διαπιστώσαμε λοιπόν, είναι ότι σε κάποιο μεγάλο βαθμό συμπίπτουν οι εμπειρίες των γυναικών με τους διάφορους θεωρητικούς και σε λιγότερο βαθμό δεν συμπίπτουν.

Όσο αφορά το θέμα του οργασμού οι θεωρητικές απόψεις που μελετήσαμε έβγαλαν την εξής διαπίστωση: ότι υπάρχει άγνοια γύρω από το θέμα του οργασμού.

Αντίθετα σε σχέση με τις εμπειρίες των γυναικών διαπιστώθηκε ότι οι περισσότερες γνωρίζουν για την έννοια και λειτουργία του οργασμού.

Στο θέμα της σεξουαλικής αγωγής οι απόψεις θεωρητικών και γυναικών συμπίπτουν. Διαπιστώνεται ότι σαν μητέρες δεν κατέχουν τις απαραίτητες γνώσεις για σωστή ενημέρωση των παιδιών τους.

Παρατηρείται επίσης ότι δεν υπάρχει άνεση και ελεύθερη συζήτηση για το θέμα του σεξ, παραμένει δηλ. ταμπού. Σε αυτό το θέμα όμως συμπεριφερόμαστε λεπτομερώς στο επόμενο κεφάλαιο.

9. Η σημασία της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι η γενικότερη στάση που μαθαίνει να έχει ένα άτομο γύρω από τη σεξουαλικότητα. Είναι μια πολύπλοκη διαδικασία, που ξεκινάει από την οικογένεια, η οποία έχει την βασική ευθύνη, περνά από την κοινωνία και καταλήγει στο άτομο καλύπτοντας έτσι και τις τρεις βασικές διαστάσεις της σεξουαλικότητας.

Οι στόχοι λοιπόν της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης είναι:

1. Να καταστήσει το άτομο ικανό για καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις και σωστή συμβίωση
2. Να μπορούν να απολαμβάνουν την ερωτική λειτουργία
3. Να προφυλάξει από ψυχοτραυματισμούς γύρω από τη σεξουαλική λειτουργία που μπορεί να ακολουθούν τα άτομα στην υπόλοιπη ζωή τους.
4. Να μειώσει σημαντικά τα σεξουαλικά προβλήματα
5. Να περιορίσει τη συχνότητα της εφηβικής εγκυμοσύνης
6. Να περιορίσει τη συχνότητα των αφροδίσιων νοσημάτων.

Για να προσφέρει κανείς σωστή διαπαιδαγώγηση θα πρέπει να έχει σωστές γνώσεις και αυτές φυσικά αποκτώνται μέσα από τη σωστή και υπεύθυνη ενημέρωση. Όταν λέμε «σωστή» ενημέρωση εννοούμε την επιστημονικά αποδεδειγμένη γνώση, που είναι ταυτόχρονα προσαρμοσμένη στις ανάγκες της οικογένειας. Δηλαδή πληροφορία που μπορεί να αφομοιωθεί και να λειτουργήσει μέσα στο σύστημα αξιών της

οικογένειας, αλλά και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος. (θα μπορούσε να αναφερθεί σαν παράδειγμα ότι πολλοί ρωτούν αν πρέπει να κυκλοφορούν γυμνοί μέσα στο σπίτι τους).

Το μεγάλο πρόβλημα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης δεν είναι το πως, ποιος και πότε θα δώσει πληροφορίες, αλλά πως θα ασκήσεις τα άτομα και κυρίως τους νέους να κρίνουν και να αξιολογούν τις πληροφορίες που τους δίνονται. (Βαϊδάκης Ν. 1995, σελ. 557).

Διαστάσεις σεξουαλικής αγωγής

Καταρχήν, υπάρχει η βιολογική πλευρά, η οποία αφορά την ανατομία και φυσιολογία της αναπαραγωγής και σεξουαλικής λειτουργίας, νοσήματα μεταδιδόμενα με την σεξουαλική επαφή κλπ. Ακολουθεί η τεχνική πλευρά. Όταν λέμε τεχνική πλευρά εννοούμε την αντισύλληψη το πως θα ελέγξουμε τη γονιμότητα του ατόμου. Ο έλεγχος της γονιμότητας είναι απαραίτητος όχι μόνο για να αποφύγουμε μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, αλλά και για τη χειραφέτηση της γυναίκας.

Πως μπορεί να χειραφετηθεί η γυναίκα, όταν δεν δύναται να ελέγχει τη γονιμότητα της;

Πως μπορούσε να σταδιοδρομήσει ως επιστήμονας, όταν κάθε λίγο και λιγάκι μένει έγκυος;

Μια άλλη διάσταση είναι η ηθική και κοινωνική δηλ. οι ηθικές και οι κοινωνικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την σεξουαλική μας συμπεριφορά, τα αισθήματα και οι ανθρωπίνες σχέσεις. Τέλος υπάρχει

και η μόνιμη πλευρά, το νομικό πλαίσιο που διέπουν την σεξουαλική «συμπεριφορά» του ατόμου και τις σχέσεις των δύο φύλων.

Το δύσκολο κομμάτι της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης είναι η ηθική και κοινωνική πλευρά τα αισθήματα και οι ανθρώπινες σχέσεις. Εδώ είναι που συγκεντρώνονται κυρίως οι αντιρρήσεις και τα επιχειρήματα κατά της σεξουαλικής αγωγής π.χ. ποια ελευθερία θα έχει ο δάσκαλος μέσα στο σχολείο για να διαμορφώσει αξίες και ιδέες στο παιδί; τι θέλει ο γονιός να μάθει το παιδί τους; Γιατί αξίες, θέσεις, δοξασίες διαμορφώνονται και μέσα στην οικογένεια;

Μεγαλύτερη επιρροή πάνω στο παιδί -για την αγάπη και το σεξ - ασκείται από την οικογένεια. Είναι πολύ βασικό να παίρνει τις πρώτες του γνώσεις για το σεξ από τους γονείς του με ειλικρινείς απαντήσεις στα ερωτήματα τους. Γιατί οι γονείς είναι οι πλέον κατάλληλοι, να μιλήσουν στο παιδί για την αγάπη και το σεξ. Με αυτό τον τρόπο το παιδί σχηματίζει υποσυνείδητα ένα αληθινό αίσθημα ότι η σεξουαλικότητα συνδέεται με την αγάπη και την οικογένεια.

Οι γιατροί, οι ψυχολόγοι και διάφοροι άλλοι ειδικοί τοποθετούν το σεξ κυρίως στην τεχνική πλευρά. (βιολογικά ένστικτη λειτουργία ενός οργάνου, Τεχνικές διαπροσωπικών σχέσεων) παρά με αισθήματα και αγάπη. Η οικογένεια περνάει μηνύματα αδόρυβα όχι με διαλέξεις αλλά με συμπεριφορά. Με βάση τη συμπεριφορά της μητέρας και του πατέρα θα διαμορφώσει και το παιδί τις δικές του αντιλήψεις (Κίνσης Γιώργος 1995 σελ. 565-567).

Τι θα πρέπει λοιπόν να κάνουν οι γονείς για να είναι σε θέση να διαπαιδαγωγήσουν σωστά τα παιδιά τους γύρω από το σεξ;

Για να είναι ικανοί να διαπαιδαγωγήσουν σεξουαλικά τα παιδιά τους, πρέπει να φροντίσουν να είναι οι ίδιοι σωστά ενημερωμένοι, να παραδέχονται τι δεν ξέρουν, να διδάσκουν γεγονότα και όχι μύθους, να είναι αντικειμενικοί και τέλος να έχουν σαν στόχο τη γεύση και όχι τις συναισθηματικές προκαταλήψεις.

Πρέπει οι γονείς να αναλάβουν την πρωτοβουλία και την ευθύνη να προσφέρουν τις πληροφορίες αυτές γιατί έτσι, έχουν την ευκαιρία να μαθαίνουν τι γνωρίζει το παιδί και να ξεκαθαρίσουν οποιεσδήποτε συγκεχυμένες ιδέες που μπορεί να έχει. Ίσως λοιπόν, ένας ακόμα σοβαρός λόγος για τον οποίο, πρέπει οι γονείς να αποτελούν την πρώτη πηγή πληροφοριών του παιδιού, βρίσκεται στο γεγονός ότι έτσι ελέγχουν καλύτερα το είδος πληροφοριών που παίρνει το παιδί.

Η ενημέρωση θα πρέπει να είναι ένας συνεχής διάλογος, μόνιμα ανοικτός και να αρχίζει από πολύ νωρίς. Συνήθως επειδή η μητέρα βρίσκεται περισσότερο χρόνο με το παιδί - ιδίως όταν είναι μικρό οι πιθανότητες να αναλάβει αυτή το έργο αυτό, είναι μεγάλες. Αυτό όμως, δεν σημαίνει ότι και οι δύο γονείς δεν έχουν την αρμοδιότητα και την ευθύνη να απαντήσουν στα ερωτήματα του παιδιού.

Τα περισσότερα παιδιά αρχίζουν να υποβάλουν ερωτήσεις σε μικρή ηλικία, δύο, τριών ή τεσσάρων χρόνων, το αργότερο. Αυτές οι αρχικές ερωτήσεις είναι συνήθως άμεσες και τελείως απλές. Από που ήρδα ή

πως έρχονται στον κόσμο τα μωρά. Οι γονείς καλό είναι να απαντήσουν αμέσως χωρίς αναβολή και με ειλικρίνεια.

Σύμφωνα με τον Μ. Ράσσεσ στο βιβλίο του «εκπαίδευση και κοινωνική πάλη» λει τα ακόλουθα:

Η πληροφόρηση πάνω σε σεξουαλικά θέματα πρέπει να γίνεται ακριβώς με τον ίδιο τόνο φυγής και με τον ίδιο τρόπο, όπως και η πληροφόρηση για άλλα θέματα. Και πρέπει να γίνεται με την ίδια επιστήμη. Στο παιδί αν δεν διαφθείρεται από την σεμνοτυφία, των μεγαλύτερων του το σεξ φαίνεται ένα τελείως φυσικό ζήτημα ακριβώς όπως και κάθε άλλο.

Η σεξουαλική πληροφόρηση στα παιδιά χωρίς κανένα απολύτως διαχωρισμό ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια. Δεν πρέπει να εξαναγκάζεται το κορίτσι στο γυναικείο ρόλο αλλά να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητα του.

Πολλές γυναίκες φτάνουν στην νεαρή ηλικία και αισθάνονται άσχημες και χαζές και είναι βαθιά πεισμένες ότι μόνο ένας άντρας μπορεί να μετατρέψει αυτό το άσχημο παπί σε κύκνο.

Επίσης οι συνέπειες του αυνανισμού με τις οποίες τρομοκρατούνται τα παιδιά έχουν πολλές νευρικές διαταραχές στην μεταγενέστερη ζωή τους. Ο αυνανισμός είναι σχεδόν γενικός μεταξύ των πολύ μικρών παιδιών και συνήδως αντιμετωπίζεται με φοβερές απειλές.

Συζητώντας για το σεξ με ένα προέφηβο ή έφηβο θα πρέπει να αποφεύγονται οι δικαιολογίες και να δίνεται μια πλήρη φυσιολογική και

θετική εικόνα τόσο για την ερωτική πράξη όσο και για τα συναισθήματα που την συνοδεύουν. Συχνά οι έφηβοι ρωτούν για τα προσωπικά συναισθήματα και τις εμπειρίες των γονιών. Στην προκειμένη περίπτωση ο κίνδυνος που μπορεί να προκύψει από τις συγκεκριμένες απαιτήσεις, είναι η δημιουργία μιας ανυσηχίας και σεξουαλικής διέγερσης στο παιδί που τις περισσότερες φορές επηρεάζει αρνητικά τη σεξουαλική προσαρμογή του. Θα μπορούσε λοιπόν ο γονιός να αρνηθεί λέγοντας ότι οι σεξουαλικές εμπειρίες του κάθε ανθρώπου είναι ιδιωτική υπόθεση και όχι θέμα γενικότερης συζήτησης.

Αντίθετα σε περίπτωση που το παιδί δε ζήτησε πληροφορίες οι γονείς θα πρέπει να πάρουν την πρωτοβουλία και να του δώσουν την ευκαιρία να κάνει ερωτήσεις. Κατά πάσα πιθανότητα κάποιος άλλος έχει τις απαντήσεις στα ερωτήματα του ή πήρε γεύτικες ερμηνείες.

Το να μη μιλά κάποιος γονιός στο παιδί του σχετικά με τα σεξουαλικά θέματα, είναι παρόμοιο με το να μην του διδάξει τίποτα για τους κανόνες της οδικής κυκλοφορίας. Κανένας γονιός που έχει συναίσθηση ευθύνης, δεν θα παραλείψει να διδάξει στο παιδί του πως να διασχίζει με ασφάλεια τους δρόμους γιατί η γνώση αυτή προφυλάσσει το παιδί. Με τον ίδιο τρόπο, αν δεν μιλήσει στο παιδί για το σεξ το αφήνουμε εντελώς εκτεθειμένο σε τυχόν τραυματικές εμπειρίες.

10. Μερικές σκέψεις για το Ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού σχετικά με το θέμα

Σύμφωνα με τη μελέτη μας πάνω στο θέμα της Γυναικείας Σεξουαλικότητας» συμπεραίνουμε ότι σημαντικό ρόλο μπορεί να προσφέρει ο Κοινωνικός Λειτουργός στο Δευτερογενή τομέα.

Το θέμα της σεξουαλικότητας τέμνει σχεδόν όλους τους τομείς επιστημονικής έρευνας. Έτσι συναντάμε θέματα που προέρχονται από τον τομέα της ψυχολογίας, της βιολογίας, της φυσιολογίας και της κοινωνιολογίας. Η κοινωνική εργασία δεν είναι τόσο καλά εξοπλισμένη ώστε να δείξει μια δεμελιώδη ενότητα αλλά χρειάζεται και την επιστημονική συνεργασία από τους επαγγελματίες των πιο πάνω τομέων.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός μαζί με το υπόλοιπο επιστημονικό προσωπικό πρέπει να εκπαιδεύεται με ειδικά προγράμματα και σεμινάρια πάνω στο θέμα της σεξουαλικότητας ώστε να τους παρέχεται η κατάλληλη γνώση για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε προβλημάτων που έρχεται σε επαφή.

Με αυτό το τρόπο ο Κ. Λ. θα έχει την ικανότητα να προσδιορίζει τη ρίζα του προβλήματος και να παραμερίζει με έμμεσο τρόπο τους επιμέρους αιτιολογικούς παράγοντες.

Ορισμένα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίσει ο Κ. Λ. είναι: σεξουαλικές διαφορές μέσα στο ζευγάρι, ανικανότητα συζύγου, έλλειψη

πληροφόρησης στον τομέα πρόληψης, στάδια ανάπτυξης παιδιού - εφήβου σε σχέση με τους γονείς τους και σε σχέση με τους ίδιους.

Ο Κ.Λ. μπορεί να εργαστεί σε διάφορες υπηρεσίες όπως; Κέντρα ψυχικής υγιεινής και υγείας υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού - ενημέρωση. Μπορεί να βοηθήσει και να στηρίζει παιδιά - εφήβους - γονείς - ενήλικες όπως:

1. Για τον έφηβο δεν είναι αρκετό να γνωρίσει μόνο τον εαυτό του χρειάζεται, παράλληλα να γνωρίσει το άλλο φύλο και συγκεκριμένα τις διαφορές και τις ομοιότητες, που έχει μ' αυτό. Στο αγόρι οι ανάγκες για φυσική έκφραση της σεξουαλικής του δραστηριότητας στην εφηβεία είναι εντονότερες από το κορίτσι. Στο κορίτσι ο ρομαντισμός και η επιθυμία για έκφραση της προσωπικής του ομορφιάς προσκρούει πολλές φορές πάνω στο εγώ τα αγόρια. Οι δύο αυτές τάσεις μεταξύ αγοριού και κοριτσιού εκδηλώνονται περισσότερο, όταν είναι μόνοι τους. Πολλά επομένως προβλήματα και απορίες ως προς τη σεξουαλική τους συμπεριφορά προκύπτουν (στάδια ανάπτυξης παιδιού - εφήβου). Ο Κ.Λ. σε συνεργασία με τις υπόλοιπες ομάδες εργασίας θα βοηθήσει τον έφηβο να επιλύσει τυχόν απορίες του αφού εξοικειωθεί με το θέμα της σεξουαλικότητας.
2. Να προετοιμαστούν τα παιδιά για την εφηβεία και να καταστούν ικανά να δεχτούν τις αλλαγές ήρεμα και ρεαλιστικά χωρίς συναισθηματικές κρίσεις.

3. Να τους δώσουν τη δυνατότητα να υιοθετήσουν θέσεις και απόψεις οι οποίες βρίσκονται σε αρμονία με τη δική τους προσωπικότητα
4. Να βοηθήσουν τα παιδιά να αντιληφθούν τη συσχέτιση μεταξύ της σεξουαλικής ζωής, του έρωτα και των ανθρωπίνων σχέσεων και να τα βοηθήσουν να κάνουν τις δικές τους συναισθηματικές και σεξουαλικές επιλογές.
5. Να τονίσουν τη σημασία της υπευθυνότητας του ατόμου και το σεβασμό στις σεξουαλικές σχέσεις μέσα και έξω από το γάμο. Αυτοσεβασμός και σεβασμός του αντιθέτου φύλου.
6. Να βοηθήσει στην πρόληψη δυσάρεστων μετενεργειών από αδέξιους χειρισμούς του περιβάλλοντος καθώς επίσης και στη προφύλαξη από διαταραχές της σηματουχικής, της πνευματικής και της κοινωνικής προσαρμοστικότητας του αναπτυσσόμενου ατόμου.
7. Σωστή ενημέρωση για τα μέτρα αντισύλληψης ώστε να αποφεύγονται οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες.
8. Πρέπει να διδάξει το τρόπο που ελέγχεται η αναπαραγωγή
9. Το παιδί να το μεγαλώσει η μητέρα με τέτοιο τρόπο ώστε να μην αισθάνεται ιδιαίτερη ντροπή για τα γεννητικά του όργανα και να τα βλέπει σαν ένα μέρος του σώματός του.
10. Να βοηθήσει τη μητέρα να απαλλαγεί από προκαταλήψεις του παρελθόντος. Να απαλλαγεί από το αίσθημα ντροπής που κυριαρχεί γενιές γύρω από το σεξ.

11. Τα ταμπού και οι προκαταλήψεις του παρελθόντος σηματοδοτούν και δεν αφήνουν το σημερινό ζευγάρι - γονείς να εκφραστούν και να συζητήσουν ελεύθερα σε συνεχείς συγκρούσεις. Ο Κ.Λ. καλείται να συζητήσει και να βοηθήσει το ζευγάρι να αντιμετωπίζει τις δυσκολίες αυτές όπως: θέμα του οργασμού, αυνανισμού την τιμή των παρθενών κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας τα όσα αναφέρθηκαν στη μελέτη σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, η σεξουαλικότητα της γυναίκας και πιο γενικά η σεξουαλικότητα, είναι ένα φυσιολογικό συστατικό της ανδρώπινης ύπαρξης και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της προσωπικότητας του καθενός. Είναι μια βασική ανάγκη την οποία δεν μπορούμε να απομονώσουμε από τις άλλες πλευρές της ζωής μας.

Μέσα από την ανάλυση της μελέτης μας καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα.

Η σεξουαλική ζωή της γυναίκας και του άνδρα αρχίζει από πολύ τρυφερή ηλικία και συγκεκριμένα από το πρώτο μήνα που έρχεται στη ζωή.

Καθώς αναπτύσσεται βαθμιαία το άτομο στην παιδική ηλικία αρχίζει να αναπτύσσει σχέσεις με το σώμα του και τον εαυτό του γνωστή και ως αυτοερωτική - ναρκισιστική σχέση και στη συνέχεια με τους άλλους.

Η πρώτη σχέση του είναι με τη μητέρα, της οποίας είναι καθοριστικός ο ρόλος της στην εξέλιξη του ατόμου.

Γυναίκες οι οποίες παραμένουν προσκολλημένες στο πατέρα τους δηλ. δεν έχουν επιλύσει ακόμη το οιδιπόδειο σύμπλεγμα, έχουν νευρωτικές επιπτώσεις στις ίδιες.

Τέταρτο συμπέρασμα μας είναι ότι ένας μεγάλος αριθμός οικογενειών λόγω της διπλής ηθικής (επιτρέπω στο αγόρι απαγορεύω στο κορίτσι) δεν βοηθά τη γυναίκα στην σωστή σεξουαλική απελευθέρωση. Από μικρή ηλικία έχει περάσει στις γυναίκες ότι η σεξουαλικότητα είναι κάτι το «απαγορευμένο» και ότι η σεξουαλική ζωή πρέπει να αρχίζει αφού παντρευτούν ή είχαν κάποιο σταθερό δεσμό που οδηγεί στο γάμο. Όπως σωστά αναφέρει και ο Reich «ο γάμος είναι δεσμός για την νομιμότητα των σεξουαλικών σχέσεων».

Τα ταμπού, οι προκαταλήψεις που διακατέχουν τους γονείς και γενικά την κοινωνία είναι ένας άλλος παράγοντας για τη μη σωστή πληροφόρηση των γυναικών.

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση παίζει ουσιαστικό ρόλο στη ζωή του ανθρώπου. Το ανημέρωτο παιδί εύκολα παρασύρεται από τον μεγαλύτερο «φίλο» το ακατάλληλο για την ηλικία του περιοδικό, βιβλίο ή ταινία με αποτέλεσμα να οδηγείται σε πράξεις με δυσάρεστα ψυχικά ή σωματικά επακόλουθα. Αντίθετα το παιδί που έχει σχηματίσει ολοκληρωμένη γνώμη για το σεξ και δύσκολα μπορεί να παρασυρθεί ή τουλάχιστο αν «κάνει κάτι» έχει επίγνωση της κατάστασης και των επιπλοκών. Παράλληλα δρα σαν φορέας στους συνομήλικους του

προτρέποντας τους για ενημέρωση στα καυτά θέματα της σεξουαλικής αγωγής.

Επομένως κυρίαρχοι παράγοντες για την ενημέρωση και τη διαμόρφωση της ανδρώπινης και ειδικότερα της γυναικείας σεξουαλικότητας είναι η οικογένεια, το σχολείο και γενικότερα η οικογένεια.

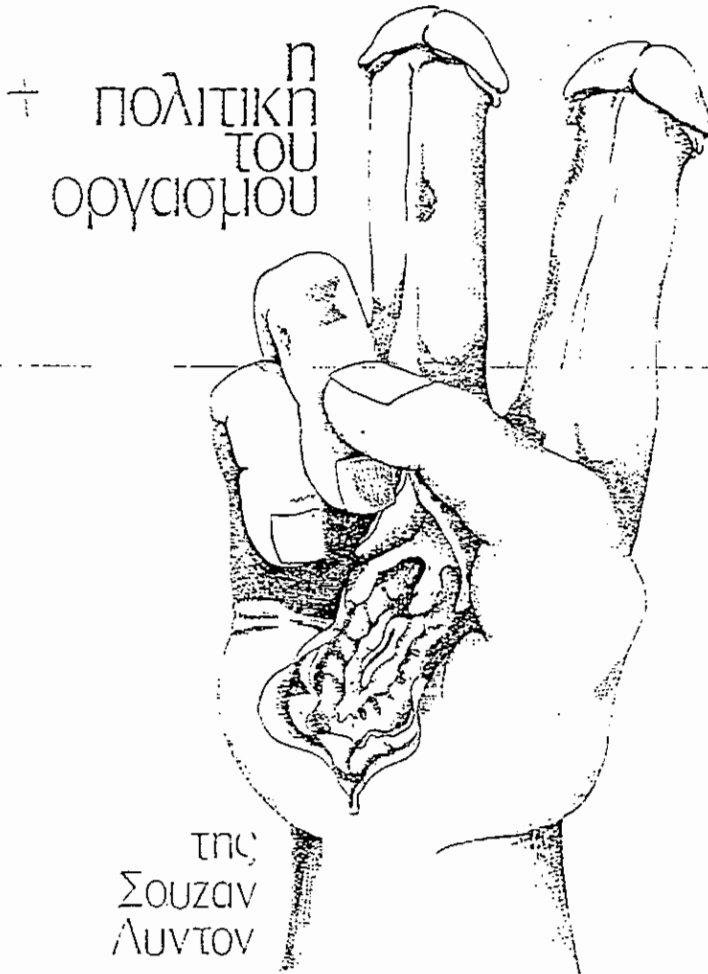
Σύμφωνα με τα συμπεράσματα μας λοιπόν ο ρόλος της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης τόσο στα παιδιά όσο και στις οικογένειες είναι πολύ σημαντικό.

Φτάνουμε έτσι στις εξής εισηγήσεις:

- (1) Γονείς, παιδαγωγοί, γιατροί, Κοινωνικοί Λειτουργοί, ψυχολόγοι και σπουδαστές να εκπαιδεύονται με ειδικά προγράμματα, έτσι ώστε να μπορούν να διδάξουν στους νέους το μάθημα της γενετήσιας αγωγής. Ο ρόλος τους συνίσταται να καταλάβουν τα προβλήματα και τις αδυναμίες τους και στη συνέχεια να είναι σε θέση να τους μεταδώσουν τα στοιχεία της γενετήσιας αγωγής.
- (2) Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση πρέπει να γίνεται μόνο από άτομα με ειδικές γνώσεις που να εκφράζουν την επιθυμία να γίνονται ομιλίες και ομαδικές συζητήσεις μέσα στην τάξη με θέμα ως σχέσεις των δύο φύλων στο βιολογικό, ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο.
- (3) Να διδαχθεί η σεξουαλική αγωγή στα ελληνικά σχολεία για να έχουμε λιγότερους βιασμούς, κακοποιήσεις παιδιών κλπ.

- (4) Το θέμα να μη θεωρείται «ταμπού». Οι γονείς να αναλάβουν την ευθύνη να μιλούν στα παιδιά τους για το σεξ και την αντισύλληψη τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια.
- (5) Η αλήθεια γύρω από τη βιολογική αυτή ανάγκη των ανθρώπων θα πρέπει να μαθαίνεται από τη νηπιακή ηλικία.
- (6) Όχι απλές συζητήσεις αλλά ουσιαστική συνεργασία γονέων - σχολείου για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση
- (7) Το πρόγραμμα γενετήσιας αγωγής πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής θέματα ανατομίας των δύο φύλων, βιολογική αναπαραγωγή αντισύλληψη, πατρότητα, μητρότητα, με ιδιαίτερη έμφαση στο συναισθηματικό ψυχολογικό κόσμο του ατόμου.
- (8) Να αυξηθούν οι υπηρεσίες πληροφόρησης και ενημέρωσης των γυναικών για θέματα που συνδέονται με το ζήτημα της ισότητας, σεξουαλικότητας και οικογενειακού προγραμματισμού. Επίσης οι υπηρεσίες αυτές να έχουν σκοπό και στη δημιουργία καλύτερων σχέσεων ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες.
- (9) Να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην εργασία με την οικογένεια των εφήβων έτσι ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των ψυχολογικών συμπτωμάτων των παιδιών τους λόγω της ανεπαρκούς πληροφόρησης τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι έρευνες των William Masters και Virginia Johnson του δημοσιεύτηκαν στα 1966 σε βιβλίο με τίτλο "ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΓΕΣΟΥΑΑΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ" και του κολύ συνέυσεσαν στην ύπόθεση της γυναικείας χειραστέτησης, άποτελοών μέχρι τώσα την τηγή κάθε γυναικείας άναστέτησης της γλώσης του έαυτοϋ. Άκοιέως σ' αϋτές τις έρευνες στηϋόχησε και η άμερικανούσα SUSAN LYDON - όπως έκανε και η Άνν Κέντ με τον "Μόθο του Καλλικουθ Όργασμοϋ" και το "Άμευρολοουλύ-λεσβισμός, φευνισμός" του δημοσιεύσεσε στο προηγούμενο τεϋχος - για το κείμενό της "THE POLITICS OF ORGASM" του είναι δημοσιευμένο μαζί με πολλά άλλα γυναικεα γραστά στο άμερικάνικο βιβλίο με τίτλο "Sisterhood is Powerful" (Vintage Books New York 1970). Την μετόρεση του κειμένου έκανε η Σοαία Παοσακωά...

Κατά τον μύθο του Όβιδιου ο Τειρεσίας πού υπήρξε άντρας και γυναίκα, είχε έρωτηθει ποίό φύλο νοιούθει μεγαλύτερη εύχαρίστηση όταν κάνει έρωτα. Ό Τειρεσίας χωρίς να διστάσει άπάντησε: "ή γυναίκα".

Στά 2.000 χρόνια πού μεσολάβησαν από τότε μέχρι σήμερα, άναστέτηχε μια μυθολογία πού όχι

μόνο είναι αντίθετη από την άλήθεια, αλλά έδραίωσε και μια άκλόνητη ύδολογία ή όποία υπεγόρευε την ποιότητα των σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων.

Η σεξουαλικότητα της γυναίκας, καθορισμένη από τους άντρες για τους άντρες, έχει υποβαθμιστεί και δισταρεβλωθει, καταπιεσθει και καλοπρωθει, άπαρηθει και

Σοαία Παοσακωά

κακομεταχειριστεί, μέχρις ότου οι γυναίκες μόνες τους έντελώς πεπεισμένες για τή σεξουαλική τους κατωτερότητα άπέναντι στους άντρες, έμβρόντητες ανακάλυπταν ότι ό Τειρεσίας είχε δίκιο.

Ό μύθος τής γυναικείας σεξουαλικής κατωτερότητας κωδικοποιήθηκε από τόν Φρόυντ όσο από κανέναν άλλον. Στά "Τρία Δοκίμια για τή Θεωρία τής Σεξουαλικότητας", άναφέρει τις βασικές τμη απόψεις σχετικά μ' αυτό τό θέμα: στό μικρά κορίτσια ή κύρια έρωτογόνα ζώνη στό σώμα τους είναι ή κλειτορίδα για νάναι έπιτυχημένη ή μετάβαση στην ώριμότητα ή κλειτορίδα πρέπει νά προσχωράσει τήν σεξουαλική της προτεραιότητα στόν κόλπο. Οι γυναίκες στις όποιες ή μετάβαση αυτή δέν έγινε ολοκληρωτικά, προσμένουν προσκολλημένες στην κλειτορίδα και άνοηάζονται από τόν Φρόυντ "σεξουαλικά ψυχρές" και "ψυχολογικά άνώριμες".

Κατά τόν Φρόυντ λοιπόν, αυτή ή άλλαγή τής σεξουαλικής ζώνης, μαζί με τήν κατάρτιση στην έσθλεια, είναι οι κυριότερες αιτίες πού οδηγούν τήν γυναίκα στην νεύρωση και τήν ύστρία.

Οι γυναίκες δηλαδή δέν είναι ολοκληρωμένες ανθρώπινες ύποψεις αλλά άκρωτηριασμένα άρσενικά όντα πού σ' όλη τους τή ζωή επιθυμούν ένα πέος και πρέπει νά άγωνιστούν για νά συμβιβασθούν στο γεγονός αυτής τής έλλειψης.

Ό Φρόυντ έγραψε ότι "δέν μπορεί νά ξεψύχει από τήν ιδέα ότι αυτό πού θεωρείται φυσιολογικό για τούς άντρες είναι διαφορετικό για τις γυναίκες... δέν πρέπει νά επιτρέψουμε στους έαυτούς μας νά άπομακρυνθούν άπ' αυτά τό συμπεράσματα, πεισμένοι ίσως από κάποιους φρενιστές για τήν πλήρη ισότητα τών δύο φύλων".

Ό Φρόυντ ό ίδιος παραδέχτηκε προς τό τέλος τής ζωής του ότι οι γνώσεις τους για τις γυναίκες ήταν άνεπαρκείς. "Αν θέλατε νά μάθετε περισσότερα για τήν γυναίκα, πρέπει νά στραφείτε στους ποιητές ή νά περιμένετε, μέχρις ότου ή επιστήμη δώσει περισσότερες πληροφορίες". Για τούς Νεοφροϋδικούς ή θεωρία τής άνωτερότητας του καλπικού όργανου άπέναντι στόν κλειτοριδικό ήταν χρήσιμη γιατί τούς έδινε τήν εύκαιρία νά κατατάξουν τις γυναίκες σέ κατηγορίες:

οι κλειτοριδικές γυναίκες θεωρήθηκαν άνώριμες, νεοσωτικές πρόστυχες και άρσενικές· οι γυναίκες με κολπικό όργανό ήταν θηλυκές, ώριμες και φυσιολογικές.

Τό 1966 οι γιατροί William Masters και Virginia Johnson έκδοσαν μία μελέτη για τήν φυσιολογία του σεξ "τίν άνθρώπινη σεξουαλική συμπεριφορά". Σύντομα και έπλά τό συμπεράσματά τών Masters και Johnson για τόν γυναικείο όργανό, βασισμένα στην παρατήρηση και στις συνεντεύξεις 482 γυναικών ήταν τά έξης:

- 1.- Ό διαχωρισμός του κολπικού και κλειτοριδικού όργανου είναι τελείως λανθασμένος. Ανατομικά όλοι οι όργανοί προσέρχονται από τήν κλειτορίδα ή άμεσα με τό τοίψιμο τής κλειτορίδας με τό χέρι ή άμεσα με τήν ώθητική κίνηση του πέους κατά τήν συνουσία ή γενικά με τήν διεύερση άλλων έρωτογόνων σημείων όπως τό στήθος.
- 2.- Οι γυναίκες είναι από τή φύση τους πολύ όργανιακές πού σημαίνει ότι όταν μία γυναίκα είναι τόσο έρεθισμένη ώστε νά πιάσει γρήγορα στόν όργανό της νά νοιώσει άρκετούς όργανούς, τόν έναν μετά τόν άλλον. Αυτό δέν είναι μία έξαιρέση αλλά ένα γεγονός πού μπορεί νά συμβεί στις περισσότερες γυναίκες.
- 3.- Οι γυναίκες όργανοί υπορεί νά μήν διασέρον σέ είδος αλλά διασέρον σέ ένταση. Ό πιο έντονος όργανός προσέρχεται από τόν σύνανισμό τής κλειτορίδας από τήν ίδια τή γυναίκα άκολουθείται σέ ένταση από κείνον πού προσέρχεται από τόν σύνανισμό τής κλειτορίδας από τόν έρωτικό σύντροφο και τέλος ό λιγώτερο έντονος είναι εκείνος πού προσέρχεται από τήν έπαφή με τό πέος.
- 4.- Ό γυναικείος όργανός είναι τό ίδιο άναγνωρίσιμο και φυσιολογικό γεγονός όσο και ό άντρικός: ή κλειτορίδα άκολουθεί τόν άνάλογο τρόπο στόν έρεθισμό και τόν όργανό όπως και τό πέος.
- 5.- Υπάρχει άπειρη ποικιλία τής γυναικείας σεξουαλικής συμπεριφοράς σέ σχέση με τήν ένταση και διάσκεια του όργανού.

Σελίδα 176

δημιουργώντας ένα άβυσταχο ψυχολογικό φορτίο στους έαυτούς τους και στους άντρες που δεν μπορούν να κατανοήσουν αυτή την όπότη.

Ένας παράγοντας για την δημιουργία αυτής της άτυχης κατάστασης είναι πιθανότατα η άγνοια. Οί Masters και Johnson απέδειξαν ότι ο όργασμος κατά τη διάρκεια της συνουσίας, ο λανθασμένα όνομαζόμενος "κολπικός" δεν διαφέρει ανατομικά από τον κλειτοριδικό όργασμό. Άλλά αυτό δεν φαίνεται να αποτελεί την σημαντικότερη προσφορά τους στη χειροσέτηση της γυναίκας. Η διαφορά παραμένει στην υποκειμενική έμπειρία του όργασμού κατά τη διάρκεια της συνουσίας και του όργασμού έξω απ' αυτήν. Υπάρχουν πολλές απολαύσεις που επηρεάζουν συναισθηματικά και σεξουαλικά την γυναίκα: Η εύχραίστησή του να αισθάνεται τον άντρα να την διαπερνά και να την γεμίζει, η απόλαυση της σεξουαλικής επικοινωνίας, η έρωτική εύχραίστησή που ύπόκειται όκότε κι όταν δεν στάνει σε όργασμό. Η πραγματική προσφορά των Masters και Johnson ήταν στο να καταδείξουν την μεγάλη ποικιλία της γυναικείας σεξουαλικής συμπεριφοράς. Οί Masters και Johnson είχαν σίγουρα επίγνωση

των όποτελεσμάτων της μελέτης τους πάνω στην γυναικεία άπελευθέρωση. Έγραψαν: "...μέ τον καθορισμό της φυσιολογίας του όργασμού ή γυναίκα έχει τώρα την εύκαιρία να αναπτύξει σεξουαλικά την δικιά της σεξουαλική συμπεριφορά". Αυτή η δήλωση μοιάζει όκότε και σήμερα κάπως άφελής και πολύ αισιόδοξη. Στην πραγματικότητα τα σεξουαλικά προβλήματα της κοινωνίας δεν πρόκειται να λυθούν-αν δεν ύπάρξει μιá πραγματική ισότητα ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες. Οί γυναίκες δεν φιλοδοξούν να μιμηθούν τα άντρικά λάθη στη σεξουαλικά θέματα, να άντιμετωπίσουν την σεξουαλική έμπειρία σαν κατάκτηση και υπερούωση του έγώ και να χρησιμοποιήσουν άλλους άνθρώπους για να έξυπηρετήσουν τους έαυτούς τους. Όμως αν τό ύλικό των Masters και Johnson άσπνόταν να φιλτραριστεί μέσα από την δημόσια επίγνωση και να άντικαταστήσει τους γερά φυλαγμένους μύθους του θορύου, τότε ή γυναίκα θα μπορούσε μακροπρόθεσμα να κάνει τό πρώτο βήμα για την χειροσέτησή της, να προσδιορίσει και να κρατήσει την δική της σεξουαλικότητα.

Μετάφραση από τ' έγγλικό ΣΟΦΙΑΣ ΠΑΡΑΓΚΕΥΑ

Πρωτοβουλία Σεξουαλικής Ελευθέρωσης

Τά άγόρια έξακολουθούσαν νά διδάσκονται καί νά άπολαμβάνουν τό σέξ όπου καί όπως μπουούσαν.
Τά δέ κορίτσια έξακολουθούσαν νά μεμαίνον ότι χρειάζονται τό σέξ λιγότερο από τ' άνόρια. Κάτω από όποιόδηποτε σεξουαλική διδασκαλία πού κατώφερναν οί έφηβοί νά πάρουν τό μόνιμο συμπέρασμα ήταν ότι οί άντρες έχουν πέος καί οί γυναίκες κόλλο.

Ή ύπαρξη τής κλειτορίδας δέν άναφερόταν καθόλου. Τά άγόρια στόν έφηβεία άνατράπηκαν μέ τό νά παρακαλούν τά κορίτσια γιά κάποια μωρή σέξ, τά δέ κορίτσια ήταν τρομοκρατημένα γιά τήν τυχόν άπώλεια τής τιμής τους. Κατάσταση πού έξακολουθεί νά ύπάρχει καί στίς μέρες μας καί ή όποι-α δέν εύνοεί μιά πραγματική σεξουαλική επανάσταση.

Μετά τόν Κίνσεϋ, επικράτησε ή έπιση ότι μιά ψυχολογική καταστροφή κατά τή διάοκεια του γάμου μπουεί ν' άποφευχθεί μέ τή χρήση ενός μικρού συμβουλευτικού βιβλίου πού θά βοηθάει τούς συζύγους νά επιτύχουν έναν ταυτόχρονο άργασμό μ' ένα μικρό έρεθισμό τής κλειτορίδας.

Ή άποτελεσματικότητα τών "έχειριδίων γάμου" ήταν φυσικά σασημενική. Κάτω από μιά έπίθεση ειλικρόνειας καί σεξουαλικής άπελευθέωσης, ύπαγόρευαν σεμνότητά καί περιορισμούς. Τό σέξ έγινε τόσο μηχανικό καί έγκεφαλικό πού στερήθηκε τήν εύαισθησία του. Ό άντρας έγινε θεατής τής δικής του σεξουαλικής έμπειρίας. Ή καταπίεση έναλλάχτηκε μέ τήν προκατάληψη του όργασμού. Οί άντρες νόμισαν ότι ή σεξουαλικότητά τους έντεινόταν μέ τό νά φέρνουν τή γυναίκα σέ άργασμό καί πίεζαν τίς γυναίκες νά ύποκρίνονται φροντίζοντας πάλη γιά τή δική τους εύχαισθηση.

Ή έγκριση τής σκοπιμότητας του κολπικού άργασμού πού γινόταν από τά "έχειρίδια γάμου" ένθάρρυνε στό ότι οί γυναίκες θά έπρεπε νά ρωτιώνται όχι μόνο " ήθελε σέ άργασμό;" αλλά καί "συμμορφώθηκες πός τίς έντιλήψεις του θοδούν σχετικά μέ τήν ώριμη γυναίκα ώστε νά επικυρώσεις τόν άντοισμό μου;"

~~~~~

Ή σημερινή σεξουαλική κατάσταση είναι περισσότερο τσανική παρά επαναστατική.

Τά παλαιά τσιπού τά σχετικά μέ τήν προσωπική σεξουαλική ζωή δέν έχουν ξεπεραστεί άκόμη. Έτσι από τούς διάφορους καθοδηγητές τής σκέψης, δημιουργήθηκαν μύθοι γιά σεξουαλικούς σούπερ-άντρες καί σούπερ-γυναίκες. Τό κρεβάτι μετατόπηκε σέ άφ'όρατα, όπου γυναίκες κι άντρες άναμειώνονται μέ αυτούς τούς μυθικούς αντίπαλους, προσπαθώντας νά νικήσουν ταυτόχρονα άργασμό, τέτοιαν όπως τούς τόν ύπόσχονται, οι "όδηγοί γάμου" καί οί φαντασιώσεις τους.

("Εάν ή γή δέν γυρίζει γιά μένα, τότε κάτι μάς λείπει". Ή κοινωνία μας αντιμεταπίζει τό σέξ σάν σπόο μέ τούς ποταθλητές του, τό σκεός του, τούς κριτές, τούς κανόνες καί τούς θεατές.

Οί άνθρωπολόγοι έχουν άποδείξει ότι ή σεξουαλική συμπεριφορά τής γυναίκας είναι διαμορφωμένη ανάλογα μέ τό πολιτιστικό επίπεδο. Ιστορικά οί γυναίκες δέχονται όποιο σεξουαλικό πρότυπο τούς προσβάεται από τούς άντρες. Τό άπλοό λοιπόν, σ' όλη τήν ύπόθεση είναι ότι οί ίδιες οί γυναίκες έχουν συμμετάσχει τήν καταστροφή του έρωτισμού τους. Οί γυναίκες βραβίστηκαν στό νά γίνει ή κολπικός άργασμός σύμβολο του άντροκρατικού συστήματος σέξιών. Ή γυναίκα θεωρεί τώοο τήν λειτουργία τής κλειτορίδας τής τών "κουφή ντροπή" χυδαία στό μάτια τών άντρών καί τών άλλων γυναικών. Αύτή ή γενίκευση φαίνεται καί στόν αιολογία: τό γαστά τής "ακάουοι σχετικά μέ τόν άργασμό δέν διαφέρουν ούσιαστικά απ' αυτό τού Λώρενς Τζάρελ καί του Χέμινγουέϋ. Ακόμα καί ή Σιμόν ντέ Μποβουά στο "Δεύτερο θύλο" άναφέρει τόν κολπικό άργασμό σάν τήν μένη ψυχολογική έκανοποίηση.

Οί γυναίκες αισθάνονται άνασφαλείς καί φοβούνται νά παραδεχτούν κάποια σεξουαλική τους άνεπάρκεια ψευδώνεις στις άλλες γυναίκες γιά τίς σεξουαλικές τους έμπειρίες. Πολλές φορές προσποιούνται στους άντρες τους ότι πτά νουν σέ άργασμό γιά νά θα νουν "καλές στό κρεβάτι"

Ερωτηματολόγιο που δημοσιεύτηκε
στο F. Magazine τον Φεβρουάριο 1979

(Όλα τα αποτελέσματα δίνονται σε ποσοστό επί %)

1. Πόσων ετών είστε;

● Κάτω από 20	4
● 20-24 ετών	19
● 25-35 ετών	45
● 35-44 ετών	21
● 45-54 ετών	9
● 55-65 ετών	2
● Πάνω από 65	-
	100 ²⁰

2. Ποιά είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

● Ανύπαντρη	22
● Παντρεμένη	56
● Ξαναπαντρεμένη	3
● Ελεύθερη συμβίωση	9
● Χωρισμένη	9
● Χήρα	1

3. Εργάζεστε;

● Ναι, με πλήρη απασχόληση	56	} 72
● Ναι, με μειωμένο ωράριο	10	
● Ναι, περιστασιακά	4	
● Ναι, πότε-πότε	2	
● Όχι, είμαι σε ανεργία	4	} 28
● Όχι, σπουδάζω	10	
● Όχι, είμαι συνταξιούχος	1	
● Όχι	13	

4. Έχετε παιδιά;

● Κανένα	41
● Ένα	20
● Δύο ή τρία	35
● Τέσσερα ή περισσότερα	4

20. Η συγκέντρωση των ποσοστών δίνεται ενδεικτικά μόνο στο πρώτο ερώτημα. Σ' όλα τα άλλα αποφεύγεται ως περιττό. Επίσης, σε ορισμένες απαντήσεις, η συγκέντρωση είναι μικρότερη από 100 μονάδες, χωρίς να εξηγείται τό γιατί στην έρευνα. Υποθέτουμε ότι αυτά που λείπουν είναι απαντήσεις διαφόρων άλλων λόγων, εκτός ερωτηματολογίου, που θεωρήθηκαν εκτός προγράμματος και ενδιαφέροντος. (Σημ. τής ελλ. έκδ.).

5. Αν ναι, τί ηλικία έχουν; (πολλές απαντήσεις δυνατές) ²¹			
● Κάτω από 5 χρονών	.....	38	
● 5-12 χρονών	.....	49	
● 13-18 χρονών	.....	26	
● Πάνω από 18 χρονών	.....	22	
6. Ποιό είναι τό επίπεδο τής μόρφωσής σας;			
● Δημοτικό	.....	16	
● Γυμνάσιο	.....	20	
● Λύκειο	.....	31	
● Ανώτατες σπουδές	.....	42	
● Δέν διευκρινίζεται	.....	1	
7. Κατοικείτε:			
● Στο Παρίσι ή στά προάστια του	.....	32	
● Σέ μία πολύ μεγάλη πόλη (Λυών, Μασσαλία)	.....	8	
● Σέ μεγάλη πόλη (100.000-500.000 κατοίκους	.....	19	
● Σέ μέση πόλη (20.000-100.000 κατοίκους	.....	17	
● Σέ μικρή πόλη, κωμόπολη (κάτω από 20.000 κατοίκους)	.....	12	
● Χωριό, αγροτική περιοχή	.....	12	
8. Άν ζείτε μόνη έχετε τώρα σεξουαλικές σχέσεις; (πολλές απαντήσεις επιτρέπονται)			
● Τακτικά μέ έναν μόνο σύντροφο	.....	46	
● Τακτικά μέ διάφορους συντρόφους	.....	7	
● Ακατάστατα μέ διάφορους συντρόφους	.....	24	
● Ακατάστατα μέ τόν ίδιο σύντροφο	.....	28	
● Δέν έχω τώρα καμιά σεξουαλική σχέση	.....	19	
9. Άν ζείτε ώς ζευγάρι έχετε τώρα σεξουαλικές σχέσεις; (πολλές απαντήσεις επιτρέπονται)			
● Τακτικά μέ τόν σύντρόφό σας	.....	71	
● Τακτικά μέ διάφορους συντρόφους	.....	4	
● Ακατάστατα μέ τόν σύντρόφό σας	.....	22	
● Ακατάστατα μέ διάφορους συντρόφους	.....	30	
● Δέν έχω τώρα καμιά σεξουαλική σχέση	.....	3	
10. Πιστεύετε πως μία γυναίκα μπορεί νά μήν έχει καμιά σεξουαλική ανάγκη για ορισμένο καιρό;			
● Ναι	.....	78	
● Όχι	.....	22	
Σέ σχέση μέ τήν ηλικία			
	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι	74	78	75
● Όχι	26	22	25

21. Στίς περιπτώσεις πού μπορούν νά δοθούν πολλές απαντήσεις (όπως στό ερωτηματολόγιο 5, όπου μία γυναίκα μπορεί νά έχει παιδιά καί κάτω τών 5 ετών καί πάνω από 5), τό τελικό σύνολο θά υπερβαίνει συνήθως τό 100%, όπως στην προκειμένη περίπτωση. (Σημ. τής ελλ. έκδ.)

11. Σάς έχει συμβεί να μην έχετε σεξουαλικές σχέσεις για ορισμένο καιρό;

- Ναί, για ένα περίπου μήνα 36
- Ναί, για δύο περίπου μήνες 22
- Ναί, για έξη ή περισσότερους μήνες 25
- Όχι, ή δέν απαντούν 17

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση

	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζει ως ζευγάρι	Ζει μόνη της
● Ναί, για 1 περίπου μήνα	32	37	41	31	43	19
● Ναί, για 2 περίπου μήνες	23	25	20	18	20	28
● Ναί, για 6 ή περισσότερους μήνες	27	12	23	40	15	49
● Όχι, και δέν απαντούν ..	18	17	6	11	22	4

12. Σάς έχει συμβεί να μην έχετε καμιά σεξουαλική δραστηριότητα (περιλαμβάνεται κι ο αυνανισμός) για ορισμένο χρόνο;

- Ναί, για ένα μήνα περίπου 30
- Ναί, για δύο μήνες περίπου 15
- Ναί, για έξη ή περισσότερους μήνες 12
- Όχι, και δέν απαντούν 43

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση

	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζει ως ζευγάρι	Ζει μόνη της
● Ναί, για 1 περίπου μήνα	28	30	34	26	32	25
● Ναί, για 2 περίπου μήνες	13	16	14	17	13	19
● Ναί, για 6 ή περισσότερους μήνες	13	10	11	21	8	22
● Όχι, και δέν απαντούν ..	46	44	41	36	47	34

13. Όταν δέν έχετε σεξουαλικές σχέσεις πώς νιώθετε;

- Νιώθω στερημένη σωματικά 4
- Νιώθω στερημένη συναισθηματικά 13
- Νιώθω στερημένη σωματικά και συναισθηματικά 56
- Προσαρμόζομαι στην κατάσταση και τήν ανέχομαι πολύ καλά 22
- Χωρίς γνώμη 5

14. Πιστεύετε πώς υπάρχουν ερωτικές σχέσεις χωρίς σεξουαλικότητα;

- Ναί, σφαλώς 15
- Ναί, αυτό μπορεί να συμβεί 32
- Ναί, αλλά είναι πολύ σπάνιες 36
- Όχι, είναι αδιανόητο 17

15. Έχετε τώρα ερωτικές σχέσεις χωρίς σεξουαλικότητα;

- Ναί 12
- Όχι 88

16. Θά θέλατε να έχετε ερωτικές σχέσεις χωρίς σεξουαλικότητα:

- Ναι 25
- Όχι 75

Σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Ναι	27	20
● Όχι	73	80

17. Οι σεξουαλικές σχέσεις είναι, κατά τη γνώμη σας, ένα προνομιακό μέσο για να γνωρίσετε τον άλλον:

- Οπωσδήποτε 30
- Εν μέρει 63
- Καθόλου 7

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Οπωσδήποτε	28	26	34	39	28	32
● Εν μέρει	66	67	55	51	63	62
● Καθόλου	6	7	9	8	8	6

18. Για να έχετε σεξουαλικές σχέσεις πρέπει να είστε ερωτευμένη:

- Ναι 62
- Όχι 38

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Ναι	60	60	65	70	67	52
● Όχι	40	40	35	30	33	48

19. Αν δε χρειάζεται να είστε ερωτευμένη για να έχετε σεξουαλικές σχέσεις, πρέπει να νιώθετε για τον άλλο: (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις)

- Κυρίως φιλία 20
- Κυρίως περιέργεια 12
- Κυρίως επιθυμία 75

20. Τώρα βρίσκετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

- Πολύ ικανοποιητική 51
- Λίγο ικανοποιητική 31
- Καθόλου ικανοποιητική 8
- Ανύπαρκτη 6
- Δέν απαντούν 4

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Πολύ ικανοποιητική	57	53	45	42	57	37
● Λίγο ικανοποιητική	29	32	33	29	28	38
● Καθόλου ικανοποιητική	6	7	12	9	7	10
● Ανύπαρκτη	5	4	5	15	3	13
● Δέν απαντούν	3	4	5	4	5	2

21. Κάνετε έρωτα όσο συχνά θέλετε;

● Ναι	48
● Όχι	50
● Δεν απαντούν	2

Σε σχέση με την ηλικία	-20 ετών	20-24 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι	39	48	50	45	45
● Όχι	61	51	48	52	48

Και την οικογενειακή κατάσταση	Ζει ως ζευγάρι	Ζει μόνη της
● Ναι	58	27
● Όχι	42	73

Τώρα, βρίσκετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

Κάνετε έρωτα όσο συχνά θέλετε:	Πολύ ικανοποιητική	Λίγο ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανύπαρκτη
● Ναι	72	24	14	5
● Όχι	27	74	81	82

22. Ποιοί λόγοι σας εμποδίζουν να έχετε τη σεξουαλική ζωή που θα θέλατε; (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις)

● Η έλλειψη συντρόφου	39
● Η έλλειψη χρόνου	20
● Πολύ απαιτητική επαγγελματική ζωή	17
● Η παρουσία των παιδιών	14
● Η έλλειψη κατάλληλου χώρου	12
● Πολύ κουραστικές οικιακές εργασίες	9

Άλλωστε τό 49% των γυναικών που απάντησαν σ' αυτή την ερώτηση έδωσαν άλλες αιτιολογίες.

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Η έλλειψη συντρόφου	44	36	35	49

Και την οικογενειακή κατάσταση	Ζει ως ζευγάρι	Ζει μόνη της
● Η έλλειψη συντρόφου	17	64
● Πολύ απαιτητική επαγγελματική ζωή	23	12
● Η έλλειψη χρόνου	27	13

23. Ποιοί είναι οι ψυχολογικοί παράγοντες που σας εμποδίζουν να έχετε την ερωτική ζωή που θα θέλατε; (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις).

● Η συστολή	26
● Ο φόβος μην πληγώσετε τους γνωστούς σας	14
● Ο φόβος μην χάσετε τον σύντροφό σας	13
● Ο φόβος μην καταστρέψετε τό καλό σας όνομα	12
● Ηθικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις	11

Εξάλλου 47% από τις γυναίκες που απάντησαν σ' αυτή την ερώτηση ανέφεραν άλλες αιτίες.

24. Τι αντισυλληπτικά μέσα χρησιμοποιείτε αυτή την εποχή;

● Χάπι	40
● Σπιράλ	21
● Προφυλακτικό	6
● Άλλο μέσο	7
● Είμαι στείρα	7
● Δεν χρησιμοποιώ κανένα αντισυλληπτικό	19

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Χάπι	63	44	23	11
● Σπιράλ	9	26	30	7
● Προφυλακτικό	6	6	8	5
● Άλλο μέσο	5	6	10	9
● Είμαι στείρα	—	3	13	26
● Δεν χρησιμοποιώ κανένα αντισυλληπτικό μέσο	17	15	16	36

25. Πιστεύετε πως η σεξουαλική απελευθέρωση που συνδέεται με τη βελτίωση της αντισύλληψης και την εξέλιξη των ηθών είναι:

● Πιο ευνοϊκή για τον άντρα	6
● Πιο ευνοϊκή για τη γυναίκα	19
● Πιο ευνοϊκή και για τους δύο	75

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Πιο ευνοϊκή για τον άντρα	6	6	8	8
● Πιο ευνοϊκή για την γυναίκα	17	20	20	16
● Πιο ευνοϊκή για τους δύο	77	74	72	76

26. Βρίσκετε πως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα βιβλία, οι σεξολόγοι υπερβάλλουν σχετικά με τη σημασία της σεξουαλικότητας;

● Ναί, απολύτως	6
● Ναί, εν μέρει	53
● Όχι, καθόλου	41

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναί, απολύτως	4	7	6	11
● Ναί, εν μέρει	50	52	54	53
● Όχι, καθόλου	46	41	40	36

27. Βρίσκετε πώς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο τύπος, τα βιβλία, οι σεξολόγοι, υπερβάλλουν τη σπουδαιότητα του οργανισμού;

- Ναί, απολύτως 11
- Ναί, εν μέρει 47
- Όχι, καθόλου 37
- Δεν απαντούν 5

28. Όσο περνούν τα χρόνια οι σεξουαλικές σας επιθυμίες είναι:

- Πιο συχνές 41
- Λιγότερο συχνές 16
- Αναλλοίωτες 32
- Δεν ξέρω 11

Σε σχέση με την ηλικία	-20 ετών	20-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Πιο συχνές	65	53	42	38	18
● Λιγότερο συχνές	2	5	14	21	40
● Αναλλοίωτες	18	24	35	33	38
● Δεν ξέρω	15	18	9	8	4

29. Όσο περνούν τα χρόνια η σεξουαλική σας ευχαρίστηση είναι:

- Πιο έντονη 58
- Λιγότερο έντονη 6
- Αναλλοίωτη 28
- Δεν ξέρω, δεν απαντώ 8

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Πιο έντονη	65	59	59	40
● Λιγότερη έντονη	2	5	8	15
● Αναλλοίωτη	20	29	27	38
● Δεν ξέρω, δεν απαντώ	13	7	3	7

Τώρα βρίσκετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

Όσο περνούν τα χρόνια η σεξουαλική σας ευχαρίστηση είναι:	Πολύ ικανοποιητική	Λίγο ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανυπαρκτή
● Πιο έντονη	68	53	39	30
● Λιγότερο έντονη	3	9	14	11
● Αναλλοίωτη	25	31	28	33
● Δεν ξέρω	4	7	17	26

30. Όσο περνούν τα χρόνια η σεξουαλικότητά σας γίνεται:

- Λιγότερο σημαντική για σας 11
- Πιο σημαντική για σας 55
- Αναλλοίωτη 28
- Δεν ξέρω, δεν απαντώ 6

Σε σχέση με την ηλικία	25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Λιγότερο σημαντική για σάς	6	9	12	26
● Πιο σημαντική για σάς	65	56	53	36
● Αναλλοίωτη	21	30	30	33
✓ Δέν ξέρω, δέν απαντώ	8	5	5	5

Τώρα, βρίσκετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

	Πολύ ικανοποιητική	Λίγα ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανυπαρκτή
● Λιγότερο σημαντική	8	13	14	22
● Πιο σημαντική	56	56	59	48
● Αναλλοίωτη	31	27	13	21
● Δέν ξέρω	5	4	3	9

31. Γενικά προτιμάτε νά έχετε σεξουαλικές σχέσεις με έναν σύντροφο:

● Μεγαλύτερο από σάς	21
● Συνομήλικό σας ή σχεδόν στά χρόνια σας	44
● Νεότερο από σάς	3
● Δέν έχει σημασία	32

32. Αν τώρα έχετε έναν ή περισσότερους τακτικούς συντρόφους είναι:

● Ένας άντρας	83
● Μιά γυναίκα	3
● Πολλοί άντρες	12
● Πολλές γυναίκες	0
● Μιά γυναίκα και ένας άντρας	1
● Πολλές γυναίκες και πολλοί άντρες	1

33. Θεωρείτε ότι είστε:

● Ετερόφιλη	84
● Αμφισεξουαλική	8
● Ομοφυλόφιλη	2
● Δέν απαντώ	6

34. Ποιά είναι η σημερινή συχνότητα των σεξουαλικών σας σχέσεων:

● Πολλές φορές τή βδομάδα	47
● Μιά φορά τή βδομάδα	18
● Πολλές φορές τό μήνα	19
● Μιά φορά τό μήνα	4
● Μερικές φορές τό χρόνο	4
● Δέν έχω τώρα σεξουαλικές σχέσεις και δέν είχα ποτέ σεξουαλικές σχέσεις	8

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω		
● Πολλές φορές τη βδομάδα	55	52	38	29		
● Μιά φορά τη βδομάδα	14	17	23	18		
● Πολλές φορές τό μήνα	15	19	23	21		
● Μια φορά τό μήνα	3	4	6	8		
● Μερικές φορές τό χρόνο	4	3	4	8		
● Δέν έχω τώρα σεξουαλ. σχέσεις και δέν είχα ποτέ σεξουαλ. σχέσεις	9	5	6	16		
<i>Και με την οικογεν. κατάσταση</i>					Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Πολλές φορές τη βδομάδα					53	33
● Μιά φορά τη βδομάδα					19	14
● Πολλές φορές τό μήνα					18	20
● Μιά φορά τό μήνα					4	5
● Μερικές φορές τό χρόνο					2	9
● Δέν έχω τώρα σεξουαλικές σχέσεις και δέν είχα ποτέ σεξουαλικές σχέσεις					4	18
35. Αν έχετε τακτικό σύντροφο, θέλετε νά κάνετε έρωτα:						
● Πιό συχνά από τόν σύντροφό σας						18
● Λιγότερο συχνά από τόν συντροφό σας						38
● Τό θέλουμε κι οι δυό τό ίδιο συχνά						44
Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω		
● Πιό συχνά από τόν σύντροφό σας	16	17	24	19		
● Λιγότερο συχνά από τόν σύντροφό σας	29	41	41	34		
● Τό θέλουμε κι οι δυό τό ίδιο συχνά	55	41	35	47		
36. Γενικά προτιμάτε νά έχετε σεξουαλικές σχέσεις μέ:						
● Έναν τακτικό σύντροφο						78
● Έναν περιστασιακό σύντροφο						2
● Εξαρτάται από τίς περιστάσεις						20
37. Είχατε στό παρελθόν ερωτικές σχέσεις μέ πολλούς συντρόφους ταυτόχρονα;						
● Ναι						10
● Όχι						90
Σε σχέση με την οικογ. κατάσταση					Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Ναι					8	14
● Όχι					92	86

38. Αν δεν έχετε (ή δεν είχατε) σεξουαλικές σχέσεις με πολλούς συντρόφους ταυτόχρονα θά θέλατε να είχατε;

- Naί 16
- Όχι 81
- Δεν απαντώ 3

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση

	-20 ετών	20-24 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Naί	22	18	17	16	12	16	18
● Όχι	74	81	80	81	86	81	80
● Δεν απαντώ	4	1	3	3	2	3	2

Τώρα, βρίσκετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

	Πολύ ικανοποιητική	Λίγο ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανύπαρκτη
● Naί	15	20	19	16
● Όχι	83	78	78	82
● Δεν απαντώ	2	2	3	2

39. Αν έχετε (ή είχατε) σεξουαλικές σχέσεις με πολλούς συντρόφους ταυτόχρονα τό κάνετε ή τό κάνατε:

- Από προσωπική επιθυμία 41
- Γιατί σάς τό υπόδειξε ο σύντροφός σας 36
- Γιατί σάς ανάγκασε ο σύντροφός σας 6
- Άλλοι λόγοι 17

40. Στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής σχέσης επικαλείστε φαντασιώσεις;

- Naί, συχνά 13
- Naί, μερικές φορές 38
- Όχι, ποτέ 43
- Δεν απαντούν 6

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση

	-20 ετών	20-24 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Naί, συχνά	9	11	13	14	12	14	9
● Naί, μερικές φορές	35	36	41	39	34	40	34
● Όχι, ποτέ	47	48	42	42	44	41	51
● Δεν απαντούν	9	5	4	5	10	5	6

41. Έχετε σεξουαλική επαφή στη διάρκεια της περιόδου σας;

- Naί, συχνά 14
- Naί, μερικές φορές 32
- Naί, σπάνια 27
- Όχι, ποτέ 27

42. Στόν σύντροφό σας αρέσει νά έχει σεξουαλική επαφή μαζί σας στή διάρκεια τής περιόδου σας;

- Ναί, συχνά 10
- Ναί, σπάνια 20
- Όχι, ποτέ 5
- Αυτό δέν τόν ενδιαφέρει 51
- Δέν ξέρω 14

43. Πότε έχετε μεγαλύτερη επιθυμία νά κάνετε έρωτα; (μόνο μία απάντηση).

- Στή διάρκεια τής περιόδου 3
- Ακριθώς πριν τήν περίοδο 16
- Ακριθώς μετά τήν περίοδο 12
- Στή μέση τού κύκλου 12
- Οποτεδήποτε 57

44. Άν είστε (ή είσαστε κάποτε) έγκυος έχετε (ή είχατε) σεξουαλική επαφή στή διάρκεια τής εγκυμοσύνης;

- Ναί, μέχρι τόν 6ο μήνα 28
- Ναί, μέχρι τό τέλος 67
- Όχι 5

45. Άν είστε (ή είσαστε) έγκυος η σεξουαλικότητά σας διαφοροποιείται;

- Ναί, ποικίλλουν οι ερωτογενείς μου ζώνες 8
- Ναί, νιώθω πιό έντονη ευχαρίστηση 17
- Ναί, χρειάζομαι περισσότερη τρυφερότητα παρά έρωτα 39
- Όχι, τίποτε δέν αλλάζει 36

46. Άν έχετε παιδί (ή παιδιά) η σεξουαλικότητά σας άλλαξε μετά τή γέννησή του (τους);

- Ναί, από τότε μ' αρέσει ακόμα περισσότερο νά κάνω έρωτα 24
- Ναί, από τότε μ' αρέσει νά κάνω έρωτα 9
- Όχι, τίποτε δέν άλλαξε 59
- Δέν ξέρω, δέν απαντώ 8

47. Άν έχετε κάνει έκτρωση, η σεξουαλικότητά σας άλλαξε;

- Ναί, από τότε μ' αρέσει περισσότερο νά κάνω έρωτα 3
- Ναί, από τότε μ' αρέσει λιγότερο νά κάνω έρωτα 3
- Όχι, τίποτε δέν άλλαξε 42
- Δέν ξέρω, δέν απαντώ 52

48. Άν έχετε, (ένα ή περισσότερα) παιδιά, οι συνθήκες τού τοκετού κατά τή γνώμη σας προκάλεσαν μείωση τής σεξουαλικότητάς σας;

- Ναι, για 2-3 μήνες 21
- Ναι, για 6 μήνες 9
- Ναι, για πάντα 3
- Όχι, καθόλου 67

49. Άν έχετε τώρα έναν τακτικό σύντροφο, βρίσκετε πώς αυτός:

- Μάλλον έχει φαντασία 67
- Μάλλον δέν έχει φαντασία 33

Σέ σχέση μέ τήν ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Μάλλον έχει φαντασία ...	76	65	64	56
● Μάλλον δέν έχει φαντασία	24	35	36	44

50. Μιλάτε μέ τόν σύντροφό σας για τή σεξουαλικότητά σας;

- Ναι, χωρίς πρόβλημα 61
- Ναι, μέ δυσκολία 31
- Όχι, δέν τολμώ 6
- Όχι, δέν θέλω 2

Σέ σχέση μέ τήν ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι, χωρίς πρόβλημα ...	69	62	55	55
● Ναι, μέ δυσκολία	25	33	34	31
● Όχι, δέν τολμώ	5	4	7	8
● Όχι, δέν θέλω	1	1	4	6

51. Μπορείτε νά συζητήσετε μέ τόν σύντροφό σας τόν τρόπο πού αυτός κάνει έρωτα;

- Ναι, χωρίς πρόβλημα 59
- Ναι, μέ δυσκολία 28
- Όχι, δέν τολμώ 9
- Όχι, τού είναι δυσάρεστο 4

Σέ σχέση μέ τήν ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι, χωρίς πρόβλημα ...	67	61	50	54
● Ναι, μέ δυσκολία	25	29	33	23
● Όχι, δέν τολμώ	7	7	11	14
● Όχι, τού είναι δυσάρεστο	1	3	6	9

52. Στη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής εκφράζετε στον σύντροφό σας τις προτιμήσεις σας;

- Ναι, συχνά 29
- Ναι, μερικές φορές 46
- Όχι, γιατί με ξέρει και ξέρει τί μου αρέσει 17
- Όχι, νιώθω ενοχλημένη 8

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι, συχνά	34	29	26	20
● Ναι, μερικές φορές	41	48	49	41
● Όχι, γιατί με ξέρει και ξέρει τί μου αρέσει	16	16	17	17
● Όχι, νιώθω ενοχλημένη	9	7	8	12

53. Πιστεύετε πως τό να ευχαριστήσετε τον σύντροφό σας είναι:

- Πολύ σημαντικό 73
- Σημαντικό 27
- Ελάχιστο σημαντικό ..... —

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Πολύ σημαντικό	78	71	73	70
● Σημαντικό	22	29	27	30
● Ελάχιστο σημαντικό	—	—	—	—

54. Έχετε ερωτική επαφή με τον σύντροφό σας για να τον ευχαριστήσετε;

- Ναι, συχνά 17
- Ναι, μερικές φορές 40
- Ναι, σπάνια 27
- Όχι, ποτέ 16

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογ. κατάσταση	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζει ως ζευγάρι	Ζει μόνη της
● Ναι, συχνά	11	13	24	27	18	13
● Ναι, μερικές φορές	32	42	47	42	44	33
● Ναι, σπάνια	24	30	18	19	27	27
● Όχι, ποτέ	24	15	11	12	11	27

55. Βρίσκετε πως, να αρνηθείτε να κάνετε έρωτα με τον σύντροφό σας είναι:

- Εύκολο 39
- Δύσκολο 57
- Αδύνατο 4

Σε σχέση με την ηλικία	25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Εύκολο	44	43	31	27
● Δύσκολο	54	54	65	61
● Αδύνατο	2	3	4	12

56. Αρνείστε να κάνετε έρωτα με τον σύντροφό σας;

● Ναί, συχνά	5
● Ναί, μερικές φορές	37
● Ναί, σπάνια	42
● Όχι, ποτέ	16

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογ. κατάσταση	25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζει ως ζευγάρι	Ζει μόνη της
● Ναί, συχνά	4	5	5	3	6	2
● Ναί, μερικές φορές	32	41	38	29	42	25
● Ναί, σπάνια	48	41	39	41	41	45
● Όχι, ποτέ	16	13	18	27	11	28

Τώρα, η σεξουαλική σας ζωή είναι:

Αρνείστε να κάνετε έρωτα με τον σύντροφό σας:	Σύνολο	Πολύ ικανοποιητική	Λίγα ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανύπαρκτη
● Ναί, συχνά	5	2	6	13	18
● Ναί, μερικές φορές	37	32	44	38	28
● Ναί, σπάνια	42	50	35	29	35
● Όχι, ποτέ	16	16	15	20	19

Αρνείστε να κάνετε έρωτα με τον σύντροφό σας;

Βρίσκετε πώς να αρνηθείτε να κάνετε έρωτα με τον σύντροφό σας είναι:	Σύνολο	Συχνά	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
● Εύκολο	39	36	40	42	28
● Δύσκολο	57	61	59	57	48
● Αδύνατο	4	3	1	1	24

57. Αν αρνηθείτε μία ερωτική επαφή ποιά είναι η συνηθισμένη στάση του συντρόφου σας;

● Τό δεχεται και δεν επιμένει	72
● Επιμένει και με κάνει ν' αλλάξω γνώμη	25
● Μού επιβάλλει την ερωτική επαφή	3

58. Αν ζείτε ως ζευγάρι νιώθετε υποχρεωμένη να δεχτείτε μία ερωτική επαφή αν δεν θέλετε;

● Ναί	19
● Όχι	81

Σε σχέση με την ηλικία	25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι	10	15	28	37
● Όχι	90	85	72	63

59. Στην σεξουαλική σας ζωή πόσους συντρόφους είχατε με τους οποίους κάνατε τουλάχιστον μία φορά έρωτα;

● Έναν	24
● Δύο	13
● Τρεις ή τέσσερις	21
● Πέντε ως δέκα	21
● Έντεκα ως είκοσι	9
● Πάνω από είκοσι	8
● Κανέναν	1
● Δέν ξέρω	3

60. Μπορείτε να φτάσετε σε οργασμό μ' έναν σύντροφο με τον οποίο κάνατε έρωτα για πρώτη φορά;

● Ναι	51
● Όχι	41
● Δέν απαντώ	8

61. 62. 63. Για να έχετε μία ευτυχισμένη ερωτική σχέση πιστεύετε πως:

● Είναι απαραίτητο το ερωτικό φιλί	64
● Είναι απαραίτητα τα χάδια	95
● Είναι απαραίτητα τα τρυφερά ή ερωτικά λόγια	49

64. Ανάμεσα στις παρακάτω ερωτικές εκδηλώσεις ποιά σας λείπει περισσότερο στις σημερινές σας ερωτικές επαφές;

● Τό φιλί	4
● Τό χάδι	11
● Τά τρυφερά κι ερωτικά λόγια	18
● Όλα μαζί	26
● Κανένα	41

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογ. κατάσταση	25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Τό φιλί	3	4	4	3	4	2
● Τό χάδι	11	11	11	10	10	11
● Τά τρυφερά κι ερωτικά λόγια	19	20	16	11	18	19
● Όλα μαζί	19	24	31	40	25	30
● Κανένα	47	41	38	36	43	38

65. Ανάμεσα στις παρακάτω ερωτικές εκδηλώσεις ποιά προτιμάτε; (πολλές απαντήσεις)

- Τό χάδι 62
- Νά κοιμόμαστε μαζί 49
- Τό φιλί 36
- Νά κάνουμε έρωτα 71

66. Χαϊδεύετε τόν σύντροφό σας εκτός τής σεξουαλικής επαφής;

- Ναι, είναι ευχάριστο 84
- Όχι, είναι άχρηστο 9
- Όχι, δέν τού αρέσει 7

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	44 ετών και πάνω
● Ναι, είναι ευχάριστο	92	86	81	81
● Όχι, είναι άχρηστο	5	7	11	11
● Όχι, δέν τού αρέσει	3	7	8	8

67. Πιστεύετε πως, νά χαϊδεύετε τό δέρμα τού άλλου είναι:

- Απαραίτητο 88
- Δευτερεύον 8
- Άχρηστο ..... —
- Δέν απαντώ 4

68. Συνήθως έχετε ερωτική επαφή:

- Μέ δυνατό φώς 17
- Στο μισοσκοτάδο 23
- Στο σκοτάδι 7
- Εξαρτάται 53

69. Αγαπάτε τό σώμα σας;

- Ναι 72
- Όχι 21
- Δέν απαντώ 7

Σε σχέση με την ηλικία	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι	75	73	70	71
● Όχι	20	20	23	18
● Δέν απαντώ	5	7	7	11

70. Έχετε ποτέ εξετάσει τό φύλο σας στον καθρέφτη;							
●	Ναί, τό κάνω τακτικά	.....	.....	.....	.....	.....	6
●	Ναί, τό κάνω περιστασιακά	.....	.....	.....	.....	.....	82
●	Όχι, δέν τό έχω κάνει ποτέ	.....	.....	.....	.....	.....	11
●	Όχι, δέν τό έχω κάνει καί δέ θά τό κάνω ποτέ	.....	.....	.....	.....	.....	1
71. Βρίσκετε τό φύλο σας:							
●	Μάλλον όμορφο	.....	.....	.....	.....	.....	14
●	Μάλλον άσχημο	.....	.....	.....	.....	.....	16
●	Είναι ένα μέρος τού σώματός μου τάν οποιοδήποτε άλλο	.....	.....	.....	.....	.....	67
●	Δέν απαντώ	.....	.....	.....	.....	.....	3
72. Ξέρετε πού βρίσκετε η κλειτορίδα σας;							
●	Ναί	.....	.....	.....	.....	.....	97
●	Όχι	.....	.....	.....	.....	.....	2
●	Δέν απαντώ	.....	.....	.....	.....	.....	1
73. Αουανίζεστε;							
●	Ναί, συχνά	.....	.....	.....	.....	.....	17
●	Ναί, μερικές φορές	.....	.....	.....	.....	.....	36
●	Ναί, σπάνια	.....	.....	.....	.....	.....	27
●	Όχι, ποτέ	.....	.....	.....	.....	.....	20
<i>Σε σχέση μέ την ηλικία και την οικογ. κατάσταση</i>							
		-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
●	Ναί, συχνά	21	18	15	12	14	26
●	Ναί, μερικές φορές	30	31	38	38	33	39
●	Ναί, σπάνια	26	26	26	25	28	21
●	Όχι, ποτέ	22	21	20	20	23	13
Τώρα, βρίσκετε τή σεξουαλική σας ζωή:							
		Σύνολο	Πολύ ικανοποιητική	Λίγη ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανύπαρκτη	
●	Ναί συχνά	17	14	30	24	23	
●	Ναί σπάνια	36	33	38	36	35	
●	Ναί μερικές φορές	27	28	24	24	26	
●	Όχι ποτέ	20	23	16	16	15	
74. Σάς αρέσει νά αουανίζεστε;							
●	Ναι, πολύ	.....	.....	.....	.....	.....	34
●	Ναι, στην ανάγκη	.....	.....	.....	.....	.....	57
●	Όχι	.....	.....	.....	.....	.....	9
75. Ποιά είναι η στάση σας απέναντι στον αουανισμό;							
●	Μού κάνει καλό	.....	.....	.....	.....	.....	57
●	Είναι ευχάριστο, αλλά νιώθω ένοχη	.....	.....	.....	.....	.....	11
●	Είναι ευχάριστο, αλλά νιώθω στερημένη	.....	.....	.....	.....	.....	29
●	Δέν μέ ευχαριστεί καθόλου	.....	.....	.....	.....	.....	3

76. Πώς συνανίζεστε; (πολλές απαντήσεις δυνατές).
- Μέ τα δάχτυλά σας 84
  - Μέ κάποιο αντικείμενο 15
  - Μέ άλλον τρόπο 10
77. Στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής σας συμβαίνει να συνανίζεστε;
- Ναι 32
  - Ναι, αλλά με ενοχλεί 8
  - Όχι, δεν συνανίζομαι στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής 60
78. Αν συνανίζεστε στη διάρκεια τής σεξουαλικής επαφής πιστεύετε ότι:
- Είναι ένα χόδι που σας βοηθάει να φτάσετε σε οργασμό 70
  - Σάς είναι απαραίτητο για να φτάσετε στον οργασμό, αλλά είναι κρίμα που πρέπει να τό κάνετε .. 23
  - Δεν απαντώ 7
79. Αν σας συνανίζει ο σύντροφός σας στη διάρκεια τής σεξουαλικής επαφής πώς αντιδράτε;
- Μού αρέσει 61
  - Μού αρέσει, αλλά νιώθω εγωίστρια 5
  - Μού αρέσει, αλλά νιώθω ενοχλημένη 4
  - Δέ μού αρέσει 5
  - Δεν έχω γνώμη 25
80. Πιστεύετε πως ο αυνανισμός υποκαθιστά τις σεξουαλικές επαφές;
- Ναι, είναι πολύ ευχάριστο 31
  - Ναι, αλλά νιώθω πολύ μόνη 23
  - Όχι, προτιμώ τις σεξουαλικές επαφές 46
81. Όταν συνανίζεστε φτάνετε σε οργασμό;
- Ναι, συχνά 64
  - Ναι, μερικές φορές 14
  - Ναι, σπάνια 8
  - Όχι, ποτέ 10
82. Μετά από μιά σεξουαλική επαφή χωρίς οργασμό, συνανίζεστε ώστε να φτάσετε σε οργασμό;
- Ναι, συχνά 9
  - Ναι, μερικές φορές 20
  - Ναι, σπάνια 18
  - Όχι ποτέ 53

83. Μετά από μία σεξουαλική επαφή με οργασμό αυνανίζεστε για να φτάσετε σ' έναν ακόμα οργασμό;

- Ναί, συχνά 2
- Ναί, μερικές φορές 7
- Ναί, σπάνια 9
- Όχι, ποτέ 83

84. Γενικά, φτάνετε σέ οργασμό;

- Ναί 84
- Όχι 11
- Δεν ξέρω, δεν εκφράζω γνώμη 5

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογ. κατάσταση

	-20 ετών	-25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μόνη της
● Ναί	79	81	86	84	85	86	80
● Όχι	13	12	9	12	11	10	13

Γενικά, φτάνετε σέ οργασμό;

Τώρα βρίσκετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

	Σύνολο	Ναί	Όχι
● Πολύ ικανοποιητική	51	57	18
● Λίγο ικανοποιητική	31	29	47
● Καθόλου ικανοποιητική	8	6	21
● Ανύπαρκτη	6	5	12

85. Είναι σημαντικό για σας να έχετε οργασμό;

- Ναί 42
- Ναί, αλλά δεν είναι πάντα αναγκαίο 48
- Όχι, τόν ξεπερνάω πολύ άνετα 4
- Όχι, αλλά είμαι στερημένη αν δεν έχω 6

Σε σχέση με την ηλικία

	-20 ετών	20-24 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναί	35	37	41	45	46
● Ναί, αλλά δεν είναι πάντα αναγκαίο	52	52	50	45	40
● Όχι, τόν ξεπερνάω πολύ άνετα	7	5	4	32	6
● Όχι, αλλά είμαι στερημένη αν δεν έχω	5	5	6	7	8

86. Πιστεύετε πως μία σεξουαλική επαφή μπορεί να είναι επιτυχημένη αν δεν φτάσετε σέ οργασμό;

- Ναί, πιθανότατα 41
- Ναί, οπωσδήποτε γιατί τόν ξεπερνά εύκολα 7
- Ναί, αλλά μένω αχόρταγη 29
- Όχι, δεν πιστεύω πως είναι επιτυχημένη σεξουαλική επαφή 23

Σε σχέση με την ηλικία	25 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω
● Ναι, πιθανότατα	44	42	40	34
● Ναι, οπωσδήποτε γιατί τόν ξεπερνώ εύκολα	9	7	6	8
● Ναι, αλλά μένω αχόρταγη	27	29	31	24
● Όχι, δέν πιστεύω πώς είναι επιτυχημένη σεξουαλική επαφή	17	22	25	33

Γενικά, φτάνετε σε οργασμό;

Πιστεύετε πώς μία σεξουαλική επαφή μπορεί να είναι επιτυχημένη χωρίς οργασμό;

	Ναι	Όχι
● Ναι, πιθανότατα	44	27
● Ναι, οπωσδήποτε γιατί τόν ξεπερνώ εύκολα	5	22
● Ναι, αλλά μένω αχόρταγη	28	31
● Όχι, δέν πιστεύω πώς είναι επιτυχημένη σεξουαλική επαφή	23	20

87. Έχετε οργασμό όταν σάς συνανίζει ο σύντροφός σας;

● Ναι, συχνά	54
● Ναι, μερικές φορές	24
● Ναι, σπάνια	11
● Όχι, ποτέ	11

88. Ο οργασμός που επιτυγχάνεται μετά από μία κολπική διείσδυση είναι διαφορετικός από κείνον που επιτυγχάνεται με συνανισμό;

● Ναι, πολύ διαφορετικός	52
● Ναι, λίγο διαφορετικός	30
● Όχι, είναι ολόιδιος	5
● Δέν ξέρω	13

89. Στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής, ένας μόνο οργασμός είναι αρκετός για να ικανοποιηθείτε;

● Ναι, απόλυτα	59
● Ναι, εν μέρει	31
● Όχι, μένω αχόρταγη	10

Τώρα, πιστεύετε πώς η σεξουαλική σας ζωή είναι:

	Πολύ ικανοποιητική	Λίγο ικανοποιητική	Καθόλου ικανοποιητική	Ανύπαρκτη
● Ναι, απόλυτα	62	55	17	53
● Ναι, εν μέρει	30	33	37	32
● Όχι, μένω αχόρταγη	8	12	16	15

90. Ποιά είναι τα χάρδια που ευνοούν περισσότερο τον οργασμό σας;*	
● Χάρδια και φιλιά στο στήθος	34
● Χάρδια και φιλιά στο φύλο	66
● Χάρδια και φιλιά σ' όλο το σώμα	42
● Άλλα	8
91. Αν δεν είχατε ποτέ (ή σπάνια) οργασμό, ποιοί είναι κατά τη γνώμη σας οι παράγοντες που θα σας επέτρεπαν να έχετε; (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις).	
● Μιά καλύτερη σεξουαλικά γνώση του σώματός σας	11
● Ένας άλλος σύντροφος	27
● Μιά ψυχολογική ανάλυση των αναστολών σας	48
● Ένας διαφορετικός τρόπος ζωής	18
● Δεν ξέρω	16
92. Αν έχετε οργασμό, ο σύντροφός σας το καταλαβαίνει;	
● Ναι, γιατί τό λέω	18
● Ναι, γιατί τό δείχνω	75
● Δεν ξέρω	6
● Όχι, ποτέ	1
93. Σας ενοχλεί να δείχνετε πώς έχετε οργασμό στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής;	
● Ναι, συχνά	1
● Ναι, μερικές φορές	3
● Ναι, σπάνια	3
● Όχι, ποτέ	91
● Δεν εκφράζουν γνώμη	2
94. Πώς έχετε ευκολότερα οργασμό;	
● Αν αυνανίζεστε μόνη σας	12
● Αν αυνανίζεστε στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής	5
● Αν ο σύντροφός σας σας αυνανίζει	21
● Αν ο σύντροφός σας διεισδύει	28
● Εξαρτάται	34
95. Στη διάρκεια των σεξουαλικών επαφών σας συμβαίνει να προσποιείστε πώς έχετε οργασμό;	
● Ναι, συχνά	5
● Ναι, μερικές φορές	13
● Ναι, σπάνια	24
● Όχι, ποτέ	58

22. Προφανώς, στο ερώτημα αυτό θα επιτράπηκαν πολλές απαντήσεις. (Σημ. τής ελλ. έκδ.).

96. Όταν ο σύντροφός σας ικανοποιηθεί, η επαφή σας σταματάει, ακόμα κι αν έσείς δεν έχετε ικανοποιηθεί σεξουαλικά;

- Ναι 43
- Όχι 57

Σε σχέση με την ηλικία και την οικογ. κατάσταση	25-34 ετών	35-44 ετών	45 ετών και πάνω	Ζεί ως ζευγάρι	Ζεί μό- νη της
● Ναι	36	43	47	53	37
● Όχι	64	57	53	47	63

97. Μετά τη σεξουαλική επαφή, συνήθως νιώθετε:

- Καλά σωματικά, αλλά μόνη 13
- Στερημένη και μόνη 4
- Καλά σωματικά και ευτυχισμένη ψυχικά 75
- Ευτυχισμένη ψυχικά αλλά στερημένη σωματικά .. 8

98. Αμέσως μετά τη σεξουαλική επαφή, ποιά είναι η πιο συνηθισμένη συμπεριφορά του συντρόφου σας;

- Μένουμε μαζί τρυφερά 69
- Βυθίζεται σ' ένα βιβλίο ή κοιτάζει τηλεόραση 3
- Αποκοιμίζεται αμέσως 24
- Δεν εκφράζονται 4

99. Αμέσως μετά τη σεξουαλική επαφή, ποιά είναι η πιο συνηθισμένη δική σας συμπεριφορά;

- Μένουμε μαζί τρυφερά 72
- Βυθίζομαι σ' ένα βιβλίο ή κοιτάζω τηλεόραση 4
- Αποκοιμιέμαι πολύ γρήγορα 16
- Δεν εκφράζονται 8

100. Στις σεξουαλικές σας επαφές σας συμβαίνει να σας σοδομίσουν;".

- Ναι, συχνά 3
- Ναι, μερικές φορές 11
- Ναι, σπάνια 26
- Όχι, ποτέ 61

101. Αν σας έχουν σοδομίσει είναι:

- Για να ευχαριστήσετε τόν άλλον 67
- Γιατί σας αρέσει 33

Αν σας έχουν σοδομίσει, είναι	Ναι, συχνά	Ναι, μερι- κές φορές	Ναι, σπάνια
● Για να ευχαριστήσετε τόν άλλο	26	52	78
● Γιατί σας αρέσει	74	48	22

23. Σοδομισμός: πρωκτική διείσδυση.

102. Σάς αρέσει ο σοδομισμός;			
● Ναι	.....		18
● Όχι, με πονάει	.....		41
● Όχι, δέν τό έχω κάνει ποτέ	.....		41
103. Τήν πρώτη φορά πού σοδομιστήκατε ήταν:			
● Για νά ευχαριστήσετε τόν άλλον	.....		72
● Από προσωπική επιθυμία	.....		22
● Από βιασμό	.....		2
104. Σάς αρέσει ο σύντροφός σας νά ερεθίζει μέ τό στόμα του τό φύλο σας;			
● Ναι	.....		81
● Όχι	.....		12
● Δέν εκφράζονται	.....		7
105. Άν ο σύντροφός σας ερεθίζει μέ τό στόμα του τό φύλο σας, αυτό συνήθως γίνεται:			
● Επειδή του τό ζητάτε	.....		12
● Επειδή παίρνει εκείνος τήν πρωτοβουλία	.....		88
106. Στις σεξουαλικές σας επαφές σάς συμβαίνει νά κάνετε πεοθηλασμό; (φίλημα τού πέους)			
● Ναι, συχνά	.....		41
● Ναι, μερικές φορές	.....		30
● Ναι, σπάνια	.....		16
● Όχι, ποτέ	.....		10
● Δέν εκφράζονται	.....		3
107. Άν κάνετε πεοθηλασμό είναι:			
● Επειδή τό ζητάει ο άλλος αλλά καταναγκαστικά	.....		12
● Από δική σας πρωτοβουλία, επειδή ξέρετε πώς του αρέσει	.....		59
● Από δική σας πρωτοβουλία, επειδή σάς αρέσει	.....		29
Άν κάνετε πεοθηλασμό είναι:			
		Μέ δική	
		σας πρωτο-	
		βουλία, ε-	
		πειδή ξέρε-	
		τε πώς του	
		αρέσει	
		Μέ δική	
		σας πρωτο-	
		βουλία, ε-	
		πειδή σάς	
		αρέσει	
Στις σεξουαλικές σας επαφές σάς συμβαίνει νά κάνετε πεοθηλασμό:	Επειδή το ζητάει ο άλλος, αλλά καταναγκαστικά	Μέ δική σας πρωτοβουλία, επειδή ξέρετε πώς του αρέσει	Μέ δική σας πρωτοβουλία, επειδή σάς αρέσει
● Ναι, συχνά	 11	 45	 74
● Ναι, μερικές φορές	 32	 40	 21
● Ναι, σπάνια	 53	 15	 4
● Όχι, ποτέ	 1	..... —	..... —
● Δέν εκφράζονται	 3	..... —	 1

108. Άν τό κάνετε αυτό σάς αρέσει ο σύντροφός σας νά ικανοποιείται μέσα στό στόμα σας:

- Ναι 23
- Όχι 77

Άν κάνετε προθηλασμό σάς αρέσει ο σύντροφός σας νά ικανοποιείται μέσα στό στόμα σας:

Στίς σεξουαλικές σας επαφές σας συμβαίνει νά κάνετε προθηλασμό:

	Ναι	Όχι
● Ναι, συχνά	70	11
● Ναι, μερικές φορές	25	7
● Ναι, σπάνια	4	7
● Όχι, ποτέ	—	62
● Δέν εκφράζονται	1	13

109. Πιστεύετε πώς η κολπική διείσδυση είναι:

- Η φυσιολογική κατάληξη κάθε σεξουαλικής επαφής 62
- Μιά σεξουαλική πράξη μέσα σ' άλλες 38

110. Σάς αρέσει η κολπική διείσδυση:

- Ναι, πολύ 69
- Ναι, αλλά όχι πάντα 28
- Όχι, αλλά τήν ανέχομαι 2
- Όχι, καί δέν τήν ανέχομαι 1

111. Η κολπική διείσδυση είναι γιά σας:

- Μιά σεξουαλική ηδονή 76
- Ένας εξαναγκασμός 2
- Μιά σεξουαλική πράξη σάν κάθε άλλη 19
- Δέν εκφράζονται 3

112. Έχετε οργασμό στή διάρκεια τής συνουσίας:

- Ναι, συχνά 53
- Ναι, μερικές φορές 22
- Ναι, σπάνια 12
- Όχι, ποτέ 13

113. Συνήθως, ο ερεθισμός σας χάνει τήν έντασή του άν η συνουσία διαρκέσει πάρα πολύ:

- Ναι, συχνά 18
- Ναι, μερικές φορές 35
- Ναι, σπάνια 15
- Όχι, ποτέ 24
- Δέν εκφράζονται 8

114. Συνήθως, στη διάρκεια της συνουσίας ο σύντροφός σας ικανοποιείται πριν από σας;

- Naί, συχνά 34
- Naί, μερικές φορές 38
- Naί, σπάνια 21
- Όχι, ποτέ 7

115. Συνήθως, στη διάρκεια της συνουσίας συμβαίνει να έχετε οργασμό πριν από το σύντροφό σας;

- Naί, συχνά 20
- Naί, μερικές φορές 36
- Naί, σπάνια 24
- Όχι, ποτέ 20

116. Στη διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής σε ποιά στάση έχετε ευκολότερα οργασμό; (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις)

- Ξαπλωμένη ανάσκελα με τον σύντροφό σας πάνω 46
- Ο σύντροφός σας ξαπλωμένος ανάσκελα και σεις καθισμένη πάνω του 26
- Εσείς κι ο σύντροφός σας ξαπλωμένοι αντικριστά στο πλάι 8
- Εσείς κι ο σύντροφός σας ξαπλωμένοι στο πλάι, αλλά εκείνος να βρίσκεται πίσω σας 12

Εξάλλου 16% των γυναικών περιέγραψαν διάφορες άλλες στάσεις.

117. Σε ποιά ηλικία είχατε την πρώτη σας σεξουαλική επαφή; (εξαιρείται ο βιασμός)

● 15 ετών 5	} 55	● 20 ετών 14
● 16 ετών 6		● 21 ετών 9
● 17 ετών 11		● 22 ετών 6
● 18 ετών 18		● 23 ετών 5
● 19 ετών 15		● 24 ετών 4
		● 25 ετών 2
		● 26 και άνω 3
		● Δεν ξέρουν 2

118. Ο σύντροφός σας ήταν:

- Άντρας 95
- Γυναίκα 4
- Χωρίς απάντηση 1

119. Τώρα, έχετε σχέσεις με μιά γυναίκα;

- Naί, τακτικά 2
- Naί, περιστασιακά 3
- Όχι 92
- Δεν εκφράζονται 3

120. Στο παρελθόν, είχατε σχέσεις με μία γυναίκα;

- Ναι, τακτικά 3
- Ναι, περιστασιακά 10
- Όχι 83
- Δεν απαντούν 4

121. Αν δεν έχετε σχέσεις με μία γυναίκα, θα θέλατε να είχατε;

- Ναι, οπωσδήποτε 7
- Ναι, αλλά δεν τολμώ 7
- Όχι, δεν έχω τέτοια επιθυμία 58
- Ίσως 23
- Δεν εκφράζονται 5

122. Αν δεν έχετε σεξουαλικές σχέσεις με μία γυναίκα αλλά θα θέλατε να έχετε, αυτό είναι γιατί: (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις)

- Επιθυμείτε σωματικά μία γυναίκα 21
- Νιώθετε πνευματική ή συναισθηματική έλξη για μία γυναίκα 18
- Είστε περίεργη να γνωρίσετε τη σεξουαλικότητα με μία γυναίκα 57
- Πιστεύετε πως οι σεξουαλικές επαφές είναι πιο ικανοποιητικές μεταξύ γυναικών 10
- Άλλοι λόγοι 3

123. Αν είχατε σεξουαλική επαφή με μία γυναίκα, σε ποιά ηλικία ήταν η πρώτη φορά;

● 15 ετών 15	● 23 ετών 5
● 16 ετών 4	● 24 ετών 3
● 17 ετών 7	● 25 ετών 4
● 18 ετών 8	● 26 ετών 2
● 19 ετών 7	● 27 ετών 3
● 20 ετών 7	● 28 ετών 3
● 21 ετών 3	● 29 ετών 1
● 22 ετών 6	● 30 ετών και πάνω 14
	● Δεν εκφράζονται 8

124. Έχετε ζήσει ως ζευγάρι με μία γυναίκα;

- Ναι, τακτικά 11
- Ναι, περιστασιακά 10
- Όχι 51
- Χωρίς απάντηση 28

125. Αν έχετε σεξουαλικές σχέσεις με μία γυναίκα είχατε στο παρελθόν σχέσεις με έναν ή περισσότερους άντρες;

- Ναι 32
- Όχι 7
- Δεν εκφράζονται 61

126. Στη διάρκεια μιάς ομοφυλόφιλης επαφής, έχετε περισσότερους οργασμούς απ' ότι σε μιά ετερόφιλη επαφή;	
● Ναι, έχω περισσότερους	17
● Όχι, είναι το ίδιο	20
● Όχι, έχω λιγότερους	14
● Δεν ξέρω	49
127. Κατά τη γνώμη σας οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις ανάμεσα σε γυναίκες είναι:	
● Πιο τρυφερές και συναισθηματικές από τις ετεροφιλικές σχέσεις	63
● Λιγότερο τρυφερές και συναισθηματικές από τις ετεροφιλικές σχέσεις	3
● Δέ διαφέρουν σε συναισθηματικό επίπεδο από τις ετεροφιλικές σχέσεις	21
● Δεν ξέρω	13
128. Από πόσο καιρό τώρα έχετε σεξουαλικές σχέσεις με μιά γυναίκα;	
● Τουλάχιστον 1 μήνα	4
● Από 1 μήνη έως 2 χρόνια	32
● Πάνω από 2 χρόνια	50
● Χωρίς απάντηση	14
129. Αν προτιμάτε τις ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι γιατί:	
● Με μιά γυναίκα νιώθετε ασφαλής	6
● Με μιά γυναίκα έχετε ισότιμη σχέση	20
● Με μιά γυναίκα είστε καλά σωματικά	59
● Άλλοι λόγοι	15
130. Ο ερεθισμός σας χάνει την έντασή του αν η ομοφυλοφιλική επαφή διαρκεί πάρα πολύ;	
● Ναι, συχνά	14
● Ναι, μερικές φορές	26
● Ναι, σπάνια	12
● Όχι, ποτέ	48
131. Στη διάρκεια μιάς ομοφυλοφιλικής επαφής, ικανοποιείστε ευκολότερα:	
● Αν αυνανίζεστε μόνη σας	6
● Αν η σύντροφός σας σας αυνανίζει	55
● Εξαρτάται	27
● Δεν ξέρω	12
132. Οι ομοφυλοφιλικές σας επαφές σας αρέσουν ακόμα κι αν δεν ικανοποιείστε:	
● Ναι	80
● Όχι	14
● Δεν ξέρω	6

133. Γιατί; (επιτρέπονται πολλές απαντήσεις)
- Είναι μία απόδειξη αγάπης 19
  - Μ' αρέσει η επαφή με το σώμα της άλλης 76
  - Άλλοι λόγοι 8
134. Στη διάρκεια μιάς ομοφυλοφιλικής επαφής έχετε οργασμό ταυτόχρονα με τη σύντροφό σας;
- Ναι, συχνά 22
  - Ναι, μερικές φορές 28
  - Ναι, σπάνια 15
  - Όχι, ποτέ 21
  - Δεν εκφράζονται 14
135. Αν λάβετε υπόψη τις κοινωνικές προκαταλήψεις, πώς ζείτε τη σεξουαλικότητά σας (ή την αμφισεξουαλικότητά σας);
- Διεκδικώ το δικαίωμά μου για ελεύθερη σεξουαλικότητα και δεν φοβάμαι να δηλώσω τις προτιμήσεις μου 12
  - Ζώ όπως νομίζω, χωρίς όμως να δηλώνω τις προτιμήσεις μου 52
  - Ζώ όπως νομίζω, αλλά προτιμώ αυτό να γίνεται όσο λιγότερο γνωστό στους άλλους 28
  - Δεν εκφράζονται 8
136. Αν έχετε διαλέξει να μη ζήσετε ανοιχτά τη σεξουαλικότητά σας, αυτό είναι:
- Από φροντίδα να προστατέψετε τους δικούς σας 54
  - Από φόβο μη χάσετε το σύζυγό σας 7
  - Από φόβο για επαγγελματικές δυσκολίες 30
  - Άλλοι λόγοι 19
137. Τι νιώσατε απαντώντας σ' αυτό το ερωτηματολόγιο;
- Ενδιαφέρον 56
  - Ενόχληση 2
  - Περιέργεια 25
  - Ανακάλυψη τού εαυτού μου 12
  - Αδιαφορία 5

Ομοφυλοφιλία και Ετεροφιλία

	Ομο και αμφισε- ξουαλι- κές %	Ετερό- φιλες %
Πιστεύετε πως οι ερωτικές σχέσεις είναι δυνατές χωρίς σεξουαλικότητα;		
● Ναι, οπωσδήποτε	19	14
● Ναι, μπορεί να τύχει	35	32
● Ναι, αλλά μάλλον απίθανο	31	37
● Όχι, είναι αδιανόητο	15	17
Έχετε τώρα ερωτικές σχέσεις χωρίς σεξουαλικότητα;		
● Ναι	23	11
● Όχι	77	89
Οι σεξουαλικές επαφές είναι, κατά τη γνώμη σας, ένας πολύ καλός τρόπος για να γνωρίσετε τόν άλλον;		
● Απολύτως	27	30
● Μερικά	66	63
● Καθόλου	7	7
Τώρα, βρίσκετε πως η σεξουαλική σας ζωή είναι:		
● Πολύ ικανοποιητική	46	52
● Λίγο ικανοποιητική	35	31
● Καθόλου ικανοποιητική	8	8
● Ανύπαρκτη	8	5
● Δεν εκφράζονται	3	4
Όσο μεγαλώνετε, η σεξουαλική σας ικανοποίηση είναι:		
● Περισσότερο έντονη	62	58
● Λιγότερο έντονη	5	6
● Αναλλοίωτη	25	28
● Δεν ξέρω	8	8
Όσο μεγαλώνετε, η σεξουαλικότητά σας γίνεται:		
● Λιγότερο σημαντική για σας	11	11
● Περισσότερο σημαντική για σας	58	54
● Αναλλοίωτη	27	28
● Δεν ξέρω	4	7
Γενικά, προτιμάτε να έχετε σεξουαλικές σχέσεις μ' έναν σύντροφο:		
● Μεγαλύτερο από σας	27	20
● Συνομίληκό σας	29	46
● Μικρότερο από σας	3	3
● Αδιαφορείτε για την ηλικία του	41	31

	Ομο και αμφισε- ξουαλι- κές %	Ετερό- φιλες %
Ποιά είναι η τωρινή συχνότητα των σεξουαλικών σας επαφών		
● Πολλές φορές τήν εβδομάδα	44	47
● Μιά φορά τήν εβδομάδα	16	18
● Πολλές φορές τό μήνα	19	19
● Μιά φορά τό μήνα	3	5
● Μερικές φορές τό χρόνο	6	4
● Δεν έχω τώρα σεξουαλικές επαφές	12	7
Στή διάρκεια μιάς σεξουαλικής επαφής επικαλείστε φαντασιώσεις;		
● Ναι, συχνά	18	12
● Ναι, μερικές φορές	44	38
● Όχι, ποτέ	33	45
● Χωρίς απάντηση	5	5
Αυνανίζεστε;		
● Ναι, συχνά	36	15
● Ναι, μερικές φορές	41	35
● Ναι, σπάνια	16	28
● Όχι, ποτέ	7	22
Σάς αρέσει νά αυνανίζεστε;		
● Ναι πολύ	51	31
● Ναι, στήν ανάγκη	45	58
● Όχι	4	11
Ποιά είναι η στάση σας απέναντι στόν αυνανισμό;		
● Μού κάνει καλό	56	56
● Είναι ευχάριστο, αλλά νιώθω ένοχη	8	11
● Είναι ευχάριστο, αλλά νιώθω στερημένη	24	30
● Δεν μέ ευχαριστεί καθόλου	2	3
Πιστεύετε ότι ο αυνανισμός είναι υποκατάστατο στις σεξουαλικές σχέσεις;		
● Ναι, είναι ευχάριστο	46	29
● Ναι, αλλά νιώθω μόνη	22	23
● Όχι, προτιμάω τίς σεξουαλικές επαφές	32	48
Άν αυνανίζεστε, φτάνετε σέ οργασμό;		
● Ναι, συχνά	76	67
● Ναι, μερικές φορές	16	14
● Ναι, σπάνια	4	9
● Όχι, ποτέ	4	10

	Ομο και αμφισ- ξουαλι- κές %	Ετερό- φιλικές %
Συνήθως έχετε οργασμούς;		
● Ναι	88	84
● Όχι	8	11
● Δεν ξέρουν, δεν εκφράζονται	4	5
Είναι σημαντικό για σας να έχετε οργασμό;		
● Ναι	41	42
● Ναι, αλλά όχι αναγκαίο	52	48
● Όχι, τ'ά βολεύω πολύ καλά χωρίς αυτόν	4	4
● Όχι, αλλά νιώθω στερημένη	3	6
Ποιά είναι τ'ά χάδια πού ευνοούν περισσότερο τόν οργασμό σας;		
● Χάδια και φιλιά στό στήθος	33	34
● Χάδια και φιλιά στό γεννητικό όργανο	71	65
● Χάδια και φιλιά σ'όλο τό σώμα	50	41
● Άλλα	9	8
Μιλάτε μέ τόν σύντροφό σας γιά τή σεξουαλικότητά σας;		
● Ναι, χωρίς πρόβλημα	69	61
● Ναι, μέ δυσκολία	25	31
● Όχι, δεν τολμώ	4	6
● Όχι, δεν θέλω	2	2
Μπορείτε να συζητήσετε μέ τόν σύντροφό σας τόν τρόπο πού κάνει έρωτα;		
● Ναι, χωρίς πρόβλημα	65	58
● Ναι, μέ δυσκολία	25	29
● Όχι, δεν τολμώ	5	9
● Όχι, δεν θέλω	5	4
Αγαπάτε τό σώμα σας;		
● Ναι	77	72
● Όχι	18	21
● Χωρίς απάντηση	5	7
Σ'άς αρέσει ο σύντροφός σας να έρεθίζει μέ τό στόμα του τό φύλο σας;		
● Ναι	90	80
● Όχι	5	13
● Δεν εκφράζονται	5	7
Αν ο σύντροφός σας ερεθίζει μέ τό στόμα του τό φύλο σας, αυτό συμβαίνει επειδή:		
● Τού τό ζητάτε	17	11
● Παίρνει μόνος του τήν πρωτοβουλία	83	89

Οι Ομοφυλόφιλες και οι Αμφισεξουαλικές (Η Ταυτότητά τους)

Ηλικία

υ Κάτω από 20	7
● 20-24 ετών	22
● 25-34 ετών	43
● 35-44 ετών	19
● 45 ετών και πάνω	9

Δραστηριότητα

● Πλήρης απασχόληση	63
● Άλλες δουλειές	14
● Άνεργες	23

Επίπεδο μόρφωσης

● Δημοτικό	4
● Γυμνάσιο	18
● Λύκειο	36
● Ανώτατες σπουδές	40
● Χωρίς απάντηση	2

Κατοικία

● Παρίσι και προάστια	37
● Πολύ μεγάλη πόλη και προάστια	9
● Μεγάλη πόλη και προάστια	18
● Μέση πόλη και προάστια	15
● Μικρή πόλη, κωμόπολη	10
● Χωριό, αγροτική περιοχή	11

Τα αποτελέσματα της έρευνας των Masters και Johnson θεωρήθηκαν από τους μέχρι τότε δήθεν γνώστες της γυναικείας σεξουαλικότητας επαναστατικά, γιατί κατέστρεψαν τους εδραιωμένους μύθους.

Δέκα τέσσερα χρόνια μετά την έκδοση αυτής της μελέτης ήταν δύσκολο να πούμε ότι οι μύθοι δεν υπάρχουν πιά - ή "Ανθρώπινη Σεξουαλική Συμπεριφορά" παρόλο που έγινε Best-Seller και εκδόθηκε και σε φθηνότερες απλουστευμένες σειρές - η ύψο-λογία παραμένει αθιχτή έξαιτίας μιας ανδροκρατούμενης κουλτούρας.

Ο Δρ. William Master είχε ψάξει για γυναίκα συνεργάτιδα, γιατί όπως είπε "κανείς άντρας δεν καταλαβαίνει πραγματικά την γυναικεία σεξουαλικότητα". Πριν από τους Masters και Johnson η γυναικεία σεξουαλικότητα είχε περιγραφεί μόνο από άντρες με όσο τό δυνατό ευνούκω-τερα αποτελέσματα γι' αυτούς. Εάν η εύχαιστίση της γυναίκας προέρχεται μόνο από τον κόλπο, τότε ο όργανισμός της εξαστιώταν αποκλειστικά από τό πέος.

Ενώ με τόν κλειτοριδικό όργανο ή γυναίκα δεν χρειαζόταν πιά αποκλειστικά τό πέος για να ικανοποιηθεί, πράγμα πού τήν ανεξαρτητοποιούσε απέναντι στους άντρες.

Ο μύθος δηλαδή τού κοιλιακού όργανου ήταν ένας τρόπος άνά-μεσα στους άλλους για να παρα-μένει ή γυναίκα κατώτερη σεξουα-λικά, όπως επίσης οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά.

Σύμφωνα δέ με τόν Φρόυντ οι άντρες δεν ήταν υπαίτιοι για τό κατώτερο επίπεδο της γυναίκας, αλλά ο θεός πού τις έπλασε χω-ρίς πέος.

Η έπιμονή τού Φρόυντ για τήν άνωτερότητα τού κοιλιακού όργανου βοήθησε από να συνεχιστεί και να τελειοποιηθεί ή θικτω-ριανή καταπίση τού γυναικείου έρωτισμού.

Υπήρξε γιατρός χειρούργος ο Isaac Baser, ο οποίος έκανε πάρα πολλές κλειτοριδεκτομές, για να χαρίσει στις γυναίκες τήν σεξουαλική έξαιη χωρίς τήν οποία ήταν πεπεισμένος πως οι γυναίκες πάθαιναν παραφροσύνη, έπιληψία, ύστερία και άλλες ψυχασθένειες.

Οι θικτωριανοί χρειαζόνταν τήν γυναικεία καταπίση για τήν επι-τυχία της δυτικής κοινωνίας - έν μέρει ή ολοκληρωτική σεξουα-

λική καταπίση της γυναίκας ήταν άποφασιστική στην έξασά-λιση της υποδούλωσης της. Οι γυναίκες χρειαζόνταν μόνο για τήν διαίώνιση τού είδους.

Αποψη πού πάσσα και στην έποχή μας με τήν βοήθεια τού Φρόυντ.

Όταν ο Kinsey προσπάθησε να αποδείξει ότι τό διπλό μοντέλο της γυναικείας σεξουαλικότητας (κλειτορίδα-κόλπος) ήταν εκείνο πού στερούσε στις γυναίκες τήν εύχαιστίση, τότε όλοι μίλησαν για μία σεξουαλική έπα-νάσταση. Ός συνήθως όμως ούτός ο όρος αποδείχτηκε άπατηλός.

Η ήθικη έξω από τό συζυγικό κορσβάτι προέμεινε ή ίδια.

Πολλές φορές...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «Ανοικτό Παράθυρο» Απρίλιος - Ιούνιος 1981, αριθμ. 13
- Γαλανού Γ. Γιάννη, «Η μηχανάλυση μετά τον φρόϋντ» εκδόσεις Μπουκουμάνης, Αθήνα 1977
- Gouan Antan Andrea «Σεξουαλικότητα και πορνογραφία» εκδ. επίκαιρος, Αθήνα 1972
- Goldstein Martin, Will Mc Brid, «Σεξουαλικό λεξικό» εκδ. Τα νέα σύνορα, Αθήνα 1979
- Gramber Benjamin Geortia «Οργασμός της γυναίκας» εκδ. Θυμάρι Αθήνα 1985
- Διαμαντόπουλος Θανάσης, «Έρωτας και κοινωνία» εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1984
- Ellis Alber, «The art and science of love» Νέα Υόρκη: Lyle Stuart, 1960: 117
- Erritsan Erik, «Η παιδική ηλικία και η κοινωνία» εκδ. Καστανιώτης Αθήνα 1975
- Ζακοπούλου Ι. Μίκου «Sex λεξικόν» εκδ. Αδελφοί Γ. Βλάσση.
- Kalle Osbwlt, «Το σεξ στην εποχή μας» εκδ. Αδελφών Βλάσση
- Master W. H. And Johnson UE (1970) Human Sexual Inudequa Cy: Little, Brown and Co.

- Kolle Osbalt, «Γνωρίστε την γυναίκα σας» εκδ. Αδελφών Βλάσση.
- Cooper David «Η γραμματική της ζωής» εκδ. Καστανιώτη Αθήνα 1977
- Collordai Alexandra, «Οικονομική και σεξουαλική απελευθέρωση» εκδ. Γκοβοστή.
- Κρεατσάς Γ.Κ., «Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση -Μαθήμα Γενετήσιας Αγωγής» εκδ. εντοπία, Αθήνα
- Lokan Zak, «Η οικογένεια» εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1990
- Lowen Alexander, «The Physical Dynamics of Character Structure «Νέα Υόρκη» Grune Stratton 1958.
- Lowen Alexander, «Αγάπη και Οργασμός» εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 1979
- Μάνου Νίκος, «Βασικά στοιχεία Κλινικής ψυχιατρικής» εκδ. University studio press, Θεσσαλονίκη 1988
- Meu lembet Anja, «Για μας τις γυναίκες» εκδ. Νέα σύνορα, 1994
- De Beauvoir Simone, «Το δεύτερο φύλο» εκδ. γλάρου Αθήνα 1979
- Μπουλουγούρη κ. Γιάννης, «Κατανόηση του σεξ» εκδ. Δανία Αθήνα 1976
- Muldorf Mbernar «Σεξουαλικότητα και θηλυκότητα» εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1980
- Μυλωνά Λια, - Πασχάλης Κώστας «Κύπρια Γυναίκα» Ομάδα Ψυχοκοινωνικών ερευνών Αθήνα 1992.

Drainors Rantolr, «Η πρόκληση του γάμου» εκδ. Κέδρος

«Οικογενειακός Σύμβουλος» Τόμος 6, 8 εκδ. Δομική

Ozer Souzan «Εξομολογήσεις γυναικών» εκδ. Θυμάρι, Αθήνα 1984

«Παγκόσμια ερωτική εγκυκλοπαίδεια «Οργασμός επιστημονικών εκδόσεων, τόμος ε΄ σελ. 171-172

Παρασκευοπούλου Γ.Ν. «Εξελικτική Ψυχολογία», τόμος 7, αθήνα Linton Souzan, Πόλη των γυναικών, εκδότρια υπεύθυνη ύλης Ντίνα Μαλλιάνου, τεύχος 5, Ιουλίου 1982.

Reich Vilchem «Η λειτουργία του Οργασμού» εκδ. Δίδυμοι, Αθήνα 1979

Reich Vilchem «Ορμή και Ηδονή» εκδ. Πυλή, Αθήνα 1978

Rint Evelin, «Ο μύθος της μητρότητας» εκδ. ελεύθερος τύπος»

Smirge Chassequet jamine «Γυναικεία σεξουαλικότητα» εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1991

Σύγχρονη Ιατρική Ενημέρωση «Ο γιατρός στο σπίτι σας» εκδ. αδελφοί Βλάσση, 1980 τόμος Γ

The American Meclical Assosation «Η υγεία των γυναικών» εκδ. Mariarea, 1991

Τρέσσου Α. Γ Κονίδαρη «Sex, Έρωτας» 1980

Freud Sigmund «Τρία δοκίμια για την σεξουαλικότητα» εκδ. Επίκαιρος

Freud Edritu, «The eye in love and sexuality» Νέα Υόρκη, 1960 σελ. 159

Horney Karen «Ο πνευματικός άνθρωπος της εποχής μας» εκδ. επίκουρος, Αθ. 1975

Horney Karen, «ψυχολογία της γυναίκας» εκδ. Γλάρος. 1975

Πρόσωπα Γυναικών - η κατασκευή της ταυτότητας του φύλου (Βιβλίο Μάρκος Χαραλάμπου.

Πάμελα Ρόνα «Διαφυλικές σχέσεις» εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995.

Πρυτέντυ Ζάκο «Διαφυλικές σχέσεις» εκδ. ελληνικά γράμματα Αθήνα 1995

Βαϊδάκης Ν., «Διαφυλικές σχέσεις» εκδ. ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1995

Κίντης Γιώργος «Διαφυλικές σχέσεις» εκδ. Ελληνικά Γράμματα Αθ. 1995

Σταύρου Μελίνα, Πρακτικά Σεμινάρια «Σεξουαλική αγωγή και υγεία» Γ' εκδ. εταιρεία. Οικογενειακού Προγραμματισμού, Αθ. 1989

Βοϊδάκης Ν, Πρακτικά Σεμινάρια, «Σεξουαλική αγωγή και υγεία» εκδ. εταιρεία οικογενειακού προγραμματισμού Αθ. 1992,

Γιοσαφάτ Ματθαίος «Πρακτικά Σεμινάρια» Σεξουαλική Αγωγή και υγεία εκδόσεις εταιρεία οικογ. Πρόγραμμα Αθ. 1989.

Παπαθανασίου Ζήσης Πρακτικά Σεμινάρια «Σεξουαλική Αγωγή και Υγεία», εκδ. εταιρεία οικογ. Προγραμματισμού, Αθ. 1989

Κιντης Γιωργός Πρακτικά, Σεμινάρια, «Σεξουαλική Αγωγή και Υγεία»
εκδ. εταιρεία οικογ. Προγραμματισμού Αθ. 1989

C. David «Γυναικεία Σεξουαλικότητα» εκδ. Νεφέλη Αθήνα 1991

B. Grunberger «Γυναικεία Σεξουαλικότητα» εκδ. Νεφέλη Αθήνα 1991

C. Luquet Parat «Γυναικεία σεξουαλικότητα» εκδ. Νεφέλη Αθήνα 1991

M. Τονοκ «Γυναικεία σεξουαλικότητα» εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1991

10) Να δημιουργηθούν ομάδες συνάντησης όπου μέσα από συζητήσεις με άτομα με ειδικές γνώσεις θα μπορούν να λύνονται απορίες και να δίνονται σωστές πληροφορίες στα μέλη.

